

دعائے حج

ترجمہ کتاب «تفصیل أدعية الحج»
تہیہ و تنظیم: بنیاد بین المللی دعا
مترجمین: علی محمد بروجردی - سید مہدی ہاشمی - دکتر انسہ نور احمدی
ناشر: قرآن صاعد نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
شابک: ۰-۵۱-۵۷۷۵-۶۲۲-۹۷۸

تلفن: ۹۶ ۹۶ ۶۶ ۷۵ ۳۷ ۲۵ ۹۸ +

ہمراہ: ۰۰ ۹۸ ۹۱ ۹۱ ۹۶ ۹۸ +

www.bonyadedoa.com

بنیاد بین المللی دعا
مؤسسة الدعوة العالمية
Dua International Foundation

کلیہ حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق بہ
«بنیاد بین المللی دعا» می باشد.

عنوان قراردادی: تفصیل ادعیه الحج. فارسی عنوان و نام پدیدآور: دعا‌های حج/ تهیه و تنظیم بنیاد بین‌المللی دعا؛ مترجمین علی محمد بروجردی، سیدمهدی هاشمی، انسیه نوراحمدی. مشخصات نشر: قم: قرآن صاعد، ۱۴۰۳. مشخصات ظاهری: ۴۸۴ ص. شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۷۷۵-۵۱-۰ وضعیت فهرست نویسی: فیپا موضوع: حج -- کتاب‌های دعا *Prayer - books -- دعاها Hajj Prayers حج *Hajj شناسه افزوده: بروجردی، علی محمد، ۱۳۵۹ -، مترجم شناسه افزوده: Boroujerdi, Ali Mohammad شناسه افزوده: هاشمی، مهدی، ۱۳۶۸ - شناسه افزوده: نوراحمدی، انسیه، ۱۳۶۶ -، مترجم شناسه افزوده: بنیاد بین‌المللی دعا شناسه افزوده: Doa International Foundation رده بندی کنگره: BP۲۶۷/۸ رده بندی دیویی: ۲۹۷/۷۷۲ شماره کتابشناسی ملی: ۲۶۰۶۲۶۹ اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

تقديم به ساحت مقدس
خورشيد بشریت خاتم الأنبياء
حضرت محمد مصطفی ﷺ

فهرست موضوعات

پیشگفتار..... ۱۰

فصل اول

دعاهای سفر..... ۱۶

فصل دوم

اراده حج و عمره..... ۳۹

فصل سوم

حج با پای پیاده..... ۵۱

فصل چهارم

حج قرآن..... ۵۳

فصل پنجم

عمره ناقص..... ۵۴

فصل ششم

حج حائض..... ۵۵

فصل هفتم

تلبیه..... ۵۸

فصل هشتم

ورود به منطقه حرم ۶۸

فصل نهم

ورود به مسجد الحرام ۷۰

فصل دهم

نگاه به کعبه ۸۲

فصل یازدهم

نگاه به حجر الأسود ۸۲

فصل دوازدهم

طواف ۸۴

فصل سیزدهم

رکن یمانی ۹۰

فصل چهاردهم

بین رکن و حجر الأسود ۹۳

فصل پانزدهم

نماز طواف ۹۴

فصل شانزدهم

حجر الأسود ۹۸

فصل هفدهم

نوشیدن آب زمزم ۱۰۱

فصل هجدهم

صفا و مروه ۱۰۲

فصل نوزدهم

زیر ناودان ۱۱۲

فصل بیستم

وارد شدن به کعبه ۱۱۶

فصل بیست و یکم

اراده حج تمتع ۱۲۳

فصل بیست و دوم

عرفات ۱۲۶

فصل بیست و سوم

شب مزدلفه ۳۶۲

فصل بیست و چهارم

وادی مُحَسِّر ۳۶۵

فصل بیست و پنجم

منا ۳۶۵

فصل بیست و ششم

روز عید قربان ۳۷۰

فصل بیست و هفتم

رمی جمرات ۳۹۵

فصل بیست و هشتم

ذبح کردن ۳۹۸

فصل بیست و نهم

تراشیدن سر ۴۰۲

فصل سی ام

شعارهای روزهای تشریق ۴۰۳

فصل سی و یکم

وداع ۴۰۵

فصل سی و دوم

خروج از مکه معظمه ۴۱۱

فصل سی و سوم

زیارت پیامبر خدا ﷺ ۴۱۲

فصل سی و چهارم

زیارت وداع پیامبر خدا ﷺ ۴۴۱

فصل سی و پنجم

زیارت حضرت فاطمه علیها السلام ۴۴۴

فصل سی و ششم

زیارت ائمه بقیع علیهم السلام ۴۴۸

فصل سی و هفتم

زیارت سایر اماکن مقدس مدینه ۴۵۲

فصل سی و هشتم

خارج شدن از مدینه ۴۷۱

فصل سی و نهم

بازگشت به وطن ۴۷۲

منابع روایات ۴۷۴

منابع تحقیق ۴۸۳

پیشگفتار

بسم الله الرحمن الرحيم

حج از دیرباز تا کنون از اهمیت ویژه ای بین مسلمانان برخوردار بوده است، همه ساله صدها هزار مسلمان مشتاق از گوشه و کنار جهان به سوی سرزمین مقدس مکه حرکت کرده و با تمامی سختی ها خود را به میقات رسانده با ندای لبیک آماده ی انجام فرایض حج می شوند. خداوند متعال در آیه ۹۶ و ۹۷ سوره مبارکه آل عمران فرموده است:

﴿إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى
لِّلْعَالَمِينَ * فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ
كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حُجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ
سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾

به درستی نخستین خانه ای که برای [نیایش و عبادت] مردم نهاده شد، همان است که در مکه است، که پر برکت و وسیله هدایت برای جهانیان است * در آن نشانه هایی روشن [از جمله] مقام ابراهیم است؛ و هر که وارد آن شود در امان است؛ و خدا را حقی بر عهده مردم است که [برای ادای مناسک حج] قصد آن خانه کنند، [البته] کسانی که بتوانند به سوی آن راه یابند، و هر که ناسپاسی ورزد [به خود زیان زده]؛ زیرا خدا از جهانیان بی نیاز است.

بر اساس این آیه شریفه کعبه اولین عبادتگاهی است که در روی زمین بنا شده است و در شهر مکه، که با دعای حضرت ابراهیم علیه السلام سرزمین امن خداست، قرار دارد. خداوند از مسلمانانی که توانایی دارند خواسته است در زمان مشخصی به سوی آن رفته طی اعمالی به عبادت بپردازند. این سنت نیکو از زمان حضرت ابراهیم در عربستان مورد توجه و اهتمام بوده و اسلام نیز آن را از فروع دین بر شمرده، جایگاه مهمی به آن داده است. از ابتدای اسلام تا کنون رونق حج هر سال بیش از پیش بوده و زائران خانه ی خدا به سوی آن می شتابند.

مطابق آنچه با خوانش و بررسی قرآن کریم و روایات اسلامی

به دست می‌آید، حاجیان ابتدا در میقات‌هایی که دروازه‌های ورود به حرم مکی هستند، به لباس احرام درآمده و به امر خداوند لبیک می‌گویند. سپس در مسجد الحرام هفت بار دور کعبه طواف کرده و نماز طواف می‌خوانند. سپس هفت بار میان دو کوه صفا و مروه را طی کرده و در نهایت عمل تقصیر را انجام می‌دهند. ایشان در نهم ذو الحجة بار دیگر در مکه به احرام درآمده به سمت عرفات می‌روند و در آنجا وقوف می‌کنند. سپس شب دهم را در مشعر وقوف کرده، روز دهم در منا به رمی جمره عقبه، قربانی، حلق و تقصیر می‌پردازند. حاجیان شب یازدهم ذو الحجة را در منا بیتوته کرده در روز یازدهم به سه جمره‌ی موجود که نماد شیطان هستند سنگ می‌زنند. سپس به مکه بازگشته و طواف نساء را به جای آورده نماز طواف نساء را نیز می‌خوانند و بدین ترتیب به شکل کامل از احرام خارج می‌گردند. باید توجه داشت که حج به شکل کلی و اجزای آن به شکل جزئی نوعی عبادت به شمار می‌روند و حاجی در تمام این مراحل در حال پرستش و ارتباط با خداوند جهانیان است. پرستش خداوند را می‌توان ریشه و اصل دین دانست و یکی از اموری که

ارتباط جدایی ناپذیری با مفهوم دین و پرستش دارد، دعاست. نیایش از مهم ترین و بنیادی ترین محورهای دین اسلام به شمار می رود. قسمت قابل توجهی از میراث روایی اسلام به بیان اهمیت و کیفیت دعا کردن و ارتباط معنوی با خداوند توانا اختصاص داده شده است. روایات مذکور هم به شکل کلی دیدگاه اهل بیت علیهم السلام را نسبت به اصل و کیفیت دعا و نیایش مشخص کرده اند و هم به نقل دعاهای زیبا و ارزنده ای پرداخته اند که در واقع گنجینه هایی از نکات معرفتی و علمی هستند. علاوه بر این، قرآن کریم جایگاه نیایش را بسیار بالا برده است؛ در آیه ۶۰ سوره مبارکه غافر می خوانیم:

﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ

عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾

و پروردگارتان گفت: مرا بخوانید تا شما را اجابت کنم، آنان که از عبادت من تکبر ورزند، به زودی خوار و رسوا به دوزخ درآیند.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

«الدُّعَاءُ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ وَعَمُودُ الدِّينِ وَنُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ.»^۱

۱. الکافی ۲: ۴۶۸.

دعا سلاح مؤمن و ستون دین و نور آسمان ها و زمین است.

امیر المؤمنین علی علیه السلام در این باره فرمود:

«الدُّعَاءُ مِفْتَاحُ الرَّحْمَةِ وَ سِرَاجُ الزَّاهِدِينَ وَ شَوْقُ الْعَابِدِينَ»^۱

دعا، کلید رحمت است و چراغ زاهدان و اشتیاق بخش پرستندگان است.

آن حضرت در روایتی دیگر نیز فرمود:

«الدُّعَاءُ مِفْتَاحُ الرَّحْمَةِ وَ مِصْبَاحُ الظُّلْمَةِ»^۲

دعا کلید رحمت و چراغ تاریکی است.

حج به عنوان بزرگ‌ترین گردهمایی جهان اسلام، از بهترین و مهم‌ترین جایگاه‌های نیایش و ارتباط با خداوند است؛ از سوی دیگر میراث روایی اسلام دارای منابعی غنی و گسترده از دعاهایی است که پیرامون جزئی‌ترین اعمال حج صادر شده اند؛ بی‌تردید مناسک حج از تلبیه تا نگاه به کعبه و طواف و قربانی با همراهی نیایش‌های اهل بیت علیهم السلام ارزشمندتر گردیده و پاداش و نتایج بهتری برای حج‌گزاران به ارمغان می‌آورد.

۱. ارشاد القلوب: ۱/۱۵۰.

۲. مستدرک الوسائل: ۵/۱۶۷.

«بنیاد بین المللی دعا» بنا به وظیفه ذاتی خویش در جهت معرفی و ترویج ادعیه معصومین علیهم السلام در سال ۱۳۹۰، اقدام به تدوین مجموعه کاملی از دعاهای مربوط به مناسک معنوی حج با عنوان «تفصیل أدعية الحج» نمود که به زبان عربی انتشار یافت و به دلیل استقبال گسترده و نیاز فارسی‌زبانان، در سال ۱۴۰۲ ترجمه گردید.

کتاب پیش‌رو که در نوع خود منحصر به فرد و به صورت گام به گام تمامی نیایش‌های مرتبط با این مناسک عظیم اشاره شده است، به شکلی تدوین یافته که نیاز حج‌گزاران به ادعیه را آسان نموده و بنا به اقتضای این سفر معنوی در قطع جیبی منتشر شده و در اختیار علاقمندان قرار گرفته است؛ لازم به ذکر است علاوه بر شمول تمام دعاهای مستند پیرامون حج به ترتیب مناسک، به دعاهای سفر نیز در این کتاب اشاره شده است.

امید است مورد استفاده و توجه علاقمندان و حجاج محترم قرار گیرد، إن شاء الله.

بنیاد بین المللی دعا

فصل اول

دعاهای سفر

خداوند بلند مرتبه در شب معراج به پیامبر اکرم ﷺ دعاهایی را برای خود و پیروانش هدیه نمود که از آن جمله است: ای محمد! کسی که برای انجام کار یا سفر از خانه خارج می‌شود و دوست دارد او را به سلامت بدارم و نیازش را برآورده نمایم، هنگام بیرون رفتن از خانه، این دعا را بخواند:

بِسْمِ اللَّهِ مَخْرَجِي وَيَاذْنِيهِ خَرَجْتُ وَقَدْ عَلِمَ قَبْلَ أَنْ
أُخْرِجَ خُرُوجِي وَقَدْ أَحْصَى عِلْمُهُ مَا فِي مَخْرَجِي وَ مَرْجِعِي
تَوَكَّلْتُ عَلَى الْإِلَهِ الْأَكْبَرِ تَوَكَّلْ مُفَوِّضٌ إِلَيْهِ أَمْرُهُ وَمُسْتَعِينٌ بِهِ
عَلَى شُؤْنِهِ مُسْتَزِيدٌ مِنْ فَضْلِهِ مُبْرِيٌّ نَفْسَهُ مِنْ كُلِّ حَوْلٍ وَ
مِنْ كُلِّ قُوَّةٍ إِلَّا بِهِ خُرُوجَ ضَرِيرٍ خَرَجَ بِضُرِّهِ إِلَى مَنْ يَكْشِفُهُ
وَ خُرُوجَ فَقِيرٍ خَرَجَ بِفَقْرِهِ إِلَى مَنْ يَسُدُّهُ وَ خُرُوجَ عَائِلٍ خَرَجَ

بِعَيْلَتِهِ إِلَى مَنْ يُغْنِيهَا وَخُرُوجَ مَنْ رَبُّهُ أَكْبَرُ ثِقَّتِهِ وَأَعْظَمُ رَجَائِهِ وَأَفْضَلُ أَمْنِيَّتِهِ. اللَّهُ ثِقَّتِي فِي جَمِيعِ أُمُورِي كُلِّهَا بِهِ فِيهَا جَمِيعاً أَسْتَعِينُ وَلَا شَيْءَ إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ فِي عِلْمِهِ أَسْأَلُ اللَّهَ خَيْرَ الْمَخْرَجِ وَالْمَدْخَلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ.

خارج شدنم به نام خداست و با اجازه او بیرون آمدم در حالی که پیش از خروجم بدان آگاه است و دانش او به بیرون رفتن و بازگشتنم احاطه دارد. بر خداوند بزرگ اعتماد کردم اعتمادی شخصی که کار را به او واگذار کرده و در آموزش از او یاری طلبیده، خواهان بخشش بیشتر از اوست، خود را از هر گونه تغییر و نیرویی غیر از او دور می‌داند، بیرون رفتن همانند نابینایی که به سوی کسی که او را نشانی دهد بیرون می‌رود و بیرون رفتن نیازمندی که با نیاز بیرون می‌رود به سوی کسی که نیاز او را بر طرف نماید و بیرون رفتن تهدیدستی که با تهدیدستی بیرون می‌رود به سوی کسی که او را بی نیاز کند و بیرون رفتن کسی که پروردگارش بزرگترین تکیه گاه و با عظمت ترین امید و برترین آرزوی اوست. خدا است که تکیه گاه من در همه کارها به اوست، از او در همه کارها یاری می‌خواهم و چیزی غیر از آنچه در دانش اوست، وجود ندارد، بهترین خروج و ورود را از خدا درخواست می‌نمایم و خدایی غیر از او نیست و به سوی او بازگشت است.

همانا با خواندن این دعا، ورود و خروجش را همراه با خرسندی قرار می‌دهم و او را با تندرستی [به مقصد] می‌رسانم.

پیامبر خدا ﷺ فرمود: هنگامی که بنده ای قصد سفر دارد بهترین برای خانواده‌اش این است که دو رکعت نماز بجای آورد و این دعا را بخواند:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَدْعُكَ نَفْسِي وَأَهْلِي وَمَالِي وَدِينِي وَدُنْيَايَ وَآخِرَتِي وَأَمَانَتِي وَخَوَاتِيمَ عَمَلِي.

خدایا! همانا من، خود و خانواده و سرمایه و فرزندان و دنیا و آخرت و امانت و پایان کارم را به تو می‌سپارم.

انس بن مالک گوید: هیچ گاه پیامبر خدا ﷺ اراده سفر نکرد مگر اینکه به هنگام برخاستن از مجلس این دعا را می‌خواند:

اللَّهُمَّ بِكَ انْتَشَرْتُ وَإِلَيْكَ تَوَجَّهْتُ وَبِكَ اعْتَصَمْتُ. أَنْتَ ثِقَتِي وَرَجَائِي. اللَّهُمَّ اكْفِنِي مَا أَهَمَّنِي وَمَا لَا أَهْمَ لَهُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي. اللَّهُمَّ زَوِّدْنِي التَّقْوَى وَاعْفِرْ لِي وَوَجِّهْنِي إِلَى الْخَيْرِ حَيْثُمَا تَوَجَّهْتُ.

خدایا! بوسیله تو پراکنده شده و به سویت توجه نموده و به تو پناهنده شدم. تو تکیه‌گاه و امیدم هستی. خدایا! در آنچه برایم مهم است و آنچه که بدان اهمیت نمی‌دهم، و آنچه آگاه تر از من بدان هستی، مرا حمایت کن. خدایا! توشه‌ام را پرهیزگاری قرار داده و مرا بیامرز و خیر را در هر طرف که توجه نمودم مقرر فرمای.

و سپس از خانه خارج می‌شد.

هرگاه پیامبر خدا ﷺ برای سفر بر وسیله نقلیه قرار می‌گرفت، سه بار «الله اکبر» گفته، سپس می‌فرمود:

سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرْنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى. اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِعْنَا بَعْدَهُ. اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعَثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ وَسُوءِ الْمَنْظَرِ فِي الْأَهْلِ وَالْمَالِ.

منزه است خدایی که این وسیله را در اختیار ما قرار داد، چرا که ما بر این کار توانا نبودیم و ما به سوی پروردگارمان بازمی‌گردیم. خدایا! در

این سفر نیکی و پرهیزکاری و کاری که تو را خشنود می سازد را خواهانیم. خدایا! این سفر را بر ما آسان و دوری اش را نزدیک گردان. خدایا! تو همراه من در سفر و جانشینم در خانواده ای. خدایا! همانا من از مشکلات سفر و رنج بازگشت و چشم بد در خاندان و اموال، به تو پناه می برم.

و به هنگام بازگشت می فرمود:

أَيُّبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ.

بازگشتمان بازگشت به سوی خداست، بازگشتمان در حالی است که بندگی او را نموده و شکرگزار او هستیم.

🕌 امیرالمؤمنین علی علیه السلام هنگام شروع سفر می فرمود:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِلْإِسْلَامِ وَجَعَلَنَا مِنْ خَيْرِ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ. سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعَثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ وَسُوءِ الْمُنْظَرِ فِي الْأَهْلِ وَالْمَالِ وَالْوَلَدِ. اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ وَالْمُسْتَعَانُ فِي الْأَمْرِ.

اَطْوَلْنَا الْبُعْدَ وَ سَهَّلْنَا الْحُزْنَ وَ اكْفَيْنَا الْمُهَمَّ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

گواهی می‌دهم که معبودی جز خدا نیست و گواهی می‌دهم که محمد بنده خدا و فرستاده اوست؛ سپاس خدایی را که ما را به اسلام راهنمایی نمود و ما را از بهترین گروهی که در میان مردم پدید آمد، قرار داد. منزه است خدایی که این وسیله را در اختیار ما گذاشت و ما توانایی آن را نداشتیم. خدایا! همانا من از رنج سفر و سختی بازگشت و چشم بد در خاندان و مال و فرزندان به تو پناه می‌برم. خدایا! تو همراهم در سفر و جانشینم در خاندان و یاورم بر کارها می‌باشی، راه طولانی را بر ما کوتاه گردان و غصه‌های سفر را برایمان آسان نما و امور مهم ما را اجابت نما، همانا تو بر هر کاری توانا هستی.

⑥ امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود: قبل از سفر بگویید:

اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْحَامِلُ عَلَى الظَّهِرِ وَ الْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ وَالْمَالِ وَالْوَلَدِ.

خدایا! تو همراه در سفر و جابجا کننده بر روی وسیله نقلیه و جانشین در خانواده و سرمایه و فرزندان می‌باشی.

و هر گاه در منزلی فرود آمدید بگویید:

اللَّهُمَّ أَنْزِلْنَا مُنْزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ.

خدایا! ما را در جایگاهی مبارک فرود آر و تو بهترین فرود آورندگان.

حضرت علی علیه السلام قصد سفری داشت، وقتی بر روی وسیله نقلیه قرار گرفت، فرمود:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ.

سپاس خدایی که این وسیله را در اختیارمان گذاشت و ما توانایی آن را نداشتیم و به درستی که ما به سوی پروردگارمان باز می گردیم.

سپس سه بار سوره «حمد» را خواند و سه بار «اللَّهُ أَكْبَرُ» گفته و فرمود:

سُبْحَانَكَ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ.

تو منزهی، همانا من به خود ستم کردم، پس مرا ببامرز، چرا که کسی گناهان را جز تو نمی آمرزد.

سپس تبسمی نمود. اطرافیان سبب لبخند را جویا شدند، حضرت فرمود: کنار پیامبر خدا ﷺ در سفری بودم، و این دعاها و تبسم را از ایشان دیدم و سبب آن را جویا شدم، پیامبر خدا ﷺ فرمود: خداوند از بنده اش که - با یقین به این امر که آمرزش به دست غیر او نیست - طلب آمرزش می کند، شادمان می شود.

۸ امام باقر (علیه السلام) فرمود: هرگاه قصد سفر داشتی وضو گرفته و دو رکعت نماز بخوان، رکعت اول را با سوره های «حمد» و «الرحمن»، و رکعت دوم را با سوره های «حمد» و «واقع» یا سوره «ملک»، و اگر نتوانستی، بر اساس عجله، هر سوره که می توانی بخوان، آنگاه این دعا را قرائت کن:

۱. اللَّهُمَّ إِنِّي خَرَجْتُ فِي سَفَرِي هَذَا بِلاَ ثِقَةٍ مِنِّي بِغَيْرِكَ
وَلَا رَجَاءٍ يَأْوِي إِلَّاءَ إِلَيْكَ وَلَا قُوَّةَ أَتَكِلُ عَلَيْهَا وَلَا حِيلَةَ أَلْجَأُ
إِلَيْهَا إِلَّا طَلَبَ فَضْلِكَ وَابْتِغَاءَ رِزْقِكَ وَتَعَرُّضاً لِرَحْمَتِكَ وَ
سُكُوناً إِلَى حُسْنِ عِبَادَتِكَ وَأَنْتَ يَا إِلَهِي أَعْلَمُ بِمَا سَبَقَ لِي فِي

سَفَرِي هَذَا مِمَّا أَحَبُّ وَأَكْرَهُ وَلَمَّا أُوقِعْتَ عَلَيَّ فِيهِ قَدْرَكَ وَ
مَحْمُودَ بَلَائِكَ فَأَنْتَ يَا إِلَهِي تَمَحُّوَمَا تَشَاءُ وَتُثَبِّتُ وَعِنْدَكَ
أُمُّ الْكِتَابِ.

خدایا! همانا من بدون تکیه گاه و امیدی غیر از تو که به او پناه
ببرم و نیرویی که بدان اعتماد کنم و چاره ای که دست به دامن او شوم
برای مسافرت بیرون رفتم ، مگر آنکه درخواست از بخشش تو و امید
به روزیت و خواستن رحمت و آرامش جستن به بندگی نیکو کردند [را
ملاحظه نمودم] و تو ای خدای من، به آنچه در سفر بر من می گذرد از
آنچه دوست داشته و ناپسند می شمارم، از آنچه که برای من از مقدرات
تو و امتحان های نیکوی تو اتفاق می افتد داناتری. پس تو ای خدای
من! آنچه را که بخواهی از بین می بری و مقرّر می داری و در نزد تو «ام
الکتاب» است.

۲. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاصْرِفْ عَنِّي فِي
سَفَرِي هَذَا كُلَّ مَقْدُورٍ مِنَ الْبَلَاءِ وَادْفَعْ عَنِّي كُلَّ مَحْذُورٍ
وَ أَسْأَلُكَ عَلَيْهِ كَنْفَ عِزِّكَ وَ لُطْفَ عَفْوِكَ وَ رَحْمَتِكَ وَ
حَقِيقَةَ حِفْظِكَ وَ سَعَةَ رِزْقِكَ وَ تَمَامَ نِعْمَتِكَ وَ افْتَحْ لِي فِيهِ

أَبْوَابَ جَمِيعِ فَضْلِكَ وَعَطَائِكَ وَإِحْسَانِكَ وَأَغْلِقْ عَنِّي أَبْوَابَ
الْمَخَافِ كُلِّهَا وَجَمِيعَ مَا أَكْرَهُ وَأَحْذَرُ وَأَخَافُ عَلَى نَفْسِي
وَأَهْلِي وَذُرِّيَّتِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ الْأَمْنِ كُلِّهَا وَاصْرِفْ عَنِّي
الْهَلَعَ وَالْجَزَعَ وَارْزُقْنِي الصَّبْرَ وَالْقُوَّةَ وَالْمَحْمَدَةَ لَكَ وَالنَّجَاةَ
مِنْ كُلِّ مَحْذُورٍ وَمَقْدُورٍ بِمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي وَاجْعَلْ ذَلِكَ
خَيْرَةً لِي فِي آخِرَتِي وَدُنْيَايَ وَأَسْأَلُكَ يَا رَبِّ أَنْ تَحْفَظَنِي فِيمَا
خَلَقْتَ وَرَايَ مِنْ أَهْلِي وَمَالِي وَمَعِيشَتِي وَصُنُوفِ حَوَائِجِي.

خدایا! بر محمد و خاندان محمد درود فرست و بلاهای مقدر شده
در سفرم را بر طرف نما و تمامی سختی‌ها را از من دور بدار، و حمایت
گرامی و مهربانی بخشش و رحمت و واقعیت نگهداری و روزی گسترده
و تمامی نعمت را جاری ساز و درب‌های تمامی بخشش و هدیه‌ها
و نیکیت را برایم بگشای، و همه درب‌های ترس و هر آنچه ناپسند
می‌شمارم و دوری می‌جویم و بر خود و خانواده و فرزندانم می‌ترسم
را برایم ببند، و همه درب‌های ایمنی بخشش را برایم بگشای و ترس به
هنگام روبرو شدن با مشکلات و ناشکیبایی و بی‌تابی را از من دور نما
و بردباری و نیرو و شکرگزاری برای تو را روزی بدار و مرا از هر تنگنا و هر

سرنوشتی که تو بدان آگاه تری پیروز بدار و آن را برایم در دنیا و آخرتم خیر و خوبی قرار ده. ای پروردگارم! از تو خواستارم که مرا در آنچه از خانواده و سرمایه و زندگی و انواع نیازهایم باقی گذاشتم مراقبت نمایی.

۳. يَا مَنْ لَيْسَ فَوْقَهُ خَالِقٌ يُرْجَى يَا مَنْ لَيْسَ دُونَهُ رَبٌّ
يُنَاجَى يَا مَنْ لَيْسَ غَيْرُهُ إِلَهٌ يُدْعَى يَا مَنْ لَيْسَ لَهُ وَزِيرٌ يُؤْتَى يَا
مَنْ لَيْسَ لَهُ حَاجِبٌ يَعْشَى يَا مَنْ لَيْسَ لَهُ بَوَّابٌ يُرْشَى يَا مَنْ
لَيْسَ لَهُ كَاتِبٌ يُدَارَى يَا مَنْ لَيْسَ لَهُ تَرْجُمَانٌ يُنَادَى يَا مَنْ
لَا يَزِدَادُ عَلَى كَثْرَةِ السُّؤَالِ إِلَّا كَرَمًا وَجُودًا صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ
وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ أَمْرِي فَرْجًا وَمَخْرَجًا وَارْزُقْنِي فِي
سَفَرِي هَذَا الْأَمْنِ مِنَ الْمَخَافِ كُلِّهَا وَالْغَنِيمَةِ وَالظَّفَرِ
بِكُلِّ غَرَضٍ وَبَلِّغْنِي جَمِيعَ أَمَلِي وَمَقْصُودِي.

ای که بالاتر از او آفریدگاری نیست تا به او امیدی باشد، ای که غیر از او پروردگاری نیست تا با او مناجات شود، ای که غیر از او خدایی نیست تا خوانده شود، ای که برای او وزیری نیست تا از او کمک خواسته شود، ای که برای او پرده ای نیست تا پوشیده شود، ای که

برای او درباری نیست تا رشوه بگیرد، ای که برای او دستکاری نیست تا با او مدارا شود، ای که برای او ترجمه کننده ای نیست تا بوسیله آن صدا شود، ای که در زیادی درخواست‌ها از او فزونی پیدا نمی‌شود مگر بخشش و سخاوت، بر محمد و خاندان او درود فرست و برای کارم گشایش و آسانی قرار ده و در این سفرم برایم از هر گونه ترس، امنیت و بهره مندی و پیروزی روزی نما و مرا به همه آرزوهایم و اهدافم برسان.

۴. اللَّهُمَّ وَكُلِّ مَنْ قَضَيْتَ عَلَيَّ بِلِقَائِهِ مِنْ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ الَّذِينَ جَعَلْتَ لِي إِلَيْهِمْ حَاجَةً وَشُغْلًا فَسَخِّرْهُ لِي وَاعْطِفْ بِقَلْبِهِ عَلَيَّ وَوَفِّقْهُ لِمَا أُرِيدُهُ وَأَبْتِغِيهِ وَأَمْلُهُ وَاحْرُسْهُ عَنْ قَصْدِي وَالْوُقُوفِ فِي حَاجَتِي وَامْنَعْهُ عَنْ ظُلْمِي وَأَذَائِي بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

خدایا! و هر کدام از بندگان که دیدارش را برایم حکم نمودی آنان که به آنها نیاز و کاری برایم قرار دادی، پس آنان را برایم نرم بگردان و قلبش را برایم مهربان نما و او را همراه با آنچه من می‌خواهم و امید داشته و آرزو دارم، موفق فرما و او را در هدفم نگهبان باش و مرا به نیازم برسان و او را از ستم و اذیت نسبت به من باز دار به رحمت گستریت ای رحم کننده ترین رحم کنندگان.

سپس سجده کرده و بدانچه دوست داشتی دعا کن و

پس از آن سر از سجده برداشته و بگو:

۵. أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَافْعَلْ بِي مَا أَنْتَ أَهْلُهُ وَأَدْخِلْنِي فِي كُلِّ خَيْرٍ أَدْخَلْتَ فِيهِ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ وَأَخْرِجْنِي مِنْ كُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ وَامْنَعْنِي مِنْ أَنْ يُوْصَلَ إِلَيَّ سُوءٌ أَبَدًا وَلَا تُغَيِّرْ مَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ أَبَدًا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

گواهی می‌دهم که معبودی جز خدا نیست، یگانه است و همتایی ندارد و گواهی می‌دهم که محمد بنده و فرستاده اوست. خدایا! ای به وجود آورنده آسمان‌ها و زمین، بر محمد و خاندان محمد درود فرست و آن گونه که سزوار توست برای من انجام ده، و مرا در هر خیری که محمد و خاندان محمد را وارد ساخته‌ای وارد نما، و از هر شری که از محمد و خاندان محمد بیرون نمودی خارج کن، و همیشه مرا از رسیدن بدی بازدار، و هیچگاه نعمت‌هایی که به من عطا فرمودی را دگرگون نساز، ای رحم‌کننده ترین رحم‌کنندگان.

۹ امام باقر علیه السلام فرمود: هرگاه قصد سفری داشتی سلامت خویش را از پروردگارت با صدقه دادن - هر مقدار که دوست داری - بخیرداری کن، سپس از خانه خارج شده و بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ سَفَرَ كَذَا وَكَذَا وَإِنِّي قَدْ اشْتَرَيْتُ
سَلَامَتِي فِي سَفَرِي هَذَا بِهَذَا.

خدایا! همانا من قصد این سفر را دارم، و همانا من سلامتی ام را در این سفر با این صدقه خریداری نمودم.

و در هر موردی که صلاح دانستی صدقه را پرداخت کن، و بعد از بازگشت به خانه ات نیز به خاطر شکرگزاری صدقه ای بپرداز.

۱۰ یکی از یاران امام باقر علیه السلام گوید: هرگاه امام علیه السلام قصد مسافرت داشت، خاندانش را در اتاقی جمع کرده و این دعا را می خواند:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَوْدِعُكَ الْغَدَاةَ نَفْسِي وَمَالِي وَذُرِّيَّتِي وَدُنْيَايَ
وَأَهْلِي وَوُلْدِي وَالشَّاهِدَ مِنَّا وَالْغَائِبَ. اللَّهُمَّ احْفَظْنَا وَاحْفَظْ

عَلَيْنَا. اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا فِي جَوَارِكَ. اللَّهُمَّ لَا تَسْلُبْنَا نِعْمَتَكَ وَلَا
تُغَيِّرْ مَا بَنَا مِنْ عَافِيَتِكَ وَفَضْلِكَ .

خدایا! صبح خود و سرمایه و فرزندان و دنیا و خاندان و حاضر و
غائب از ما را به تو می سپارم. خدایا ما را حفاظت نموده و برما نگهبان
باش. خدایا! ما را در پناه خویش قرار ده. خدایا! نعمتت را از ما مگیر و
آنچه که از سلامتی و بخششت به ما عنایت فرمودی را دگرگون نکن.

﴿۱۱﴾ همواره امام صادق علیه السلام به هنگام شروع مسافرت می فرمود:

اللَّهُمَّ احْفَظْنِي وَاحْفَظْ مَا مَعِيَ وَبَلِّغْنِي وَبَلِّغْ مَا مَعِيَ
بِبَلَاغِكَ الْحَسَنِ بِاللَّهِ أَسْتَفْتِيحُ وَبِاللَّهِ أَسْتَنْجِحُ وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
أَتُوجَّهُ. اللَّهُمَّ سَهِّلْ لِي كُلَّ حُزُونَةٍ وَذَلِّلْ لِي كُلَّ صُعُوبَةٍ وَ
أَعْطِنِي مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ أَكْثَرِمِمَّا أَرْجُو وَأَصْرِفْ عَنِّي مِنَ الشَّرِّ
أَكْثَرِمِمَّا أَحْذَرُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ .

خدایا! من و آنچه با من است را نگهدار و من و آنچه همراهم می باشد
را با نیکوترین صورت [به مقصد] برسان. [سفر را] به یاری خدا آغاز نموده
و به یاری خدا موفقیت را می خواهم ، و به محمد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ توجه می کنم.

خدایا! هر غمی را برایم آسان، و هر مشکلی را برایم آسان گردان و تمامی خوبی‌ها را بیشتر از آنچه آرزو دارم به من ببخش، و بیشتر از آنچه دوری می‌کنم بدی‌ها را از من روی برگردان، ای رحم‌کننده‌ترین رحم‌کنندگان.

همچنین می‌فرمود:

أَسْأَلُ اللَّهَ الَّذِي بِيَدِهِ مَا دَقَّ وَجَلَّ وَبِيَدِهِ أَقْوَاتُ الْمَلَائِكَةِ أَنْ
يَهَبَ لَنَا فِي سَفَرِنَا أَمْنَةً وَإِيمَانًا وَسَلَامَةً وَإِسْلَامًا وَفِقْهًا وَتَوْفِيقًا
وَبَرَكَاتَةً وَهُدًى وَشُكْرًا وَعَافِيَةً وَمَعْفِرَةً وَعِزْمًا لَا يُعَادِرُ ذَنْبًا.

از خدایی که کوچک و بزرگ و روزی تمامی فرشتگان در دست اوست، می‌خواهم که در این سفر امنیت و ایمان و سلامتی و اسلام و دانش و موفقیت و برکت و راهنمایی و سپاس و تندرستی و آموزش و تصمیمی که گناهی را باقی نگذارد را برای ما هدیه دهد.

❶ امام صادق (علیه السلام) فرمود: هنگام خروج از خانه برای سفر بگو:

۱. اللَّهُمَّ إِنِّي خَرَجْتُ فِي وَجْهِ هَذَا بِلَا ثِقَةٍ مِنِّي بِغَيْرِكَ
وَلَا رَجَاءٍ أَوْيَ إِلَيْهِ إِلَّا إِلَيْكَ وَلَا قُوَّةَ أَتَكِلُ عَلَيْهَا وَلَا حِيلَةَ
أَلْبَأُ إِلَيْهَا إِلَّا طَلَبَ فَضْلِكَ وَابْتِغَاءَ رِزْقِكَ وَتَعَرُّضًا لِرَحْمَتِكَ وَ

سُكُونًا إِلَى حُسْنِ عَادَتِكَ وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِمَا سَبَقَ لِي فِي عِلْمِكَ فِي
سَفَرِي هَذَا مِمَّا أَحَبُّ أَوْ أَكْرَهُ فَإِنَّمَا أَوْقَعْتُ عَلَيْهِ يَا رَبِّ مِنْ
قَدْرِكَ فَمَحْمُودٌ فِيهِ بَلَاؤُكَ وَمُنْتَصَحٌ عِنْدِي فِيهِ قَضَاؤُكَ وَأَنْتَ
تَمَحُّومًا تَشَاءُ وَتُثَبِّتُ وَعِنْدَكَ أُمُّ الْكِتَابِ.

خدایا! همانا من در حالی که به غیر تو تکیه نداشته و تنها به تو
پناه می‌برم و تنها به تو امیدوارم و به نیرویی جز تو اعتماد نمی‌کنم و
جز به تو پناهگاهی ندارم با صورت خود خارج شدم ، فقط بخشش تو
را خواستار شده و روزی‌ات را جستجو و خود را در کنار رحمت قرار داده
و به بخشش نیکویت آرامش می‌یابم در حالی که تو به آنچه در این
سفر بر من از دوست داشتنی‌ها و امور ناپسند آگاه تری. پس همانا ای
پروردگار! آنچه تو مقرر نمودی برای من رخ می‌دهد. پس امتحان تو
ستوده شده و حکم تو نزد من خیر خواهانه است و آنچه که تو بخواهی
را نابود و محکم می‌کنی و در نزد تو «امم الکتاب» است.

۲. اللَّهُمَّ فَاصْرِفْ عَنِّي مَقَادِيرَ كُلِّ بَلَاءٍ وَمَقْضِي كُلِّ
لَاوَاءٍ وَابْسُطْ عَلَيَّ كَفْأً مِنْ رَحْمَتِكَ وَلُطْفًا مِنْ عَفْوِكَ وَسَعَةً
مِنْ رِزْقِكَ وَتَمَاماً مِنْ نِعْمَتِكَ وَجَمَاعاً مِنْ مُعَافَاتِكَ وَأَوْقِعْ عَلَيَّ

فِيهِ جَمِيعَ قَضَائِكَ عَلَى مُوَافَقَةِ جَمِيعِ هَوَايَ فِي حَقِيقَةِ أَحْسَنِ
 أَمَلِي وَادْفَعْ مَا أَحْذَرُ فِيهِ وَمَا لَا أَحْذَرُ عَلَى نَفْسِي وَدِينِي وَمَالِي
 مِمَّا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي وَاجْعَلْ ذَلِكَ خَيْرًا لِآخِرَتِي وَدُنْيَايَ مَعَ
 مَا أَسْأَلُكَ يَا رَبِّ أَنْ تَحْفَظَنِي فِيمَنْ خَلَقْتَ وَرَأَيْ مِنْ وَلَدِي وَ
 أَهْلِي وَمَالِي وَمَعِيشَتِي وَحُزَانَتِي وَقَرَابَتِي وَإِخْوَانِي بِأَحْسَنِ مَا
 خَلَقْتَ بِهِ غَائِبًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَحْصِينِ كُلِّ عَوْرَةٍ وَحِفْظِ
 مِنْ كُلِّ مَضِيعَةٍ وَتَمَامِ كُلِّ نِعْمَةٍ وَكَفَايَةِ كُلِّ مَكْرُوهِ
 وَسِتْرِ كُلِّ سَيِّئَةٍ وَصَرْفِ كُلِّ مَحْذُورٍ وَكَمَالِ كُلِّ مَا
 يَجْمَعُ لِي الرِّضَا وَالسُّرُورَ فِي جَمِيعِ أُمُورِي وَافْعَلْ ذَلِكَ لِي بِحَقِّ
 مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَالسَّلَامُ
 عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

خدایا! هر اندازه از امتحان و سبب هر سختی را از من دور کن و
 از رحمت خویش مرا بهره مند فرما، و مهربانی بخشش و گشایش
 روزی و همه نعمتت و هر چه که موجب سلامتی از جانب تو است را
 برایم بگشای و برایم در این سفر حکمت را که با همه خواسته هایم

در بهترین آرزویم هماهنگ است را مقدر فرما و از چیزی که دوری می جویم و دوری نمی جویم بر خودم و اعتقاد و سرمایه ام و آنچه تو از من بدان آگاه تری بر حذر دار و آن را برای خوبی آخرتم و دنیایم قرار ده، همراه آنچه که ای پروردگارم نگهداری آن را از تو خواستارم در آنچه بعد از خود از فرزندان و خانواده و سرمایه و زندگی و اندوه ها و خویشان و برادرانم باقی می گذارم، همانگونه که به نیکوترین حال برای مؤمنانی که حاضر نیستند در مراقبت از هر زشتی و نگهداری از هر نابودی و همه نعمت ها و جبران هر ناپسندی و پوشاندن هر زشتی و روی گرداندن هر سختی و تمام چیزهایی که برای ما خشنودی و خوشحالی را در همه کارها جمع می کند، سرپرستی می نمایی، و همان را برایم انجام ده، به حقیقت جایگاه محمد و خاندان محمد، و بر محمد و خاندان محمد درود فرست، بر او و بر آنها درود و رحمت و برکات او باد.

حذیفة بن منصور گوید: با امام صادق علیه السلام می خواستم

به مکه بروم، ایشان نمازی خوانده و بعد از نماز فرمود:

اللَّهُمَّ خَلِّ سَبِيلَنَا وَأَحْسِنْ تَسْيِيرَنَا وَأَحْسِنْ عَافِيَتَنَا.

خدایا! راه را برای ما هموار نما و حرکت ما را نیکو نما و سلامتی ما را نیکو گردان.

و هرگاه سوار بر مرکب می شد می فرمود:

اللَّهُمَّ لَكَ الشَّرْفُ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ.

خدایا! بلند مرتبه ای تو بر هر بلند مرتبه .

۱۴ امام صادق (علیه السلام) فرمود: هر که «آیه الكرسي» را در هر شب

در سفر بخواند خود و آنچه با او است سالم بماند، البته

بعد از تلاوت آیه بگوید:

اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَسِيرِي عَبْرًا وَصَمْتِي تَفَكُّرًا وَكَلَامِي ذِكْرًا.

خدایا! حرکت من را پند آموز و سکوت من را اندیشه و کلام من را یاد خود قرار بده.

۱۵ امام کاظم (علیه السلام) فرمود: هر که به تنهایی به سفر می رود

اینگونه دعا کند:

مَا شَاءَ اللَّهُ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. اللَّهُمَّ أَنْسَ وَحَشَتِي وَ
أَعِنِّي عَلَى وَحْدَتِي وَأَدْغِيبَتِي.

هر چه خداوند بخواهد اتفاق می افتد و هیچ تغییر و نیرویی نیست

مگر بوسیله خداوند متعال. خدایا! مونس من در ترس باش و مرا بر تنهاییم

یاری کن و غیبت من را جبران کن.

و امام علیه السلام فرمود: هر که در اتاق یا خانه یا روستایی تنها بود بگوید:

اللَّهُمَّ أَنْسِ وَحْشَتِي وَأَعِنِّي عَلَى وَحْدَتِي.

خدایا! مونسم در ترس باش و مرا بر تنهاییم یاری کن.

شخصی به امام علیه السلام عرضه داشت: من شکارچی درندگان هستم و چه بسا شبها در خرابه‌ها یا مکانهای ترسناک می‌باشم. امام فرمود: هنگام وارد و خارج شدن «بسم الله» بگو و هنگام ورود پای راست را جلوتر و هنگام خروج پای چپ را مقدم دار، به خواست خدا ناپسندی نمی‌بینی.

①۶ امام کاظم علیه السلام فرمود: هنگامی که در سفر یا حضر از خانه خارج شدی بگو:

بِسْمِ اللَّهِ آمَنْتُ بِاللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

به نام خدا، به خدا ایمان آوردم، بر خدا تکیه نمودم، هر چه خدا بخواهد، هیچ حرکت و نیرویی نیست مگر بوسیله خداوند متعال.

در این هنگام اگر شیاطین به سوی تو آیند فرشتگان به صورت آنها می‌زنند و می‌گویند: راهی به سوی این فرد ندارید، زیرا نام خدا را بر زبان جاری کرده و به او ایمان آورده و بر او تکیه نموده و گفته است: هر چه خدا بخواهد و هیچ حرکت و نیرویی نیست مگر بوسیله خداوند متعال.

❶ امام کاظم علیه السلام فرمود: هرگاه قصد سفر داشتی درب خانه بایست و رو به جلو و طرف راست و طرف چپ سوره «حمد» را بخوان، و به همین صورت سوره‌های «توحید» و «ناس» و «فلق» را بخوان، آنگاه بگو:

اللَّهُمَّ احْفَظْنِي وَاحْفَظْ مَا مَعِيَ وَسَلِّمْنِي وَسَلِّمْ مَا مَعِيَ وَ
بَلِّغْنِي وَبَلِّغْ مَا مَعِيَ بِبَلَاغِكَ الْحَسَنِ.

خدایا! من و آنچه با من است را نگهداری نما، و من و آنچه با من است را سلامت بدار، و من و آنچه با من است را به نیکویی به مقصد برسان.

خداوند، او و آنچه با اوست را نگهداری نموده و او و هر آنچه همراه اوست را سلامت می‌دارد.

سپس امام به روایتگر حدیث فرمود: آیا دیده‌ای فردی را که نگهداری شود و آنچه با اوست نگاه داشته نشود و خود سلامت باشد و آنچه با اوست در سلامت نباشد و او برسد ولی آنچه با اوست نرسد!.

﴿۱۸﴾ امام رضا علیه السلام فرمود: هرگاه عزم سفر نمودی، خانواده‌ات را جمع کرده و دو رکعت نماز خوانده و اینگونه دعا بخوان:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَوْدِعُكَ دِينِي وَنَفْسِي وَأَهْلِي وَوُلْدِي وَعِيَالِي.

خدایا! دین، خودم، خانواده، فرزندان و خویشان و دامنم را به تومی سپارم.

﴿۱۹﴾ امام رضا علیه السلام فرمود: هرگاه خواستی از منزل بیرون روی اینچنین بگو:

بِسْمِ اللَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ.

به نام خدا و هیچ حرکت و نیرویی نیست مگر بوسیله خداوند، و بر خدا تکیه نمودم.

هرگاه این کلمات را بگویی فرشته‌ای از جانب خدا می‌گوید: ای بنده‌ی خدا با گفتن «بسم الله» هدایت شدی، و با گفتن «لا حول ولا قوة إلا بالله» در پناه خدایی،

و خداوند با گفتن «توکلّت علی الله» تو را یاری کند. در این هنگام شیطان می گوید: من با بنده ای که هدایت شده و خدا او را نگهدار است و تکیه گاهش خداست، چه کنم؟ سپس ۶ سوره ی «توحید» را به شش جهت خود (راست، چپ، پشت سر، جلو، بالا، پایین) بخوان تا در تمام روز در امان خدا باشی.

فصل دوم

اراده حج و عمره

❶ امام رضا علیه السلام فرمود: هنگام شروع سفر حج، زمانی که پای خود را در مرکب قرار دادی بگو:

بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله.

به نام خدا و بوسیله خدا و در راه خدا و بر آیین پیامبر خدا صلی الله علیه و آله.

پس زمانی که در مرکب مستقر شدی بگو:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا إِلَى الْإِسْلَامِ وَمَنْ عَلَيْنَا بِالْإِيمَانِ
وَعَلَّمَنَا الْقُرْآنَ وَمَنْ عَلَيْنَا بِمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا

هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

سپاس خدایی را که ما را به اسلام هدایت فرمود و بر ما به وسیله ایمان منت نهاد و قرآن را به ما آموخت و بوسیله حضرت محمد بر ما لطف نمود، منزّه است خدایی که این وسیله را در اختیار ما گذاشت و ما توانایی آن را نداشتیم و سپاس مخصوص خدایی است که پروردگار جهانیان است.

﴿۲۱﴾ امام رضا علیه السلام فرمود: هرگاه اراده حج نمودی با اهل و خویشان خویش وداع نموده و وصیت کن و دین خود را پرداخت و وصیت را نیکو بجا آور - زیرا نمی دانی که چگونه می شود، شاید که از سفر خویش بزرگستی - سپس دو رکعت نماز خوانده و بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعَثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْحُزْنِ. اللَّهُمَّ احْفَظْنِي فِي سَفَرِي وَاسْتَحْلِفْ لِي فِي أَهْلِي وَوُلْدِي وَرُدَّنِي فِي عَافِيَةٍ إِلَى أَهْلِي وَرَهْطِي.

خدایا! همانا من به تو از سختی سفر و طولانی شدن اندوه پناه می برم. خدایا! مرا در سفرم نگه داری کن و جانشین من در خانواده و فرزندانم باش و مرا همراه با سلامتی به خانواده و خویشاوندان بازگردان.

۲۲

امام صادق علیه السلام فرمود: هرگاه محرم قصد احرام داشت، نیت کند که به احرام حج و عمره یا حج افرادی یا عمره مفرده محرم می شود و بگوید:

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَتَمَتَّ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ.

خدایا! همانا من قصد دارم که از عمره به حج بهره مند شوم.
و در صورتی که با خود قربانی آورده است می گوید:

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَقْرَنَ الْحَجَّ بِالْعُمْرَةِ.

خدایا! همانا من قصد دارم که حج را با عمره انجام دهم.
و اگر می خواهد فقط حج را انجام دهد می گوید:

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ.

خدایا! قصد انجام حج را دارم.
و اگر می خواهد عمره مفرده را بجای آورد می گوید:

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْعُمْرَةَ.

خدایا! قصد انجام عمره را دارم.

[و بعد از هر کدام از اینها بگوید:]

عَلَى كِتَابِكَ وَسُنَّةِ نَبِيِّكَ. اللَّهُمَّ فَخُلِّنِي حَيْثُ حَبَسْتَنِي
لِقَدْرِكَ الَّذِي قَدَّرْتَ عَلَيَّ. اللَّهُمَّ فَأَعِنِّي عَلَى ذَلِكَ وَيَسِّرْهُ وَ
تَقَبَّلْهُ مِنِّي.

بر اساس کتابت و روش پیامبرت. خدایا! پس مرا از همان جا - که بر
اساس اختیار بر من اراده نمودی - محرم نمودی از احرام خارج نما.
خدایا! مرا بر انجام آن یاری رسان و آن را برایم آسان گردانده و از من بپذیر.
سپس دعا کن به آنچه دوست داری، و اگر نیت کنی
انجام دادن حج یا عمره را بدون آنکه بر چیزی بر زبان
جاری کنی، کفایت می کند.

﴿۲۳﴾ حمّاد بن عثمان از یاران امام صادق علیه السلام گوید: به آن
حضرت عرض کردم که می خواهم عمره و حج تمتّع
انجام دهم چه بگویم؟ فرمود: بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَتَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ عَلَى كِتَابِكَ وَ
سُنَّةِ نَبِيِّكَ صلی الله علیه و آله.

خدایا! همانا من قصد کردم که از عمره به حج تمتّع بر اساس کتاب
و روش پیامبرت بهره مند شوم.

و اگر خواستی در قلب خویش این امر را اراده کن.

﴿۲۴﴾ امام صادق علیه السلام فرمود: هرگاه به خواست خدا از منزل خویش برای حج و عمره خارج شدی دعای فرج را بخوان:

۱. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ
سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الْأَرْضِينَ السَّبْعِ وَرَبِّ
الْعَرْشِ الْعَظِيمِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

خدایی جز خدای بردبار و بزرگوار نیست، خدایی جز خدای برتر و بزرگ مرتبه نیست، منزّه است خدایی که پروردگار آسمان‌های هفت گانه و پروردگار زمین‌های هفت گانه و پروردگار عرش بزرگ می‌باشد و سپاس خدای را سزااست که پروردگار جهانیان است.

سپس بگو:

۲. اللَّهُمَّ كُنْ لِي جَاراً مِنْ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ وَمِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ.

خدایا! درمقابل هرستمگر کینه‌توز و هرشیطان رانده شده پناهم باش.

سپس بگو:

۳. بِسْمِ اللَّهِ دَخَلْتُ وَبِسْمِ اللَّهِ خَرَجْتُ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَقْدَمُ بَيْنَ يَدَيَّ نِسْيَانِي وَعَجَلَتِي بِسْمِ اللَّهِ وَمَا شَاءَ اللَّهُ فِي سَفَرِي هَذَا ذَكَرْتُهُ أَوْ نَسِيتُهُ. اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمُسْتَعَانُ عَلَى الْأُمُورِ كُلِّهَا وَأَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ.

به نام خدا وارد شده و به نام خدا خارج شده و در راه خدا هستم. خدایا! فراموشی و شتاب زدگی را در مقابل خویش به همراه دارم، به نام خدا و هر آنچه خدا بخواهد در این سفرم، چه یاد او باشم یا فراموش کرده باشم. خدایا! تویاری رسان در همه کارها هستی و تو همراه من در سفر و جانشینم در خانواده هستی.

۴. اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا وَاطْوِلْنَا الْأَرْضَ وَسَيِّرْنَا فِيهَا بِطَاعَتِكَ وَطَاعَةِ رَسُولِكَ. اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لَنَا ظَهْرَنَا وَبَارِكْ لَنَا فِيمَا رَزَقْتَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ وَسُوءِ الْمُنْظَرِ فِي الْأَهْلِ وَالْمَالِ وَالْوَلَدِ. اللَّهُمَّ أَنْتَ عَضْدِي وَنَاصِرِي بِكَ أَحْلُو وَبِكَ أَسِيرُ.

خدایا! سفرمان را بر ما آسان و زمین را برایمان در هم بیچان و ما را در آن بر اساس فرمانبرداری از خود و پیامبرت حرکت ده. خدایا! وسیله حرکتمان را اصلاح فرما و در آنچه به ما روزی می دهی برکت عطا فرموده و از عذاب آتش جهنم نجاتمان بده. خدایا! به تو از سختی های سفر و بازگشت غم آلود و چهره زشت در میان خاندان و مال و فرزندان پناه می برم. خدایا! تو یاور و کمک دهنده به من هستی به یاری رسانیت ایستاده و حرکت می کنم.

۵. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِي سَفَرِي هَذَا السُّرُورَ وَالْعَمَلَ بِمَا يُرْضِيكَ عَنِّي. اللَّهُمَّ اقْطَعْ عَنِّي بُعْدَهُ وَمَشَقَّتَهُ وَاصْحَبْنِي فِيهِ وَاحْلُقْنِي فِي أَهْلِي بِخَيْرٍ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ وَهَذَا حُمْلَتُكَ وَالْوَجْهُ وَجْهُكَ وَالسَّفَرُ إِلَيْكَ وَقَدْ أَطْلَعْتُ عَلَى مَا لَمْ يَطَّلِعْ عَلَيْهِ أَحَدٌ فَاجْعَلْ سَفَرِي هَذَا كَفَّارَةً لِمَا قَبْلَهُ مِنْ ذُنُوبِي وَكُنْ عَوْنًا لِي عَلَيْهِ وَاكْفِنِي وَعَثَهُ وَمَشَقَّتَهُ وَلَقِيتِي مِنَ الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ رِضَاكَ فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُكَ وَبِكَ وَلَكَ.

خدایا! در این سفر از تو شادمانی و انجام دادن آنچه تو را از من خشنود می سازد را خواستارم. خدایا! دوری و سختی آن را از من قطع کرده و در این باره همراهم باش و در میان خاندانم به خیر و خوشی

جانشینم باش و حرکت و نیرویی جز به خدای برتر و بزرگ مرتبه نیست. خدایا! من بنده تو هستم و این‌ها توشه‌های توست. راه، راه تو و سفر به سوی تو انجام می‌گیرد و تو به آنچه کسی جز تو بدان آگاهی ندارد آگاهی. پس این سفرم را جبران گناهان گذشته‌ام قرار ده و در آن یاورم باش و سختی و مشکلاتش را از من کفایت فرما و سخن و عملی که موجب خشنودی تو می‌باشد را به من الهام کن، به درستی که من بنده تو بوده و وجودم از تو و برای توست.

و آن حضرت فرمود: هرگاه پایت را در رکاب قرار دادی بگو:

۶. بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ.

به نام خداوند رحمت گستر مهرورز، با مدد جویی از اسم خدا شروع می‌کنم و خدا بزرگتر از آن است که در وصف قرار گیرد.

هرگاه بر وسیله‌ات سوار شده و روی آن قرار گرفتی بگو:

۷. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِلْإِسْلَامِ وَعَلَّمَنَا الْقُرْآنَ وَمَنْ

عَلَيْنَا بِمُحَمَّدٍ ﷺ سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ أَنْتَ الْحَامِلُ عَلَى الظَّهْرِ وَالْمُسْتَعَانُ عَلَى الْأَمْرِ. اللَّهُمَّ

بَلِّغْنَا بَلَاغًا يَبْلُغُ إِلَى خَيْرٍ بَلَاغًا يَبْلُغُ إِلَى مَغْفِرَتِكَ وَرِضْوَانِكَ.

اللَّهُمَّ لَا طَيْرَ إِلَّا طَيْرُكَ وَلَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُكَ وَلَا حَافِظَ غَيْرُكَ.

سپاس خدای را سزااست که ما را به اسلام راهنمایی کرده و قرآن را به ما آموخت و به واسطه ی محمد ﷺ بر ما لطف نمود. پاک و منزّه است خداوند، پاک و منزّه است خداوندی که این وسیله نقلیه را در اختیار ما گذاشته است و ما بر این کار توانا نبودیم و به سوی او باز می گردیم و سپاس خدای را سزااست که پروردگار جهانیان است. خدایا! تو سوار کننده بر پشت وسیله نقلیه هستی و یاری گر بر آن. خدایا! ما را به بهترین وجه به مقصد برسان ، به گونه ای که به آموزش و رضایتمندی ات دست یابیم. خدایا! حرکتی نیست مگر به حرکت تو ، و خوبی نیست مگر خوبی تو و نگاهیانی جز تو وجود ندارد.

❶ امام رضا (ع) فرمود: هرگاه اراده حج تمتع را نمودی بگو:

۱. اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ التَّمَتُّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ عَلَى كِتَابِكَ وَ

سُنَّةِ نَبِيِّكَ فَيَسِّرْهُ لِي وَتَقَبَّلْهَا مِنِّي

خدایا! من اراده کرده ام عمره ی تمتع و حج تمتع را طبق کتاب و سنت پیامبر انجام دهم، پس آنرا برایم آسان نما و قبول کن.

و اگر خواستی حج مفرده انجام دهی و قربانی نکنی بگو:

۲. اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ فَيَسِّرْهُ لِي وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي.

خدایا! می خواهم حج بجا آورم، پس آنرا بر من آسان نما و قبول نما.

سپس بگو:

۳. اللَّهُمَّ فَإِنْ عَرَضَ لِي شَيْءٌ يَحْبِسُنِي فَخَلِّني حَيْثُ حَبَسْتَنِي لِقَدْرِكَ الَّذِي قَدَّرْتَ عَلَيَّ. اللَّهُمَّ إِنْ لَمْ يَكُنْ حَاجَةً فَعُمْرَةٌ أَحْرَمَ لَكَ شَعْرِي وَبَشْرِي وَلَحْمِي وَعَظَامِي وَمُخِّي وَعَصْصِي وَشَهَوَاتِي مِنَ النِّسَاءِ وَالطِّيبِ وَغَيْرِهَا مِنَ اللَّبَاسِ وَالزَّيْنَةِ أَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَكَ وَمَرْضَاتِكَ وَالْدارَ الْآخِرَةَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ.

خدایا! اگر حادثه ای پیش آمد که مرا در احرام باقی گذاشت پس مرا از آنجایی که محرم نمودی به اختیارت که بر من اراده نمودی از حال احرام خارج نما. خدایا! اگر نتوانستم حج را بجای آورم پس عمره بجای می آورم، مو و پوست و گوشت و استخوان و مغز و اعصاب و شهوتهای نسبت به زنان و عطر و لباس و زینت را بر خود حرام کردم و با این کار به دنبال توجه و رضایت تو و خانه ی آخرت هستم. هیچ خدایی جز تو نیست.

۴. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَنِي مِمَّنِ اسْتَجَابَ لَكَ وَأَمَّنَ بِوَعْدِكَ وَاتَّبَعَ أَمْرَكَ فَإِنِّي أَنَا عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ وَفِي قَبْضَتِكَ لَا وَاقٍ إِلَّا مَا وَاقَيْتَ وَلَا آخِذٌ إِلَّا مَا أَعْطَيْتَ فَأَسْأَلُكَ أَنْ تَعَزِّمَ لِي عَلَى كِتَابِكَ وَسُنَّةِ نَبِيِّكَ وَتُقَوِّيَنِي عَلَى مَا صُنِعْتُ عَلَيْهِ وَتَسَلِّمَ مِنِّي مَنَاسِكَي فِي يُسْرٍ مِنْكَ وَعَافِيَةٍ وَاجْعَلَنِي مِنْ وَفْدِكَ الَّذِي رَضِيتَ وَارْتَضَيْتَ وَسَمَّيْتَ وَكَتَبْتَ.

خدایا! همانا از تو می‌خواهم مرا از کسانی قرار دهی که برای تو پذیرفته شده و به وعده تو ایمان آورده و دستور تو را پیروی کرده اند. خدایا! همانا من بنده ی تو و فرزند بنده ی تو و در اختیار تو هستم، نگهدارنده ای غیر از نگهداری تو وجود ندارد، و غیر از آنچه که عطا فرمایی دریافت نمی‌کنم. پس از تو می‌خواهم بر اساس کتابت و سنت پیامبرت برایم اراده نمایی و مرا برای آنچه بخاطر آن ساخته شده‌ام نیرومند سازی و امور حجّم را همراه با آسانی و سلامتی به عهده بگیری و مرا از گروهی قرار ده که از آنها خشنودی و آنها را خشنود ساخته و نامیده و نوشتی.

۵. اللَّهُمَّ إِنِّي خَرَجْتُ مِنْ شُقَّةٍ بَعِيدَةٍ وَمَسَافَةٍ طَوِيلَةٍ وَإِلَيْكَ وَفَدْتُ وَلَكَ زُرْتُ وَأَنْتَ أَخْرَجْتَنِي وَعَلَيْكَ قَدِمْتُ

وَأَنْتَ أَقْدَمْتَنِي أَطْعَمَكَ بِإِذْنِكَ وَالْمِنَّةُ لَكَ عَلَيَّ وَعَصَيْتُكَ
بِعِلْمِكَ وَلَكَ الْحُجَّةُ عَلَيَّ وَأَسْأَلُكَ بِانْقِطَاعِ حُجَّتِي وَ
وُجُوبِ حُجَّتِكَ عَلَيَّ إِلَّا مَا صَلَّيْتُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَ
غَفَرْتَ لِي وَتَقَبَّلْتَ مِنِّي. اللَّهُمَّ فَتِمِّمْ لِي حُجَّتِي وَعُمْرَتِي
وَتَخَلَّفْ عَلَيَّ فِيمَا أَنْفَقْتُ وَاجْعَلِ الْبَرَكَاتِ فِيمَا بَقِيَ وَرَدِّني
إِلَى أَهْلِي وَوُلْدِي.

خدایا! همانا من از خانه ای دور و مسیری طولانی بیرون آمدم و
به سویت مهمان شده و تو را زیارت کردم و مرا بیرون آوردی و برایت
پیشی گرفتم و مرا به پیش آوردی و من به اجازه و لطف پیروی
کردم و با آگاهی تو نافرمانی نمودم و برایت بر علیه من دلیل است، و
از تو خواستارم بخاطر دلیل قطع شده ام و دلیل حتمی شده است این که
بر محمد و خاندان او درود فرستی و مرا ببخشی و از من بپذیری
خدایا! حج و عمره ام را به پایان برسان و آنچه که هزینه کردم را
برایم جبران نما و برکت را در باقی مانده اموالم قرار ده و مرا به
خانواده و فرزندانم بازگردان.

سپس سوار شو.

۲۶

امام رضا علیه السلام فرمود: زمانی که از احرام بیرون آمدی
دستانت را بالا برده و خداوند را بسیار تمجید کن و بر
حضرت محمد صلی الله علیه و آله بسیار درود فرستاده و بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ مَا أَمَرْتَ بِهِ مِنْ التَّمَتُّعِ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ عَلَى
كِتَابِكَ وَسُنَّةِ نَبِيِّكَ فَإِنْ عَرَضَ لِي عَرَضٌ يَحْبِسُنِي فَحُلِّي حَيْثُ
حَبَسْتَنِي لِقَدْرِكَ الَّذِي قَدَّرْتَ عَلَيَّ. اللَّهُمَّ إِنْ لَمْ تَكُنْ حَاجَّةً فَعُمْرَةٌ.

خدایا! همانا من آنچه را که تو بدان فرمان دادی از بهره مندی به
حج تمتع بر اساس کتابت و روش پیامبرت، قصد می نمایم. خدایا! اگر
پیش آمدی شد که مرا در احرام باقی می گذارد پس مرا از آنجایی که به
اراده اختیار بر من محرم نمودی، از احرام خارج نما. خدایا اگر [این کار]
حج به شمار نیامد، عمره شمرده شود.

فصل سوم

حج با پای پیاده

۲۷

امام صادق علیه السلام گروهی از یارانشان که پیاده به حج
می رفتند را این گونه دعا فرمود:

اللَّهُمَّ احْمِلْهُمْ عَلَى أَقْدَامِهِمْ وَسَكِّنْ عُرُوقَهُمْ.

خدایا! گام‌های آنان را (در این مسیر) یاری نما و بدن هایشان را آرام گردان.

❶ امام باقر(ع) فرمود: هر که به نیابت از دیگری حج به جا می‌آورد باید هنگام احرام بگوید:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَحْجُّ عَنْ فُلَانٍ فَتَقَبَّلْ مِنْهُ وَأَجِرْنِي عَلَى قَضَائِي عَنْهُ.
خدایا! من از طرف فلانی حج به جا می‌آورم از او بپذیر و مرا در به جای آوردن آن اجر و پاداش عطا فرما.

❷ از امام صادق(ع) پرسیده شد: کسی که از طرف برادر

یا پدر یا دیگران حج بجا می‌آورد، آیا شایسته است که چیزی بگوید؟ حضرت فرمود: آری، بعد از احرام بگوید:

اللَّهُمَّ مَا أَصَابَنِي فِي سَفَرِي هَذَا مِنْ تَعَبٍ أَوْ شِدَّةٍ أَوْ بَلَاءٍ أَوْ شَعَثٍ فَأَجِرْ فُلَانًا فِيهِ وَأَجِرْنِي فِي قَضَائِي عَنْهُ.

خدایا! هر چه در این سفر از رنج و سختی و بلا و آفتگی بر من رسید، آن فرد را در مورد آنها پاداش بده، و به من در مقابل انجامش از طرف او پاداش عطا کن.

۳۰

معاویة بن عمار گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: پدر و مادرم را در حجّ شریک گردانم؟ فرمود: آری، گفتم: برادرانم را در حجّ شریک کنم؟ فرمود: آری، در این صورت (خداوند برای تو و آنان، ثواب حجّ را قرار می دهد و به خاطر صله رحم با ایشان به تو پاداش می دهد. گفتم: از طرف مردان و زنانی که در کوفه هستند طواف کنم؟ فرمود: آری، هنگامی که طواف را آغاز می کنی بگو:

اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنْ فُلَانٍ الَّذِي تَطُوفُ عَنْهُ.

خدایا! از آن فرد که از برای او طواف شده بپذیر.

و نام کسی که از طرف او طواف می کنی را می بری.

فصل چهارم

حج قرآن

۳۱

یونس بن یعقوب گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم که برای قربانی کردن در حجّ شتری را خریدم چه باید انجام دهم؟ فرمود: آن را همراه خود تا به مسجد شجره

برده، غسل کن و لباس احرام پوشیده و شتر را رو به قبله بخوابان و وارد مسجد شو و نماز بخوان سپس به طرف شتر برو و طرف راست کوهانش را به عنوان قربانی علامت گذاری کن و بگو:

بِسْمِ اللَّهِ. اللَّهُمَّ مِنْكَ وَلَكَ. اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّي.

به نام خدا، خدایا! از تو و برای توست، خدایا! از من بپذیر.

سپس از طرف آن شتر تلبیه بگو.

فصل پنجم

عمره ناقص

امام صادق علیه السلام فرمود: شخصی که عمره مفرده انجام داده، بعد از اینکه طواف را انجام و نماز طواف را پشت مقام ابراهیم علیه السلام انجام داد و سعی بین صفا و مروه را انجام داده و سر تراشیدن یا مو کوتاه نمودن را انجام می‌دهد. راوی حدیث از امام پرسید: آیا در عمره ی مبتوله هم باید سر تراشیدن کرد؟ امام فرمود: آری، پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در عمره ی مبتوله فرمود:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُحَلِّقِينَ.

خدایا! کسانی که سر خود را می تراشند را مورد مغفرت خود قرار ده.
به حضرت عرض کردند: در مورد مو کوتاه نمودن هم
این دعا را می کنید؟ فرمود: آری.

فصل ششم

حج حائض

عمر بن یزید گوید: هنگامی که در مدینه بودم همسر من
حائض شده و زمان میقات و ایستادن و خروج قبل از
پاک شدن او بود، در حالی که به مسجد پیامبر و قبر
آن حضرت و منبر نزدیک نشده بود، قضیه را به امام
صادق علیه السلام عرض کردم، فرمود: او را امر کن که غسل
کرده و در مقام جبرئیل علیه السلام قرار گیرد، چرا که هرگاه
جبرئیل از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله اجازه می گرفت که پیش او
رود و پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به او اجازه نمی داد، جبرئیل در
آن مکان ایستاده و صبر می کرد تا پیامبر خدا صلی الله علیه و آله پیش
او رود و اگر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله اجازه می داد از آنجا وارد

۳۳

می شد. عمر پرسید مقام جبرئیل کجاست؟ حضرت فرمود: اگر از دربی که معروف به «فاطمه ی زهراء» است خارج شوی، زیر ناودان، در مقابل قبر. در آن مکان همسرت بنشیند و این دعا را بخواند:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَيْسَ كَمِثْلِكَ شَيْءٌ أَنْ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَكَذَا.

خدایا! از تو می خواهم به این که تو خدایی هستی که چیزی همانند تو نیست، حاجت مرا برآورده سازی.

عمر گوید: همسرم این کار را انجام داده و دعا را خواند و پاک شد و وارد مسجد پیامبر خدا ﷺ شد و همچنین کنیزمان هم که حائض بود اینگونه عمل کرد و پاک و وارد مسجد پیامبر ﷺ شد.

امام صادق علیه السلام فرمود: اگر زنی در آستانه انجام مناسک حائض بود، غسل کرده و پنبه ای در محل خروج خون قرار دهد و بایستد و زنانی پشت سر او بایستند و دعای او را آمین گویند و این دعا را بخواند:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ أَوْ تَسَمَّيْتَ بِهِ لِأَحَدٍ
مِنْ خَلْقِكَ أَوْ اسْتَثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ وَأَسْأَلُكَ
بِاسْمِكَ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ وَبِكُلِّ حَرْفٍ أَنْزَلْتَهُ عَلَى مُوسَى
وَبِكُلِّ حَرْفٍ أَنْزَلْتَهُ عَلَى عِيسَى وَبِكُلِّ حَرْفٍ أَنْزَلْتَهُ عَلَى
مُحَمَّدٍ ﷺ إِلَّا أَذْهَبَتْ عَنِّي هَذَا الدَّم.

خدایا! از تو می‌خواهم به هر نامی که برای توست، یا برای یکی از
آفریدگانت نامیده ای، یا در علم پنهانی که در نزد توست آن اسم را
به خود اختصاص دادی، و از تو می‌خواهم به نام بزرگ بزرگت، و به
هر حرفی که بر موسی فرو فرستادی، و به هر حرفی که بر عیسی فرو
فرستادی، و به هر حرفی که بر محمد ﷺ فرو فرستادی، این خون را
از من دور سازی.

و هرگاه خواست وارد مسجد الحرام یا مسجد النبی
شود نیز این کار را انجام دهد. و امام علیؑ فرمود: آن زن
باید به مقام جبرئیل رود، چرا که هر زن حائضی در آنجا
رو به قبله این دعا را بخواند إن شاء الله پاک می‌شود.

فصل هفتم

تلبیه

۳۵ امام صادق علیه السلام فرمود: وقتی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به بیداء رسید برای ایشان شتری آورده شد، حضرت سوار شدند و بعد از حرکت فرمود:

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَ
النِّعْمَةَ وَالْمُلْكَ لَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ.

خدایا! تو را اجابت می‌کنم، تو را اجابت می‌کنم، اجابت می‌کنم در حالی که همتایی برای تو نیست آدم، سپاس و نعمت و فرمانروایی شایسته توست، همتایی نداری.

سپس فرمود: اینجا آلودگی‌ها از انسان پاک می‌شود. سپس فرمود: مردم این تکبیرها را بیشتر بر زبان جاری کردند و کارشان نیکوست.

۳۶ امام صادق علیه السلام فرمود: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله چون تلبیه را آغاز نمود، فرمود:

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَ
التَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ ذَا الْمَعَارِجِ لَبَّيْكَ .

اجابت کردم خدایا! اجابت کردم، اجابت کردم شریکی برای تو نیست
اجابت کردم، اجابت کردم. سپاس و نعمت و فرمانروایی برای توست،
شریکی برای تو نیست، اجابت کردم ای صاحب مراتب بلند اجابت کردم.
و «ذی المعارج» را بسیار تکرار می کرد و هر زمان که با
سوارکاری برخورد می کرد یا بر تپه ای بالا می رفت یا به
دژه ای فرود می آمد و در آخر دژه و در تعقیب نمازها
«لبیک» می گفت.

۳۷

امام صادق علیه السلام فرمود: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در سال پایانی
عمرشان به یاد حج افتاد و به گروه های مختلفی که
اسلام را پذیرفته بودند نامه نوشت (که: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله
تصمیم به انجام حج دارد، و هر که توانایی انجام
حج را دارد بیاید.) مردم برای همراهی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله
آمدند، وقتی به مسجد شجره رسیدند، پیامبر خدا صلی الله علیه و آله
دستور تراشیدن موهای زیر بغل و بالای عانه را داده
و غسل کرده و لباس های خود را عوض کنند و لُنگ و

عبا پیوشند، و بعد از آن «تلییه» را به این صورت بر زبان جاری کردند:

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَ
النِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ.

اجابت کردم خدایا! اجابت کردم، اجابت کردم همتایی برای تو نیست اجابت کردم، اجابت کردم سپاس و نعمت و فرمانروایی برای توست، همتایی برای تو نیست، اجابت کردم ای صاحب نعمت ها.

و پیامبر خدا ﷺ زیاد ذکر «لَبَّيْكَ ذِي الْمَعَارِجِ» را بر زبان جاری می کردند و هر زمان که با سواری برخورد می کردند یا بر تپه ای بالا می رفتند یا به درّه ای فرود می آمدند و در آخرش و در تعقیب نمازها «لبیک» می گفتند. و چون پیامبر ﷺ وارد مکه شدند از بالای مکه از «عقبه» وارد شدند و به هنگام خروج از مکان «ذی طوی» خارج شدند. به درب مسجد الحرام که رسیدند رو به کعبه ایستادند ابن سنان گوید: پیامبر خدا ﷺ از درب بنی شیبه وارد شد سپس سپاس را بجا آورده و تمجید خدا را بر زبان جاری کرده و بر حضرت

ابراهیم علیه السلام درود فرستادند و بعد به سوی حجر الأسود رفته و آن را لمس نمودند و بعد از طواف، نماز طواف را پشت مقام ابراهیم علیه السلام خوانده و بعد از نوشیدن آب زمزم اینگونه دعا فرمود:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَسُقْمٍ.

خدایا! همانا از تو دانشی سودمند و روزی گسترده و سلامتی از هر بلا و بیماری را خواستارم.

بعد از این دعا که رو به کعبه انجام دادند، به اصحابشان فرمود: «در آخرین مرحله ی مناسک خود حجر الأسود را لمس کنید». سپس به سوی کوه صفا رفته و فرمود: آغاز میکنم به آنچه خدا با آن آغاز کرده و بالای کوه صفا رفتند و به میزLn خواندن سوره بقره توقف نمودند.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود: هرگاه به خواست خدا قصد مکه کردی، اگر خواستی هنگامی مُحرم شو که نمازی خوانده باشی و اگر خواستی همراه کاروان باش، و اینگونه تلبیه بگو:

اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَ
الْمُلْكُ لَا شَرِيكَ لَكَ.

خداوندا! اجابت کردم و آمدم، شریکی برای تو نیست، سپاس و
نعمت تو را سزااست و فرمانروایی شایسته توست، شریکی برای تو نیست.

۳۹ امام صادق علیه السلام فرمود: تلبیه این گونه است:

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ
وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكُ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ ذَا الْمَعَارِجِ لَبَّيْكَ
لَبَّيْكَ دَاعِيَاً إِلَى دَارِ السَّلَامِ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ غَفَّارَ الذُّنُوبِ لَبَّيْكَ
لَبَّيْكَ أَهْلَ التَّلْبِيَةِ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ لَبَّيْكَ
لَبَّيْكَ مَرْهُوباً وَمَرْغُوباً إِلَيْكَ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ تُبْدِيُّ وَالْمَعَادُ إِلَيْكَ
لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ كَشَّافَ الْكُرْبِ الْعِظَامِ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ عَبْدُكَ وَ
ابْنُ عَبْدِكَ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ يَا كَرِيمُ لَبَّيْكَ.

اجابت کردم خدايا! اجابت کردم، شریکی برای تو نیست اجابت
کردم، سپاس و ونعمت و فرمانروایی برای توست، شریکی برای تو نیست،
اجابت کردم. اجابت کردم ای صاحب مراتب بلند! اجابت کردم، اجابت

کردم ای خواننده به سوی بهشت، اجابت کردم اجابت کردم ای آمرزنده گناهان، اجابت کردم، اجابت کردم ای شایسته اجابت، اجابت کردم اجابت کردم ای صاحب شکوه و بزرگواری، اجابت کردم، اجابت کردم با ترس و رغبت به سوی تو، اجابت کردم اجابت کردم ای آغاز کننده ای که بازگشت به سوی توست، اجابت کردم، اجابت کردم بنده ی تو و پسر دو بنده تو هستم، اجابت کردم اجابت کردم ای بزرگوار، اجابت کردم.

بعد از هر نماز مستحبّ یا واجب و هرگاه شترت برخواست یا بر بلندی قرار گرفتی یا در دره ای رفتی یا یا سواره ای روبرو شدی یا از خواب بیدار شدی و در سحرها، و تا می توانی این تلبیه را بخوان و با صدای بلند بگو، اما اگر در برخی از این زمانها تلبیه نگفتی اشکالی ندارد، هرچند فضیلت کامل برای کسی است که کامل بگوید. آگاه باش: چهار تلبیه ی اول واجب است و بیانگر توحید است و تمام فرستادگان خدا این تلبیه را گفته اند. به یاد داشته باش که زیاد بگویی «لبیک ذی المعارج» چرا که پیامبر خدا ﷺ زیاد می گفت. همانا خدا شما را دعوت می کند که حجّ بجا آورید، پس با

«تلبیه» خدا را اجابت کنید. هر که در روز «الست» پیمان ربوبیت خدا را پذیرفته، با «تلبیه» خدا را اجابت می کند.

شخصی امام صادق علیه السلام را در حال احرام دید که آن حضرت لباسشان را کنار زده و کمرشان را رو به خورشید قرار داده و می فرمایند:

لَبَّيْكَ فِي الْمَذْنِينِ لَبَّيْكَ.

اجابت کردم، در میان گناهکاران اجابت کردم.

امام صادق و امام کاظم علیه السلام در تلبیه این دعا را اضافه می نمودند:

لَبَّيْكَ ذَا الْمَعَارِجِ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ دَاعِيَا إِلَى دَارِ السَّلَامِ لَبَّيْكَ
لَبَّيْكَ غَفَّارَ الذُّنُوبِ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ مَرْغُوباً وَمَرْهُوباً إِلَيْكَ لَبَّيْكَ
لَبَّيْكَ تُبْدِي وَ الْمَعَادُ إِلَيْكَ لَبَّيْكَ تَسْتَغْنِي وَ نَفْتَقِرُ إِلَيْكَ
لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ إِلَهَ الْحَقِّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ ذَا التَّعْمَاءِ وَالْفَضْلِ الْحَسَنِ
الْجَمِيلِ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ كَاشِفَ الْكَرْبِ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ عَبْدُكَ
بَيْنَ يَدَيْكَ يَا كَرِيمُ لَبَّيْكَ.

اجابت کردم ای صاحب مراتب بلند! اجابت کردم، اجابت کردم خواننده به سوی بهشت، اجابت کردم اجابت کردم ای بخشنده گناهان، اجابت کردم اجابت کردم در حالی که امید به تو داشته و از تو می ترسم، اجابت کردم اجابت کردم ای ایجاد کننده که بازگشت به سوی توست، اجابت کردم اجابت کردم ای بی نیاز که نیازمند تو هستند! اجابت کردم، اجابت کردم ای پروردگار حق! اجابت کردم، اجابت کردم ای مراتب بلند و بخشش های زیبا و پاک! اجابت کردم، اجابت کردم ای از بین برنده مشکلات بزرگ! اجابت کردم، اجابت کردم بنده توام و در بین دستان توام، ای بزرگوار! اجابت کردم.

و زیاد صلوات بفرست و آمرزش و رضایت و بهشت و بخشودگی الهی را درخواست کن و به رحمت خدا از خشم و آتش او پناه ببر و تلبیه را با صدای بلند زیاد بگو: در حالت ایستاده و نشسته و سواره و جنابت و پاک و بیداری ها و وسحرها و در هر حالی.

امام صادق علیه السلام فرمود: احرام باید بعد از نماز واجب باشد و بعد از سلام نماز محرم شوی. اما اگر نماز مستحبی خواندی، هرگاه از نمازت فارغ شدی سپاس

و ستایش الهی را بگو و بر پیامبر درود فرستاده و بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَنِي مِمَّنِ اسْتَجَابَ لَكَ وَآمَنَ
بِعُودِكَ وَاتَّبَعَ أَمْرَكَ فَإِنِّي عَبْدُكَ وَفِي قَبْضَتِكَ لَا أُوقِي إِلَّا مَا
وَقَيْتَ وَلَا أَخْذُ إِلَّا مَا أَعْطَيْتَ وَقَدْ ذَكَرْتَ الْحَجَّ فَأَسْأَلُكَ
أَنْ تَعِزَّمَنِي لِي عَلَيْهِ عَلَى كِتَابِكَ وَسُنَّةِ نَبِيِّكَ وَتُقَوِّينِي عَلَى
مَا ضَعُفْتُ عَنْهُ وَتَسَلِّمَ مِنِّي مَنَاسِكَي فِي يُسْرٍ مِنْكَ وَعَافِيَةٍ
وَاجْعَلَنِي مِنْ وَفْدِكَ الَّذِينَ رَضِيتَ وَارْتَضَيْتَ وَسَمَّيْتَ وَ
كَتَبْتَ. اللَّهُمَّ فَتَمِّمْ لِي حَجِّي وَعُمْرَتِي. اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ التَّمَتُّعَ
بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ عَلَى كِتَابِكَ وَسُنَّةِ نَبِيِّكَ ﷺ فَإِنْ عَرَضَ
لِي شَيْءٌ يَحْبِسُنِي فَخُلِّني حَيْثُ حَبَسْتَنِي لِقَدْرِكَ الَّذِي قَدَّرْتَ
عَلَيَّ. اللَّهُمَّ إِنْ لَمْ تَكُنْ حَاجَةً فَعُمْرَةٌ أَحْرَمَ لَكَ شَعْرِي وَبَشْرِي
وَلَحْمِي وَدَمِي وَعِظَامِي وَمُخِّي وَعَصْبِي مِنَ النِّسَاءِ وَالثِّيَابِ وَ
الطِّيبِ أَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَكَ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ.

خدایا! همانا از تو می‌خواهم مرا از کسانی قرار دهی که دعوت را

پذیرفته و به وعده‌ات ایمان آورده و فرمانت را پیروی نمود. به درستی که من بنده‌ی تو و در اختیار تو هستم، نگاهبانی نمی‌شوم جز آنکه تو مرا نگاهبانی کنی و نمی‌گیرم جز آنچه تو عطا نمایی، و حج را ذکر کردی، پس از تو می‌خواهم تصمیم مرا بر انجام آن بر اساس کتابت و روش پیامبرت - که درود خدا بر او و بر خاندانش باد - محکم نمایی، و بر آنچه از انجام آن ناتوانم تواندم سازی، و اعمالم را در راحتی و سلامتی بپذیری، و مرا از مهمان‌های خود که از آنان خشنود و شادمانی و نام آنان را نوشته‌ای قرار دهی. خدایا! حج و عمره‌ام را کامل نما. خدایا! حج و عمره را بر اساس کتابت و سنت پیامبرت - که درود خدا بر او و بر خاندانش باد - می‌خواهم انجام دهم، اگر مانعی در مسیرم ایجاد شد که مرا از انجام کارهایم بازداشت، پس مرا در هر جایی که به خاطر تقدیری که اعمال نموده مانعی را ایجاد کردی، از احرام خارج نما. خدایا! اگر حج نبود پس عمره به شمار آید. خدایا! مو و پوست و گوشت و خون و استخوان و مغز و اعصابم برای توست. خدایا! از زن و لباس و بوی خوش به احرام در می‌آورم، با این کار در جستجوی یافتن خشنودی تو و بهشت هستم.

اگر یک بار این تلبیه را بگویی کافی است، سپس به راه افتاده و وقتی در مسیر قرار گرفتی دوباره تلبیه بگو.

فصل هشتم

ورود به منطقه حرم

﴿۴۳﴾ نصر بن کثیر گوید: من و سفیان ثوری به محضر امام صادق علیه السلام رسیدیم. از امام پرسیدم: قصد تشریف به خانه خدا را نمودم دعایی را [در این زمینه] به من بیاموز؟ امام فرمود: هرگاه به مسجد الحرام رسیدی دستت را روی دیوار قرار داده و بگو:

يَا سَابِقَ الْفَوْتِ يَا سَامِعَ الصَّوْتِ يَا كَاسِيَ الْعِظَامِ لَحْمًا
بَعْدَ الْمَوْتِ.

ای پیش گیرنده‌ی تلف شدن ، ای شنونده صدا ای پوشاننده‌ی گوشت بر استخوان بعد از مرگ!

سپس به آنچه می‌خواهی دعا کن.

﴿۴۴﴾ روایت شده که امام حسین علیه السلام (از مدینه) حرکت کرد تا به مکه رسید. آنگاه که از راه دور چشمانشان به کوه‌های آن (مکه) افتاد، این آیه را تلاوت کردند:

﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّي أَن يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ﴾^۱.

و آنگاه که (موسی) به سوی مدین آمد گفت: شاید پروردگارم مرا به راه راست هدایت کند.

و آنگاه که به مکه رسید فرمود:

اللَّهُمَّ خِرْلِي وَأَقِرَّ عَيْنِي وَاهْدِنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ.

خدایا! خیر را برایم مقدر کن، و چشمانم را روشن گردان، و مرا به راه راست هدایت نما.

هرگاه پیامبر خدا ﷺ وارد مکه می شد می فرمود:

اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ مَنَایَنَا بِهَا حَتَّى تُخْرِجَنَا مِنْهَا.

خدایا! مرگ ما را در مکه قرار مده تا ما را از آن خارج گردانی.

فصل نهم

ورود به مسجد الحرام

﴿٤٦﴾ امام باقر علیه السلام فرمود: هنگامی که وارد مسجد الحرام شده

و مقابل حجر الأسود قرار گرفتی بگو:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ آمَنْتُ بِاللَّهِ وَكَفَرْتُ بِالطَّاغُوتِ وَبِاللَّاتِ وَ
الْعُزَّى وَبِعِبَادَةِ الشَّيْطَانِ وَبِعِبَادَةِ كُلِّ نِدٍّ يُدْعَى مِنْ دُونِ اللَّهِ.

گواهی می‌دهم که معبودی جز خدا نیست، تنها است و شریکی
ندارد، و گواهی می‌دهم که محمد بنده و فرستاده اوست، به خدا ایمان
آورده و به طاغوت و بتها و به بندگی شیطان و به بندگی هر که غیر از
خدا خوانده شود کافر گردیدم.

سپس نزدیک حجر الأسود شده و با دست راست آن

را لمس کن آنگاه بگو:

بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ. اللَّهُمَّ أَمَانَتِي أَدَيْتَهَا وَمِيثَاقِي
تَعَاهَدْتُهُ لِتَشْهَدَ عِنْدَكَ لِي بِالْمُؤَافَاةِ.

به نام خدا و خدا برتر است. خدایا! امانتم را ادا کردم و میثاقم را عهده دار گردیدم تا در پیشگاهت در قیامت به وفاداریم گواهی دهد.

﴿۴۷﴾ امام صادق علیه السلام فرمود: به هنگام ورود به مسجد الحرام کنار درب مسجد ایستاده و بگو:

۱. بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَمِنْ اللَّهِ وَمَا شَاءَ اللَّهُ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وَخَيْرِ الْأَسْمَاءِ لِلَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَى أَنْبِيَاءِ اللَّهِ وَرُسُلِهِ السَّلَامُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ الرَّحْمَنِ السَّلَامُ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ.

به نام خدا و به یاری او شروع می‌کنم و از خدا می‌خواهم و آنچه خدا بخواهد محقق می‌شود. بر روش پیامبر خدا صلی الله علیه و آله حرکت کرده و می‌دانم که بهترین نام‌ها برای خداست و سپاس خدای را سزااست. بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله سلام، بر محمد بن عبدالله سلام، بر تو ای پیامبر و رحمت و

برکات الهی بر تو باد سلام ، بر پیامبران و رسولان الهی سلام ، بر ابراهیم دوست خدا سلام ، بر پیامبران سلام و سپاس خدای را سزااست که پروردگار جهانیان است، سلام بر ما و بر بندگان صالح خداوند.

۲. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْحَمْ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ وَتَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَعَلَى إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِكَ وَعَلَى أَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ وَسَلِّمْ عَلَيْهِمْ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَاسْتَعْمِلْنِي فِي طَاعَتِكَ وَمَرْضَاتِكَ وَاحْفَظْنِي بِحِفْظِ الْإِيمَانِ أَبَدًا مَا أَبْقَيْتَنِي جَلَّ ثَنَاءُ وَجْهِكَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنِي مِنْ وَفْدِهِ وَزُورِهِ وَجَعَلَنِي مِمَّنْ يَعْمُرُ مَسَاجِدَهُ وَجَعَلَنِي مِمَّنْ يُنَاجِيهِ.

خدایا! بر محمد و خاندانش درود فرست و بر محمد و خاندانش برکت عطا کن و محمد و خاندانش را مشمول رحمت خویش قرار ده،

همانگونه که بر ابراهیم و خاندانش درود فرستاده و برکت عطا کرده و آنان را مشمول رحمت قرار دادی، به درستی که تو ستوده و بزرگواری. خدایا! بر محمد و خاندانش، بنده و پیامبرت، و بر ابراهیم دوستت، و بر پیامبران و برگزیدگانت درود فرستاده، و بر آنان تحیت فرست، و سلام بر فرستادگان، و سپاس خدای را سزااست که پروردگار جهانیان است. خدایا! درهای رحمت را بر من بگشا، و مرا در راه فرمانبرداری و کسب خشنودی‌ات به کار گیر، و مرا تا آنگاه که زنده‌ام با ایمان و نگاهبانی‌ات حفظ فرما، ستایش تو بسیار بزرگ است، سپاس خدای را سزااست که مرا از مهمان‌ها و زیارت کنندگان خود قرار داد، و همچنین مرا از کسانی که مساجدش را آباد می‌کنند، و از کسانی که با او مناجات می‌نمایند، قرار داد.

۳. اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ وَرَأْتُكَ فِي بَيْتِكَ وَعَلَى كُلِّ مَائِي حَقٌّ لِمَنْ أَتَاهُ وَزَارَهُ وَأَنْتَ خَيْرُ مَائِي وَأَكْرَمُ مَزُورٍ فَأَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنُ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَبِأَنَّكَ وَاحِدٌ أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ تَلِدْ وَلَمْ تُوَلَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ يَا جَوَادُ يَا كَرِيمُ يَا مَاجِدُ يَا جَبَّارُ يَا كَرِيمُ

أَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ مُحَقَّتَكَ إِتْيَايَ بِزِيَارَتِي إِيَّاكَ أَوَّلَ شَيْءٍ تُعْطِينِي
فَكَأَنَّ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ. اللَّهُمَّ فُكَّ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ وَأَوْسِعْ عَلَيَّ
مِنْ رِزْقِكَ الْحَلَالِ الطَّيِّبِ وَادْرَأْ عَنِّي شَرَّ شَيَاطِينِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ
وَشَرَّ فَسَقَةِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ.

خدایا! من بنده تو و زیارت کننده تو در خانهات هستم، و بر هر
میزبان حقّی نسبت به میزبانی که نزد او رفته و او را ملاقات کرده
وجود دارد، و تو بهترین میزبان و گرمی‌ترین ملاقات شده‌ای. پس
از تو می‌خواهم ای خدا! ای مهربان! به این که تو خدایی هستی که
معبودی جز تو نیست، یگانه‌ای و شریکی نداری، و به این که یگانه
یکتای بی‌نیازی، زاده نشده و نمی‌زایی، و همتایی برای او نیست، و
اینکه محمد بنده و فرستاده توست درود خدا بر او و بر خاندانش باد
ای سخاوتمند، ای بخشنده، ای پرشکوه، ای نیرومند، ای بخشنده از
تو می‌خواهم که اولین هدیه‌ای که در مقابل زیارت به من عطا می‌کنی
آزادی‌ام از آتش دوزخ باشد. خدایا! مرا از آتش دوزخ رهایی ده سه بار. و
از روزی حلال پاکت بر من بگستران، و شرّ شیاطین انسانی و جنّی و شرّ
نابکاران عرب و عجم را از من دور دار.

٤٨

امام صادق علیه السلام به یکی از یاران خویش فرمود: ای فلانی! هنگامی که خواستی وارد مسجد الحرام شوی از درب دوم که سمت راست مسجد است وارد شو، در آنجا پنج ستون (دوتا در سایه و سه تا در آفتاب) وجود دارد، نزد ستون سوم محل نماز خواندن حضرت ابراهیم علیه السلام است، دو رکعت نماز بخوان و بگو:

السَّلَامُ عَلَى أَيْنَا آدَمَ وَ أَمِنَا حَوَّاءَ السَّلَامُ عَلَى هَابِيلَ
الْمَقْتُولِ ظُلْمًا وَ عُدَوَانًا عَلَى مَوَاهِبِ اللَّهِ وَ رِضْوَانِهِ السَّلَامُ
عَلَى شَيْثِ صَفْوَةِ اللَّهِ الْمُخْتَارِ الْأَمِينِ وَ عَلَى الصَّفْوَةِ الصَّادِقِينَ
مِنْ ذُرِّيَّتِهِ الطَّيِّبِينَ أُولِهِمْ وَ آخِرِهِمْ السَّلَامُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ
إِسْمَاعِيلَ وَ إِسْحَاقَ وَ يَعْقُوبَ وَ عَلَى ذُرِّيَّتِهِمُ الْمُخْتَارِينَ السَّلَامُ
عَلَى مُوسَى كَلِيمِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَى عِيسَى رُوحِ اللَّهِ السَّلَامُ
عَلَى مُحَمَّدٍ حَبِيبِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَى الْمُصْطَفَيْنِ عَلَى الْعَالَمِينَ
السَّلَامُ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ ذُرِّيَّتِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَ
رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْكَ فِي الْأَوَّلِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ

فِي الْآخِرِينَ السَّلَامُ عَلَى فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ السَّلَامُ عَلَى الرَّقِيبِ
الشَّاهِدِ لِلَّهِ عَلَى الْأُمَمِ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى
مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاكْثُبْنِي عِنْدَكَ مِنَ الْمَقْبُولِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ
الْفَائِزِينَ الْمُطْمَئِنِّينَ الَّذِينَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ.

سلام بر پدرمان آدم و مادرمان حواء. سلام بر هابیل که با ظلم و
ستم کشته شد و مورد بخشش و رضوان خدا بود. سلام بر شیث که
برگزیده خدا و مورد اختیار خدا و امانت دار بود. سلام بر برگزیدگان
خدا از ذریه ی پاکش، اولین و آخرینشان. سلام بر ابراهیم و اسماعیل
و اسحاق و یعقوب و فرزندان برگزیدشان. سلام بر موسی که خدا با او
سخن گفت. سلام بر عیسی روح خدا. سلام بر محمد دوست خدا. سلام
بر منتخبین انسان‌ها. سلام و رحمت و برکات خدا بر امیرالمؤمنین و
فرزندان پاک و پاکیزه‌اش و سلام بر شما در میان اولین‌ها و سلام بر
شما در میان آخرین‌ها. سلام بر فاطمه ی زهراء. سلام بر مراقبی که
شاهد است بر تمام امت‌ها از طرف پروردگار جهانیان. خدایا! بر محمد
و خاندان او درود فرست و نامم را نزد خویش در زمره ی کسانی که
قبولشان کرده ای بنویس، و مرا از رستگاران آرامش داده شده کسانی
که ترس و اندوهی بر آنان نیست قرار ده.

۴۹

امام رضا علیه السلام فرمود: وقتی به حرم رسیدی قبل از اینکه وارد مکه شوی، غسل کرده و آهسته حرکت کن و تلاش کن تا وقار و آرامش داشته باشی. وقتی چشمت به کعبه افتاد بگو:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَظَّمَكَ وَشَرَّفَكَ وَكَرَّمَكَ وَجَعَلَكَ
مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَأَمْنًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ.

ای کعبه خدا را شکر که به تو بزرگی و شرافت و بزرگواری داد و تو را وسیله‌ی ثواب دادن به مردم و مکان امن و هدایت برای جهانیان قرار داد. سپس پا برهنه و با آرامش و وقار حرکت کن. اگر با گروهی هستی که می‌توانی مواظبت اموالشان را به عهده گیری تا طواف و سعی را انجام دهند، به عهده گیر که پاداش بزرگی برایت دارد. از درب قبیله بنی شیبه وارد مسجد شو و بگو:

بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله.

بنام خدا و به یاری خدا و بر آیین پیامبر خدا صلی الله علیه و آله [شروع می‌کنم].
سپس طواف را از رکن حجر الأسود آغاز کرده و بگو:

أَمَانَتِي أَدَّتِيهَا وَ مِيثَاقِي تَعَاهَدْتُهُ لِتَشْهَدَ لِي بِالْمُؤَافَاةِ
 أَمَنْتُ بِاللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَ كَفَرْتُ بِالْجِبْتِ وَ الطَّاغُوتِ وَ اللَّاتِ وَ
 الْعُزَّى وَ الْهَبْلِ وَ الْأَصْنَامِ وَ عِبَادَةِ الْأَوْثَانِ وَ الشَّيْطَانِ وَ كُلِّ
 نِدٍّ يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ جَلَّ سُبْحَانَهُ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا.

ای حجر الأسود! امانتم را ادا کرده و پیمان بسته شده را انجام دادم
 تا برایم به وفای عهد شهادت دهی. به خدای عزیز و بزرگوار ایمان
 آوردم و به جبت و طاغوت و لات و عزّی و هبل و بتها و عبادت بتها و
 شیطان و هر چیزی که غیر خدا پرستیده شود کافر شدم. پاک و منزّه
 است خداوند از آنچه بت پرستان می گویند و خدا بزرگتر است.

اعمش گوید: برای حجّ خارج شدم. در بادیه، عرب
 نابینایی را دیدم که می گوید: خدایا! همانا از تو می خواهم
 به بارگاهی که از بین رفتن آن گسترده و ریشه هایش طولانی
 و شاخه هایش آویخته و میوه هایش گوارا و فروعاتش
 ردیف شده و برگهایش ظاهر شده و زاییده هایش پاکیزه
 است اینکه چشمم را به من برگردانی. اشک در چشمانم
 حلقه زد، به او نزدیک شده و پرسیدم: ای اعرابی! آن

گنبدی که فنایش گسترده است چیست؟ گفت: محمّد.
 گفتم: ریشه‌های طولانی چیست؟ گفت: فاطمه عليها السلام را
 قصد نمودم. گفتم: شاخه‌های آویخته شده چیست؟
 گفت: علی و صیّ پیامبر. گفتم: میوه‌های گوارا چیست؟
 حسن و حسین عليهما السلام. گفتم: فروعات ردیف شده چیست؟
 گفت: خداوند فرزندان حضرت زهرا را بر آتش جهنم حرام
 نمود. گفتم: برگه‌های ظاهر شده چیست؟ بخاطر علی بن
 ابی طالب. به او دو دینار داده و جدا شدم و حجّ را بجای
 آوردم. در برگشت، از همان مکان عبور کردم و دیدم آن
 عرب بیناییش را بدست آورده به گونه ای که گویا همیشه
 بینا بوده است. از او پرسیدم: ای اعرابی! چه اتفاقی
 افتاد؟ گفت: همانگونه که دیدی دعا می‌کردم، ناگهان
 صدایی شنیدم که می‌گفت: اگر دوستدار حقیقی پیامبر
 و خانواده‌اش هستی دست خود را بر چشمانت بگذار.
 دستانم را بر چشمانم گذاشتم و چون برداشتم بینایی‌ام را
 بدست آوردم و به راست و چپم نگاه کردم کسی را ندیدم.
 فریاد زدم تو چه کسی هستی؟ شنیدم که شخصی گفت:
 من خضر پیامبر هستم، دوستدار علی بن ابی طالب باش

و بدان که دوستی او خیر دنیا و آخرت را به همراه دارد. همچنین روایت شده امام صادق علیه السلام با گروهی زیر ناودان کعبه ایستاده بود که پیرمردی نزد ایشان آمده و سلام کرد و گفت: ای فرزند پیامبر خدا صلی الله علیه و آله! من دوستدار شما هستم و از دشمنانتان بدم می آید. به بلایی سخت مبتلا شده و به خانه ی خدا آمده و پناه آورده ام. سپس گریست و بر روی پاهای حضرت افتاده و دست و پاهای ایشان را می بوسید تا ایشان برای وی کاری انجام داده و به او رحم کند. امام به یاران خویش فرمود: من برایش دعا می کنم و شما «آمین» بگویید. سپس دستهایش را بلند کرد و فرمود:

اللَّهُمَّ إِنَّكَ خَلَقْتَ هَذِهِ النَّفْسَ مِنْ طِينَةٍ أَخْلَصْتَهَا وَ
جَعَلْتَ مِنْهَا أَوْلِيَاءَكَ وَأَوْلِيَاءَ أَوْلِيَائِكَ وَإِنْ شِئْتَ أَنْ تُنْجِي
عَنْهَا الْأَقَاتِ فَعَلْتَ. اللَّهُمَّ وَقَدْ تَعَوَّذَ بِبَيْتِكَ الْحَرَامِ الَّذِي
يَأْمَنُ بِهِ كُلُّ شَيْءٍ وَقَدْ تَعَوَّذَ بِنَا وَأَنَا أَسْأَلُكَ يَا مَنْ احْتَجَبَ
بِنُورِهِ عَنِ خَلْقِهِ أَسْأَلُكَ بِمُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ وَالْحَسَنِ وَ

الْحُسَيْنِ يَا غَايَةَ كُلِّ مَحْزُونٍ وَمَلْهُوفٍ وَمَكْرُوبٍ وَمُضْطَرٍّ
مُبْتَلًى أَنْ تُؤْمِنَهُ بِأَمَانِنَا مِمَّا يَجِدُ وَأَنْ تَمَحُو مِنْ طِينَتِهِ مَا
قُدِّرَ عَلَيْهَا مِنَ الْبَلَاءِ وَأَنْ تُفَرِّجَ كُرْبَتَهُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

خدایا! تو این جان را از خاکی آفریدی که آن را خالص گرداندی، و از آن دوستان و دوستان دوستان قرار دادی و اگر بخواهی که این آفتها را از آن دور کنی این کار را انجام می دهی. خدایا! این شخص به خانه محترمت که هر چیز بدان آرامش می یابد پناهنده شده و به ما پناهنده شده، و من از تو می خواهم ای آن که با نورش از آفریده هایش پنهان گردیده، از تو می خواهم به حق محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین، ای نهایت آرزوی هر اندوهناک و بیچاره و رنج دیده و گرفتار مبتلا شده ای، از تو می خواهم که به امان ما، گرفتاریش را بر طرف و او را ایمنی بخشی، و از سرشت او بلاهایی که بر او مقدّر شده را زایل ساخته و مشکلش را برطرف نمایی، ای رحم کننده ترین رحم کنندگان.

آن مرد بعد از دعا به سوی درب خروجی مسجد رفت ولی دوباره برگشت و گفت: همین که به در مسجد رسیدم گرفتاری ام از من برطرف شد.

فصل دهم

نگاه به کعبه

﴿۵۱﴾ هرگاه پیامبر خدا ﷺ به هنگام نگاه به کعبه می فرمود:

اَللّٰهُمَّ زِدْ بَيْتَكَ هَذَا تَشْرِيفًا وَتَعْظِيمًا وَتَكْرِيْمًا وَبِرًّا وَ
مَهَابَةً وَزِدْ مِنْ شَرَفِهِ وَعَظَمِهِ مِمَّنْ حَجَّهٗ وَاَعْتَمَرَهُ تَعْظِيْمًا وَ
تَشْرِيفًا وَبِرًّا وَمَهَابَةً.

خدایا! شرافت و بزرگی و کرامت و نیکی و هیبت این خانهات را زیاد کن، و از شرافت و بزرگی اش به بزرگی و شرافت و نیکی و هیبت هر که حج و عمره انجام می دهد بیفزای.

فصل یازدهم

نگاه به حجر الأسود

﴿۵۲﴾ امام صادق علیه السلام فرمود: هرگاه وارد مسجد الحرام شدی

راه برو تا به حجر الأسود برسی و آن را بوسیده و بگویی:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا اَنْ

هَدَانَا اللَّهُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ
 أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِهِ وَأَكْبَرُ مِنْ أَحْشَى وَأَحْذَرُ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
 وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَيُمِيتُ وَ
 يُحْيِي بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

سپاس خدای را سزااست که ما را به این امر راهنمایی نمود، و اگر
 ما را راهنمایی نمی نمود هدایت نمی شدیم، پاک و منزّه است خداوند
 و سپاس او را سزااست و معبودی جز خدا نیست، و خدا برتر است، برتر
 از مخلوقاتش، و برتر از هر که از او ترسیده و هراسانم، معبودی جز خدا
 نیست، یگانه است و شریکی ندارد، پادشاهی و سپاس سزاوار اوست،
 زنده کرده و می میراند، و می میراند و زنده می کند، خیر و نیکی به دست
 اوست و او بر هر کار تواناست.

سپس بر محمد و خاندانش که درود خدا بر او و آنان باد.
 درود می فرستی، و بر پیامبران سلام می دهی، همچنان که
 هنگام وارد شدن به مسجد چنین کردی، سپس می گویی:

اللَّهُمَّ إِنِّي أُوْمِنُ بِوَعْدِكَ وَأُوفِي بِعَهْدِكَ.

خدایا! من به وعدهات ایمان داشته و به عهدت وفا می کنم.

فصل دوازدهم

طواف

پیامبر خدا ﷺ فرمود: هر که در طوافش ده مرتبه بگوید:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَحَدًا فَرْدًا صَمَدًا لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَ
لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا.

شهادت می‌دهم که خدایی جز خدای یکتا نیست. تنها خدایی
که همه محتاج اویند و نه زاده و زاده نشده و همتایی ندارد و همسر و
فرزندی انتخاب نکرده است.

خداوند برای او چهل و پنج حسنه می‌نویسد.

پیامبر خدا ﷺ فرمود: پیامبر خدا ﷺ طواف کعبه را

انجام داد، هنگامی که به رکن یمانی رسید سر به سوی
کعبه بلند کرده و فرمود:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي شَرَّفَكَ وَعَظَمَكَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بَعَثَنِي
نَبِيًّا وَجَعَلَ عَلَيَّ إِمَامًا. اللَّهُمَّ أَهْدِ لَهُ خِيَارَ خَلْقِكَ وَجَبِّهْ
شِرَارَ خَلْقِكَ.

سپاس خدای را سزااست که به تو شرافت و بزرگی بخشید، و سپاس خدای را سزااست که مرا به پیامبری برانگیخت، و علی ع را امام قرار داد. خدایا! بهترین مخلوقات را به سوی او راهنمایی و وی را از آفریدگان بدت بر حذر دار.

۵۵ امام صادق ع فرمود: هرگاه در طواف هفتم بودی نزد مستجار رفته - که پشت کعبه موازی درب است - و بگو:

اللَّهُمَّ الْبَيْتُ بَيْنَكَ وَالْعَبْدُ عَبْدُكَ وَهَذَا مَقَامُ الْعَائِدِ بِكَ مِنَ النَّارِ. اللَّهُمَّ مِنْ قِبَلِكَ الرُّوحُ وَالْفَرْجُ.

خدایا! خانه، خانه توس و بنده، بندهی توس، و این جایگاه پناهندهی به تو از آتش است. خدایا! آرامش و گشایش از جانب توس. سپس رکن یمانی را استلام کن و به سمت حجر الأسود رفته و طواف را تمام کن.

۵۶ امام صادق ع فرمود: خانه‌ی خدا را هفت دور طواف کن و در حال طواف بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي يَمْشَى بِهِ عَلَى طَلْلِ الْمَاءِ

كَمَا يُمَشِّي بِهِ عَلَى جَدَدِ الْأَرْضِ وَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي يَهْتَزُّ
لَهُ عَرْشُكَ وَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي تَهْتَزُّ لَهُ أَقْدَامُ مَلَائِكَتِكَ وَ
أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي دَعَاكَ بِهِ مُوسَى مِنْ جَانِبِ الطُّورِ فَاسْتَجَبْتَ
لَهُ وَالْقَيْتَ عَلَيْهِ مَحَبَّةً مِنْكَ وَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي غَفَرْتَ
بِهِ لِمُحَمَّدٍ ﷺ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ وَأَنْمَمْتَ عَلَيْهِ
نِعْمَتَكَ أَنْ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَكَذَا. (و حاجت را می طلبی).

خدایا! همانا از تو می خواهم به نامت که با آن بر امواج آب راه رفته
می شود، همچنان که با آن در راههای زمین قدم گذاشته می شود، و
از تو می خواهم به نامت که برای آن عرشت به لرزه در می آید، و از تو
می خواهم به نامت که برای آن گام های فرشتگان به لرزه در می آید،
و از تو می خواهم به نامت که موسی از کنار کوه طور تو را با آن خواند و
اجابتش نمودی و محبتی از خود را در او تابیدی، و از تو می خواهم به
نامت که با آن گناهان گذشته و آینده ی محمد را آمرزیدی، و نعمت را
بر او تمام نمودی، حاجتم را بر آوری.

و هرگاه به درب کعبه رسیدی صلوات فرستاده و بین
رکن یمانی و حجر الأسود می گویی:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

پروردگارا! در دنیا و آخرت خوبی را نصیب ما کن و از عذاب آتش نجاتمان ده.

و در طواف بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي إِلَيْكَ فَقِيرٌ وَإِنِّي خَائِفٌ مُسْتَجِيرٌ فَلَا تُغَيِّرْ جِسْمِي وَلَا تُبَدِّلِ اسْمِي.

خدایا! همانا من فقیر درگاه تو هستم و ترسان و پناهنده به تو می باشم، پس جسمم را تغییر مده، و نامم را عوض مکن.

مفَضَّل بن اَبی قَرَّة گوید: امام صادق علیه السلام را دیدم که از آغاز شب تا صبح طواف می کرد، در حالی که می فرمود:

اللَّهُمَّ قِنِي شُحَّ نَفْسِي.

خدایا! مرا از بخل نفسم نگهدار.

از امام علیه السلام پرسیدم: جانم فدای شما باد! نشنیدم که غیر از این، دعایی بخوانی؟ فرمود: سخت ترین حالت برای انسان بخل است و خدا می فرماید: «کسی که از

بخل فاصله گیرد رستگار می شود.»

۵۸ امام رضا علیه السلام فرمود: هفت بار طواف می کنی - تا آنجا که

فرمود: - و هنگامی که به کنار درب خانه خدا رسیدی بگو:

سَائِلُكَ مَسْكِينُكَ بِبَابِكَ عُبَيْدُكَ بِفَنَائِكَ فَقِيرُكَ نَزَلَ
بِسَاحَتِكَ تَفَضَّلَ عَلَيْهِ بِجَنَّتِكَ .

درماندهات در خانه توست، بنده ی کوچکات درب خانهات
است، گدای تو به پیشگاهت فرود آمده است. به بزرگواری خویش
بهشتت را به او ارزانی دار.

پس زمانی که مقابل ناودان رسیدی پس بگو:

اَللّٰهُمَّ اَعْثِقْ رَقَبَتِيْ مِنَ النَّارِ وَاَدْرَاْ عَنِّيْ شَرَّ فَسَقَةِ الْعَرَبِ وَ
الْعَجَمِ وَاُظِلِّلْنِيْ تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِكَ وَاَصْرِفْ عَنِّيْ شَرَّ كُلِّ ذِي
شَرٍّ وَشَرَّ فَسَقَةِ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ .

خدایا! مرا از آتش نجات ده و بدکاران عرب و عجم را از من دور کن
و مرا در سایه عرش خویش پناه ده و شرّ هر صاحب شرّی و بدکاران جنّ
و انسان را از من دور کن.

و در طواف بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي يُمَشَّى بِهِ عَلَى الْمَاءِ كَمَا
يُمَشَّى عَلَى جَدِّ الْأَرْضِ وَبِاسْمِكَ الْمَخْزُونِ الْمَكُونِ عِنْدَكَ
وَبِاسْمِكَ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أُجِبَتْ وَإِذَا
سُئِلَتْ بِهِ أُعْطِيَتْ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَغْفِرَ
لِي وَتَرْحَمَنِي وَتَقْبَلَ مِنِّي كَمَا تَقْبَلُ مِنْ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِكَ وَ
مُوسَى كَلِيمِكَ وَعِيسَى رُوحِكَ وَمُحَمَّدٍ ﷺ حَبِيبِكَ.

خدایا! همانا من از تومی خواهم به وسیله آن اسمت که با آن
می توان بر روی آب و خشکی قدم نهاد و به حق اسم ذخیره شده پنهان
شده نزد خویش و به اسم بزرگ تر بزرگت که هر که را با آن بخوانی
جوابت می دهد و اگر تو با آن اسم خوانده شوی عطا می فرمایی،
از تو درخواست می کنم که بر محمد و خاندان محمد درود فرستی و
مرا بخشیده و مورد رحمت خویش قرار دهی و اعمالم را قبول کنی
همانطور که از ابراهیم دوست خویش و موسی صحبت کننده ی با تو و
عیسی روح و محمد دوستت قبول نمودی.

و فرمود: بین رکن یمانی و رکن حجر الأسود می گویی:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

خدایا! در دنیا و آخرت به ما خوبی برسان و از عذاب آتش نجاتمان ده.

فصل سیزدهم

رکن یمانی

۵۹ ابو مریم گوید: نزد امام باقر علیه السلام بودم و طواف می کردم. هرگاه آن حضرت به رکن یمانی می رسید آن را لمس نموده و عرضه می داشت:

اللَّهُمَّ تُبَّ عَلَيَّ حَتَّى أَتُوبَ وَأَعِصِمْنِي حَتَّى لَا أَعُودَ.

خدایا! به من روی آور تا توبه کنم و مرا محافظت نما تا به گناه باز نگردم.

۶۰ امام رضا علیه السلام فرمود: در شوط هفتم طواف به مستجار در نزد رکن یمانی تا انتهای کعبه به اندازه دو یا سه زراع مانده برو، شکم و تمام صورت و بدنت را در «ملتزم» به کعبه بچسبان و ایستاده، بگو:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَرَّمَكَ وَ عَظَّمَكَ وَ شَرَّفَكَ وَ جَعَلَكَ
مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَ أَمْنًا. اللَّهُمَّ إِنَّ الْبَيْتَ بَيْتُكَ وَ الْعَبْدَ عَبْدُكَ

وَالْأَمْنِ أَمْنُكَ وَالْحَرَمَ حَرْمُكَ هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ النَّارِ
أَسْتَجِيرُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ.

[ای کعبه!] خدا را سپاس که تو را بزرگوار و بزرگ و با شرافت و مکان
ثواب و امن قرار داد. خدایا! خانه خانه ی تو و بنده بنده ی تو و امنیت
از جانب تو و حرم حرم توست و این جایگاه پناهنده به تو از آتش است.
به خدا از آتش جهنم پناه می برم.

و تا می توانی دعا کرده و زیاد صلوات بفرست و بر خود
و مؤمنین دعا کن و هر حاجتی داشتی از خدا بخواه.

یکی از یاران امام رضا علیه السلام گوید: در طواف همراه ایشان
بودم، هنگامی که به رکن یمانی رسیدیم، امام ایستاد و
دستهایش را بلند کرده و اینگونه دعا نمود:

يَا اللَّهُ يَا وَلِيَّ الْعَافِيَةِ يَا خَالِقَ الْعَافِيَةِ يَا رَازِقَ الْعَافِيَةِ وَ
الْمُنْعِمَ بِالْعَافِيَةِ وَالْمَنَّانَ بِالْعَافِيَةِ وَالْمُتَفَضِّلَ بِالْعَافِيَةِ عَلَيَّ
وَعَلَى جَمِيعِ خَلْقِكَ يَا رَحْمَانَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَرَحِيمَهُمَا صَلِّ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنَا الْعَافِيَةَ وَدَوَامَ الْعَافِيَةِ وَتَمَامَ
الْعَافِيَةِ وَشُكْرَ الْعَافِيَةِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

ای خدا، ای سرپرست سلامتی و ای آفریننده سلامتی و ای روزی دهنده سلامتی و ای نعمت رساننده تندرستی و ای لطف کننده تندرستی و ای زیادبخش بر من و همه آفریدگانت به تندرستی، ای رحمت گستر در دنیا و آخرت و ای مهرورز در آن دو، بر محمد و خاندان محمد درود فرست و روزی ما را سلامتی و دوام سلامتی و تمام سلامتی و شکر بر سلامتی در دنیا و آخرت قرار ده؛ ای رحم کننده ترین رحم کنندگان.

روایت شده امام حسن مجتبی علیه السلام کنار رکن یمانی قرار گرفته و فرمود:

إِلَهِی اَنْعَمْتَ عَلَیَّ فَلَمْ تَجِدْنِی شَاکِراً وَابْتَلَیْتَنِی فَلَمْ تَجِدْنِی صَابِراً فَلَا اَنْتَ سَلَبْتَ النِّعْمَةَ بِتَرْكِ الشُّکْرِ وَلَا اَنْتَ اَدَمْتَ السَّيْئَةَ بِتَرْكِ الصَّبْرِ. اِلَهِی مَا یَکُونُ مِنَ الْکَرِیْمِ اِلَّا الْکَرَمُ.

خدای من ! به من نعمت ارزانی داشتی ولی مرا سپاسگزار نیافتی، و مرا گرفتار ساختی ولی شکیبایم نیافتی، پس نعمت را به سبب ترک شکر سلب نکردی، و گرفتاری را به سبب ترک صبر ادامه ندادی. خدای من! از بخشنده، جز بخشش انتظار نمی رود.

۶۳ امام صادق علیه السلام فرمود: هرگاه امام سجاد به ملتزم می‌رسید عرضه می‌داشت:

اللَّهُمَّ إِنَّ عِنْدِي أَفْوَاجاً مِنْ ذُنُوبٍ وَأَفْوَاجاً مِنْ خَطَايَا وَ
عِنْدَكَ أَفْوَاجٌ مِنْ رَحْمَةٍ وَأَفْوَاجٌ مِنْ مَغْفِرَةٍ يَا مَنْ اسْتَجَابَ لِأَبْغَضِ خَلْقِهِ إِلَيْهِ إِذْ قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمٍ يُبْعَثُونَ اسْتَجِبْ لِي.

خدایا! گروه‌هایی از گناهان و گروه‌هایی از اشتباهات نزد من هستند، و گروه‌هایی از رحمت و گروه‌هایی از بخشیدن نزد توست. ای آنکه دشمن‌ترین آفریدگانش را پاسخ داد آنگاه که گفت: «مرا مهلت ده تا روزی که برانگیخته می‌شوند» دعای مرا اجابت فرما.
سپس حاجت را درخواست می‌کنی.

فصل چهاردهم بین رکن و حجر الأسود

۶۴ امام صادق علیه السلام فرمود: مستحب است که بین رکن و حجر الأسود بگویی:

اللَّهُمَّ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا

عَذَابُ النَّارِ

خدایا! در دنیا و آخرت به ما نیکی عطا کن و ما را از عذاب آتش نجات ده.

و فرمود: فرشته موکلی در این هنگام «آمین» می گوید.

عبد الله بن صائب یکی از یاران پیامبر خدا ﷺ گوید: شنیدم پیامبر خدا ﷺ بین رکن بنی جمح و رکن اُسود اینگونه دعا میکنند:

رَبَّنَا اتِّبَانِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ.
خدایا! در دنیا و آخرت به ما نیکی عطا کن، و ما را از عذاب آتش نجات ده.

فصل پانزدهم

نماز طواف

علی بن ابراهیم حضرمی از پدرش روایت کرده که گفت: از مکه بازگشته و نزد امام کاظم علیه السلام رفتم که در مسجد پیامبر بین قبر و منبر نشسته بود. گفتم: ای پسر پیامبر! هنگامی که قصد دارم به مکه بروم گاهی شخصی مرا

می بیند و می گوید: از طرف من طواف انجام بده و دو رکعت نماز بگذار و من فراموش می کنم هنگام بازگشت نمی دانم به او چه بگویم. فرمود: هنگامی که به مکه رفته و اعمال را انجام دادی، طوافی انجام ده و دو رکعت نماز بگزار سپس بگو:

اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا الطَّوَّافَ وَهَاتَيْنِ الرَّكْعَتَيْنِ عَنْ أَبِي وَأُمِّي وَعَنْ زَوْجَتِي وَعَنْ وَلَدِي وَعَنْ حَامَّتِي وَعَنْ جَمِيعِ أَهْلِ بَلَدِي حُرِّهِمْ وَعَبْدِهِمْ وَأَبْيَضِهِمْ وَأَسْوَدِهِمْ.

خدایا! این طواف و این دو رکعت را از طرف پدر و مادر و زن و فرزندان و نزدیکان و تمامی همشهریان آزاده و برده آنها، سفید و سیاهشان می باشد.

پس در این صورت به هر که بگویی از طرف تو طواف کرده و نماز گزاردم درست گفته ای و هر گاه کنار قبر پیامبر آمدی و وظایفت را انجام دادی دو رکعت نماز بخوان، آنگاه بالای سر آن حضرت ایستاده و بگو:

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ مِنْ أَبِي وَأُمِّي وَزَوْجَتِي وَوَلَدِي

وَجَمِيعَ حَامَّتِي وَمِنْ جَمِيعِ أَهْلِ بَلَدِي حُرَّهُمْ وَعَبْدِهِمْ وَ
أَبْيَضِهِمْ وَأَسْوَدِهِمْ.

ای پیامبر خدا ﷺ سلام بر تو از طرف پدر و مادرم و همسر
و فرزندانم و تمامی نزدیکانم و همه همشهریانم، بنده و حر آنها و سفید
و سیاهشان.

در این صورت به هر که بگویی از طرف تو به پیامبر
سلام رساندم درست گفته‌ای.

امام صادق علیه السلام فرمود: وقتی دو رکعت نماز طواف را
خواندی بعد از تشهد بگو:

اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي بِطَوَاعِيَّتِي إِيَّاكَ وَ طَوَاعِيَّتِي رَسُولَكَ ﷺ.
اللَّهُمَّ جَنِّبْنِي أَنْ أَتَعَدَّى حُدُودَكَ وَاجْعَلْنِي مِمَّنْ يُحِبُّكَ وَيُحِبُّ
رَسُولَكَ وَمَلَائِكَتَكَ وَعِبَادَكَ الصَّالِحِينَ.

خدایا! در مقابل فرمانبرداری ام از تو و از پیامبرت - که درود خدا
بر او و بر خاندانش باد - مرا مشمول رحمت قرار ده. خدایا! مرا از این
که از حدودت تجاوز کنم بازدار، و مرا از کسانی قرار ده که تو را دوست
داشته و پیامبر و فرشتگان و بندگان صالحت را نیز دوست دارد.

۶۸

بکر بن محمد ازدی گوید: از خانه به قصد طواف خارج شدم، و در کنار امام صادق علیه السلام قرار گرفتم تا طواف تمام شد، سپس کنار رفتند و در مجاورت رکن کعبه و حجر اسماعیل دو رکعت نماز بجای آوردند. شنیدم در حال سجده می فرمود:

سَجَدَ وَجْهِي لَكَ تَعْبُدًا وَرِقًا وَلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ حَقًّا حَقًّا
الْأَوَّلُ قَبْلَ كُلِّ شَيْءٍ وَالْآخِرُ بَعْدَ كُلِّ شَيْءٍ وَهَا أَنَا ذَا بَيْنَ
يَدَيْكَ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ فَاعْفِرْ لِي إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذَّنْبَ الْعَظِيمَ
غَيْرُكَ فَاعْفِرْ لِي فَإِنِّي مُقَرَّبٌ ذُنُوبِي عَلَى نَفْسِي وَلَا يَدْفَعُ الذَّنْبَ
الْعَظِيمَ غَيْرُكَ.

چهره‌ام به خاطر عبودیت و بندگی برای تو سجده کرد و همانا پروردگاری جز تو نیست. ابتدای قبل از هر چیز و پایان دهنده بعد از هر چیز تویی، و هم اکنون در پیشگاه تو هستم، جانم در اختیار توست. پس مرا بیامرز، به درستی که گناه بزرگ را جز تو نمی‌آمرزد، پس مرا بیامرز به درستی که من اعتراف کننده به گناهانم هستم و گناه بزرگ را جز تو، دیگری نمی‌آمرزد.

سپس سر برداشتند و چهره‌شان از گریه همانند آن بود
که در آب فرو رفته باشد.

فصل شانزدهم

حجر الأسود

یکی از یاران امام صادق علیه السلام گوید: وقتی امام به پشت
کعبه رسید و قصد عبور از حجر الأسود داشت اینگونه
دعا نمود:

يَا ذَا الْمَنِّ وَالطَّوْلِ وَالْجُودِ وَالْكَرَمِ إِنَّ عَمَلِي ضَعِيفٌ
فَضَاعِفُهُ لِي وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.

ای صاحب نعمت و عطا و بخشش و بزرگواری، همانا عملم اندک
است پس آن را برایم دو چندان گردانده و از من بپذیر، به درستی که
تو شنوا و دانایی.

امام صادق علیه السلام فرمود: هرگاه به حجر الأسود نزدیک
شدی دست هایت را بلند کن و خدای را سپاس گفته
و او را ستایش نما و بر پیامبر صلی الله علیه و آله درود فرست و از او

بخواه که از تو بپذیرد، سپس حجر الأسود را لمس و آن را ببوس، و اگر قدرت بوسیدن [را بخاطر ازدحام جمعیت] نداشتی آن را با دست لمس کن، و اگر قادر به لمس کردن آن هم نیستی به آن اشاره نما و بگو:

اللَّهُمَّ أَمَانَتِي أَدَيْتَهَا وَ مِيثَاقِي تَعَاهَدْتُهُ لِيَتَّشَهَّدَ لِي بِالْمُؤَافَاةِ. اللَّهُمَّ تَصَدِّيقاً بِكِتَابِكَ وَعَلَى سُنَّةِ نَبِيِّكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ أَمَنْتُ بِاللَّهِ وَكَفَرْتُ بِالْجَبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَبِاللَّاتِ وَالْعُزَّى وَ عِبَادَةِ الشَّيْطَانِ وَ عِبَادَةِ كُلِّ نِدٍّ يُدْعَى مِنْ دُونِ اللَّهِ.

خدایا! امانتم را ادا کرده و به پیمانتم وفادار بودم، تا به وفاداری ام گواهی دهی. خدایا! به جهت تصدیق کتاب تو و بر اساس روش پیامبر تو گواهی می‌دهم که معبودی جز تو نیست، یگانه است و شریکی ندارد، و محمد بنده و فرستاده‌ی اوست. به خدا ایمان آوردم و به جبت و طاغوت و لات و عزّی و بندگی شیطان و بندگی هر شریکی که غیر از خداست کافر گردیدم. و اگر نتواستی همه این گفتارها را بر زبان آوری بخشی از آنها را بگو:

اللَّهُمَّ إِلَيْكَ بَسَطْتُ يَدِي وَفِيمَا عِنْدَكَ عَظُمْتُ رَغْبَتِي
فَاقْبَلْ سَيِّئَاتِي وَاغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ
الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ وَمَوَاقِفِ الْحَزَنِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.

خدایا! دستهایم را به سوی تو گشودم و اشتیاقم به آنچه نزد توست
بسیار است. پس حرکتی به سوی خود را پذیرفته و مرا بیمارز و مشمول
رحمت خویش قرار ده. خدایا! به تو از کفر و فقر و جایگاه های خواری
در دنیا و آخرت پناه می آورم.

﴿۷۱﴾ یعقوب بن شعیب گوید: به امام صادق علیه السلام گفتم: هنگامی
که مقابل حجر الأسود می ایستم چه بگویم؟ فرمود: تکبیر
بگو و بر پیامبر و خاندان او درود فرست. و همچنین از
ایشان شنیدم که هنگام رسیدن به حجر الأسود فرمود:
اللَّهُ أَكْبَرُ. السَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله.

خدا بزرگتر است، سلام بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله.

﴿۷۲﴾ هرگاه امیرالمؤمنین علیه السلام حجر الأسود را لمس می نمود
اینگونه می فرمود:

اَللّٰهُمَّ اِيْمَانًا بِكَ وَتَصَدِيقًا بِكِتَابِكَ وَاتِّبَاعًا سُنَّةَ نَبِيِّكَ.

خدایا! با ایمان به تو و تصدیق کتابت و پیروی از پیامبرت حجر
الأسود را لمس می‌کنم.

فصل هفدهم

نوشیدن آب زمزم

۷۳ امام صادق علیه السلام فرمود: بعد از دو رکعت نماز طواف به
سوی حجر الأسود برو و آن را بوسیده یا استلام یا بدان
اشاره کن، چون از آن گریزی نیست، و همچنین فرمود:
اگر توانستی قبل از رفتن به صفا از آب زمزم بنوشی این
کار را انجام ده و هنگام نوشیدن بگو:

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَسُقْمٍ.

خدایا! آن را دانشی سودمند و روزی گسترده و شفای از هر بیماری
و درد قرار بده.

هنگامی که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به آب زمزم نگاه می‌کرد ،
می‌فرمود: اگر بر اتمم سخت نمی‌شد چند دلو یا دو
دلو بزرگ از این آب برمی‌داشتم تا بعد من سنت شود.

۷۴

امام کاظم علیه السلام به هنگام نوشیدن آب زمزم می فرمود:

بِسْمِ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَالشُّكْرُ لِلَّهِ.

به نام خدا، سپاس خدایی را سزااست، ستایش مخصوص خداوند است.

فصل هجدهم

صفا و مروه

۷۵

علی بن نعمان روایت کرده که هرگاه امیرالمؤمنین علیه السلام

روی کوه صفا می رفت، رو به قبله ایستاده و دستها را

بلند کرده و می فرمود:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ قَطُّ فَإِنْ عُدْتُ فَعُدْ عَلَيَّ
بِالْمَغْفِرَةِ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ. اللَّهُمَّ افْعَلْ بِي مَا أَنْتَ
أَهْلُهُ فَإِنَّكَ إِنْ تَفَعَّلَ بِي مَا أَنْتَ أَهْلُهُ تَرَحَّمَنِي وَإِنْ تَعَذَّبَنِي
فَأَنْتَ غَنِيٌّ عَنْ عَذَابِي وَأَنَا مُحْتَاجٌ إِلَى رَحْمَتِكَ فَيَا مَنْ أَنَا
مُحْتَاجٌ إِلَى رَحْمَتِهِ ارْحَمْنِي. اللَّهُمَّ لَا تَفْعَلْ بِي مَا أَنَا أَهْلُهُ فَإِنَّكَ
إِنْ تَفَعَّلَ بِي مَا أَنَا أَهْلُهُ تُعَذِّبَنِي وَلَمْ تَظْلِمْنِي أَصَبَحْتُ أَتَقِي

عَدْلُكَ وَلَا أَخَافُ جَوْرَكَ فَيَا مَنْ هُوَ عَدْلٌ لَا يَجُورُ ارْحَمْنِي.

خداوند! هر گناهی را که انجام داده‌ام ببخش و اگر دوباره گناه کردم تو نیز ببخش خود را تکرار کن، به درستی که تو آمرزنده و مهربانی. خدایا! آنچه را شایسته آن در حَقِّم هستی انجام ده چرا که اگر آنچه تو شایسته آن هستی، در حَقِّم انجام دهی مرا مشمول رحمت خویش قرار دهی و اگر مرا عذاب نمایی تو از عذابم بی‌نیازی و من نیازمند به رحمت تو هستم. ای آنکه من نیازمند رحمتش هستم مرا مشمول رحمت قرار ده. خدایا! با من آنگونه که من شایسته آن هستم انجام مده، چرا که اگر اینگونه رفتار کنی مرا عذاب دهی، در حالی که در این مورد ستمی بر من روا نداشته‌ای. اینگونه شدم که از عدالت هراسانم و از ستمت ترسی ندارم، ای آنکه عدالت مطلق است و ستم نمی‌کند، به من رحم نما.

زاره گوید: از امام باقر علیه السلام پرسیدم: انسان در صفا و مروه چه بگوید؟ فرمود: باید سه بار بگوید:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

معبودی جز خدا نیست یگانه است و شریکی ندارد فرمانروایی و سپاس از آن اوست، زنده می‌کند و می‌میراند و او بر هر کار تواناست.

﴿۷۷﴾ امام صادق علیه السلام فرمود: هنگامی که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله نماز طواف را خواند، فرمود:

أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بِهِ مِنْ إِيْتَانِ الصَّفَا إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَقُولُ: ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾^۱.

شروع می‌کنم به آنچه خدا در قرآن با یاد آن شروع کرده که فرمود همانا صفا و مروه از شعارهای خدا است.

امام صادق علیه السلام فرمود: سپس بالای کوه صفا از دربی که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله رفتند، برو (و آن دری است که روبروی رکن حجر الأسود است) و از آن وادی با آرامش و وقار عبور کرده و بالای کوه صفا برو تا کعبه را ببینی و روبروی رکن حجر الأسود قرارگیری و حمد و ستایش الهی بگو، آنگاه از نعمت‌ها و بلاهای خدا یاد کن و آنچه خداوند به تو لطف کرده را تعدادی که می‌توانی به یاد آور، سپس

۱. سوره بقره: ۱۵۸.

هفت مرتبه «الله اکبر» و هفت مرتبه «الحمد لله» و هفت مرتبه «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» و سه بار بگو:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَ يُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

معبودی جز خدا نیست، یگانه است و شریکی ندارد، فرمانروایی و سپاس برای او است، زنده کرده و می میراند، و او زنده ای است که نمی میرد و او بر هر کار تواناست.

سپس بر پیامبر خدا ﷺ صلوات بفرست و سه بار بگو:

اللَّهُ أَكْبَرُ عَلَى مَا هَدَانَا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا أَوْلَانَا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الْحَيِّ الْقَيُّومِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الْحَيِّ الدَّائِمِ.

خدا بزرگتر است بر آنچه که ما را راهنمایی نموده، سپاس خدا را بر آنچه که ما را برتری داده و سپاس خدای را که زنده و پاینده است و سپاس خدای را که زنده و همیشگی است.

و سه بار بگو:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ لَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ.

گواهی می‌دهم که معبودی جز خدا نیست و گواهی می‌دهم که محمد بنده و فرستاده اوست، جز او را نمی‌پرستیم در حالی که خالصانه او را عبادت می‌کنیم، اگر چه مشرکان آن را نپسندند.

و سه بار بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ وَالْيَقِينَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.

خدایا! همانا من از تو گذشت و سلامتی و یقین در دنیا و آخرت را درخواست می‌کنم.

و سه بار بگو:

اللَّهُمَّ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

خدایا! در دنیا و آخرت به ما خوبی عطا کرده و ما را از عذاب آتش نگهدار.

سپس صد بار «الله اکبر» گفته و صد بار «لا إله إلا الله»

بگو، و صد بار «الحمد لله» بگو، و صد بار «سبحان الله»

بگو، آنگاه بگو:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ أَنْجَزَ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَغَلَبَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ فَلَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَحْدَهُ وَحْدَهُ. اللَّهُمَّ بَارِكْ لِي فِي الْمَوْتِ وَفِي مَا بَعْدَ الْمَوْتِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ ظُلْمَةِ الْقَبْرِ

وَوَحْشَتِهِ. اللَّهُمَّ أَظِلَّنِي فِي ظِلِّ عَرْشِكَ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّكَ.

معبودی جز خدا نیست، یگانه است، وعده‌اش را تحقق بخشیده و بنده‌اش را یاری نمود و بر گروه‌ها به تنهایی پیروز شد. فرمانروایی و سپاس برای اوست، یگانه است یگانه است. خدایا! در مرگ و بعد از آن به من برکت عطا کن. خدایا! به تو پناه می‌برم از تاریکی و وحشت قبر. خدایا! در روزی که سایه‌گستری جز تو نمی‌باشد مرا در سایه عرش پناه ده. و دین و جان و خانواده‌ات را به خدا واگذار نموده سپس می‌گویی:

أَسْتَوْدِعُ اللَّهَ الرَّحْمَنَ الرَّحِيمَ الَّذِي لَا يَضِيعُ وَدَائِعُهُ نَفْسِي وَدِينِي وَأَهْلِي. اللَّهُمَّ اسْتَعْمِلْنِي عَلَى كِتَابِكَ وَسُنَّةِ نَبِيِّكَ وَتَوَفَّنِي عَلَى مِلَّتِهِ وَأَعِزَّنِي مِنَ الْفِتْنَةِ.

دین و جان و خاندانم را به خدای رحمت گستر مهرورز که امانت‌ها نزد او ضایع نمی‌شود به امانت سپردم. خدایا! بر اساس کتاب و سنت پیامبرت مرا به کار گرفته و مرا بر آن دین بمیران، و از فتنه پناه ده.

سپس سه بار «الله اکبر» بگو، آنگاه دوباره دعای بالا را تکرار کن، سپس یک بار «الله اکبر» بگو، و دوباره دعا

را تکرار کن، و اگر قادر بر آن نبودی بعضی از آنها را انجام بده.

و امام صادق علیه السلام فرمود: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به اندازه ای که تلاوت ترتیل سوره بقره طول می کشد روی کوه صفا توقف می نمود.

یکی از یاران امام صادق علیه السلام گوید: به امام گفتم: آیا دعای خاصی برای روی کوه صفا وجود دارد؟ امام فرمود: وقتی روی کوه صفا رفتی سه بار بگو:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

معبودی جز خدا نیست، یگانه است و شریکی ندارد، فرمانروایی و سپاس سزاوار اوست، زنده کرده و می میراند و او بر هر کار تواناست.

امام صادق علیه السلام فرمود: از کوه صفا با پای پیاده به سوی مروه برو، و بر تو باد به آرامش و وقار تا به مناره بررسی که در انتهای مسعی است، و شتاب کرده و بگو:

بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ وَأَنْتَ الْأَعَزُّ الْأَكْرَمُ.

به نام خدا و خدا برتر است و درود خدا بر محمد و برخاندانش. خدایا! [مرا] بیامرز و رحم نما و از آنچه می دانی درگذر و تو گرامی تر و بزرگوarter هستی.

تا به مناره بعدی برسی، هر گاه از آن گذشتی بگو:

يَا ذَا الْمَنِّ وَالْفَضْلِ وَالْكَرَمِ وَالْتَّعَمَاءِ وَالْجُودِ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ.

ای صاحب لطف و بخشش و بزرگواری و نعمت و فزونی دهنده. گناهانم را بیامرز، به درستی که گناهان را جز تو نمی آمرزد.

سپس با آرامش و وقار برو تا به مروه برسی و از آن بالا برو تا خانه خدا بر تو نمایان شود و همان کاری که بر روی صفا انجام دادی را تکرار کن، و هفت شوط را انجام بده، از صفا شروع و به مروه ختم کن.

یکی از یاران امام کاظم علیه السلام گوید: پشت سر حضرت بودم، بر کوه صفا یا مروه فقط می فرمود:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ حُسْنَ الظَّنِّ بِكَ فِي كُلِّ حَالٍ وَصِدْقَ
النِّيَّةِ فِي التَّوَكُّلِ عَلَيْكَ.

خدایا! در همه احوال به تو گمان نیک و قصد راستین در اعتماد بر
تو خواستارم.

❶ امام رضا علیه السلام فرمود: در سعی، از کوه صفا شروع کن و بر آن
ایستاده و روبه کعبه هفت بار «الله اکبر» بگو سپس «الحمد
لله» بگو و صلوات بفرست و برای خود و پدر و مادر و
مؤمنین دعا کن. در بعضی نسخه های کتاب «فقه الرضا»
آمده که حضرت فرمود: در مقابل کعبه بالای کوه صفا
برو و هفت بار «الله اکبر» گفته و بعد از آن سه بار بگو:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ
لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ
الْخَيْرُ كُلُّهُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَا نَعْبُدُ
إِلَّا إِيَّاهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ أَنْجَزَ وَعْدَهُ وَنَصَرَ
عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ.

معبودی غیر از خدا نمی باشد و خدا بزرگتر است. خدایی غیر از خدای یکتا نیست و همتایی ندارد و فرمانروایی و سپاس از آن اوست. زنده کرده و می میراند و اوست زنده ای که نمی میرد و تمام خوبی ها بدست اوست و او بر هر چیز تواناست. خدایی غیر از خدا نیست و غیر از او را نمی پرستیم و دین خود را برای او خالص می گردانیم و یکتاست و همتایی ندارد، به وعده اش عمل کرده و بنده ی خود را یاری نموده و گروه ها را به تنهایی شکست داده و یکتاست و همتایی ندارد.

و توقف خود را بر صفا طولانی کن سپس سه بار «الله اکبر» بگو و دوباره دعای بالا را بخوان و صلوات بفرست. سپس بگو:

اللَّهُمَّ اعْصِمْنِي بِدِينِكَ وَ بِطَوَاعِيَّتِكَ وَ طَوَاعِيَةِ رَسُولِكَ.
اللَّهُمَّ جَبِّبْنِي حُدُودَكَ.

خدایا! مرا با دینت حفظ کن و در زمره ی پیروی کنندگان خود و پیامبر خودت قرار ده. خدایا! مرا از حدود خویش دور نگاه دار.

و برای خودت و تمام مؤمنین و پدر و مادرت زیاد دعا کن. سپس سه بار «الله اکبر» بگو و دعاهای بالا را دوباره خوانده و از لطف خدا درخواست کن و از آتش جهنم

به خدا پناه برده و به درگاه خدا تضرع و زاری کن. سپس ۳ مرتبه «الله اکبر» بگو تا زمانی که هفت بار دعای بالا را تکرار کرده باشی و ایستادنت بر صفا و مروه به اندازه ی خواندن ۱۰۰ آیه از قرآن باشد، و حداقل ایستادنت به اندازه قرائت ۲۵ آیه باشد.

فصل نوزدهم

زیر ناودان

۸۲ امام صادق علیه السلام از پدر خویش روایت کرد که آن حضرت هنگامی قرار گرفتن در مقابل ناودان کعبه عرضه می داشت:

اللَّهُمَّ أَعْتِقْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ وَأَوْسِعْ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلَالِ
وَأَذْرَأْ عَنِّي شَرَفَسَقَةِ الْجَنِّ وَالْإِنْسِ وَأَدْخِلْنِي الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِكَ.

خدایا! مرا از آتش جهنم رهایی بخش و روزی حلال را بر من گسترده ساز و شرّ بدکاران جن و انس را از من دور نما و به رحمت خویش مرا وارد بهشت گردان.

بیاع سابری گوید: امام صادق علیه السلام را در حجر زیر ناودان دیدم که رو به کعبه کرده بود، در حالی که دستهایشان را بلند نموده و می فرمود:

اللَّهُمَّ ارْحَمْ ضَعْفِي وَقَلَّةَ حِيلِي. اللَّهُمَّ أَنْزِلْ عَلَيَّ كِفْلَيْنِ
مِنْ رَحْمَتِكَ وَأَذِرْ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ الْوَاسِعَ وَادْرَأْ عَنِّي شَرَّ فِسْقَةِ
الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَشَرَّ فِسْقَةِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ. اللَّهُمَّ أَوْسِعْ عَلَيَّ
مِنَ الرِّزْقِ وَلَا تَقْشِرْ عَلَيَّ. اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي وَلَا تُعَذِّبْنِي أَرْضَ عَنِّي وَ
لَا تَسْخَطْ عَلَيَّ إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ قَرِيبٌ مُجِيبٌ.

خدایا! به ناتوانی و کمی چاره‌ام رحم کن. خدایا! بهره‌های دو
چندان از رحمت خویش را بر من فرود آورده و روزی گسترده‌ات را بر
من جاری ساز و شرّ بدکاران جنّ و انس و فاسقان عرب و عجم را از من
دفع نما. خدایا! روزی را بر من بگستران و بر من تنگ مگیر. خدایا! مرا
مشمول رحمت خویش قرار ده و عذاب منما. از من خشنود باش و بر
من خشم مکن، به درستی که تو شنونده داعی هستی که نزدیک [و]
اجابت کننده ای.

۸۴

امام صادق علیه السلام فرمود: به مقام جبرئیل علیه السلام که زیر ناودان است برو - که آن جایگاه جبرئیل هنگام اجازه خواستن از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله است - و بگو:

أَيُّ جَوَادٍ أَيْ كَرِيمٍ أَيْ قَرِيبٍ أَيْ بَعِيدٍ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَرُدَّ عَلَيَّ نِعْمَتَكَ.

ای سخاوتمند! ای بخشنده! ای نزدیک! ای دور! از تو می خواهم که بر محمد و خاندانش درود فرستی و از تو می خواهم که نعمت را بر من بازگردانی.

و بعد فرمود: مقام جبرئیل علیه السلام جایی است که هر حائضی در آنجا رو به قبله دعای خاص پاک شدن از حیض را بخواند، از حیض پاک می شود.

۸۵

سکین بن عمار یکی از یاران امام کاظم علیه السلام گوید: شبی در مکه خواب بودم، شخصی به خوابم آمده و گفت: برخیز که زیر ناودان کعبه مردی خدا را به اسم اعظمش می خواند و دعا می کند. بیدار شدم ولی به خوابم اهمیت نداده و دوباره خوابیدم و خوابم تکرار

شد، و در مرحله ی سوم مرا با نام صدا زد و گفت: امام
کاظم علیه السلام زیر ناودان خدا را با اسم اعظمش می خواند.
بلند شدم و غسل کرده و وارد حجر اسماعیل شدم و
دیدم امام سر خود را پوشانده و به سجده افتاده و سه
مرتبه می گوید:

يَا نُورُ يَا قُدُّوسُ يَا نُورُ يَا قُدُّوسُ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ
يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا حَيُّ لَا يَمُوتُ يَا حَيُّ لَا يَمُوتُ يَا
حَيُّ لَا يَمُوتُ يَا حَيُّ حِينَ لَا حَيَّ يَا حَيُّ حِينَ لَا حَيَّ يَا حَيُّ حِينَ لَا
حَيَّ يَا حَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا حَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا حَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
أَسْأَلُكَ بِلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِلَا إِلَهَ إِلَّا
أَنْتَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْعَزِيزِ الْمَتِينِ.

ای نور ای پاکیزه، ای نور ای پاکیزه، ای نور ای پاکیزه، ای زنده
ای پاینده، ای زنده ای پاینده، ای زنده ای پاینده، ای زنده ای که
نمی میری، ای زنده ای که نمی میری، ای زنده ای که نمی میری. ای که
زنده بودی وقتی که زنده ای نبود، ای که زنده بودی وقتی که زنده ای
نبود، ای که زنده بودی وقتی که زنده ای نبود، ای زنده ای که جز تو

خدایی نیست، ای زنده‌ای که جز تو خدایی نیست، ای زنده‌ای که جز تو خدایی نیست. از تو می‌خواهم چرا که هیچ معبودی جز تو نیست، از تو می‌خواهم چرا که هیچ معبودی جز تو نیست، از تو می‌خواهم چرا که هیچ معبودی جز تو نیست، از تو می‌خواهم به اسم تو «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْعَزِيزِ الْمَتِينِ» سه مرتبه تکرار نمود.

سکین گوید: امام به طور مرتب این کلمات را تکرار می‌کرد و من آن را حفظ کردم. وقتی صبح شد امام به پشت کعبه (مستجار) رفته و نماز صبح را خواند و خارج شد.

فصل بیستم

وارد شدن به کعبه

امام صادق علیه السلام فرمود: وقتی خواستی وارد کعبه شوی غسل کن و بدون کفش وارد شده و بگو:

اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ: «وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا»^۱ فَأَمِنِّي مِنْ

عَذَابِ النَّارِ

۱. سوره آل عمران: ۹۷.

خدایا! همانا تو فرمودی: «و هر که وارد آن شود در امان است» پس مرا از عذاب آتش ایمنی بخش.

سپس بین دو ستونی که بر رویشان پارچه‌ی قرمز است دو رکعت نماز بخوان و در رکعت اول سوره «حم سجده» و در رکعت دوم به عدد آیات سوره «سجده» (۳۰ آیه) از قرآن را بخوان و در کنار ستون‌ها نیز نماز بخوان و آنگاه بگو:

اللَّهُمَّ مَنْ تَهَيَّأَ أَوْ تَعَبَّأَ أَوْ أَعَدَّ أَوْ اسْتَعَدَّ لِفَوَادَةٍ إِلَى مَخْلُوقٍ رَجَاءَ رِفْدِهِ وَ جَائِزَتِهِ وَ نَوَافِلِهِ وَ فَوَاضِلِهِ فَإِلَيْكَ يَا سَيِّدِي تَهَيَّيْتُ وَ تَعَبَّيْتُ وَ إِعْدَادِي وَ اسْتِعْدَادِي رَجَاءَ رِفْدِكَ وَ نَوَافِلِكَ وَ جَائِزَتِكَ فَلَا تُخَيِّبِ الْيَوْمَ رَجَائِي يَا مَنْ لَا يَخِيبُ عَلَيْهِ سَائِلٌ وَ لَا يَنْقُصُهُ نَائِلٌ فَإِنِّي لَمْ آتِكَ الْيَوْمَ بِعَمَلٍ صَالِحٍ قَدَّمْتُهُ وَ لَا شَفَاعَةَ مَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ وَ لِكَيْتِي أَتَيْتُكَ مُقِرّاً بِالظُّلْمِ وَ الْإِسَاءَةِ عَلَى نَفْسِي فَإِنَّهُ لَا حُجَّةَ لِي وَ لَا عُذْرَ فَأَسْأَلُكَ يَا مَنْ هُوَ كَذَلِكَ أَنْ تُعْطِيَنِي مَسْأَلَتِي وَ تُقِيلَنِي عَثْرَتِي وَ تَقْبَلَنِي

بِرَغْبَتِي وَلَا تَرُدَّنِي مَجْبُوهًا مَمْنُوعًا وَلَا خَائِبًا يَا عَظِيمُ يَا
عَظِيمُ يَا عَظِيمُ أَرْجُوكَ لِلْعَظِيمِ أَسْأَلُكَ يَا عَظِيمُ أَنْ تَغْفِرَ لِي
الذَّنْبَ الْعَظِيمَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ.

خدایا! اگر کسی آماده و مهیا گردیده یا مقدّمه چینی و آماده سازی
نموده تا به امید بخشش و هدیه و زیاده طلبی و هدیه خواهی نزد یکی
از آفریدگانت برود، پس ای آقای من! آمادگی و مهیا شدن و مقدّمه
چینی و آماده سازی ام برای کسب بخشش و زیاده طلبی و جایزه به
سوی توست، پس امروز امیدم را نا امید مفرما، ای آن که خواهنده اش
نا امید نشده و بخشیدنش از او چیزی را کم نمی کند! به درستی که امروز
من به خاطر عمل نیکی که پیش فرستاده و شفاعت آفریننده ای که
امیدوار به او باشم نزد تو نیامده ام، بلکه نزد تو آمده ام در حالی که به
ستم و گناهانم اعتراف دارم، به درستی که حجّت و دلیل و بهانه ای
ندارم. پس ای کسی که این گونه هستی، از تو می خواهم که نیازم را
عطا فرموده و لغزشم را نادیده گرفته و امیدم را محقق ساخته و مرا
نا امید و زیانکار برنگردانی، ای بزرگ! ای بزرگ! ای بزرگ! امیدوار تو
هستم برای حاجت بزرگ! از تو می خواهم ای بزرگ! که گناه بزرگ را بر
من ببخشی، خدایی غیر از تو نیست.

امام علیه السلام فرمود: با کفش وارد مشو و آب دهان و بینی در آن مینداز. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فقط روز فتح مکه وارد کعبه شد.

امام صادق علیه السلام فرمود: کسی که برای اولین بار حج انجام می دهد، باید قبل از برگشتن وارد کعبه شود. پس هرگاه وارد کعبه شدی با وقار وارد شده و در هر زاویه آن بگو:

اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ: ﴿وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا﴾^۱ فَأَمِّني مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

خدایا! همانا تو فرمودی: «و هر که وارد آن شود در امان است»، پس مرا از عذاب آتش ایمنی بخش.

و بین دو ستونی که نزدیک پارچه ی قرمز است دو رکعت نماز بخوان و اگر جمعیت زیاد شد در هر زاویه ای که توانستی دو رکعت نماز بخوان و دعا کن.

ذریح گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که در کعبه در حال سجده می فرمود:

۱. سوره آل عمران: ۹۷.

۱. لَا يَرُدُّ غَضَبَكَ إِلَّا حِلْمُكَ وَلَا يُجِيرُ مِنْ عَذَابِكَ إِلَّا رَحْمَتُكَ وَلَا نَجَاءَ مِنْكَ إِلَّا بِالْتَّضَرُّعِ إِلَيْكَ فَهَبْ لِي يَا إِلَهِي فَرَجاً بِالْقُدْرَةِ الَّتِي بِهَا تُحْيِي أَمْوَاتَ الْعِبَادِ وَبِهَا تَنْشُرُ مَيِّتَ الْبِلَادِ وَلَا تُهْلِكْنِي يَا إِلَهِي غَمّاً حَتَّى تَسْتَجِيبَ لِي دُعَائِي وَتُعْرِفَنِي الْجَابَةَ. اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي الْعَافِيَةَ إِلَى مُنْتَهَى أَجَلِي وَلَا تُشِمِّتْ بِي عَدُوِّي وَلَا تُمَكِّنْهُ مِنْ عُنُقِي مَنْ ذَا الَّذِي يَرْفَعُنِي إِنْ وَضَعْتَنِي وَمَنْ ذَا الَّذِي يَضَعُنِي إِنْ رَفَعْتَنِي وَإِنْ أَهْلَكْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يَعْزِضُ لَكَ فِي عَبْدِكَ أَوْ يَسْأَلُكَ عَنْ أَمْرِكَ فَقَدْ عَلِمْتُ يَا إِلَهِي أَنَّهُ لَيْسَ فِي حُكْمِكَ ظُلْمٌ وَلَا فِي نِقْمَتِكَ عَجَلَةٌ وَإِنَّمَا يَعَجَلُ مَنْ يَخَافُ الْفَوْتَ وَيَحْتَاجُ إِلَى الظُّلْمِ الضَّعِيفُ وَقَدْ تَعَالَيْتَ يَا إِلَهِي عَنْ ذَلِكَ.

خشمتم را جز بردباریت بازنگردانده، و از عذابت جز رحمتت پناه نمی‌دهد، و جز گریه و زاری به سویت نجات دهنده‌ای نیست. پس ای خدا! گشایش نما، با قدرتی که بندگان مرده‌ات را زنده کرده، و زمین‌های مرده‌ات را می‌رویانی، و خدایا! مرا بوسیله اندوه‌نمیران تا

این که درخواستم را پاسخ گفته و آن را به من بشناسانی. خدایا! تا پایان عمرم سلامتی به من ببخش، و دشمنم را از من شاد مگردان، و او را بر من چیره مساز. اگر تو مرا خوار نمایی چه کسی می تواند مرا بالا می برد؟ و اگر مرا بالا بری چه کسی مرا خوار می نماید؟ و اگر مرا نابود نمایی چه کسی به تو حق اعتراض داشته یا از کار تو پرسش می کند؟ ای خدای من! دانستم که در احکامات ستم نبوده، و در سزایت شتابی وجود ندارد؛ زیرا کسی شتاب می کند که از گذشت فرصت می ترسد، و کسی نیازمند ستم کردن است که ناتوان باشد، و ای خدای من! تو برتر از آن هستی.

۲. اِلٰهِي فَلَا تَجْعَلْنِي لِلْبَلَاءِ غَرَضًا وَلَا لِنَقِمَتِكَ نَصَبًا وَ
مَهْلَنِي وَنَفْسِي وَاقْلِنِي عَثْرَتِي وَلَا تَرُدَّ يَدِي فِي نَحْرِي وَلَا
تُتْبِعْنِي بِبَلَاءٍ عَلَىٰ اَثَرِ بَلَاءٍ فَقَدْ تَرَىٰ ضَعْفِي وَتَضْرَعِي اِلَيْكَ
وَوَحْشَتِي مِنَ النَّاسِ وَ اُنْسِي بِكَ اَعُوذُ بِكَ الْيَوْمَ فَاَعِزَّنِي
وَ اَسْتَجِيرُ بِكَ فَاجِرْنِي وَ اَسْتَعِينُ بِكَ عَلَى الضَّرَاءِ فَاَعِنِّي وَ
اَسْتَنْصِرُكَ فَاَنْصُرْنِي وَ اَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ فَاكْفِنِي وَ اَوْمِنُ بِكَ
فَاَمِّتْنِي وَ اَسْتَهْدِيكَ فَاهْدِنِي وَ اَسْتَرحِمُكَ فَارْحَمْنِي وَ اَسْتَغْفِرُكَ

مِمَّا تَعَلَّمُ فَأَغْفِرْ لِي وَأَسْتَزِقْكَ مِنْ فَضْلِكَ الْوَاسِعِ فَأَرْزُقْنِي وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.

خدای من! پس مرا هدف بلاها و محلّ فرود آمدن عقاب هایت قرار مده، و به من مهلت و فرصت ده، و لغزشم را نادیده بگیر، و مرا نیازمند مگردان، و پیاپی بر من بلا فرود نیاور؛ پس به تحقیق ناتوانی و زاری ام را به سوی خودت می‌بینی، و به ترسم از مردم و همراهی به خودت آگاهی. امروز به تو پناه می‌برم. پس پناهم ده، و پناهنده درگاهت هستم پس در پناهم گیر، و در مشکلات بر تو یاری می‌جویم یاری ام نما، و از تو کمک می‌خواهم پس کمک کن، و به تو ایمان دارم پس مرا ایمنی بخش، و از تو راهنمایی می‌خواهم پس راهنمایی ام نما، و در خواست رحمت از تو دارم پس مشمول رحمتم قرار ده، و از آنچه می‌دانی درخواست آمرزش دارم پس مرا بیامرز، و از لطف گسترده‌ات درخواست روزی می‌کنم پس روزی ام ده، و هیچ حرکت و نیرویی به جز عنایت خدای برتر و بزرگ مرتبه نیست.

عبد الله بن سنان گوید: از امام صادق علیه السلام در حال خروج از کعبه شنیدم که سه مرتبه می‌فرمود: «اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ» سپس گفتند:

اللَّهُمَّ لَا تُجْهِدْ بِلَاعَنَا رَبَّنَا وَلَا تُشْمِتْ بِنَا أَعْدَاءَنَا فَإِنَّكَ
أَنْتَ الضَّارُّ النَّافِعُ.

خدایا! بلاهای سخت را بر ما فرود نیاور و پروردگارا! ما را مورد سرزنش دشمنان قرار نده، به درستی که تو آسیب زنده‌ی سود دهنده هستی.

سپس از کعبه پایین آمده و در کنار درجه نماز خواند و درجه را در سمت چپ خود قرار داد به گونه ای که کعبه روبروی ایشان بود و شخصی میان او و کعبه نبود. سپس به خانه بازگشت.

فصل بیست و یکم

اراده حج تمتع

امام صادق علیه السلام به ابی بصیر فرمود: هنگامی که در روز «ترویہ» خواستی محرم شوی مانند احرام اول خود عمل کن و قسمتی از سبیل و ناخن هایت را کوتاه و از نوره استفاده و موهای زیر بغل را زده و غسل کرده و لباس احرامت را بپوش و به مسجد الحرام وارد شده و شش

رکعت نماز قبل از احرام به جا بیاور و از خدا بخواه در
اعمال یاریت کند و بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ فَيَسِّرْهُ لِي وَحُلِّي حَيْثُ حَبَسْتَنِي
لِقَدْرِكَ الَّذِي قَدَّرْتَ عَلَيَّ.

خدایا! همانا من قصد انجام حج را دارم، پس آن را برایم آسان فرما،
و هر جا به خاطر تقدیرات که بر من مقدر کرده‌ای مرا از عمل بازداشتی
در همان جا مرا از احرام خارج ساز.

و می‌گویی:

أَحْرَمَ لَكَ شَعْرِي وَبَشْرِي وَلَحْيِي وَدَمِي مِنَ النِّسَاءِ وَ
الطِّيبِ وَالثِّيَابِ أُرِيدُ بِذَلِكَ وَجْهَكَ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ وَحُلِّي
حَيْثُ حَبَسْتَنِي لِقَدْرِكَ الَّذِي قَدَّرْتَ عَلَيَّ.

مو و پوست و گوشتم را از زن و لباس و بوی خوش در احرام قرار
می‌دهم، از این کار خشنودی تو و سرای آخرت را قصد می‌کنم، و هر
جا به خاطر تقدیرات که بر من مقدر کرده‌ای مرا از عمل بازداشتی در
همان جا مرا از حرام خارج ساز.

سپس از مسجد الحرام تلبیه بگو، همانگونه که در وقت احرام تلبیه گفتی و بگو:

لَبَّيْكَ بِحَجَّةٍ تَمَامُهَا وَبِلَاغُهَا عَلَيْكَ.

خدایا! پاسخ دادم تو را با حجی که تمام و رسیدن آن به عنایت تو است. و اگر توانستی رفتن به منا را در ظهر قرار ده و گرنه هر وقت از روز ترویبه توانستی به منی برو.

یکی از یاران امام صادق علیه السلام پرسید: من می خواهم حج تمتع انجام دهم، چه بگویم؟ فرمود: بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَتَمَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ عَلَى كِتَابِكَ وَسُنَّةِ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

خدایا! من می خواهم بر اساس کتاب و سنت پیامبرت حج تمتع را انجام دهم.

و اگر نیت را در ذهنت داشته باشی و چیزی نگویی هم کفایت می کند.

فصل بیست و دوم

عرفات

﴿۹۲﴾ امام صادق علیه السلام فرمود: وقتی صبح به سوی عرفات رفتی، با توجه به عرفات بگو:

اللَّهُمَّ إِلَيْكَ صَمَدْتُ وَإِيَّاكَ اعْتَمَدْتُ وَوَجْهَكَ أَرَدْتُ
فَأَسْأَلُكَ أَنْ تُبَارِكَ لِي فِي رِحْلَتِي وَأَنْ تَقْضِيَ لِي حَاجَتِي وَأَنْ
تَجْعَلَ لِي الْيَوْمَ مَمَّنْ تُبَاهِي بِهِ مَنْ هُوَ أَفْضَلُ مِنِّي.

خدایا! به سوی تو آمده و بر تو تکیه کرده و تو را قصد نمودم. پس از تو می خواهم این کوچم را مبارک گردانده و نیازهایم را برآورده و مرا در امروز به گونه ای قرار دهی که بر کسانی که از من برترند به من افتخار کنی. سپس تلبیه بگو و صبح به سوی عرفات برو، چون به عرفات رسیدی خیمه‌ات را در نَمَرَة بنا کن، و نمره بطن عرنه در قبل از موقف است. وقتی ظهر روز عرفه شد، غسل کرده و نماز ظهر و عصر را با یک اذان و دو اقامه بخوان و این عجله بخاطر این است که آمادگی برای دعا پیدا کنی، چون عرفه روز دعاست.

و فرمود: عرفات از «بطن عرنه» و «ثویه» و «نمرة» شروع می شود و تا «ذی المجاز» و پشت کوه موقف امتداد دارد.

۹۳ امام صادق علیه السلام فرمود: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: آیا می خواهی دعای روز عرفه که پیامبران گذشته در روز عرفه بر زبان جاری می کردند را به تو آموزش دهم؟ سپس فرمود: اینچنین بگو:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَ
يُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.
اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَالَّذِي تَقُولُ وَخَيْرًا مِمَّا نَقُولُ وَفَوْقَ مَا يَقُولُ
الْقَائِلُونَ. اللَّهُمَّ لَكَ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي وَلَكَ
بِرَأْعَتِي وَبِكَ حَوْلِي وَمِنْكَ قُوَّتِي. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ
وَمِنْ وَسَاوِسِ الصُّدُورِ وَمِنْ شَتَاتِ الْأُمْرِ وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ.
اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ الرِّيَاحِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَجِيءُ بِهِ
الرِّيَاحُ وَأَسْأَلُكَ خَيْرَ اللَّيْلِ وَخَيْرَ النَّهَارِ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي
نُورًا وَفِي سَمْعِي وَبَصَرِي نُورًا وَلَحْمِي وَدَمِي وَعِظَامِي وَعُرُوقِي وَ

مَقْعَدِي وَمَقَامِي وَمَدْخَلِي وَمَخْرَجِي نُورًا وَأَعْظَمَ لِي نُورًا يَا
رَبِّ يَوْمَ أَلْقَاكَ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

خدایی غیر از خدای یگانه و بی همتا نیست، برای او فرمانروایی و سپاس است، زنده کرده و می میراند و او زنده ای است که نمی میرد، خوبی به دست اوست و او بر هر کار تواناست. خدایا! سپاس تو را سزاست همچنان که می گویی و بهتر از آنچه ما می گوییم و برتر از آنچه گویندگان می گویند. خدایا! نماز و عبادت و زندگی و مرگم برای توست و بیزاری و نیرویم برای تو و توانم از توست. خدایا! به تو از نیازمندی و وسوسه قلب و پراکندگی کار و عذاب قبر پناه می برم. خدایا! از تو بهترین بادها را می خواهم، و به تو پناه می برم از ناگواری هایی که بادها می آورند، و از تو خوبی و نیکی شب و روز را خواستارم. خدایا! در قلب و گوش و چشمم و در گوشت و استخوان ها و رگها و نشیمن گاه و جایگاه و راه وارد شدن و خارج شدنم، نور قرار ده. خدایا! نور بزرگی را در روز ملاقات با تو برایم قرار ده، به درستی که تو بر هر کار توانایی.

از دعاهای شریفه در روز عرفه دعای مولایمان حسین

بن علی علیه السلام است:

۱. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَيْسَ لِقَضَائِهِ دَافِعٌ وَلَا لِعَطَائِهِ مَانِعٌ وَلَا

كَصْنَعِهِ صُنْعُ صَانِعٍ وَهُوَ الْجَوَادُ الْوَاسِعُ فَطَرَ أَجْنَاسَ الْبَدَائِعِ
وَأَتَقَنَ بِحِكْمَتِهِ الصَّنَائِعَ لَا تَخْفَى عَلَيْهِ الظَّلَايِعُ وَلَا تَضِيعُ عِنْدَهُ
الْوَدَائِعُ جَازِي كُلِّ صَانِعٍ وَرَائِشُ كُلِّ قَانِعٍ وَرَاحِمُ كُلِّ
صَارِعٍ وَمُنْزِلُ الْمَنَافِعِ وَالْكِتَابِ الْجَامِعِ بِالثُّورِ السَّاطِعِ وَهُوَ
لِلدَّعَوَاتِ سَامِعٌ وَلِلْكَرْبَاتِ دَافِعٌ وَلِلدَّرَجَاتِ رَافِعٌ وَلِلْجَبَابِرَةِ
قَامِعٌ فَلَا إِلَهَ غَيْرُهُ وَلَا شَيْءَ يَعْدِلُهُ وَلَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ
السَّمِيعُ الْبَصِيرُ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

سپاس خدا را که برای امرش بازدارنده ای نیست و برای بخشش
جلوگیر کننده ای نیست و همانند ساخته‌اش سازنده ای نیست و او
سخت‌و‌تمند گسترش دهنده است که انواع گوناگون پدیده‌ها را آفرید و با
دانش خویش ساخته شده را محکم گرداند. خبرها بر او پنهان نیست
و امانت‌ها نزد او از بین نمی‌رود. پاداش دهنده کار هر سازنده و سامان
دهنده زندگی هر قناعت پیشه و رحم کننده نسبت به هر ناتوان و
فرو فرستنده‌ی هر سود و بهره و کتاب جامع که بوسیله نور درخشان
فرستاده شده و او است که شنوای دعاها و برطرف کننده گرفتاری‌ها و
بالا برنده درجات و نابود کننده سرکشان است. پس خدایی جز او نیست

و چیزی با او برابری نمی‌کند و چیزی همانندش نیست و او شنوای بینا
[و] مهربان آگاه است و او بر هر چیز توانا است.

۲. اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَرْغَبُ اِلَیْكَ وَ اَشْهَدُ بِالرُّبُوْبِیَّةِ لَكَ مُقَرَّاً بِاَنَّكَ
رَبِّیْ وَ اِلَیْكَ مَرَدِّیْ اِبْتَدَاْتَنِیْ بِنِعْمَتِكَ قَبْلَ اَنْ اَكُوْنَ شَیْئاً
مَذْكُوراً وَ خَلَقْتَنِیْ مِنَ التُّرَابِ ثُمَّ اَسْكَنْتَنِیْ الْاَصْلَابَ اَمِناً
لِرَبِّ الْمُنُوْنِ وَ اَخْتِلَافِ الدُّهُورِ وَ السِّنِّیْنَ فَلَمْ اَزَلْ ظَاغِناً مِنْ
صُلْبٍ اِلَى رَحِمٍ فِی تَقَادِمٍ مِنَ الْاَیَّامِ الْمَاضِیَةِ وَ الْقُرُوْنِ الْخَالِیَةِ
لَمْ تُخْرِجْنِیْ لِرافَتِكَ بِیْ وَ لَطْفِكَ لِیْ وَ اِحْسَانِكَ اِلَیَّ فِیْ دَوْلَةِ اَیْمَةٍ
الْكُفْرِ الَّذِیْنَ نَقَضُوا عَهْدَكَ وَ كَذَّبُوا رُسُلَكَ لِكِنَّكَ اَخْرَجْتَنِیْ
لِلَّذِیْ سَبَقَ لِیْ مِنَ الْهُدٰی الَّذِیْ لَهُ یَسِّرْتَنِیْ وَ فِیْهِ اَنْشَأْتَنِیْ وَ مِنْ
قَبْلِ ذٰلِكَ رَوَّفْتَ بِیْ بِجَمِیْلِ صُنْعِكَ وَ سَوَابِغِ نِعَمِكَ.

خدایا! من بسوی تو اشتیاق دارم و گواهی می‌دهم به پروردگاری تو
در حال اعتراف به اینکه تو پروردگار من هستی و بازگشت من بسوی
تو است. وجود مرا با نعمت آغاز کردی پیش از آنکه چیز قابل ذکر
باشم و مرا از خاک آفریدی آنگاه در میان نسل‌ها جایم دادی درحالی

که از حوادث روزگار و رفت و آمد زمان ها و سال ها ایمنی بخشیدی و همچنان همواره از صلیبی به رحمی در ایام قدیم و گذشته و قرن های پیشین کوچ کردم، و مرا از روی مهر و محبت و احسانت که نسبت به من داشتی در دوران حکومت پیشوایان کفر، آنانکه پیمان تو را شکسته و فرستادگانت را تکذیب کردند، به جهان نیاوردی. ولی در زمانی مرا بدنیا آوردی که برایم هدایت سرعت گرفت هدایتی که آن را برای من آسان نمودی و در آن مرا رشد دادی و پیش از این نیز بوسیله زیبایی ساختنات و نعمت های فراوانات به من مهر ورزیدی.

۳. فَابْتَدَعْتَ خَلْقِي مِنْ مَنِّي يُمْنِي وَأَسْكَنْتَنِي فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ بَيْنَ لَحْمٍ وَدَمٍ وَجِلْدٍ لَمْ تُشْهِدْنِي خَلْقِي وَلَمْ تَجْعَلْ إِلَيَّ شَيْئاً مِنْ أَمْرِي ثُمَّ أَخْرَجْتَنِي لِلَّذِي سَبَقَ لِي مِنَ الْهُدَى إِلَى الدُّنْيَا تَاماً سَوِيّاً وَحَفِظْتَنِي فِي الْمَهْدِ طِفْلاً صَبِيّاً وَرَزَقْتَنِي مِنَ الْغِذَاءِ لَبناً مَرِيّاً وَعَطَفْتَ عَلَيَّ قُلُوبَ الْحَوَاضِنِ وَكَفَلْتَنِي الْأُمّهَاتِ الرَّوَاحِمَ وَكَلَّاتَنِي مِنْ طَوَارِقِ الْجَانِّ وَسَلَّمْتَنِي مِنَ الزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ فَتَعَالَيْتَ يَا رَحِيمُ يَا رَحْمَنُ حَتَّى إِذَا اسْتَهْلَلْتُ نَاطِقاً بِالْكَلَامِ أَتَمَمْتَ عَلَيَّ سَوَابِغَ الْإِنْعَامِ وَرَبَّيْتَنِي

زَايِدًا فِي كُلِّ عَامٍ حَتَّى إِذَا اكْتَمَلَتْ فِطْرَتِي وَاعْتَدَلَتْ مِرَّتِي
 أَوْجَبْتَ عَلَيَّ حُجَّتَكَ يَا أَلْهَمْتَنِي مَعْرِفَتَكَ وَرَوَّعْتَنِي بِعَجَائِبِ
 حِكْمَتِكَ وَأَيَّقَظْتَنِي لِمَا ذَرَأْتَ فِي سَمَائِكَ وَأَرْضِكَ مِنْ بَدَائِعِ
 خَلْقِكَ وَتَبَهَّيْتَنِي لِشُكْرِكَ وَذَكَرِكَ وَأَوْجَبْتَ عَلَيَّ طَاعَتَكَ
 وَعِبَادَتَكَ وَفَهَّمْتَنِي مَا جَاءَتْ بِهِ رُسُلُكَ وَيَسَّرْتَ لِي تَقَبُّلَ
 مَرْضَاتِكَ وَمَنْنْتَ عَلَيَّ فِي جَمِيعِ ذَلِكَ بِعَوْنِكَ وَلُطْفِكَ.

۳. آفرینشم را از منی ریخته شده پدید آورده و در سه پرده تاریکی (مشیمه و رحم و شکم) میان گوشت و خون و پوست جایم داده، مرا در آفرینشم به گواهی نگرفته و به من چیزی از کار خودم را واگذار نکردی. سپس مرا به آنچه از هدایت بسوی دنیا سرعت گرفته در آفرینشی کامل و درست بیرون آوردی، و در حال طفولیت و خردسالی در گهواره نگهداری ام نموده و از شیری گوارا روزی ام دادی، و دل پرستاران را بر من مهربان کرده و مادران مهربان را عهده دار من نمودی، و از آسیب جانیان نگهداریم کردی و از زیادی و کمی مرا به سلامت داشتی، پس تو برتری ای مهربان و ای بخشاینده، تا آنگاه که لب به سخن گشودم و بر من نعمت های فروانت را کامل نمودی و هر سال بیشتر از سال

پیش پرورشم دادی تا آنگاه که آفرینشم کامل شده و تاب و توانم به حد اعتدال رسید. بر من حجت خود را واجب کردی همانا که شناخت خود را به من الهام فرمودی و بوسیله شگفتی‌های دانشات به هراسم انداختی و بوسیله ی آنچه در آسمان و زمین از پدیده‌های آفرینشت رشد داده بودی بیدارم کردی ، و به سپاسگزاری و یاد خودت هوشیارم نمودی ، و پیروی و بندگیت را برای من ضروری نمودی و آنچه پیامبران آورده بودند را به من آموختی و برای من پذیرش خشنودیت را آسان نمودی و در تمام این‌ها به یاری و لطف خود بر من منت نهادی.

۴. ثُمَّ إِذْ خَلَقْتَنِي مِنْ خَيْرِ الثَّرَى لَمْ تَرْضَ لِي يَا إِلَهِي نِعْمَةً دُونَ أُخْرَى وَرَزَقْتَنِي مِنْ أَنْوَاعِ الْمَعَاشِ وَصُنُوفِ الرِّيشِ بِمَنِّكَ الْعَظِيمِ الْأَعْظَمِ عَلَى وَاحْسَانِكَ الْقَدِيمِ إِلَى حَتَّى إِذَا أَتَمَمْتَ عَلَى جَمِيعِ النِّعَمِ وَصَرَفْتَ عَنِّي كُلَّ النِّقَمِ لَمْ يَمْنَعْكَ جَهْلِي وَجُرْأَتِي عَلَيْكَ أَنْ دَلَلْتَنِي إِلَى مَا يُقَرِّبُنِي إِلَيْكَ وَوَفَّقْتَنِي لِمَا يُرْلِفُنِي لَدَيْكَ فَإِنْ دَعَوْتُكَ أَجَبْتَنِي وَإِنْ سَأَلْتُكَ أَعْطَيْتَنِي وَإِنْ أَطَعْتُكَ شَكَرْتَنِي وَإِنْ شَكَرْتُكَ زِدْتَنِي كُلُّ ذَلِكَ إِكْمَالٌ

لَا تُعِمِّكَ عَلَىٰ وَاحِسَانِكَ إِلَىٰ فَسُبْحَانَكَ سُبْحَانَكَ مِنْ
 مُبَدِّي مُعِيدٍ حَمِيدٍ مَجِيدٍ تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُكَ وَعَظُمَتْ الْأَوْكَ
 فَأَيُّ نِعَمِكَ يَا إِلَهِي أَحْصِي عَدْدًا وَذَكْرًا أَمْ أَيُّ عَطَايَاكَ أَقْوَمُ
 بِهَا شُكْرًا وَهِيَ يَا رَبِّ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ يُحْصِيَهَا الْعَادُونَ أَوْ يَبْلُغَ
 عِلْمًا بِهَا الْحَافِظُونَ ثُمَّ مَا صَرَفْتَ وَدَرَأْتَ عَنِّي اللَّهُمَّ مِنَ الضَّرِّ
 وَالضَّرَاءِ أَكْثَرُ مِمَّا ظَهَرَ لِي مِنَ الْعَافِيَةِ وَالسَّرَاءِ.

ای خدای من! سپس با توجه به اینکه مرا از بهترین خاک‌ها
 آفریدی، از اینکه نعمتی داشته باشم و دیگر نعمت را نداشته باشم
 خشنود نشدی، بلکه از خورد و خوراک‌های مختلف و گونه‌های
 مختلف پوشاک روزی‌ام دادی، و این بواسطه آن لطف بزرگ بزرگ‌تر
 و احسان دیرینه‌ات بر من بود، تا اینکه تمام نعمت‌ها را بر من کامل
 نموده و تمام بلاها را از من دور ساختی، و باز هم نادانی و دلیری
 من بر تو، جلوگیری نشد که آنچه مرا به تو نزدیک کند را راهنماییم
 نکنی، و مرا به آنچه به درگاه‌ات نزدیک سازد پیروز داشتی. پس اگر
 بخوانمت پاسخم دهی و اگر از تو بخواهم عطا می‌کنی و اگر پیرویت
 کنم قدردانی کنی و اگر سپاسگزاری کنم بر من بیفزایی، و همه‌ی اینها

برای کامل ساختن نعمت های تو بر من و نیکویی است که نسبت به من داری. پس منزّهی تو، منزّه از آن رو که آغازگر بازگرداننده [و] ستوده بزرگواری. بسی نام های تو پاکیزه و بزرگ و نعمت های تو بزرگ است. پس ای خدای من کدام یک از نعمت هایت را بشماره درآورده و یاد کنم، یا برای کدام یک از بخشش هایت سپاسگزاری نمایم، در صورتی که ای پروردگار من این نعمتها بیش از آن است که حسابگران بتوانند آنها را بشمارند، یا دانش حفظ کنندگان بدان ها رسد. سپس ای خدا! آنچه از سختی و گرفتاری از من دور کرده و باز داشتی بیشتر از تندرستی و خوشی که برایم آشکار شد بوده است.

۵. وَأَنَا أَشْهَدُ يَا إِلَهِي بِحَقِيقَةِ إِيْمَانِي وَعَقْدِ عَزَمَاتٍ يَقِينِي
وَخَالِصِ صَرِيحِ تَوْحِيدِي وَبَاطِنِ مَكْنُونِ ضَمِيرِي وَعَلَائِقِ
مَجَارِي نُورِ بَصَرِي وَأَسَارِيرِ صَفْحَةِ جَبِينِي وَخُرْقِ مَسَارِبِ
نَفْسِي وَخَذَارِيفِ مَارِنِ عِرْنِينِي وَمَسَارِبِ سِمَاحِ سَمْعِي وَمَا
ضُمْتُ وَأَطَبَقْتُ عَلَيْهِ شَفَتَايَ وَحَرَكَاتِ لَفْظِ لِسَانِي وَمَغْرَزِ
حَنَكِ فِي وَفَكِّي وَمَنَابِتِ أَضْرَائِي وَمَسَاغِ مَطْعَمِي وَمَشْرِئِي
وَحِمَالَةِ أُمِّ رَأْسِي وَبُلُوعِ فَارِغِ حَبَائِلِ عُنْقِي وَمَا اشْتَمَلَ عَلَيْهِ

تَاْمُورُ صَدْرِي وَحَمَائِلِ حَبْلِ وَتَيْنِي وَنِيَاطِ حِجَابِ قَلْبِي
وَأَفْلَازِ حَوَاشِي كَبِدِي وَمَا حَوْتُهُ شَرَايِيفُ اضْلَاعِي وَحَقَاقُ
مَفَاصِلِي وَقَبْضُ عَوَامِلِي وَأَطْرَافِ أَنْامِلِي وَلَحْمِي وَدَمِي وَشَعْرِي
وَبَشْرِي وَعَصَبِي وَقَصَبِي وَعِظَامِي وَمَخِّي وَعُرُوقِي وَجَمِيعِ جَوَارِحِي
وَمَا أَنْتَسَجَ عَلَى ذَلِكَ أَيَّامَ رِضَاعِي وَمَا أَقَلَّتِ الْأَرْضُ مِنِّي وَنَوْمِي
وَيَقْظَتِي وَسُكُونِي وَحَرَكَاتِ رُكُوعِي وَسُجُودِي أَنْ لَوْ حَاوَلْتُ
وَأَجْتَهَدْتُ مَدَى الْأَعْصَارِ وَالْأَحْقَابِ لَوْ عَمَّرْتُهَا أَنْ أُؤَدِّيَ شُكْرَ
وَاحِدَةٍ مِنْ أَنْعَمِكَ مَا اسْتَطَعْتُ ذَلِكَ إِلَّا بِمَنْكَ الْمَوْجِبِ عَلَى
بِهِ شُكْرُكَ أَبَدًا جَدِيدًا وَثَنَاءً طَارِفًا عَتِيدًا.

و من گواهی دهم ای خدای من به راستی ایمان خودم و اراده
اعتقاد بسته شده‌ام و توحید خالص و بی‌شائبه خود و نیت درون
پنهان شده‌ام و رشته‌های دید نور چشمانم و خطوط صفحه پیشانیم
و رخنه‌های راه‌های تنفسم و پرده‌های نرمه بینی‌ام و راه‌های پرده
گوشم و آنچه در لبم بر آن چسبیده و روی هم قرار گرفته، و حرکت‌های
تلّفظ زبانم و محل پیوست کام (فک بالایی) دهان و آرواره‌ام و محل

بیرون آمدن دندان هایم و محل چشیدن خوراک و آشامیدنی هایم و رشته و عصب مغز سرم و لوله (حلق) متصل به رگ های گردنم و آنچه قفسه سینه ام در برگرفته و رشته های رگ قلبم و شاهرگ پرده دلم و پاره های تمام جگرم و آنچه استخوان های دنده هایم و سربندهای استخوان هایم و انقباض عضلات بدنم و اطراف سر انگشتانم و گوشت و خون و موی بدن و بشره پوست و عصب و ساقم و استخوان و مغز و رگ ها و تمام اعضا و جوارحم در بردارد، و آنچه بر اینها بافته شده از دوران شیرخوارگی ام و آنچه را زمین از من بر خود گرفته و خواب و بیداری و آرمیدنم و حرکت های رکوع و سجودم، (گواهی می دهم) که اگر تصمیم بگیرم و در طول قرون و زمانها بکوشم ، بر فرض چنین عمری ، اگر بخواهم شکر یکی از نعمت های تو را بجا آورم نخواهم توانست جز به لطف خودت که آن هم بر من سپاسگزاری دوباره ات را واجب می کند تا بجای آورم و موجب ستایشی تازه و ریشه دار می گردد.

۶. أَجَلٌ وَلَوْ حَرَصْتُ أَنَا وَالْعَادُونَ مِنْ أَنَا مِكَ أَنْ نُحْصِيَ مَدَى إِنْعَامِكَ سَالِفِهِ وَآئِفِهِ مَا حَصَرْنَاهُ عَدَدًا وَلَا أَحْصَيْنَاهُ أَمْدَاهِيَّهَاتُ أَنِّي ذَلِكَ وَأَنْتَ الْمُخْبِرُ فِي كِتَابِكَ النَّاطِقِ وَالنَّبِيَّ

الصَّادِقِ: وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا صَدَقَ كِتَابُكَ
 اللَّهُمَّ وَانْبِأُوكَ وَبَلَّغْتَ أَنْبِيَائُكَ وَرُسُلَكَ مَا أَنْزَلْتَ عَلَيْهِمْ مِنْ
 وَحْيِكَ وَشَرَعْتَ لَهُمْ وَبِهِمْ مِنْ دِينِكَ غَيْرَ أَنِّي يَا إِلَهِي أَشْهَدُ
 بِجَهْدِي وَجِدِّي وَمَبْلَغِ طَاعَتِي وَوُسْعِي وَأَقُولُ مُؤْمِنًا مُوقِنًا: الْحَمْدُ
 لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا فَيَكُونَ مَورُوثًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي
 مُلْكِهِ فَيُضَادَّهُ فِيمَا ابْتَدَعَ وَلَا وَلِيٌّ مِنَ الذَّلِّ فَيُرْفِدُهُ فِيمَا صَنَعَ
 فَسُبْحَانَهُ سُبْحَانَهُ لَوْ كَانَ فِيهِمَا إِلَهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا وَتَقَطَّرَتَا
 سُبْحَانَ اللَّهِ الْوَاحِدِ الْأَحَدِ الصَّمَدِ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ
 يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا يُعَادِلُ حَمْدَ مَلَائِكَتِهِ
 الْمُقَرَّبِينَ وَأَنْبِيَائِهِ الْمُرْسَلِينَ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى خَيْرَتِهِ مُحَمَّدٍ
 خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَآلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْمُخْلِصِينَ وَسَلَّم.

آری، و اگر من حریص باشم و همچنین حسابگران از موجودات
 که بخواهیم اندازه نعمت بخشیهایی تو را از گذشته و آینده به حساب
 درآوریم نتوانیم بشماره درآوریم و نه از نظر زمان و نه از نظر اندازه آنرا
 شمارش کنیم. هیهات! کجا چنین چیزی آسان است درحالی که خود در

کتاب گویا و خبر راست و درستت خبر داده‌ای که «اگر نعمت‌های خدا را بخواهید شمارش کنید نتوانید کرد». خدایا! کتاب تو و خبری که دادی راست است و پیامبران و فرستادگانت هرچه را بر ایشان از وحی خویش فرو فرستاده و دین خود را که برای ایشان و بوسیله آنان قانون‌گذاری کردی همه را به من رساندند مگر آنکه خدای من گواهی می‌دهم به سعی و کوشش‌ام و به اندازه بندگی و طاقتم و با ایمان و یقین می‌گویم: سپاس خدایی را سزااست که فرزندی ندارد تا از او ارث برند و همتایی در فرمانروایی ندارد تا با او مقابله کند در آنچه که او پدید آورد و نه سرپرستی دارد که برای ناتوانی او را در آنچه بوجود آورده است کمک کند. پس منزّه باد منزّه که اگر در آسمان و زمین خدایانی جز او بود هر دو تباه می‌شدند و از هم متلاشی می‌گشتند. منزّه است خدای یگانه یکتای بی‌نیازی که فرزند ندارد و فرزند کسی نیست و برایش همتایی نیست. سپاس خدای را سزااست سپاسی که برابر ستایش فرشتگان نزدیک او و پیامبران فرستاده او باشد و درود خدا بر بهترین آفریدگانش محمد آخرین پیامبران و خاندان پاک و پاکیزه و خالص او باد و سلام بر او. پس آن حضرت شروع فرمود به دعا کردن و در دعا اهتمام نمود و آب از دیدگان مبارکش جاری بود پس عرضه داشت:

۷. اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِيْ اَخْشَاكَ كَانِيْ اَرَاكَ وَاَسْعِدْنِيْ بِتَقْوَيْكَ
وَلَا تُشْقِنِيْ بِمَعْصِيَتِكَ وَخِرْلِيْ فِيْ قَضَائِكَ وَبَارِكْ لِيْ فِيْ قَدْرِكَ
حَتّٰى لَا اُحِبُّ تَعْجِيْلَ مَا اَخَّرْتَ وَلَا تَاْخِيْرَ مَا عَجَّلْتَ. اَللّٰهُمَّ
اجْعَلْ غِنَايَ فِيْ نَفْسِيْ وَالْيَقِيْنَ فِيْ قَلْبِيْ وَالْاِخْلَاصَ فِيْ عَمَلِيْ
وَالنُّوْرَ فِيْ بَصْرِيْ وَالْبَصِيْرَةَ فِيْ دِيْنِيْ وَمَتِّعْنِيْ بِمَجَواْرِحِيْ وَاجْعَلْ
سَمْعِيْ وَبَصْرِيْ الْوَارِثَيْنِ مِنِّيْ وَانْصُرْنِيْ عَلٰى مَنْ ظَلَمَنِيْ وَارْنِيْ فِيْهِ
ثَاْرِيْ وَمَاْرِيْ وَاَقْرِبْ ذٰلِكَ عَيْنِيْ. اَللّٰهُمَّ اكْشِفْ كُرْبَتِيْ وَاسْتُرْ
عَوْرَتِيْ وَاغْفِرْ لِيْ خَطِيْئَتِيْ وَاحْشَاْ شَيْطَانِيْ وَفُكَّ رِهَانِيْ وَاجْعَلْ لِيْ
يَا اِلٰهِي الدَّرَجَةَ الْعُلْيَا فِيْ الْاٰخِرَةِ وَالْاُوْلٰى. اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا
خَلَقْتَنِيْ فَجَعَلْتَنِيْ سَمِيْعًا بَصِيْرًا وَلَكَ الْحَمْدُ كَمَا خَلَقْتَنِيْ
فَجَعَلْتَنِيْ خَلْقًا سَوِيًّا رَحْمَةً بِيْ وَقَدْ كُنْتُ عَنْ خَلْقِيْ غَنِيًّا.

خدایا! چنان مرا خاضع در درگاهت قرار ده که گویا تو را می بینم و
با پرهیزکاری از تو خوشبختم گردان و به واسطه نافرمانیت بیچاره‌ام
مکن و خیر را برایم در حکمت مقرر فرما و در تقدیرت برایم برکت ده تا
چنان نباشم که آنچه را تو دیر انداخته‌ای زود بخواهم و نه آنچه را تو

جلو انداخته‌ای را دیر بخواهم. خدایا! بی‌نیازی درونی و یقین قلبی و اخلاص رفتاری و روشنی دیدگان و بینش دینی را برایم قرار ده، و مرا از اعضا و جوارحم بهره‌مند کن و گوش و چشم مرا وارثم گردان و یاریم ده بر آنکه به من ستم نموده و انتقام‌گیر مرا و آرزویم را درباره‌اش به من بنمایان و دیده‌ام را در این باره روشن نما. خدایا! ناراحتیم را زدوده و زشتیهاییم را پوشیده و اشتباهم را آمرزیده و شیطانم را رانده و بدهکاریم را ادا کن. خدایا! برای من درجه والا در آخرت و دنیا قرار ده. خدایا! سپاس برای توست که مرا آفریده و شنوا و بینا قرار دادی و سپاس برای توست که مرا آفریده و از روی مهری که به من داشتی در حالیکه تو از آفرینش من بی‌نیاز بودی، نیکو آراستی.

۸. رَبِّ بِمَا بَرَأْتَنِي فَعَدَّلْتَ فِطْرَتِي رَبِّ بِمَا أَنْشَأْتَنِي
فَأَحْسَنْتَ صُورَتِي رَبِّ بِمَا أَحْسَنْتَ إِلَيَّ وَفِي نَفْسِي عَافَيْتَنِي
رَبِّ بِمَا كَلَّلْتَنِي وَوَقَّعْتَنِي رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَهَدَيْتَنِي
رَبِّ بِمَا أَوْلَيْتَنِي وَمِنْ كُلِّ خَيْرٍ أَعْطَيْتَنِي رَبِّ بِمَا أَطْعَمْتَنِي
وَسَقَيْتَنِي رَبِّ بِمَا أَعْنَيْتَنِي وَأَقْنَيْتَنِي رَبِّ بِمَا أَعْنَيْتَنِي وَأَعَزَّزْتَنِي
رَبِّ بِمَا أَلْبَسْتَنِي مِنْ سِتْرِكَ الصَّافِي وَبَسَّرْتَ لِي مِنْ صُنْعِكَ

الْكَافِيَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَیِّي عَلَى بَوَائِقِ الدُّهُورِ
وَصُرُوفِ اللَّيَالِي وَالْأَيَّامِ وَنَجِّنِي مِنْ أَهْوَالِ الدُّنْيَا وَكُرْبَاتِ
الْآخِرَةِ وَاكْفِنِي شَرَّ مَا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ فِي الْأَرْضِ. اَللَّهُمَّ مَا
أَخَافُ فَاكْفِنِي وَمَا أَحْذَرُ فَقِنِي وَفِي نَفْسِي وَدِينِي فَاحْرُسْنِي
وَفِي سَفَرِي فَاحْفَظْنِي وَفِي أَهْلِي وَمَالِي فَاحْلِفْنِي وَفِيمَا رَزَقْتَنِي
فَبَارِكْ لِي وَفِي نَفْسِي فَذَلِّلْنِي وَفِي أَعْيُنِ النَّاسِ فَعَظِّمْنِي وَمِنْ شَرِّ
الْجِنِّ وَالْإِنْسِ فَسَلِّمْنِي وَبِذُنُوبِي فَلَا تَقْضَحْنِي وَبِسِرِّي فَلَا
تُخْزِنِي وَبِعَمَلِي فَلَا تَبْتَلِنِي وَنِعْمَكَ فَلَا تَسْلُبْنِي وَإِلَى غَيْرِكَ فَلَا
تَكِلْنِي إِلَهِي إِلَى مَنْ تَكِلْنِي إِلَى قَرِيبٍ فَيَقْطَعُنِي أَمْ إِلَى بَعِيدٍ
فَيَتَجَهَّمُنِي أَمْ إِلَى الْمُسْتَضْعَفِينَ لِي وَأَنْتَ رَبِّي وَمَلِيكَ أَمْرِي
أَشْكُو إِلَيْكَ غُرْبَتِي وَبُعْدَ دَارِي وَهَوَانِي عَلَى مَنْ مَلَكَتُهُ أَمْرِي.

پروردگار من ! آن طور که مرا پدید آوردی در آفرینشم اعتدال بکار
بردی. پروردگار من ! به آن گونه که بوجدوم آوردی صورتم را نیکو
کردی. پروردگار من ! آن گونه که به من نیکی نمودی در درونم سلامتی
قرار دادی. پروردگار من ! آنچنان که مرا محافظت کردی و پیروز داشتی.

پروردگار من! آنچنان که بر من نعمت دادی هدایت فرمودی. پروردگار من! چنانچه مرا برتری دادی و از هر خوبی به من بخشیدی. پروردگار من! آنچنان که مرا خوراندی و نوشاندی. پروردگار من! آنچنان که بی نیازم کردی و سرمایه ام دادی، پروردگار من! آنچنان که کمک ام دادی و گرمی ام نمودی. پروردگار من! آنچنان که مرا از پوشش پاکیزه پوشاندی و از ساخته های کفایت کننده ات برای من فراهم نمودی. بر محمد و خاندان محمد درود فرست و بر پیش آمدهای ناگوار روزگار و کشمکش های شب و روزها یاریم کن و مرا از هراس های دنیا و اندوه های آخرت نجات ده و از بدی آنچه ستمگران در زمین انجام دهند کفایت فرما. خدایا! از آنچه می ترسم مرا کافی باش و از آنچه دوری می کنم نگاه دار، و درخودم و دینم نگرهبانی فرما و مرا در سفر مراقبت نما و در خانواده و مالم جانشین من باش، و در آنچه روزیم کرده ای برکت ده و مرا در نزد خودم خوار کن و در چشم مردم بزرگ نما و از شرّ جنّ و انس به سلامت بدار، و بخاطر گناهانم رسوایم مکن و بخاطر اندیشه های درونم سرافکنده ام مکن و بخاطر بدی کردارم گرفتارم مساز و نعمتهایت را از من مگیر و به غیر خود به دیگری واگذارم مکن. خدای من! به که واگذارم می کنی؟ به خویشاوندی که از من بُرزد یا به بیگانه ای که با من با ترش رویی برخورد کند یا تضعیف کنندگانم

[می سپاری]؟ در حالی که تو پروردگار و زمامدار کار من هستی. به سوی تو از غربت خود و دوری خانه ام و تحقیر شدنم نزد کسی که امور مرا به او وا گذاشتی، شکایت می کنم.

۹. إِلَهِي فَلَا تُحِلِّلْ عَلَيَّ غَضَبَكَ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ غَضِبْتَ عَلَيَّ فَلَا أَتَالِي سِوَاكَ مَا سُبْحَانَكَ غَيْرَ أَنَّ عَافِيَتَكَ أَوْسَعُ لِي. فَاسْأَلْكَ يَا رَبِّ بِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِي أَشْرَقَتْ لَهُ الْأَرْضُ وَالسَّمَوَاتُ وَكُشِفَتْ بِهِ الظُّلُمَاتُ وَصَلِّحْ بِهِ أَمْرَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ أَنْ لَا تُمَيِّتَنِي عَلَى غَضَبِكَ وَلَا تُنْزِلْ بِي سَخَطَكَ لَكَ الْعُتْبَى لَكَ الْعُتْبَى حَتَّى تَرْضَى قَبْلَ ذَلِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرَامِ وَالْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَالْبَيْتِ الْعَتِيقِ الَّذِي أَحَلَلْتَهُ الْبَرَكَةَ وَجَعَلْتَهُ لِلنَّاسِ أَمْنًا يَا مَنْ عَفَا عَن عَظِيمِ الذُّنُوبِ بِحِلْمِهِ يَا مَنْ أَسْبَغَ النِّعَمَاءَ بِفَضْلِهِ يَا مَنْ أَعْطَى الْجَزِيلَ بِكَرَمِهِ.

خدای من! پس خشم خود را بر من نازل مکن و اگر بر من خشم نکرده باشی از غیر تو واهمه ای ندارم. منزهی تو، غیر این نیست که سلامتی بخشی تو برایم از هر چیزی گسترده تر است. پروردگار من!

پس از تو می‌خواهم به روشنائی ت که بدان زمین و آسمان‌ها روشن گشت و بوسیله ی آن تاریکی‌ها برطرف و بدان، کار اولین و آخرین اصلاح شد، مرا بر حال خشم خویش نمیرانی و ناخشنودیت را بر من فرود نیاوری - و بازخواست حق توست، بازخواست حق تو است - مگر آنکه پیش از آن خشنود شوی. خدایی غیر از تو نیست ای پروردگار شهر محترم و مشعر الحرام و خانه کعبه، آن خانه‌ای که برکت را بدان نازل کردی و آن را برای مردمان خانه امنی قرار دادی. ای آن که از گناهان بزرگ به بردباری خود درگذشت! ای آن که نعمت‌ها را به بخشش خود فرو ریخته! ای آن که فراوان به بزرگواری خویش عطا فرموده.

۱۰. يَا عُدَّتِي فِي شِدَّتِي يَا صَاحِبِي فِي وَحْدَتِي يَا غِيَاثِي فِي كُرْبَتِي يَا وَلِيَّيَ فِي نِعْمَتِي يَا إِلَهِي وَالْهَ أَبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَرَبَّ جَبْرَائِيلَ وَ مِيكَائِيلَ وَاسْرَافِيلَ وَرَبَّ مُحَمَّدٍ خَاتِمِ النَّبِيِّينَ وَاللَّهِ الْمُتَجَبِّينَ وَمُنْزِلَ التَّوْرَةِ وَ الْإِنْجِيلِ وَالزَّبُورِ وَالْفُرْقَانِ وَمُنْزِلَ كَهيعص وَطه وَيس وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ أَنْتَ كَهْفِي حِينَ تُعِينِي الْمَذَاهِبُ فِي سَعَتِهَا وَتَضِيقُ بِي الْأَرْضُ بِرُحْبِهَا وَلَوْلَا رَحْمَتُكَ لَكُنْتُ

مِنَ الْهَالِكِينَ وَأَنْتَ مُقِيلُ عَثْرَتِي وَلَوْلَا سَتْرُكَ إِيَّايَ لَكُنْتُ مِنَ
الْمَفْضُوحِينَ وَأَنْتَ مُؤَيِّدِي بِالتَّصَرِّ عَلَى أَعْدَائِي وَلَوْلَا نَصْرُكَ
إِيَّايَ لَكُنْتُ مِنَ الْمَغْلُوبِينَ.

ای یاری کننده‌ام در سختی! ای رفیق و همدم در تنهایی! ای
فریادرسم در گرفتاری! ای سرپرستم در نعمتم! ای خدای من و پرستیده
شده‌ی پدرانم ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و پروردگار جبرئیل
و میکائیل و اسرافیل و پروردگار محمد آخرین پیامبران و خاندان
برگزیده‌اش و نازل کننده‌ی تورات و انجیل و زبور و قرآن و نازل کننده‌ی
که‌هیص و طه و یس و قرآن حکمت آموز، تو هنگامی که راه‌ها با همه‌ی
گسترده‌گی که دارند درمانده‌ام کنند و زمین با همه پهن‌آوری‌اش بر من
تنگ گیرد، تو پناهم هستی، و اگر نبود رحمت تو حتماً من هلاک شده
بودم، و تو نادیده گیر لغزشم هستی و اگر پرده‌پوشی تو نبود، حتماً من
از رسواشدگان بودم و تو هستی که به یاری خویش مرا بر دشمنانم
یاری رسان می‌باشی و اگر یاری تو نبود، من از شکست خوردگان بودم.

۱۱. يَا مَنْ خَصَّ نَفْسَهُ بِالسُّمُوِّ وَالرِّفْعَةِ فَأَوْلِيَائُهُ بِعِزِّهِ
يَعْتَرُونَ يَا مَنْ جَعَلَتْ لَهُ الْمُلُوكُ نِيرَ الْمَذَلَّةِ عَلَى أَعْنَاقِهِمْ فَهُمْ

مِنْ سَطَوَاتِهِ خَائِفُونَ يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ
 غَيْبَ مَا تَأْتِي بِهِ الْأَرْمَنَةُ وَالذُّهُورُ يَا مَنْ لَا يَعْلَمُ كَيْفَ هُوَ
 إِلَّا هُوَ يَا مَنْ لَا يَعْلَمُ مَا هُوَ إِلَّا هُوَ يَا مَنْ لَا يَعْلَمُهُ إِلَّا هُوَ يَا
 مَنْ كَبَسَ الْأَرْضَ عَلَى الْمَاءِ وَسَدَّ الْهَوَاءَ بِالسَّمَاءِ يَا مَنْ لَهُ
 أَكْرَمُ الْأَسْمَاءِ يَا ذَا الْمَعْرُوفِ الَّذِي لَا يَنْقُطِعُ أَبَدًا يَا مُقَيِّضَ
 الرِّكْبِ لِيُوسِفَ فِي الْبَلَدِ الْقَفْرِ وَمُخْرِجَهُ مِنَ الْجُبِّ وَجَاعِلُهُ
 بَعْدَ الْعُبُودِيَّةِ مَلِكًا يَا رَادَّهُ عَلَى يَعْقُوبَ بَعْدَ أَنْ ابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ
 مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ.

ای که خود را به بلندی و برتری اختصاص دادی و دوستانش
 بوسیله گرامی بودن او گرامی می شوند! ای که پادشاهان در برابرش یوغ
 ذلت به گردن هایشان گذارند و آنها از حملاتش ترسانند. ای که خیانت
 چشم ها و آنچه سینه ها پنهان کنند را می داند و حوادث در کمین نشسته
 در زمان ها و روزگارها را آگاه است. ای که غیر از او نمی داند او چگونه
 است، ای که جز او نمی داند او چیست، ای که جز خود او کسی او را [با
 تمام خصوصیات] نمی شناسد، ای که زمین را بر روی آب پهن کرده و
 هوا را به آسمان بستی! ای که گرامی ترین نام ها از او است! ای دارنده ی

احسانی که هرگز قطع نشود! ای گمارنده‌ی کاروان برای نجات یوسف در آن جای بی‌آب و علف و بیرون آورنده‌اش از چاه و قرار دهنده‌اش به پادشاهی پس از بندگی! ای آن که او را به یعقوب برگرداندی پس از آنکه دیدگانش از اندوه سفید شده بود و آکنده از غم بود!

۱۲. يَا كَاشِفَ الضُّرِّ وَالْبَلَاءِ عَنْ أَيُّوبَ وَمُمْسِكَ يَدَيِ
إِبْرَاهِيمَ عَنْ ذَبْحِ ابْنِهِ بَعْدَ كِبَرِ سِنِّهِ وَفَنَاءِ عُمُرِهِ يَا مَنْ
اسْتَجَابَ لَزَكَرِيَّا فَوَهَبَ لَهُ يَحْيَىٰ وَلَمْ يُدْعُهُ فَرْدًا وَحِيدًا يَا مَنْ
أَخْرَجَ يُونُسَ مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ يَا مَنْ فَلَقَ الْبَحْرَ لِبَنِي إِسْرَءِيلَ
فَأَنجَاهَهُمْ وَجَعَلَ فِرْعَوْنَ وَجُنُودَهُ مِنَ الْمَغْرَقِينَ يَا مَنْ أَرْسَلَ
الرِّيَّاحَ مُبَشِّرَاتٍ بَيْنَ يَدَيِ رَحْمَتِهِ يَا مَنْ لَمْ يَعْجَلْ عَلَى مَنْ
عَصَاهُ مِنْ خَلْقِهِ يَا مَنْ اسْتَنْقَذَ السَّحْرَةَ مِنْ بَعْدِ طُولِ الْجُحُودِ
وَقَدْ عَدَوْا فِي نِعْمَتِهِ يَا كُلُّونَ رِزْقَهُ وَيَعْبُدُونَ غَيْرَهُ وَقَدْ حَادَّوْهُ
وَنَادَوْهُ وَكَذَّبُوا رُسُلَهُ.

ای برطرف کننده‌ی سختی و گرفتاری از ایوب! و ای نگه دارنده‌ی
دستان ابراهیم برای بریدن سر فرزندش پس از سن پیری و به سر آمدن

عمرش! ای که دعای زکریا را پاسخ داده و یحیی را به او بخشید و او را تنها و یگانه نگذاشت، ای که یونس را از شکم ماهی بیرون آورد، ای که دریا را برای بنی اسرائیل شکافت و نجاتشان داد و فرعون و لشکریانش را غرق کرد، ای که بادهای را به عنوان نوید دهندگانی پیشاپیش باران رحمتش فرستاد، ای که بر سزای نافرمانان از آفریدگانش شتاب نمی‌کند، ای که نجات بخشید ساحران (فرعون) را پس از سال‌ها انکار (و کفر) و چنان بودند که نعمت‌های خدا را استفاده و روزیش را می‌خوردند ولی پرستش دیگری را می‌کردند و با خدا دشمنی و مقابله داشتند و پیامبران را تکذیب می‌کردند!

۱۳. يَا اللَّهُ يَا اللَّهَ يَا بَدِي يَا بَدِيعُ لَا نَدْلَكَ يَا دَائِمًا لَا نَفَادَ لَكَ يَا حَيًّا حِينَ لَا حَيَّ يَا مُحْيِيَ الْمَوْتَى يَا مَنْ هُوَ قَائِمٌ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ يَا مَنْ قُلَّ لَهُ شُكْرِي فَلَمْ يَحْزَنْمَنِي وَعَظُمَتْ خَطِيئَتِي فَلَمْ يَفْضَحْنِي وَرَانِي عَلَى الْمَعَاصِي فَلَمْ يَشْهَرْنِي يَا مَنْ حَفِظَنِي فِي صَغَرِي يَا مَنْ رَزَقَنِي فِي كِبَرِي يَا مَنْ آيَادِهِ عِنْدِي لَا تُحْصَى وَنِعْمُهُ لَا تُجَازَى يَا مَنْ عَارَضَنِي بِالْخَيْرِ وَالْإِحْسَانِ وَعَارَضْتُهُ بِالْإِسَاءَةِ وَالْعِصْيَانِ يَا مَنْ هَدَانِي

لِلْإِيمَانِ مِنْ قَبْلِ أَنْ أَعْرِفَ شُكْرَ الْإِمْتِنَانِ يَا مَنْ دَعَوْتُهُ
مَرِيضاً فَشَفَانِي وَعُرْيَاناً فَكَسَانِي وَجَائِعاً فَاشْبَعَنِي وَعَظْشَانَ
فَارَوَانِي وَذَلِيلاً فَاعَزَّنِي وَجَاهِلاً فَعَرَّفَنِي وَوَحِيداً فَكَثَّرَنِي وَغَائِباً
فَرَدَّنِي وَمُقِلّاً فَاعْغَنَانِي وَمُنْتَصِراً فَنَصَرَنِي وَغَنِيّاً فَلَمْ يَسْلُبْنِي
وَأَمْسَكْتُ عَنْ جَمِيعِ ذَلِكَ فَابْتَدَأَنِي. فَلَكَ الْحَمْدُ وَالشُّكْرُ يَا مَنْ
أَقَالَ عَثْرَتِي وَنَفَّسَ كُرْبَتِي وَأَجَابَ دَعْوَتِي وَسَتَرَ عَوْرَتِي وَغَفَرَ
ذُنُوبِي وَبَلَّغَنِي طَلِبَتِي وَنَصَرَنِي عَلَى عَدُوِّي وَإِنْ أَعَدَّ نِعَمَكَ وَ
مِنَّكَ وَكَرَائِمَ مِنْحِكَ لَا أَحْصِيهَا.

ای خدا، ای خدا، ای ابتدا کننده، ای پدیدآورنده، ای که همتا
نداری! ای جاویدانی که پایان نداری! ای زنده آنگاه که زنده ای نبود!
ای زنده کننده ی مردگان! ای که مراقب بر همگان بدانچه انجام داده!
ای که سپاسگزاری من برایش اندک است ولی محروم نکند و خطایم
بزرگ است ولی رسوایم نمی کند و مرا بر نافرمانی خویش می بیند ولی
پرده ام نمی درد! ای که مرا در کودکی نگاه داشتی! ای که در بزرگی،
روزی ام دادی! ای که داده هایش در نزد من به شماره نیاید و جبران
نعمت هایش را ممکن نباشد! ای که با من به نیکی و احسان روبرو شد

ولی من با او به زشتی و گناه روبرو شدم! ای که مرا به ایمان راهنمایی کرد پیش از آنکه طریقه‌ی سپاسگزاری نعمتش را بشناسم! ای که در حال بیماری خواندمش و او شفایم داد و در حال برهنگی و او مرا پوشاند و در حال گرسنگی و او سیرم نمود و در حال تشنگی و او سیرابم کرد و در حال خواری و او بزرگی‌ام بخشید و در حال نادانی و او شناختم بخشید و در حال تنهایی و او فرزونی جمعیت به من داد و در حال دوری پس مرا باز گرداند و در حال نداری و او مرا بی نیاز نمود و در حال کمک خواهی و او یاری‌ام داد و در حال ثروتمندی و او مرا باز نداشت و از درخواست همه اینها باز ایستادم، پس او شروع به عنایت بر من نمود. شکر و سپاس برای او است، ای که لغزشم را نادیده گرفته و اندوه را از من دور کرد و دعای مرا پاسخ داد و زشتی مرا پوشاند و گناهانم را آمرزید و به خواسته‌ام رسانید و بر دشمنم یاری داد و اگر بخواهم نعمت‌ها و لطف‌ها و بخشش‌های با ارزشت را بشمارم نتوانم.

۱۴. يَا مَوْلَايَ أَنْتَ الَّذِي مَنَنْتَ أَنْتَ الَّذِي أَنْعَمْتَ أَنْتَ
الَّذِي أَحْسَنْتَ أَنْتَ الَّذِي أَجْمَلْتَ أَنْتَ الَّذِي أَفْضَلْتَ أَنْتَ
الَّذِي أَكْمَلْتَ أَنْتَ الَّذِي رَزَقْتَ أَنْتَ الَّذِي وَفَّقْتَ أَنْتَ الَّذِي
أَعْطَيْتَ أَنْتَ الَّذِي أَعْنَيْتَ أَنْتَ الَّذِي أَقْنَيْتَ أَنْتَ الَّذِي أَوْيَّتَ

أَنْتَ الَّذِي كَفَيْتَ أَنْتَ الَّذِي هَدَيْتَ أَنْتَ الَّذِي عَصَمْتَ
 أَنْتَ الَّذِي سَتَرْتَ أَنْتَ الَّذِي غَفَرْتَ أَنْتَ الَّذِي أَقَلْتَ أَنْتَ
 الَّذِي مَكَّنْتَ أَنْتَ الَّذِي أَعَزَّزْتَ أَنْتَ الَّذِي أَعَنْتَ أَنْتَ الَّذِي
 عَصَدْتَ أَنْتَ الَّذِي أَيَّدْتَ أَنْتَ الَّذِي نَصَرْتَ أَنْتَ الَّذِي
 شَفَيْتَ أَنْتَ الَّذِي عَافَيْتَ أَنْتَ الَّذِي أَكْرَمْتَ تَبَارَكْتَ
 وَتَعَالَيْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ دَائِمًا وَلَكَ الشُّكْرُ وَاصِبًا أَبَدًا .

ای سرور من ! این تویی که لطف نمودی و این تویی که نعمت دادی،
 این تویی که احسان فرمودی، این تویی که نیکی کردی، این تویی که
 فزونی بخشیدی، این تویی که کامل کردی، این تویی که روزی دادی،
 این تویی که موفق نمودی، این تویی که دادی، این تویی که بی نیاز
 کردی، این تویی که ثروت بخشیدی، این تویی که پناه دادی، این تویی
 که کفایت کردی، این تویی که راهنمایی کردی، این تویی که نگهداشتی،
 این تویی که پوشاندی، این تویی که آمرزیدی، این تویی که نادیده گرفتی،
 این تویی قدرت دادی، این تویی که عزت بخشیدی، این تویی که کمک
 کردی، این تویی که پشتیبانی کردی، این تویی که تأیید کردی، این تویی
 که یاری کردی، این تویی که شفا دادی، این تویی که سلامتی دادی،

این تویی که تکریم کردی، بزرگی و برتری از تو است و ستایش همیشه مخصوص تو است و سپاسگزاری همیشگی و جاویدان از آن تو است .

۱۵. ثُمَّ أَنَا يَا إِلَهِي الْمُعْتَرِفُ بِذُنُوبِي فَأَغْفِرْهَا لِي أَنَا الَّذِي
أَسَأْتُ أَنَا الَّذِي أَخْطَأْتُ أَنَا الَّذِي هَمَمْتُ أَنَا الَّذِي جَهِلْتُ أَنَا
الَّذِي غَفَلْتُ أَنَا الَّذِي سَهَوْتُ أَنَا الَّذِي اعْتَمَدْتُ أَنَا الَّذِي
تَعَمَّدْتُ أَنَا الَّذِي وَعَدْتُ وَأَنَا الَّذِي أَخْلَفْتُ أَنَا الَّذِي نَكَّثْتُ
أَنَا الَّذِي أَقْرَرْتُ أَنَا الَّذِي اعْتَرَفْتُ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَعِنْدِي
وَأَبُوءُ بِذُنُوبِي فَأَغْفِرْهَا لِي.

و اما ای خدای من! کسی هستم که به گناهام اعتراف دارم، پس
آنها را ببامرز و این من هستم که بد کردم، من هستم که خطا کردم،
من هستم که اشتباه کردم، من هستم که نادانی کردم، من هستم که
غفلت ورزیدم، من هستم که فراموش کردم، من هستم که اعتماد کردم،
من هستم که تعمد کردم، من هستم که وعده دادم، و من هستم که
خلف وعده نمودم، من هستم که پیمان شکنی کردم، من هستم که به
بدی اقرار کردم، من هستم که به نعمت تو بر خود و در پیشگاه خویش
اعتراف دارم و با گناهام به سویت بازگشته‌ام؛ پس آنها را ببامرز.

۱۶. يَا مَنْ لَا تَضُرُّهُ ذُنُوبُ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَنِيُّ عَنْ طَاعَتِهِمْ
وَالْمُوفِّقُ مَنْ عَمِلَ صَالِحاً مِنْهُمْ بِمَعُونَتِهِ وَرَحْمَتِهِ فَلَكَ الْحَمْدُ.
إِلَهِی وَسَیِّدِی اِلَهِی اَمَرْتَنِی فَعَصَيْتُكَ وَنَهَيْتَنِی فَارْتَكَبْتُ نَهْیَكَ
فَاصْبَحْتُ لَا ذَا بَرَاءَةٍ لِي فَاعْتَذِرْ وَلَا ذَا قُوَّةٍ فَانْتَصِرْ فَبِأَيِّ
شَيْءٍ اسْتَقْبَلْتُكَ يَا مَوْلَايَ؟ اِبْسَمِعِي اَمْ بِبَصَرِي اَمْ بِلِسَانِي
اَمْ بِیَدَی اَمْ بِرِجْلَی اَلَيْسَ كُلُّهَا نِعْمَكَ عِنْدِي وَبِكُلِّهَا
عَصَيْتُكَ يَا مَوْلَايَ فَلَكَ الْحُجَّةُ وَالسَّبِيلُ عَلَيَّ يَا مَنْ سَتَرَنِي
مِنَ الْاَبَاءِ وَالْاُمَمَاتِ اَنْ يَزْجُرُونِي وَمِنَ الْعَشَائِرِ وَالْاِخْوَانِ اَنْ
يُعَيِّرُونِي وَمِنَ السَّلَاطِينِ اَنْ يُعَاقِبُونِي وَلَوْ اَطْلَعُوا يَا مَوْلَايَ عَلَيَّ
مَا اَطْلَعْتَ عَلَيْهِ مِنِّي اِذَا مَا اَنْظُرُونِي وَلِرَفْضُونِي وَقَطْعُونِي فَهَآ اَنَا
ذَا يَا اِلَهِی بَيْنَ يَدَيْكَ يَا سَیِّدِی خَاضِعٌ ذَلِيلٌ حَصِيرٌ حَقِيرٌ لَا
ذُو بَرَاءَةٍ فَاعْتَذِرْ وَلَا ذُو قُوَّةٍ فَانْتَصِرْ وَلَا حُجَّةٍ فَاحْتَجْ بِهَا وَلَا
قَائِلٌ لَمْ اَجْتَرِحْ وَلَمْ اَعْمَلْ سُوءاً وَمَا عَسَى الْجُحُودُ وَلَوْ جَحَدْتُ
يَا مَوْلَايَ يَنْفَعُنِي كَيْفَ وَاَنَّى ذَلِكَ وَجَوَارِحِي كُلُّهَا شَاهِدَةٌ

عَلَىٰ بِمَا قَدْ عَمِلْتُ وَعَلِمْتُ يَقِينًا غَيْرَ ذِي شَكٍّ إِنَّكَ سَائِلِي
مِنْ عَظَائِمِ الْأُمُورِ وَإِنَّكَ الْحَكَمُ الْعَدْلُ الَّذِي لَا تَجُورُ وَعَدْلُكَ
مُهِلِكِي وَمِنْ كُلِّ عَدْلِكَ مَهْرِي. فَإِنْ تُعَذِّبْنِي يَا إِلَهِي فَبِذْنُوبِي
بَعْدَ حُجَّتِكَ عَلَيَّ وَإِنْ تَعْفُ عَنِّي فَبِحِلْمِكَ وَجُودِكَ وَكَرَمِكَ .

۱۰. ای که گناهان بندگان به تو زیان نرساند و از بندگی ایشان بی‌نیازی و تو همانی هستی که هر که از بندگان کردار شایسته‌ای انجام دهد به رحمت خویش توفیقش داده ای، پس ستایش تو را سزااست ، ای معبود و آقای من.خدایا! به من دستور دادی و من نافرمانی کردم و نهی فرمودی ولی من نهی تو را مرتکب شدم و اکنون به حالی افتاده‌ام که نه وسیله عذرخواهی دارم که پوزش خواهم و نه نیرویی دارم که بدان یاری گیرم، پس به چه وسیله با تو روبرو شوم ای مولای من؟ به گوش یا چشمم یا به زبان یا دست یا پایم؟، آیا همه اینها نعمت های تو نیست که در پیش من بود و با همه آنها تو را معصیت کردم ای مولای من؟ پس تو حجت و راه تنبیه بر من داری. ای که مرا از پدران و مادران که مرا از نزد خود برانند، و فامیل و برادران که مرا سرزنش کنند پوشاندی ، و از پادشاهان و حکومت‌ها که

مرا شکنجه کنند، و اگر آنها آگاه بودند ای سرور من بر آنچه تو بر آن از کار من آگاهی، در آن هنگام فرصت نمی‌داده و مرا تنها می‌گذاشتند و از من می‌بریدند. و اینک خدایا! این من هستم ای آقای من که در پیشگاهت با حال فروتنی و خواری و درماندگی و کوچکی ایستاده‌ام نه وسیله عذر خواهی دارم که پوزش طلبم و نه نیرویی که یاری جویم و نه برهانی که به آن استدلال آورم و نه می‌توانم بگویم که گناه نکرده‌ام و ای سرور من، چه سودی مرا می‌داد؟ چگونه این امر ممکن است با اینکه تمام اعضا بر من گواهی می‌دهند به آنچه انجام داده‌ام و به یقین می‌دانم و هیچ‌گونه شک و تردیدی ندارم که تو از کارهای بزرگ از من پرسش خواهی کرد و تو آن داور عادل هستی که ستم نمی‌کند و عدالت تو مرا هلاک کند و از همه عدالت تو گریزانم. خدایا! اگر مرا کیفر کنی به واسطه گناهان من است پس از آنکه حجت بر من داری، و اگر از من درگذری پس به بردباری و بخشنده‌گی و بزرگواری تو است.

۱۷. لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ لَا إِلَهَ

إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِينَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الْمُؤَحِّدِينَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ

إِنِّي كُنْتُ مِنَ الْخَائِفِينَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ

مِنَ الْوَجِلِينَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الرَّاجِينَ
لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الرَّاعِبِينَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الْمُهْلِلِينَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي
كُنْتُ مِنَ السَّائِلِينَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ
الْمُسَبِّحِينَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الْمُكْبِرِينَ
لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ رَبِّي وَرَبُّ آبَائِي الْأُولِينَ.

۱۱. خدایی جز تو نیست، منزهی تو و من از ستمکارانم. خدایی جز تو نیست، منزهی تو و من از آمرزش می خواهم. خدایی جز تو نیست، منزهی تو و من از یگانه پرستانم. خدایی جز تو نیست، منزهی تو و من از ترسیدگانم. خدایی جز تو نیست، منزهی تو و من از امیدوارانم. خدایی جز تو نیست، منزهی تو و من از مشتاقانم. خدایی جز تو نیست، منزهی تو و من از تهلیل (لا إله إلا الله) گویانم. خدایی جز تو نیست، منزهی تو و من از درخواست کنندگانم. خدایی جز تو نیست، منزهی تو و من از منزّه گویانم. خدایی جز تو نیست، منزهی تو و من از تکبیر (الله اکبر) گویانم. خدایی جز تو نیست، منزهی تو پروردگار من و پروردگار پدران پیشین من.

۱۸. اَللّٰهُمَّ هَذَا ثَنَائِيْ عَلَيْكَ مُمَجِّدًا وَاِخْلَاصِيْ لِذِكْرِكَ
 مُوَحِّدًا وَاِقْرَارِيْ بِاِلَائِكَ مُعَدِّدًا وَاِنْ كُنْتُ مُقَرِّرًا اَنِّيْ لَمْ
 اُحْصِهَا لِكَثْرَتِهَا وَسُبُوغِهَا وَتَظَاهِرِهَا وَتَقَادُّمِهَا اِلَى حَادِثٍ مَا
 لَمْ تَنْزَلْ تَتَعَهَّدُنِيْ بِهٖ مَعَهَا مِنْذُ خَلَقْتَنِيْ وَبَرَأْتَنِيْ مِنْ اَوَّلِ الْعُمْرِ
 مِنَ الْاِغْنَاءِ مِنَ الْفَقْرِ وَكَشَفِ الضَّرِّ وَتَسْبِيْبِ الْيُسْرِ وَدَفْعِ
 الْعُسْرِ وَتَفْرِيجِ الْكُرْبِ وَالْعَافِيَةِ فِي الْبَدَنِ وَالسَّلَامَةِ فِي الدِّيْنِ
 وَلَوْ رَفَدْنِيْ عَلَى قَدَرِ ذِكْرٍ نِّعْمَتِكَ جَمِيعُ الْعَالَمِيْنَ مِنَ الْاَوَّلِيْنَ
 وَالْاٰخِرِيْنَ مَا قَدَرْتُ وَلَا هُمْ عَلَى ذٰلِكَ تَقَدَّسَتْ وَتَعَالَيْتَ مِنْ
 رَبِّ كَرِيْمٍ عَظِيْمٍ رَّحِيْمٍ لَا تُحْصَى اَلْاَوْكُ وَلَا يُبْلَغُ ثَنَاؤُكَ
 وَلَا تُكَافَى نِعْمَاؤُكَ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَاٰلِ مُحَمَّدٍ وَاتِّمِّمْ عَلَيْنَا
 نِعْمَكَ وَاَسْعِدْنَا بِطَاعَتِكَ سُبْحَانَكَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ.

خدایا! این است مدح گویی تمجید گرایانه من بر تو و این است
 اخلاصم به یاد تو در مقام یکتاپرستی و اقرارم به شمارش نعمت
 هایت. گرچه من اقرار دارم که آنها را نتوانم به شماره درآورم به خاطر
 بسیاری و فراوانی و نمایانی و پیشی جستن آنها از زمان پیدایش من

که همواره در آن عهد مرا بوسیله آن نعمت‌ها یادآوری می‌کردی، از آن ساعت که مرا آفریدی و پدید آوردی از همان ابتدای عمر که از بی نیاز از نیازمندی نموده و سختی را برطرف کرده و اسباب آسایش را فراهم ساخته و گرفتاری را دفع نموده و اندوه را زدودی و تندرستی را در بدن و دین را به سلامت داشتی. اگر همه جهانیان از گذشتگان و آیندگان به اندازه ای که نعمت را نام ببرم یاری‌ام دهند، نه من توانایی نام بردن آن را دارم نه آنها. منزهی تو و برتری، از جهت اینکه پروردگار بخشنده بزرگ مهربانی هستی که مهرورزی‌هایت به شماره درنیاید و ستایش به پایان نرسد و نعمت‌هایت را جبران نتوان کرد بر محمد و خاندان محمد درود فرست و بر ما نعمت‌هایت را کامل گردان و بوسیله بندگی خویش خوشبختمان فرما. منزهی تو، خدایی غیر تو نیست.

۱۹. اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ تُجِيبُ الْمُضْطَرَّ وَتَكْشِفُ السُّوءَ وَتُغِيْثُ الْمَكْرُوْبَ وَتَشْفِي السَّقِيْمَ وَتُغْنِي الْفَقِيْرَ وَتَجْبُرُ الْكَسِيْرَ وَتَرْحَمُ الصَّغِيْرَ وَتُعِيْنُ الْكَبِيْرَ وَلَيْسَ دُوْنَكَ ظَهِيْرٌ وَلَا فَوْقَكَ قَدِيْرٌ وَاَنْتَ الْعَلِيُّ الْكَبِيْرُ يَا مُطْلِقَ الْمَكْبَلِ الْاَسِيْرِ يَا رَازِقَ الطِّفْلِ الصَّغِيْرِ يَا عِصْمَةَ الْخَائِفِ الْمُسْتَجِيْرِ يَا مَنْ لَا شَرِيْكَ لَهُ وَلَا

وَزَيَّرَ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَعْطَنِي فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ
أَفْضَلَ مَا أَعْطَيْتَ وَأَنْلَيْتَ أَحَدًا مِنْ عِبَادِكَ مِنْ نِعْمَةٍ تُؤَلِّمُهَا
وَالْآءِ تُجَدِّدُهَا وَبَلِيَّةٍ تَصْرِفُهَا وَكُرْبَةٍ تَكْشِفُهَا وَدَعْوَةٍ تَسْمَعُهَا
وَحَسَنَةٍ تَقْبَلُهَا وَسَيِّئَةٍ تَتَغَمَّدُهَا إِنَّكَ لَطِيفٌ بِمَا تَشَاءُ خَيْرٌ
وَعَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

خدایا! تویی که درماندگان را پاسخ داده، بدی ها را زدوده و به فریاد
گرفتاران رسیده و به بیمار شفا داده و فقیر را بی نیاز کرده و شکست را
جبران نموده و به خردسالان رحم نموده و به بزرگسالان یاری می رسانی
و جز تو پشتیبانی نیست و برتر از تو توانمندی نیست و تویی بلندمرتبه
بزرگ. ای آزاد کننده ای اسیر دربند، ای روزی دهنده ای کودک خردسال!
ای پناه هراسنده ای پناه خواه، ای که شریک و دستیاری برای او نیست
بر محمد و خاندان محمد درود فرست و در این شب بهترین چیزی را که
به هر یک از بندگان دادی به من عنایت فرما، از نعمتی که بخشیده
و نیکی های تجدید یافته و بلاهای دور شده و اندوه بر طرف شده و
دعای شنیده شده و کار نیکی که پذیرفته شده و بدی پوشیده شده،
به راستی که تو به هر چه خواهی مهربان و آگاه و بر هر چیز توانایی.

۲۰. اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَقْرَبُ مَنْ دُعِيَ وَأَسْرَعُ مَنْ أَجَابَ وَأَكْرَمُ مَنْ عَفَى وَأَوْسَعُ مَنْ أَعْطَى وَأَسْمَعُ مَنْ سُئِلَ يَا رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَرَحِيمَهُمَا لَيْسَ كَمِثْلِكَ مَسْئُولٌ وَلَا سِوَاكَ مَأْمُولٌ دَعَوْتُكَ فَاجَبْنِي وَسَأَلْتُكَ فَأَعْظِنِي وَرَغِبْتُ إِلَيْكَ فَارْحَمْنِي وَوَقَّعْتُ بِكَ فَجَبِّتْنِي وَفَزَعْتُ إِلَيْكَ فَكَفِّتْنِي. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَنَبِيِّكَ وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ أَجْمَعِينَ وَتَمِّمْ لَنَا نِعَمَاتِكَ وَهِنِّئْنَا عَطَائِكَ وَاكْتُبْنَا لَكَ شَاكِرِينَ وَلَا لَائِكَ ذَاكِرِينَ آمِينَ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ يَا مَنْ مَلَكَ فَقْدَرٌ وَقْدَرٌ فَقْهَرٌ وَعُصِيَ فَسْتَرٌ وَاسْتَغْفَرَ فَغَفَرَ يَا غَايَةَ الطَّالِبِينَ الرَّاغِبِينَ وَمُنْتَهَى أَمَلِ الرَّاجِينَ يَا مَنْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا وَوَسَّعَ الْمُسْتَغِيثِينَ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَحِلْمًا.

خدایا! تو نزدیک ترین خواننده شده و سریع ترین پاسخ دهنده و بزرگوارترین گذشت کننده و گشاده ترین بخشنده هستی و شنواترین درخواست شدگان هستی. ای رحمت گستر دنیا و آخرت و ای مهرورز آن دو. همانا کسی مانند تو، خواسته شده نیست و غیر از تو آرزو شده ای

نمی باشد. تو را خواندم و پاسخم دادی و درخواست نمودم و بخشیدی و به درگاهت میل کردم و به من رحم نمودی و به تو اطمینان کردم و نجاتم دادی و به درگاهت نالیدم و مرا حمایت کردی. خدایا! پس بر محمد بنده و فرستاده و پیامرسانت و بر همگی خاندان پاک و پاکیزه‌اش درود فرست و نعمت های خود را بر ما تمام گردانده و داده هایت را بر ما گوارا کرده و نام ما را در زمره سپاسگزاران و یادکنندگان نعمت هایت بنویس، آمین آمین ای پروردگار جهانیان. خدایا! ای که فرمانروا شد و توانست، و توانا است و چیره شد و نافرمانی شد و پوشاند و آموزش خواسته شد و آمرزید. ای هدف خواستاران مشتاق و نهایت آرزوی امیدوران. ای که دانشش بر همه چیز شامل است، و در مهربانی و رحمت و بردباری، جویندگان گذشت از گناه را فرا می گیرد.

۲۱. اللَّهُمَّ إِنَّا نَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ الَّتِي شَرَقَتْهَا وَعَظَّمَتْهَا بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ وَرَسُولِكَ وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ وَأَمِينِكَ عَلَى وَحْيِكَ الْبَشِيرِ النَّذِيرِ السِّرَاجِ الْمُنِيرِ الَّذِي أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَى الْمُسْلِمِينَ وَجَعَلْتَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ فَصِّلْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَمَا مُحَمَّدٌ أَهْلٌ لِذَلِكَ مِنْكَ يَا عَظِيمُ فَصِّلْ عَلَيْهِ

وَعَلَى إِلَهِ الْمُنتَجِبِينَ الطَّاهِرِينَ الطَّاهِرِينَ أَجْمَعِينَ وَتَعَمَّدَنَا
بِعَفْوِكَ عَنَّا فَالْيَكِ عَجَبُ الْأَصْوَاتِ بِصُوفِ اللُّغَاتِ فَاجْعَلْ
لَنَا اللَّهُمَّ فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ نَصِيباً مِنْ كُلِّ خَيْرٍ تَقْسِمُهُ بَيْنَ
عِبَادِكَ وَنُورٍ تَهْدِي بِهِ وَرَحْمَةٍ تَنْشُرُهَا وَبَرَكَةٍ تُنْزِلُهَا وَعَافِيَةٍ
تُجَلِّلُهَا وَرِزْقٍ تَبْسُطُهُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

خدایا! همانا ما رو به درگاه تو می آوریم در این شبی که آن را شرافت و
بزرگی دادی به وسیله محمد، پیامبر و فرستاده و برگزیده ات از آفریدگان
و امین تو بر وحیت، آن مژده دهنده و ترساننده و چراغ تابناک، آنکه
بوسیله اش بر مسلمانان نعمت بخشیدی و رحمت جهانیان قرارش
دادی. خدایا! بر محمد و خاندان محمد درود فرست چنانچه محمد
نزد تو شایسته ی آن است ای خدای بزرگ! پس بر او و بر همگی
خاندان برگزیده پاک و پاکیزه اش درود فرست، و ما را در پوشش گذشت
خود قرار ده، زیرا صداها با انواع مختلف لغت هایشان (و ناله هر که به
زبانی) به سوی تو بلند است، پس ای خدا در این شب بهره ای از هر
خیری که میان بندگان تقسیم فرموده و نوری که بدان هدایت نموده
و رحمتی که آن را پراکنده ساخته و برکتی که فرود فرستاده و سلامتی

که پوشانیده و روزی و رزقی که گسترانیده را برایمان قرار ده ای رحم کننده ترین رحم کنندگان.

۲۲. اللَّهُمَّ أَقْلِبْنَا فِي هَذَا الْوَقْتِ مُنْجِحِينَ مُفْلِحِينَ
مَبْرُورِينَ غَانِمِينَ وَلَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانِطِينَ وَلَا تُخْلِنَا مِنْ رَحْمَتِكَ
وَلَا تَحْرِمْنَا مَا نُؤَمِّلُهُ مِنْ فَضْلِكَ وَلَا تَجْعَلْنَا مِنْ رَحْمَتِكَ
مَحْرُومِينَ وَلَا لِفَضْلٍ مَا نُؤَمِّلُهُ مِنْ عَطَائِكَ قَانِطِينَ وَلَا تَرُدَّنَا
خَائِبِينَ وَلَا مِنْ بَابِكَ مَظْرُودِينَ يَا أَجْوَدَ الْأَجْوَدِينَ وَأَكْرَمَ
الْأَكْرَمِينَ إِلَيْكَ أَقْبَلْنَا مُوقِنِينَ وَلِبَيْتِكَ الْحَرَامِ آمِينَ قَاصِدِينَ
فَاعِنَّا عَلَى مَنَاسِكِنَا وَآكِمِلْ لَنَا حَجَّنا وَاعْفُ عَنَّا وَعَافِنَا فَقَدْ
مَدَدْنَا إِلَيْكَ أَيْدِيَنَا فَهِيَ بِذِلَّةٍ الْإِعْتِرَافِ مَوْسُومَةٌ.

خدایا! ما را در این هنگام؛ پیروزمند و رستگار و پذیرفته و بهره‌مند باز گردان و از نا امیدان قرارمان مده و ما را بدون مهربانیت مگذار و از آنچه که به بخششت امید می‌رود باز مدار و از مهربانیت ما را محروم نفرما و برای افزون شدن آنچه که از داده‌هایت امید داریم نا امید مساز و ما را نا کام باز مگردانده و از درگاهت مران،

ای سخاوتمندترین سخاوتمندان و بخشنده‌ترین بخشندگان! ما با یقین به درگاه تو رو آوردیم و به آهنگ (زیارت) خانه محترم تو (کعبه به اینجا) آمدیم پس ما را بر انجام مناسک حج کمک نموده و حجتان را کامل گردانده و از ما درگذر و تندرست مان دار، زیرا که ما به سوی تو دو دست (نیاز) دراز کرده‌ایم و آن دست‌ها چنان است که به خواری اعتراف و به گناه نشان دار شده است.

۲۳. اللَّهُمَّ فَأَعْظِنَا فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ مَا سَأَلْنَاكَ وَاعْفِنَا مَا اسْتَكْفَيْنَاكَ فَلَا كَافِيَ لَنَا سِوَاكَ وَلَا رَبَّ لَنَا غَيْرُكَ نَافِذٌ فِينَا حُكْمُكَ مُحِيطٌ بِنَا عِلْمُكَ عَدْلٌ فِينَا قَضَاؤُكَ إِقْضِ لَنَا الْخَيْرَ وَاجْعَلْنَا مِنْ أَهْلِ الْخَيْرِ. اللَّهُمَّ أَوْجِبْ لَنَا بِجُودِكَ عَظِيمِ الْأَجْرِ وَكَرِيمِ الذُّخْرِ وَدَوَامِ الْيُسْرِ وَاعْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا أَجْمَعِينَ وَلَا تُهْلِكْنَا مَعَ الْهَالِكِينَ وَلَا تَصْرِفْ عَنَّا رَأْفَتَكَ وَرَحْمَتَكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا فِي هَذَا الْوَقْتِ مِمَّنْ سَأَلَكَ فَأَعْطَيْتَهُ وَشَكَرَكَ فَزِدْتَهُ وَتَابَ إِلَيْكَ فَقَبِلْتَهُ وَتَنَصَّلَ إِلَيْكَ مِنْ ذُنُوبِهِ كُلِّهَا فَغَفَرْتَهَا لَهُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ.

خدایا! در این شب آنچه را از تو خواسته ایم به ما داده و ما را در آنچه که از تو حمایت آن را خواسته ایم حمایت کن، زیرا حمایت کننده‌ای جز تو نداریم و پروردگاری غیر از تو برای ما نیست. دستورت درباره ما جاری و دانشت برای ما فراگیر و حکمت درباره ما منصفانه است. خیر را برای ما حکم نموده و ما را از خیرخواهان قرار ده. خدایا! برایمان پاداش بزرگ و اندوخته بزرگوارانه و آسایش همیشگی را به سخاوت‌مندیت لازم گردان و همه‌ی گناهانمان را آمرزیده و ما را با نابود شدگان نابود ننما و مهرت را از ما باز مگردان، ای رحم کننده ترین رحم کنندگان. خدایا! در این زمان ما را از کسانی قرار ده که از تو درخواست کرده و به ایشان بخشیدی و سپاس تو را بجا آورده و بر آنان افزون کردی و بسویت بازگشته و آنان را پذیرفته ای و از گناهان بسوی تو رهایی جسته و همه را آمرزیدی، ای دارای شکوه و بزرگواری.

۲۴. اللَّهُمَّ وَنَقِّنَا وَسَدِّدْنَا وَأَقْبِلْ تَضَرُّعَنَا يَا خَيْرَ مَنْ سُلِّ
وَيَا أَرْحَمَ مَنْ اسْتُرْحِمَ يَا مَنْ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ إِغْمَاضُ الْجُفُونِ
وَلَا لَحْظُ الْعُيُونِ وَلَا مَا اسْتَقَرَّ فِي الْمَكْنُونِ وَلَا مَا انْطَوَتْ عَلَيْهِ
مُضْمَرَاتُ الْقُلُوبِ إِلَّا كُلُّ ذَلِكَ قَدْ أَحْصَاهُ عِلْمُكَ وَوَسَّعَهُ

حِلْمُكَ سُبْحَانَكَ وَتَعَالَيْتَ عَمَّا يَقُولُ الظَّالِمُونَ عَلُوًّا كَبِيرًا
تُسَبِّحُ لَكَ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُونَ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ
شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ فَلَكَ الْحَمْدُ وَالْمَجْدُ وَعُلُوُّ الْجَدِّ يَا ذَا الْجَلَالِ
وَالْإِكْرَامِ وَالْفَضْلِ وَالْإِنْعَامِ وَالْأَيَادِي الْجِسَامِ وَأَنْتَ الْجَوَادُ
الْكَرِيمُ الرَّؤُوفُ الرَّحِيمُ.

خدایا! ما را پاک کرده و محکم مان گردانده و زاری ما را بپذیر، ای
بهترین کسی که از او درخواست شده و ای رحم کننده ترین کسی که
از او درخواست رحم شده، ای که پلک زدن چشم‌ها و بر هم خوردن
دیدگان و آنچه در نهان قرار گرفته و آنچه در پرده دل‌ها نهفته است،
بر او پوشیده نیست. آری تمام آنها را دانش تو شمارش کرده و بردباریت
گسترده است، از آنچه ستمکاران گویند، بالاتر و بزرگتر می‌باشی. آسمان
های هفتگانه و زمین‌ها و هر که در آنها است تو را منزّه بدانند و چیزی
نیست جز آنکه با سپاست تو را منزّه بدارد. پس برای تو سپاس و بزرگ
منشی و بلندی مقام، ای دارای شکوه و بزرگواری، و بخشش و نعمت
دهی و هدیه‌های بزرگ است، تویی سخامتمند بخشنده مهربان
و مهربور هستی.

۲۵. اَللّٰهُمَّ اَوْسِعْ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلَالَ وَعَافِنِيْ فِيْ بَدَنِيْ
وَدِيْنِيْ وَ اِمْنٍ خَوْفِيْ وَ اَعْتِقْ رَقَبَتِيْ مِنَ النَّارِ. اَللّٰهُمَّ لَا تَمْكُرْ بِيْ
وَلَا تَسْتَدْرِجْنِيْ وَلَا تَخْذُلْنِيْ وَادْرَءْ عَنِّيْ شَرَّ فِسْقَةِ الْجَنِّ وَالْاِنْسِ.

خدایا! بر من روزی حلال خود را بگستران و مرا در بدن و دین
سلامتی ده و ترسم را امان بخش و از آتش دوزخ آزادم کن. خدایا! مرا
مورد نیرنگ خویش قرار مده و درجاتم را پایین نیاورده و مرا خوار نکرده
و بدکاران جن و انس را از من دور نما.

پس سر و دیده خود را بسوی آسمان بلند کرد حال آنکه
از دیدگان مبارکش مانند دو مشک اشک می ریخت و
به صدای بلند گفت:

۲۶. يَا اَسْمَعَ السَّامِعِيْنَ يَا اَبْصَرَ النَّاطِرِيْنَ وَيَا اَسْرَعَ
الْحَاسِبِيْنَ وَيَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ اٰلِ مُحَمَّدٍ
السَّادَةِ الْمَيَامِيْنَ وَ اَسْئَلُكَ اَللّٰهُمَّ حَاجَتِيْ الَّتِيْ اِنْ اَعْطَيْتَنِيْهَا
لَمْ يَضُرَّنِيْ مَا مَنَعْتَنِيْ وَاِنْ مَنَعْتَنِيْهَا لَمْ يَنْفَعْنِيْ مَا
اَعْطَيْتَنِيْ اَسْئَلُكَ فَكَافِ رَقَبَتِيْ مِنَ النَّارِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ وَحْدَكَ

لَا شَرِيكَ لَكَ لَكَ الْمُلْكُ وَلَكَ الْحَمْدُ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ يَا رَبِّ يَا رَبِّ.

ای شنواترین شنوندگان، ای بیناترین بینایان، و ای زود ترین محاسبه کنندگان و ای رحم کننده ترین رحم کنندگان، بر محمد و خاندان محمد درود فرست سروران نیکبخت و از تو می‌خواهم که نیاز مرا که اگر عطا فرمایی دیگر هرچه را باز داری زیانم نزند و اگر آنرا از من باز داری دیگر هرچه به من بدهی سودی ندهد، و آن این است که از تو می‌خواهم مرا از آتش دوزخ آزاد گردانی، خدایی جز تو نیست یگانه‌ای هستی که همتایی ندارد، فرمانروایی و سپاس برای توست و تو بر هر چیز توانا هستی، ای پروردگار من، ای پروردگار من.

پس مکرر می‌گفت: «یا رب» و تمام کسانی که دور آن حضرت بودند به دعای آن حضرت گوش داده بودند و بسنده کرده بودند به «آمین» گفتن. پس صداهایشان به گریستن با آن حضرت بلند شد تا اینکه آفتاب غروب کرد و حرکت کردند و به سوی مشعر الحرام روانه شدند.

مرحوم کفعمی دعای عرفه امام حسین (علیه السلام) را در «البلد الامین» تا اینجا نقل فرموده و علامه مجلسی در «زاد المعاد» این دعای شریف

را موافق روایت کفعمی ایراد نموده و لکن سید بن طاوس در «إقبال الأعمال» بعد از «یا ربّ یا ربّ یا ربّ» این زیادتى را ذکر فرموده:

۲۷. إِلَهِي أَنَا الْفَقِيرُ فِي غِنَايَ فَكَيْفَ لَا أَكُونُ فَقِيرًا فِي فَقْرِي إِلَهِي أَنَا الْجَاهِلُ فِي عِلْمِي فَكَيْفَ لَا أَكُونُ جَهُولًا فِي جَهْلِي. إِلَهِي إِنَّ اخْتِلَافَ تَذْبِيرِكَ وَسُرْعَةَ طَوَاءِ مَقَادِيرِكَ مَنَعَا عِبَادَكَ الْعَارِفِينَ بِكَ عَنْ السُّكُونِ إِلَى عَطَاءٍ وَالْيَأْسِ مِنْكَ فِي بَلَاءٍ إِلَهِي مَنِّي مَا يَلِيقُ بِلُؤْمِي وَمِنْكَ مَا يَلِيقُ بِكَرَمِكَ إِلَهِي وَصَفْتَ نَفْسَكَ بِاللُّطْفِ وَالرَّافِقَةِ لِي قَبْلَ وُجُودِ ضَعْفِي أَفَتَمْنَعُنِي مِنْهُمَا بَعْدَ وُجُودِ ضَعْفِي. إِلَهِي إِنَّ ظَهَرْتَ الْمَحَاسِنُ مِنِّي فَبِفَضْلِكَ وَلَكَ الْمِنَّةُ عَلَيَّ وَإِنْ ظَهَرْتَ الْمَسَاوِي مِنِّي فَبِعَدْلِكَ وَلَكَ الْحُجَّةُ عَلَيَّ.

خدای من! در توانگری تهیدست هستم پس در حال تهیدستی چگونه نیازمند نباشم. خدای من! در حال دانایی نادانم پس چگونه در نادانی نادان نباشم. خدای من! پس همانا تغییر کردن اداره نمودنت و سرعت دگرگون شدن اندازه هایت، بندگانی که شناخت به تو دارند را از

آرامش به بخششت و ناامیدی از تو در امتحان باز داشته است. خدای من! آنچه سزاوار پستی من است از طرف من و آنچه شایسته بزرگواری تو می باشد از طرف توست. خدای من! پیش از پیدایش ناتوانیم خود را با مهربانی و خوش برخوردی به من توصیف کرده ای. آیا پس از ناتوانیم آن دورا از من باز می داری؟. خدای من! اگر زیبایی هایی از من آشکار شود پس به داده های توست و برای تو بر من لطف بشمار می آید، و اگر کارهای زشت از من آشکار گردد به انصاف توست و برای تو بر علیه من گواه است.

۲۸. اِلٰهِي كَيْفَ تَكْلِفُنِي وَقَدْ تَكَفَّلْتَ لِي وَكَيْفَ اَصَامُ وَاَنْتَ النَّاصِرُ لِي اَمْ كَيْفَ اَخِيبُ وَاَنْتَ الْحَفِيُّ بِي هَا اَنَا اَتَوَسَّلُ اِلَيْكَ بِفَقْرِي اِلَيْكَ وَكَيْفَ اَتَوَسَّلُ اِلَيْكَ بِمَا هُوَ مَحَالٌّ اَنْ يَصِلَ اِلَيْكَ اَمْ كَيْفَ اَشْكُو اِلَيْكَ حَالِي وَهُوَ لَا يَخْفَى عَلَيْكَ اَمْ كَيْفَ اُتْرَجِمُ بِمَقَالِي وَهُوَ مِنْكَ بَرَزٌ اِلَيْكَ اَمْ كَيْفَ تُخَيِّبُ اِمَالِي وَهِيَ قَدْ وَفَدَتْ اِلَيْكَ اَمْ كَيْفَ لَا تُحَسِّنُ اَحْوَالِي وَبِكَ قَامَتْ. اِلٰهِي مَا اَلْطَفَكَ بِي مَعَ عَظِيمِ جَهْلِي وَمَا اَرْحَمَكَ بِي مَعَ قَبِيحِ فِعْلِي. اِلٰهِي مَا اَقْرَبَكَ مِنِّي وَابْعَدَنِي عَنْكَ وَمَا اَرَأَاكَ بِي فَمَا الَّذِي يَحْجُبُنِي عَنْكَ.

خدای من! چگونه مرا به خود وا می گذاری در صورتی که عهده دار من شده ای؟ چگونه مورد ستم واقع شوم در حال که تو یاور من هستی یا چگونه نا امید گردم در حالی که تو به من بسیار مهربان هستی و اینک به نیازم به تو وسیله می جویم یا چگونه از حالم به تو شکایت کنم و حال آنکه بر تو پوشیده نیست؟ چگونه از زندگی خود برایت بگویم در حالی که برای تو روشن است یا چگونه حالم را نیکو نگردانی در حالی که به تو استوار است. خدای من! چه اندازه به من مهربانی با اینکه نادانی من بزرگ است و چقدر به من رحم می نمایی همراه با عمل زشت من؟ خدای من! چقدر به من نزدیکی و چقدر از تو دور هستم و چه اندازه به من مهر می ورزی. پس چه چیزی مرا از تو باز می دارد؟.

۲۹. إِلَهِی عَلِمْتُ بِاخْتِلَافِ الْأَثَارِ وَتَنَقُّلَاتِ الْأَطْوَارِ أَنَّ مُرَادَكَ مِنِّي أَنْ تَتَعَرَّفَ إِلَيَّ فِي كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى لَا أَجْهَلَكَ فِي شَيْءٍ. إِلَهِی كُلَّمَا أَخْرَسَنِي لُؤْمِي أَنْطَقَنِي كَرَمُكَ وَكُلَّمَا أَيْسَّرَنِي أَوْصَانِي أَطْمَعَنِي مِنْكَ. إِلَهِی مَنْ كَانَتْ مَحَاسِنُهُ مَسَاوِي فَكَيْفَ لَا تَكُونُ مَسَاوِيهِ مَسَاوِي وَمَنْ كَانَتْ حَقَائِقُهُ دَعَاوِي فَكَيْفَ لَا تَكُونُ دَعَاوِيهِ دَعَاوِي.

إِلَهِیْ حُكْمُكَ النَّافِذُ وَمَشِیَّتُكَ الْقَاهِرَةُ لَمْ یَتَرَكْ لِذِی مَقَالٍ
مَقَالًا وَلَا لِذِی حَالٍ حَالًا. إِلَهِیْ كَمْ مِنْ طَاعَةٍ بَنَيْتَهَا وَحَالَةً
شَیَّدْتُهَا هَدَمَ اعْتِمَادِی عَلَیْهَا عَدْلُكَ بَلْ أَقَالِی مِنْهَا فَضْلُكَ.
إِلَهِیْ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنِّی وَإِنْ لَمْ تَدُمْ الطَّاعَةُ مِنِّی فِعْلًا جَزْمًا فَقَدْ
دَامَتْ مَحَبَّةٌ وَعَزْمًا.

خدای من! از دگرگونی آثار و تغییرات احوال دانستم که قصد تو در
من این است که خود را در هر چیزی به من بشناسانی تا اینکه نسبت
به تو در هیچ چیز غافل نباشم. خدای من! هر زمان فرومایگی مرا باز
داشت، بزرگواری تو مرا گویا نمود. هر زمان کارهایم نا امیدم نمود،
نعمت هایت مرا به امید و داشت. خدای من! کسی که زیبایی هایش
زشت بوده، پس چگونه زشتی های آن زشتی نباشد، و کسی که راست
گویی های او سخن های بی اثر باشد، پس چگونه سخن های گزافه او
بی اثر نباشد. خدای من! دستورت اجرا شونده و اراده ات چیره گرت
برای صاحب سخنی سخن گفتن و برای دارای مقامی مقام نگذاشته
است. خدای من! چه مقدار از بندگی که انجام نموده و چه بسیار حالتی
که استوار نمودم که عدالت تو تکیه نمودن بر آنها را ویران نمود، ولی
بخشش تو مرا مورد گذشت قرار داده است. خدای من! همانا می دانی

هر چند بندگیت از من کاری جدی نبود پس به تحقیق از روی محبت و اراده ادامه داشت.

۳۰. إِلَهِي كَيْفَ أَعَزِمُ وَأَنْتَ الْقَاهِرُ وَكَيْفَ لَا أَعَزِمُ وَأَنْتَ
الْأَمِيرُ. إِلَهِي تَرَدُّدِي فِي الْأَثَارِ يُوجِبُ بَعْدَ الْمَزَارِ فَاجْمَعْنِي عَلَيْكَ
بِخِدْمَةٍ تُوصِلُنِي إِلَيْكَ كَيْفَ يُسْتَدَلُّ عَلَيْكَ بِمَا هُوَ فِي وُجُودِهِ
مُفْتَقِرٌ إِلَيْكَ أَيْكُونُ لِغَيْرِكَ مِنَ الظُّهُورِ مَا لَيْسَ لَكَ حَتَّى يَكُونَ
هُوَ الْمُظْهِرُ لَكَ مَتَى غِبْتَ حَتَّى تَحْتَاجَ إِلَى دَلِيلٍ يَدُلُّ عَلَيْكَ
وَمَتَى بَعُدْتَ حَتَّى تَكُونَ الْأَثَارُ هِيَ الَّتِي تُوصِلُ إِلَيْكَ عَمِيتَ
عَيْنٌ لَا تَرَكَ عَلَيْهَا رَقِيباً وَخَسِرْتَ صَفْقَةً عَبْدٍ لَمْ تَجْعَلْ لَهُ
مِنْ حُبِّكَ نَصِيباً. إِلَهِي أَمَرْتُ بِالرُّجُوعِ إِلَى الْأَثَارِ فَارْجِعْنِي
إِلَيْكَ بِكَسْوَةِ الْأَنْوَارِ وَهَدَايَةِ الْإِسْتِبْصَارِ حَتَّى أَرْجِعَ إِلَيْكَ مِنْهَا
كَمَا دَخَلْتُ إِلَيْكَ مِنْهَا مَصُونٍ السِّرِّ عَنِ النَّظَرِ إِلَيْهَا وَمَرْفُوعٍ
الْهِمَّةِ عَنِ الْإِعْتِمَادِ عَلَيْهَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

خدای من! چگونه اراده کنم در حالی که تو چیره هستی، و چگونه اراده نکنم در حالی که تو دستور داده ای. خدای من! شک من در کارها

سبب دوری دیدار است، پس مرا با خودت گرد آور بوسیله خدمتگزاری که مرا به سوی تو برساند، چگونه بر وجود تو راهنمایی می‌شود به آن چیزی که در وجودش نیازمند توست؟ آیا برای غیر تو آشکارشدنی هست که برای تو نیست، تا آن برای تو آشکار کننده باشند؟ چه زمانی پنهان بودی تا اینکه نیازمند به راهنما باشی که تو را راهنمایی کند، و چه زمانی دور بوده ای، تا کارها رساننده به سوی تو باشند؟ کور باد چشمی که تو را بر آن نزدیک نداند و زیان کار باد تجارت بنده ای که از دوست داشتن تو بهره ای برای او قرار ندادی. خدای من! مرا به بازگشت به کارها دستور دادی پس مرا با لباسی از نورها و راهنمایی بصیرت به سوی خودت باز گردان تا از آنها به سویت باز گردم همانطور که از آنها به سوی تو راه یافتم و از نگاه به آنها که پنهان هستند نگاه داشته و تلاش مرا از تکیه بر آنها باز داری، همانا تو بر هر چیز توانایی.

۳۱. إِلَهِي هَذَا ذُلِّي ظَاهِرٌ بَيْنَ يَدَيْكَ وَهَذَا حَالِي لَا يَخْفَى عَلَيْكَ مِنْكَ أَطْلُبُ الْوُصُولَ إِلَيْكَ وَبِكَ أَسْتَدِلُّ عَلَيْكَ فَاهْدِنِي بِنُورِكَ إِلَيْكَ وَأَقْمِنِي بِصِدْقِ الْعُبُودِيَّةِ بَيْنَ يَدَيْكَ. إِلَهِي عَلِّمْنِي مِنْ عِلْمِكَ الْمَخْرُوجِ وَصَنِّي بِسِرِّكَ الْمَصُونِ. إِلَهِي حَقِّقْنِي بِحَقَائِقِ أَهْلِ الْقُرْبِ وَأَسْأَلُكَ فِي مَسَلِّكَ أَهْلِ الْجُذْبِ. إِلَهِي أَعْنِنِي

بِتَدْبِيرِكَ لِي عَنْ تَدْبِيرِي وَبِاخْتِيَارِكَ عَنِ اخْتِيَارِي وَأَوْقِفْنِي عَلَى
مَرَائِزِ اضْطِرَارِي. إِلَهِي أَخْرِجْنِي مِنْ ذُلِّ نَفْسِي وَطَهِّرْنِي مِنْ
شَكِّي وَشَرِّكَ قَبْلَ حُلُولِ رَمْسِي بِكَ أَنْتَصِرُ فَأَنْصُرْنِي وَعَلَيْكَ أَتَوَكَّلُ
فَلَا تَكِلْنِي وَإِيَّاكَ أَسْأَلُ فَلَا تُخَيِّبْنِي وَفِي فَضْلِكَ أَرْعُبُ فَلَا تَحْرِمْنِي
وَبِحَبَابِكَ أَنْتَسِبُ فَلَا تُبْعِدْنِي وَبِبَابِكَ أَقِفْ فَلَا تَطْرُدْنِي. إِلَهِي
تَقَدَّسَ رِضَاكَ أَنْ يَكُونَ لَهُ عِلَّةٌ مِنْكَ فَكَيْفَ يَكُونُ لَهُ عِلَّةٌ مِنِّي.

خدای من! این خواری من است که در برابر تو آشکار و این حال
من است که بر تو پوشیده نیست، از تو رسیدن به تو را می‌خواهم و به
تو راه می‌جویم پس با نور خود مرا راهنمایی نما، و به راستی بندگی در
برابرت مرا پابرجا گردان. خدای من! به من از دانش پنهانت بیاموز و
به پرده امانت نگهداری نما. خدای من! مرا به راستی‌های کسانی که
به تو نزدیک هستند حقیقت مند نموده و به راه و روش اهل جذب
ببر. خدای من! به اداره نمودنت مرا از اداره نمودن خودم بی‌نیاز نما
و به اختیار نمودنت از اختیار من بی‌نیاز گردانده و مرا بر محل‌های
بیچارگی ام آگاه کن. خدای من! مرا از خواری نفسم نجات ده و از
تردید و مشرک شدن پاک گردان و پیش از آنکه وارد قبر شوم از تو

یاری می جویم، پس مرا یاری ده و بر تو توکل می کنم پس مرا وامگذار، و از تو در خواست می کنم پس نا امیدم مکن، و در بخشش تو امید دارم پس مرا باز مدار و خود را به تو منسوب می کنم پس مرا از رحمت خویش [دور نکن و به درگاهت می ایستم، پس مرا بیرون نینداز. خدای من! خشنودی تو مرا بس است که از جانب تو دلیلی داشته باشم، پس چگونه ممکن است برای آن از طرف من دلیلی باشد؟

۳۲. إِلَهِی أَنْتَ الْغَنِيُّ بِذَاتِكَ أَنْ يَصِلَ إِلَيْكَ النَّفْعُ مِنْكَ
فَكَيْفَ لَا تَكُونُ غَنِيًّا عَنِّي. إِلَهِی إِنَّ الْقَضَاءَ وَالْقَدَرَ يُمَيِّنِي
وَأَنَّ الْهَوَى بِوَثَائِقِ الشَّهْوَةِ أَسْرَنِي فَكُنْ أَنْتَ النَّصِيرَ لِي حَتَّى
تَنْصُرَنِي وَتُبَصِّرَنِي وَأَغْنِي بِفَضْلِكَ حَتَّى أَسْتَغْنِيَ بِكَ عَنْ
طَلْبِي أَنْتَ الَّذِي أَشْرَقْتَ الْأَنْوَارَ فِي قُلُوبِ أَوْلِيَائِكَ حَتَّى عَرَفُوكَ
وَوَحَّدُوكَ وَأَنْتَ الَّذِي أَرَلْتَ الْأَغْيَارَ عَنْ قُلُوبِ أَحِبَّائِكَ حَتَّى
لَمْ يُحِبُّوا سِوَاكَ وَلَمْ يَلْجَأُوا إِلَى غَيْرِكَ أَنْتَ الْمُؤْنِسُ لَهُمْ حَيْثُ
أَوْحَشَتْهُمْ الْعَوَالِمُ وَأَنْتَ الَّذِي هَدَيْتَهُمْ حَيْثُ اسْتَبَانَ لَهُمْ
الْمَعَالِمُ مَاذَا وَجَدَ مَنْ فَقَدَكَ وَمَا الَّذِي فَقَدَ مَنْ وَجَدَكَ لَقَدْ

خَابَ مَنْ رَضِيَ دُونَكَ بَدَلًا وَلَقَدْ خَسِرَ مَنْ بَغَى عَنْكَ مُتَحَوِّلاً
كَيْفَ يُرْجَى سِوَاكَ وَأَنْتَ مَا قَطَعْتَ الْإِحْسَانَ وَكَيْفَ يُطْلَبُ
مِنْ غَيْرِكَ وَأَنْتَ مَا بَدَّلْتَ عَادَةَ الْإِمْتِنَانِ.

خدای من! تو بی نیازی از خودت که به سوی تو سودی برسد، پس چگونه از من بی نیاز نباشی؟ خدای من! قضا و قدر مرا به آروز واداشته و هوای نفس مرا در بندهای شهوت اسیر کرد، پس تو باور من باش تا پیروز و بینا شوم، و به بخشش خودت بی نیاز نما تا اینکه بوسیله تو از خواسته‌ام بی نیاز گردم. تو خدایی که در دل‌های دوستانت تابیدی تا اینکه تو را شناخته و یگانه‌ات دانسته اند و تو خدایی هستی که بیگانگان را از دل‌های دوستدارانت راندی تا غیر تو را دوست نداشته و به غیر تو پناه نبرند و تو همنشین آنانی، آنجا که دنیای آنها را به وحشت بیفتد و تو آنان را راهنمایی نمودی، هر جا که آگاهی هایت برای آنان روشن شد. کسی که تو را گم کرده چه یافته؟ و چه گم کرده، کسی که تو را یافته، همانا نا امید گردید کسی که به جای تو به دیگری خشنود شد و زیان کار گردید کسی که از تو به دیگری روی آورد. چگونه می‌توان به غیر تو امید بست در حالی که نیکی‌ات را نبریدی و چگونه از غیر تو خواسته شود در حالی که لطف خود را عوض ننمودی.

۳۳. يَا مَنْ أَذَاقَ أَحِبَّائَهُ حَلَاوَةَ الْمُؤَانَسَةِ فَقَامُوا بَيْنَ يَدَيْهِ
مُتَمَلِّقِينَ وَيَا مَنْ أَلْبَسَ أَوْلِيَائَهُ مَلَائِسَ هَيْبَتِهِ فَقَامُوا بَيْنَ
يَدَيْهِ مُسْتَغْفِرِينَ أَنْتَ الذَّاكِرُ قَبْلَ الذَّاكِرِينَ وَأَنْتَ الْبَادِي
بِالْإِحْسَانِ قَبْلَ تَوَجُّهِ الْعَابِدِينَ وَأَنْتَ الْجَوَادُ بِالْعَطَاءِ قَبْلَ طَلَبِ
الطَّالِبِينَ وَأَنْتَ الْوَهَّابُ ثُمَّ لِمَا وَهَبْتَ لَنَا مِنَ الْمُسْتَقْرِضِينَ.
إِلَهِي أَطْلُبُنِي بِرَحْمَتِكَ حَتَّى أَصِلَ إِلَيْكَ وَاجْذِبْنِي بِمِنَّكَ حَتَّى
أُقْبَلَ عَلَيْكَ. إِلَهِي إِنْ رَجَائِي لَا يَنْقَطِعُ عَنْكَ وَإِنْ عَصَيْتُكَ
كَمَا أَنَّ خَوْفِي لَا يُزِيلُنِي وَإِنْ أَطَعْتُكَ فَقَدْ دَفَعْتَنِي الْعَوَالِمُ
إِلَيْكَ وَقَدْ أَوْقَعَنِي عِلْمِي بِكَرَمِكَ عَلَيْكَ. إِلَهِي كَيْفَ أَخِيبُ
وَأَنْتَ أَمَلِي أَمْ كَيْفَ أَهَانُ وَعَلَيْكَ مُتَكَلِّي. إِلَهِي كَيْفَ
أَسْتَعِزُّ فِي الذَّلَّةِ أَرْكَزْتَنِي أَمْ كَيْفَ لَا أَسْتَعِزُّ وَإِلَيْكَ نَسَبْتَنِي.

ای که به عاشقان‌ش شیرینی همدمی خود را چشاند، پس ستایش
گرانه در برابرش ایستادند. ای که دوستدارانش را جامه بزرگی پوشاند
پس آمرزش جویانه در برابرش قرار گرفتند. تویی که یاد کننده پیش
از یاد کنندگان و شروع کننده به نیکی پیش از توجه بندگان و فزونی

دهند به بخششت قبل از خواستن خواهندگان و بخشنده و سپس آنچه را از قرض خواهان به ما بخشیدی. خدای من! مرا به رحمت در خواست نما تا اینکه به تو برسم و به لطف مجذوب کن تا به جانب تو رو کنم. خدای من! همانا امید من به تو بریده نمی شود، اگر چه نا فرمانیت کردم، چنان که ترسم از تو نابود نمی شود اگر چه بندگیت را نمودم. همانا همه مرا به سویت سوق داده و دانشم به سخاوتمندیت مرا به سویت واداشته است. خدای من! چگونه نا امید شوم و حال آنکه تو آرزوی من هستی یا چگونه ذلیل شوم و در حالی که به تو تکیه نمودم. خدای من! چگونه عزت خواهم در حالی که مرا در خواری قرار دادی، و چگونه عزت نخواهم با آن که به خود نسبتم دادی؟

۳۴. إِلَهِي كَيْفَ لَا أَفْقِرُ وَأَنْتَ الَّذِي فِي الْفُقَرَاءِ أَقَمْتَنِي
أَمْ كَيْفَ أَفْقِرُ وَأَنْتَ الَّذِي بِجُودِكَ أَغْنَيْتَنِي وَأَنْتَ الَّذِي لَا إِلَهَ
غَيْرُكَ تَعَرَّفْتَ لِكُلِّ شَيْءٍ فَمَا جَهْلَكَ شَيْءٌ وَأَنْتَ الَّذِي تَعَرَّفْتَ
إِلَيَّ فِي كُلِّ شَيْءٍ فَرَأَيْتَكَ ظَاهِرًا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَأَنْتَ الظَّاهِرُ
لِكُلِّ شَيْءٍ يَا مَنْ اسْتَوَى بِرَحْمَانِيَّتِهِ فَصَارَ الْعَرْشُ غَيْبًا فِي
ذَاتِهِ مَحَقَّتْ الْأَثَارُ بِالْأَثَارِ وَمَحَوَّتِ الْأَغْيَارُ بِمُحِيطَاتِ أَفْلَاكِ

الْأَنْوَارِ يَا مَنْ احْتَجَبَ فِي سُرَادِقَاتِ عَرْشِهِ عَنْ أَنْ تُدْرِكَهُ
الْأَبْصَارُ يَا مَنْ تَجَلَّى بِكَمَالِ بَهَائِهِ فَتَحَقَّقَتْ عَظَمَتُهُ [مِنْ]
الْإِسْتِوَاءِ كَيْفَ تَخْفَى وَأَنْتَ الظَّاهِرُ أَمْ كَيْفَ تَغِيبُ وَأَنْتَ
الرَّقِيبُ الْحَاضِرُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ.

خدای من چگونه نیازمند نباشم و حال آنکه مرا در نیازمندی
نشاندی، و چگونه نیازمند باشم در صورتی که تو به وجودت بی نیاز
نمودی مرا و تو خدایی هستی که غیر تو خدایی نیست، خود را بر همه
چیز شناساندی، پس چیزی به تو نادان نیست و تو هستی که خود را
در همه چیز به من شناساندی، پس تو را در همه چیز نمایان دیدم، و
تو آشکار کننده برای همه چیز هستی، ای که به مهر گستریش چیره
شد پس عرش در ذاتش پنهان گردید، اثرها را با اثرها [ای دیگر] محو
نموده و دیگران را به احاطه کنندگان افلاک نورها از بین بردی، ای
که در سرا پرده های عرشش پرده نشین شد که دیدگان او را دریابند،
ای آن که به تمام زیباییش رخ نمود پس بزرگیش از روی توازن ایجاد
شد، چگونه پنهان شوی و در حالی که آشکاری و چگونه مخفی شوی
در حالی که حاضر هستی، همانا تو بر هر چیزی توانایی و سپاس برای
خدای یگانه است.

۹۵

از دعاهای امام سجاده علیه السلام در روز عرفه، که شامل معنایهای خداشناسی و ادب بندگی در برابر معبود بزرگ است، این دعا می باشد:

۱. اللَّهُمَّ إِنَّ مَلَائِكَتَكَ مُشْفِقُونَ مِنْ خَشْيَتِكَ سَامِعُونَ مُطِيعُونَ لَكَ وَهُمْ بِأَمْرِكَ يَعْمَلُونَ لَا يَفْتَرُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ يُسَبِّحُونَ وَأَنَا أَحَقُّ بِالْخَوْفِ الدَّائِمِ لِإِسَاءَتِي عَلَى نَفْسِي وَ تَقْرِيطِهَا إِلَى اقْتِرَابِ أَجَلِي فَكَمَّ لِي يَا رَبِّ مِنْ ذَنْبٍ أَنَا فِيهِ مَغْرُورٌ مُتَحَيِّرٌ.

خدایا! همانا فرشتگانت بیمناک از هیبتت هستند، شنوا و فرمانبردار تو می باشند و آنها به دستور تو کار می کنند و شب و روز سستی نمی ورزند و تو را منزه می دارند در حالی که برای من ترس همیشگی سزاوارتر است بخاطر زشتی های درونم و کم کاری ها و نزدیک بودن مرگ ام. پس ای خدای من! چه بسیار گناهی که من در آن فریب خوردم و سرگردان بودم.

۲. اللَّهُمَّ إِنِّي قَدْ أَكْثَرْتُ عَلَى نَفْسِي مِنَ الذُّنُوبِ وَالْإِسَاءَةِ وَأَكْثَرْتُ عَلَيَّ مِنَ الْمُعَافَاةِ سَتَرْتَ عَلَيَّ وَلَمْ تَفْضَحْنِي بِمَا

أَحْسَنْتَ لِي النَّظَرَ وَأَقْلَتَنِي الْعَثْرَةَ وَأَخَافُ أَنْ أَكُونَ فِيهَا
مُسْتَدْرَجاً فَقَدْ يَنْبَغِي لِي أَنْ أَسْتَحْيِي مِنْ كَثْرَةِ مَعَاصِيٍّ ثُمَّ
لَمْ تَهْتِكْ لِي سِرّاً وَلَمْ تُبْدِ لِي عَوْرَةً وَلَمْ تَقْطَعْ عَنِّي الرِّزْقَ وَ
لَمْ تُسَلِّطْ عَلَيَّ جَبَّاراً وَلَمْ تَكْشِفْ عَنِّي غِطَاءَ مُجَازَاةٍ لِذُنُوبِي
تَرَكْتَنِي كَأَنِّي لَا ذَنْبَ لِي كَفَفْتَ عَنِّي خَطِيئَتِي وَزَكَّيْتَنِي
بِمَا لَيْسَ فِيَّ.

خدایا! من برای خودم گناه و زشتی زیادی را جمع نمودم و تو بخشش
را بر من زیاده نموده و مرا پوشانده و رسوا ننمودی به آن نگاه نیکویی که
بر من نمودی و از لغزشم چشم پوشیده و می ترسم که در آنها پیشروی
کنم، پس به تحقیق برای من سزاوار است که از زیادی گناهان خجالت
بکشم، سپس تو پرده پوشیت را نینداخته و زشتی های مرا آشکار
نساخته و روزی مرا بریده نساخته و ستمگر را بر من چیره نسازی و پرده
را برای مجازات گناهانم کنار نزدی و مرا رها نموده گویا گناهی ندارم و
از اشتباه من دست کشیدی و پاک نمودی مرا به آنچه در من نیست.

۳. أَنَا الْمُقَرُّ عَلَى نَفْسِي بِمَا جَنْتُ عَلَى يَدَايِ وَمَشَتْ إِلَيْهِ
رِجْلَايَ وَبَاشَرَ جَسَدِي وَنَظَرْتُ إِلَيْهِ عَيْنَايَ وَسَمِعْتُهُ أُذُنَايَ

وَعَمَلْتُهُ جَوَارِحِي وَنَطَقَ بِهِ لِسَانِي وَعَقَدَ عَلَيْهِ قَلْبِي. فَأَنَا
 الْمُسْتَوْجِبُ يَا إِلَهِي زَوَالَ نِعْمَتِكَ وَمُفَاجَاةَ نِقْمَتِكَ وَتَحْلِيلَ
 عُقُوبَتِكَ لِمَا اجْتَرَأْتُ عَلَيْهِ مِنْ مَعَاصِيكَ وَضَيَّعْتُ مِنْ
 حُقُوقِكَ. أَنَا صَاحِبُ الذُّنُوبِ الْكَبِيرَةِ الَّتِي لَا تُحْصَى عَدْدُهَا
 وَصَاحِبُ الْجُرْمِ الْعَظِيمِ. أَنَا الَّذِي أَحْلَلْتُ الْعُقُوبَةَ بِنَفْسِي وَ
 أَوْبَقْتُهَا بِالْمَعَاصِي جُهْدِي وَطَاقَتِي وَعَرَّضْتُهَا لِلْمَهَالِكِ بِكُلِّ قُوَّةٍ.

من برخود به آنچه که با دستان خود جنایت نموده و با پاهاى خود
 به سوى آنها حرکت نموده و با جسم خود مرتكب شده و چشم‌هاى
 خود را به سوى آن انداخته و با گوش‌هاى خود شنیده و با اعضاى خود
 انجام داده و با زبانم بیان کرده و قلبم با آن گره خورده، اقرار دارم. پس
 بر من لازم است که نعمت هایت را از من بگیری و ناگهان عذاب تو
 برسد و برای آنچه از نافرمانی‌هاى تو مرتكب شدم و حق تو را پایمال
 نمودم کیفر تو سزاوار است. من داراى گناهان بزرگی که به شماره نیاید
 هستم و من داراى جرم بزرگ هستم. من آن کسى هستم که کیفر را بر
 خود روا دانستم و در گناهان تلاش و کوشش کردم و در آنها باقى ماندم
 و خود را با همه نیروی‌ام در نابودى قرار دادم.

۴. إِلَهِي أَنَا الَّذِي لَمْ أَشْكُرْ نِعْمَكَ عِنْدَ مَعَاصِيِّ إِيَّاكَ وَلَمْ
أَدْعُهَا عِنْدَ حُلُولِ الْبَلِيَّةِ وَلَمْ أَقِفْ عِنْدَ الْهَوَى وَلَمْ أُرَاقِبْكَ.
يَا إِلَهِي أَنَا الَّذِي لَمْ أَعْقِلْ عِنْدَ الذُّنُوبِ نَهْيَكَ وَلَمْ أُرَاقِبْ عِنْدَ
اللَّذَاتِ زَجْرَكَ وَلَمْ أَقْبَلْ عِنْدَ الشَّهْوَةِ نَصِيحَتَكَ وَرَكِبْتُ
الْجَهْلَ بَعْدَ الْحِلْمِ وَغَدَوْتُ إِلَى الظُّلْمِ بَعْدَ الْعِلْمِ.

خدای من! من کسی هستم که به هنگام نافرمانیت سپاس نعمت
هایت را ننموده و به هنگام بلا آنها را ترک ننمودم و در خواهش هایم
نایستاده و مراقب تو نبودم. خدای من! من کسی هستم که به هنگام
گناه کردن فکری به باز خواست تو نکردم و در زمان لذت مواظب دور
نمودن تو نبودم و در زمان شهوت خیرخواهی تو را نپذیرفتم و بعد از
صبر سوار بر نادانی شدم و بعد از آگاهی به سوی ستم رفتم.

۵. اللَّهُمَّ فَكَمَا حَلَمْتَ عَنِّي فِيمَا اجْتَرَأْتُ عَلَيْهِ مِنْ
مَعَاصِيكَ وَعَرَفْتَ تَضْيِيعِي حَقَّكَ وَضَعْفِي عَنْ شُكْرِ نِعْمَتِكَ
وَرُكُوبِي مَعْصِيَتَكَ. اللَّهُمَّ إِنِّي لَسْتُ ذَا عُدْرٍ فَأَعْتَذِرُ وَلَا ذَا
حِيلَةٍ فَأَتَنْصِرُ. اللَّهُمَّ قَدْ أَسَأْتُ وَظَلَمْتُ وَبِئْسَ مَا صَنَعْتُ

عَمِلْتُ سُوءَ لَمْ تَضُرَّكَ ذُنُوبِي فَأَسْتَغْفِرُكَ يَا سَيِّدِي وَمَوْلَايَ
سُبْحَانَكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ.

خدایا! همانطور که در آنچه از نافرمانیت که مرتکب شدم صبر ورزیدی و دانستی که حق تو را پایمال نمودم و از سپاسگزاری نعمت‌های ناتوانیم و سوار شدنم بر نافرمانی‌هایت. خدایا! همانا من دارای بهانه ای نیستم پس از من در گذر و دارای چاره ای نیستم پس مرا یاری نما. خدایا! به تحقیق زشتی و ستم نمودم و بد کاری انجام دادم و کار ناپسند انجام دادم، گناهان من به تویانی نمی‌رساند پس مرا ببخش ای آقا و سرور من، منزهی تو ای خدایی که غیر از تو نیست، منزهی تو همانا من از ستم‌کنندگان هستم.

۶. اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَجِدُ مَنْ تُعَذِّبُهُ غَيْرِي وَلَا أَجِدُ مَنْ يَرْحَمُنِي سِوَاكَ. اللَّهُمَّ فَلَوْ كَانَ لِي مَهْرَبٌ لَهَرَبْتُ وَلَوْ كَانَ لِي مَصْعَدٌ فِي السَّمَاءِ أَوْ مَسَلِكٌ فِي الْأَرْضِ لَسَلَكْتُ وَلَكِنَّهُ لَا مَهْرَبَ لِي وَلَا مَلْجَأَ وَلَا مَنْجَا وَلَا مَأْوَى مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ. اللَّهُمَّ إِنْ تُعَذِّبْنِي فَأَهْلُ ذَلِكَ أَنَا وَإِنْ تَرْحَمْنِي فَأَهْلُ ذَلِكَ أَنْتَ بِمِثْلِكَ وَفَضْلِكَ وَوَحْدَانِيَّتِكَ وَجَلَالِكَ وَكِبْرِيائِكَ وَعَظَمَتِكَ

و سُلْطَانِكَ فَقَدِيمًا مَا مَنَنْتَ عَلَى أَوْلِيَائِكَ وَ مُسْتَحِقِّي
عُقُوبَتِكَ بِالْعَفْوِ وَالْمَغْفِرَةِ.

خدایا! همانا تو غیر از من کسانی را می‌یابی که سزا دهی ولی من غیر
از تو کسی را ندارم که به من رحم نماید. خدایا! اگر برایم راه فراری بود،
فرار می‌نمودم و اگر برای من پله ای به آسمان یا راهی به زمین بود،
می‌پیمودم ولی برای من نه فراری و نه پناهی نه نجات دهنده است
و نه پناهگاهی غیر از تو مگر به سوی تو. خدایا! اگر مرا کیفر دهی من
سزاوار آن هستم پس اگر به من رحم کنی تو سزاوار آن هستی به لطف
و بخشش و یگانگی و شکوه و بزرگی منشی و بزرگی و فرمانروایت. پس
از گذشته‌های دور بر دوست دارانت لطف داری و سزاواران مجازاتت را
گذشته و بخشیدی.

۷. سَيِّدِي عَافِيَةً مَنْ أَرْجُو إِذَا لَمْ أَرْجُ عَافِيَتَكَ وَ عَفْوَ مَنْ
أَرْجُو إِذَا لَمْ أَرْجُ عَفْوَكَ وَ رَحْمَةً مَنْ أَرْجُو إِذَا لَمْ أَرْجُ رَحْمَتَكَ وَ
مَغْفِرَةً مَنْ أَرْجُو إِذَا لَمْ أَرْجُ مَغْفِرَتَكَ وَ رِزْقَ مَنْ أَرْجُو إِذَا لَمْ أَرْجُ
رِزْقَكَ وَ فَضْلَ مَنْ أَرْجُو إِذَا لَمْ أَرْجُ فَضْلَكَ. سَيِّدِي أَكْثَرَتْ
عَلَيَّ مِنَ التَّعَمُّ وَ أَقَلَّلْتَ لَكَ مِنَ الشُّكْرِ فَكَمْ لَكَ عِنْدِي مِنْ

نِعْمَةً لَا يُحْصِيهَا أَحَدٌ غَيْرُكَ مَا أَحْسَنَ بَلَاءَكَ عِنْدِي وَأَحْسَنَ
فِعَالِكَ نَادَيْتُكَ مُسْتَغِيثًا مُسْتَصْرِخًا فَأَغَثْتَنِي وَسَلَّطْتَكَ عَائِلًا
فَأَغْنَيْتَنِي وَنَأَيْتُ فَكُنْتُ قَرِيبًا مُجِيبًا وَاسْتَعَنْتُ بِكَ مُضْطَرًّا
فَأَعَنْتَنِي وَوَسَّعْتَ عَلَيَّ وَهَتَفْتَ إِلَيْكَ فِي مَرَضِي فَكَشَفْتَهُ
عَنِّي وَانْتَصَرْتُ بِكَ فِي رَفْعِ الْبَلَاءِ فَوَجَدْتُكَ يَا مَوْلَايَ نِعْمَ
الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ وَكَيْفَ لَا أَشْكُرُكَ؟!

آقای من! سلامتی را اگر از تو امید نداشته باشم از چه کسی امید به سلامتی داشته باشم و گذشت را اگر از تو امید نداشته باشم از چه کسی امید به گذشت داشته باشم و رحمت را اگر از تو امید نداشته باشم از چه کسی امید به گذشت داشته باشم و بخشش را اگر از تو امید نداشته باشم از چه کسی امید به بخشش داشته باشم و اگر به روزی تو امید نداشته باشم به امید روزی چه کسی باشم و اگر از عطا‌های تو امید نداشته باشم به امید عطای چه کسی باشم، سرور من نعمت هایت را بر من زیاده نموده و شکر برای تو کم است، پس چه مقدار در من از نعمت‌وجود دارد که به شماره نیاید. امتحان تو در نزد من چه نیکو است و کارهایت نیکو‌ترین است، در حال کمک خواهی و زاری نمودن تو را

صدا کردم پس تو به فریادم رسیدی و از تو در حال نیازمندی درخواست نمودم پس تو مرا بی نیاز نمودی و دور شدم پس تو نزدیک و پاسخ دهنده هستی و در حال ناچاری به تو یاری جستم پس مرا یاری نمودی و مرا در بر طرف شدن بلا کمک نمودی پس تو را بهترین سرور و یاور یافتم پس چگونه شکر تو را بجا نیاورم؟

۸. يَا إِلَهِي أَطَلَقْتَ لِسَانِي بِذِكْرِكَ رَحْمَةً لِي مِنْكَ وَأَضَاتَ لِي بَصَرِي بِلُطْفِكَ حُجَّةً مِنْكَ عَلَيَّ وَسَمِعْتَ أَدْنَايَ بِقُدْرَتِكَ نَظْرًا مِنْكَ وَدَلَلْتَ عَقْلِي عَلَى تَوْبِيخِ نَفْسِي. إِلَيْكَ أَشْكُو ذُنُوبِي فَإِنَّهَا لَا مَجْرَى لِبَيْتِهَا إِلَّا إِلَيْكَ فَفَرِّجْ عَنِّي مَا ضَاقَ بِهِ صَدْرِي وَخَلِّصْنِي مِنْ كُلِّ مَا أَخَافُ عَلَى نَفْسِي مِنْ أَمْرِ دِينِي وَ دُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي فَقَدْ اسْتَصْعَبَ عَلَيَّ شَأْنِي وَشَتَّتَ عَلَيَّ أَمْرِي وَقَدْ أَشْرَفْتَ عَلَى هَلَكَتِي نَفْسِي وَإِذَا تَدَارَكْتَنِي مِنْكَ بِرَحْمَةٍ تُنْقِذُنِي بِهَا فَمَنْ لِي بَعْدَكَ يَا مَوْلَايَ؟ أَنْتَ الْكَرِيمُ الْعَوَّادُ بِالْمَغْفِرَةِ وَأَنَا اللَّئِيمُ الْعَوَّادُ بِالْمَعَاصِي فَاحْلُمْ يَا حَلِيمُ عَن جَهْلِي وَأَقْلِنِي يَا مُقِيلَ عَثْرَتِي وَتَقَبَّلْ يَا رَحِيمُ تَوْبَتِي.

ای خدای من! با زبانم به یاد تو در حالی که رحمت از جانب توست سخن گفتم و دیده مرا به لطف تو روشن نمودی که گواه من برای توست و گوش هایم مهلت گرفت و به توانایی از جانب تو شنید و اندیشه ی مرا به تنبیه خود راهنمایی نمودی. به سوی تو از گناهانم شکایت می کنم پس همانا از گناهان راهی برای من غیر از تو نیست. سینه مرا به آنچه آن را تنگ نموده است بگشا و مرا از هر چه از دین و دنیا و خانواده و دارایی ام می ترسم، رها نما. به تحقیق اموراتم سخت و کارهایم پراکنده و جانم نزدیک به نابودی است و اگر به وسیله رحمتی که با آن نجاتم دهی مرا دریابی پس به چه کسی غیر از تو نیازمندم؟ تو بزرگوار و بازگشت کننده به بخششی و من پست و بازگشت کننده به گناه. پس از نادانی من صبر بورز ای صبور و از من در گذرای در گذر کننده ی لغزش هایم و ای مهرورز بازگشت مرا بپذیر.

۹. سَيِّدِي وَمَوْلَايَ لَا بُدَّ مِنِّ لِقَائِكَ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَ
كَيْفَ يَسْتَغْنِي الْعَبْدُ عَنْ رَبِّهِ وَكَيْفَ يَسْتَغْنِي الْمَذْنِبُ
عَمَّنْ يَمْلِكُ عُقُوبَتَهُ وَمَغْفِرَتَهُ. سَيِّدِي لَمْ أَزِدْكَ إِلَيْكَ إِلَّا فَقْرًا
وَلَمْ تَزِدْ عَنِّي إِلَّا غِنًى وَلَمْ تَزِدْ ذُنُوبِي إِلَّا كَثْرَةً وَلَمْ يَزِدْ
عَفْوُكَ إِلَّا سَعَةً. سَيِّدِي اِرْحَمْ تَضَرُّعِي إِلَيْكَ وَانْتِصَابِي بَيْنَ

يَدَيْكَ وَ طَلْبِي مَا لَدَيْكَ تَوْبَةً فِيمَا بَيْنِي وَ بَيْنَكَ. سَيِّدِي
 مُتَعَوِّذاً بِكَ مُتَضَرِّعاً إِلَيْكَ بَائِساً فَقِيراً تَائِباً غَيْرَ مُسْتَكْفٍ
 وَ لَا مُسْتَكْبِرٍ وَ لَا مُسْتَسْخِطٍ بَلْ مُسْتَسْلِمٍ لِأَمْرِكَ رَاضٍ
 بِقَضَائِكَ لَا آيِسٌ مِنْ رَوْحِكَ وَ لَا آمِنٌ مِنْ مَكْرِكَ وَ لَا قَانِطٌ مِنْ
 رَحْمَتِكَ. سَيِّدِي بَلْ مُشْفِقٌ مِنْ عَذَابِكَ رَاجٍ لِرَحْمَتِكَ لِعِلْمِي
 بِكَ يَا سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ فَإِنَّهُ لَنْ يُجِيرَنِي مِنْكَ أَحَدٌ وَ لَا أَجِدُ مِنْ
 دُونِكَ مُلْتَحِداً.

ای آقا و سرور من! در هر حالتی چاره ای جز دیدار با تو نیست و چگونه بنده ای از پروردگارش بی نیاز شود، و چگونه گنهکار بی نیاز از کسی که بخشش و کیفر نمودن در اختیار اوست می شود. آقای من! به سوی تو زیاد نیاوردم مگر نیازمندی و تو زیاد ننمودی به سوی من مگر بی نیازی را. من فقط گناهانم را زیاد کردم ولی تو بخششت را افزودی. آقای من! به بیچارگیم به تو و قرار گرفتنم در برابر تو و خواسته ام از تو؛ بازگشت به آنچه بین من و توسست، بر من رحم نما. آقای من! به تو پناه می جویم و به سوی تو ناله می کنم و بینوا و نیازمند هستم و به سوی تو بازگشت نموده و دست نکشیده و تکبر نجویده و خشم نمی خواهم

بلکه تسلیم دستور تو هستم و به حکمت خشنود و نا امید از روح تو چاره جوییت در امان نیستم و از رحمت تو نا امید نیستم. آقای من! بلکه از کيفر تو می ترسم، امید به رحمت تو دارم بخاطر آگاهی من به تو ای آقای من و سرپرست من! پس همانا غیر تو مرا پناه نمی دهد و غیر تو پناه دهنده ای ندارم.

۱۰. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ تُحْسِنَ فِي رَامِقَةِ الْعُيُونِ عَلَانِيَتِي وَتَفْتَحَ فِيمَا أَخْلُو لَكَ سِرِّي مُحَافِظاً عَلَى رِثَائِ النَّاسِ مِنْ نَفْسِي مُضَيِّعاً مَا أَنْتَ مُطَّلِعٌ عَلَيْهِ مِنِّي فَأَبْدِي لَكَ بِأَحْسَنِ أَمْرِي وَأَخْلُو لَكَ بِشَرِّ فَعَلِي تَقَرُّباً إِلَى الْمَخْلُوقِينَ بِحَسَنَاتِي وَفِرَاراً مِنْهُمْ إِلَيْكَ بِسَيِّئَاتِي حَتَّى كَأَنَّ الثَّوَابَ لَيْسَ مِنْكَ وَكَأَنَّ الْعِقَابَ لَيْسَ إِلَيْكَ قَسْوَةً مِنْ مَخَافَتِكَ مِنْ قَلْبِي وَزَلْلاً عَنْ قُدْرَتِكَ مِنْ جَهْلِي فَيَحِلُّ بِي غَضَبُكَ وَيَنَالُنِي مَقْتُكَ فَأَعِزَّنِي مِنْ ذَلِكَ كُلِّهِ وَفِنِي بِوَقَايَتِكَ الَّتِي وَقَيْتَ بِهَا عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ.

خدایا! همانا به تو پناه می برم از اینکه در دید چشم ها ظاهر من نیکو باشد، و پنهانم در آنچه برای تو خالی می شود گشاده باشد،

در حالی که خودنمایی برای مردم را مراقبت نموده و آنچه که تو از من می‌دانی را تباه می‌نمایم. پس برای تو به نیکو ترین کار شروع می‌کنم و به سوی تو با بدترین کارها آمدم در حالی که در پیش مردم به نیکویی‌ها نزدیکی جستم و به سوی تو با زشتی‌هایم فرار کردم تا اینکه گویا پاداش از جانب تو نیست و گویا کیفر از جانب تو نیست بدینسان قساوتی از بیم تو در قلبم و لغزشی از قدرتت به سبب نادانی برایم حاصل نشود. پس خشم تو بر من رواست و دشمنی تو بر من می‌رسد پس از همه ی آنها به تو پناه می‌برم. مرا همانگونه که بندگان شایسته‌ات را مراقبت می‌نمایم مراقبت نما.

۱۱. اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّي مَا كَانَ صَالِحاً وَأَصْلِحْ مِنِّي مَا كَانَ فَاسِداً وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ مَنْ لَا يَرْحَمُنِي وَلَا بَاغِياً وَلَا حَاسِداً. اللَّهُمَّ أَذْهَبْ عَنِّي كُلَّ هَمٍّ وَفَرِّجْ عَنِّي كُلَّ غَمٍّ وَثَبِّتْنِي فِي كُلِّ مَقَامٍ وَاهْدِنِي فِي كُلِّ سَبِيلٍ مِنْ سُبُلِ الْحَقِّ وَحُطِّ عَنِّي كُلَّ خَطِيئَةٍ وَأَنْقِذْنِي مِنْ كُلِّ هَلَكَةٍ وَبَلِيَّةٍ وَعَافِنِي أَبَداً مَا أَبْقَيْتَنِي وَاعْفِرْ لِي إِذَا تَوَفَّيْتَنِي وَلَقِّنِي رَوْحاً وَ

رَحْمَانًا وَجَنَّةَ نَعِيمٍ أَبَدَ الْآبِدِينَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَصَلَّى اللَّهُ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ.

خدایا! از من آنچه را شایسته است پذیرفته و آنچه من خلاف نمودم،
درست نما و بر من کسانی را که رحم نمی کنند و ستمگر و رشک برنده
را چیره نساز. خدایا! از من هر ناراحتی را زدوده و هر اندوهی را گشوده
و مرا در هر جایگاه استوار ساز و در هر راهی از راه های حق هدایت فرما
و هر اشتباهی را از من نابود کن و مرا از هر نابودی و بلا نجات ده و
مرا تا زمانی که هستم سلامتی و در زمانی که از دنیا رفتم بیامرز و با
آسایش و بوی خوش و بهشت نعمت همیشگی به دیدار من بیا ای
رحم کننده ترین رحم کنندگان بر محمد و خاندان او درود فرست.

از دعاهای امام زین العابدین علیه السلام در روز عرفه در عرفات:

۱. اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ وَأَنْتَ اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ وَ
أَنْتَ اللَّهُ الدَّائِبُ فِي غَيْرِ وَصَبٍ وَلَا نَصَبٍ وَلَا يَشْغَلُكَ رَحْمَتُكَ
عَنْ عَذَابِكَ وَلَا عَذَابُكَ مِنْ رَحْمَتِكَ. خَفَيْتَ مِنْ غَيْرِ مَوْتٍ وَ
ظَهَرْتَ فَلَا شَيْءَ فَوْقَكَ وَتَقَدَّسْتَ فِي عُلُوكَ وَتَرَدَّدْتَ بِالْكَبَرِيَاءِ
فِي الْأَرْضِ وَفِي السَّمَاءِ وَقَوَّيْتَ فِي سُلْطَانِكَ وَدَنَوْتَ فِي كُلِّ

شَيْءٍ فِي ارْتِفَاعِكَ وَخَلَقْتَ الْخُلُقَ بِقُدْرَتِكَ وَقَدَّرْتَ الْأُمُورَ
بِعِلْمِكَ وَقَسَّمْتَ الْأَرْزَاقَ بِعَدْلِكَ وَنَفَذَ فِي كُلِّ شَيْءٍ عِلْمَكَ
وَحَارَتِ الْأَبْصَارُ دُونَكَ وَقَصُرَ دُونَكَ طَرْفُ كُلِّ طَارِفٍ وَ
كَلَّتِ الْأَلْسُنُ عَنْ صِفَاتِكَ وَغَشِيَ بَصَرُ كُلِّ نَاطِرٍ نُورَكَ وَ
مَلَأَتْ بِعَظَمَتِكَ أَرْكَانُ عَرْشِكَ وَابْتَدَأَتْ الْخُلُقَ عَلَى غَيْرِ مِثَالٍ
نَظَرْتُ إِلَيْهِ مِنْ أَحَدٍ سَبَقَكَ إِلَى صَنْعَةِ شَيْءٍ مِنْهُ وَلَمْ تُشَارِكْ
فِي خَلْقِكَ وَلَمْ تُسْتَعِنْ بِأَحَدٍ فِي شَيْءٍ مِنْ أَمْرِكَ وَلَطُفْتَ فِي
عَظَمَتِكَ وَانْقَادَ لِعَظَمَتِكَ كُلُّ شَيْءٍ وَذَلَّ لِعِزَّتِكَ كُلُّ شَيْءٍ.

خدایا! تو همان خدایی هستی که پروردگار جهانیان، تو همان خدای
مهرورز مهرگستری، تو همان خدای جاودانه بدون مریضی یا خستگی و
رنجوری هستی و رحمت گستری تو را از کيفرت و کيفرت تو را از رحمت
گستريت غافل نمی کند، پنهان هستی، بدون آن که بمیری و آشکاری
آن چنان که هیچ چیز برتر از تو نیست و در بلند مرتبه بودند منزهی
و در آسمان و زمین لباس بزرگ منشی را به تن کرده و در فرمانروایی
نیرومندی و در بلند مرتبه بودند به همه چیز نزدیک هستی و آفریده ها
را به نیروی خودت آفریده و کارها را به دانش خودت تعیین نموده و به

انصاف خودت روزی‌ها را تقسیم کردی و آگاهی‌ت در هر چیزی جاری است و چشم‌ها از دیدن تو سرگشته شدند و دیده‌ها هر بیننده‌ای در برابر تو نابینا و زبان‌ها از توصیف تو کوتاه گردیدند و نور تو دیده همه نگاه کنندگان را پوشید و پایه‌های عرش‌ت به بزرگی تو آکنده شده است و آفریده‌ها را بدون اینکه از روی نمونه‌هایی که کسی پیش از تو ساخته باشد و تو بدان نگریسته باشی، پدید آورده و به نیروی خویش آفریدی و کارها را به دانش خود معین نمودی و هیچ‌کسی در آفرینش شریک تو نبود و از هیچ‌کسی در کارت کمک نگرفتی و تو در بزرگیت مهربان هستی و هر چیزی در برابر بزرگی و گرمی بودندت خوار و سرافکنده است.

۲. اٰثْنِيْ عَلَيْكَ يَا سَيِّدِيْ وَمَا عَسَى اَنْ يَّبْلُغَ فِي مَدْحَتِكَ ثَنَائِيْ مَعَ قَلَّةِ عَلَمِيْ وَ قِصَرِ رَاْيِيْ وَ اَنْتَ يَا رَبَّ الْخَالِقِ وَ اَنَا الْمَخْلُوْقُ وَ اَنْتَ الْمَالِكُ وَ اَنَا الْمَمْلُوْكُ وَ اَنْتَ الرَّبُّ وَ اَنَا الْعَبْدُ وَ اَنْتَ الْغَنِيُّ وَ اَنَا الْفَقِيْرُ وَ اَنْتَ الْمُعْطِيْ وَ اَنَا السَّائِلُ وَ اَنْتَ الْغَفُوْرُ وَ اَنَا الْخَاطِئُ وَ اَنْتَ الْحَيُّ لَا تَمُوْتُ وَ اَنَا خَلَقْتُ اَمُوْتُ.

ای آقای من! تو را می‌ستایم، ولی ستایش من با وجود اندکی عمل و نارسایی دیدگاه من در برابر نیکویی‌های تو چه ارزشی دارد؟ در حالی

که ای پروردگار من، تو آفریننده ای و من آفریده و تو فرمانروا و من فرمان پذیر و تو پروردگار و من بنده و تو بی نیاز و من نیازمند و تو دهنده و من درخواست کننده و تو آمرزنده و من اشتباه کننده و تو زنده ای هستی که هرگز نمی میری و من آفریده ای هستم که خواهم مرد.

۳. يَا مَنْ خَلَقَ الْخَلْقَ وَدَبَّرَ الْأُمُورَ فَلَمْ يُقَاسِ شَيْئًا بِشَيْءٍ مِنْ خَلْقِهِ وَلَمْ يَسْتَعِنْ عَلَى خَلْقِهِ بِغَيْرِهِ ثُمَّ أَمْضَى الْأُمُورَ عَلَى قَضَائِهِ وَأَجَّلَهَا إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى قَضَى فِيهَا بِعَدْلِهِ وَعَدَلَ فِيهَا بِفَضْلِهِ وَفَصَلَ فِيهَا بِحُكْمِهِ وَحَكَمَ فِيهَا بِعَدْلِهِ وَعَلِمَهَا بِحِفْظِهِ ثُمَّ جَعَلَ مُنْتَهَايَهَا إِلَى مَشِيَّتِهِ وَمُسْتَقَرَّهَا إِلَى مَحَبَّتِهِ وَمَوَاقِفَتَهَا إِلَى قَضَائِهِ. لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ وَلَا رَادًّا لِقَضَائِهِ وَلَا مُسْتَرَاحَ عَنْ أَمْرِهِ وَلَا مَحِيصَ لِقَدَرِهِ وَلَا خُلْفَ لَوَعْدِهِ وَلَا مُتَخَلِّفَ عَنْ دَعْوَتِهِ وَلَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ طَلَبَهُ وَلَا يَمْتَنِعُ مِنْهُ أَحَدٌ أَرَادَهُ وَلَا يَعْظُمُ عَلَيْهِ شَيْءٌ فَعَلَهُ وَلَا يَكْبُرُ عَلَيْهِ شَيْءٌ صَنَعَهُ وَلَا يَزِيدُ فِي سُلْطَانِهِ طَاعَةُ مُطِيعٍ وَلَا يَنْقُصُهُ مَعْصِيَةُ عَاصٍ وَلَا يَتَبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيْهِ وَلَا يُشْرِكُ

فِي حُكْمِهِ أَحَدًا الَّذِي مَلَكَ الْمُلُوكُ بِقُدْرَتِهِ وَاسْتَعْبَدَ الْأَرْبَابُ
بِعِزَّتِهِ وَ سَادَ الْعُظَمَاءُ بِجُودِهِ وَ عَلَا السَّادَةُ بِمَجْدِهِ وَ انْهَدَّتْ
الْمُلُوكُ لِهَيْبَتِهِ وَ عَلَا أَهْلُ السُّلْطَانِ بِسُلْطَانِهِ وَ رُبُوبِيَّتِهِ وَ أَبَادَ
الْجَبَابِرَةُ بِقَهْرِهِ وَ أَذَلَّ الْعُظَمَاءُ بِعِزَّتِهِ وَ أَسَّسَ الْأُمُورَ بِقُدْرَتِهِ وَ نَبَا
الْمَعَالِي بِسُودَدِهِ وَ تَمَجَّدَ بِفَخْرِهِ وَ فَخَّرَ بِعِزِّهِ وَ عَزَّ بِجَبَرُوتِهِ وَ وَسَّعَ
كُلَّ شَيْءٍ بِرَحْمَتِهِ.

ای خدایی که آفریده‌ها را آفریده و کار آن‌ها را تدبیر و هیچ یک از آفریده‌ها را با دیگری نسنجیده و از غیر خود برای آفرینش کمک نگرفتی، سپس کارها را بر اساس سرنوشت حتمی‌ات امضا کرده و وقت مشخص برای آن‌ها قرار دادی. امور را به انصاف و به صورت حتمی مقرر نموده و با بخشش در آن‌ها دادگستری کرده و با فرمانت آن‌ها را از یکدیگر جدا ساخته و با عدالت در آن‌ها حکم رانده و نگاه داری خود، از آن‌ها آگاه شدی، آن‌گاه پایان کارها را به اراده خود و جایگاه آن‌ها را به سوی محبت و زمان آنها را به سوی سرنوشت قرار دادی. تغییری در سخنان او نیست یا فرمانش را به تأخیر اندازد، یا سرنوشت حتمیش را برگرداند و هیچ جایی برای رهایی از فرمان او و هیچ گریزی از مقدرات

او نیست و هرگز بر خلاف قول خود عمل ننموده و از خواسته‌اش تخلف نکرده و هر چیز را که بخواهد بدان می‌رسد و آن چیز نمی‌تواند او را ناتوان سازد و برای هر کسی هر چه را اراده کند قدرت سرپیچی ندارد و انجام هیچ چیز بر او سخت نیست و ساختن هیچ چیز بر او بزرگ و سنگین نیست و اطاعت اطاعت کنندگان بر فرمانروایی او نمی‌افزاید و نافرمانی گناه‌کاران از سلطه او نگاهیده و سخن او تغییر نکرده و هیچ کسی را در فرمانروایی شریک خود نمی‌گرداند، خدایی که با قدرت خویش پادشاهان را در اختیار درآورده و با عزتش پروردگان را به بندگی کشیده و به سخاوت‌مندی خویش بر بزرگان سروری یافته و به بلندپایگی‌اش بر سروران سرآمد گشته و شکوه همه پادشاهان در برابر بیم و شکوه او فرو ریخته است و با سلطه و پروردگاری خویش بر همه تسلط جوین برتری یافته و با قهر و غلبه‌اش سرکشان را نابود و با سربلندیش بزرگان را خوار و با قدرت خویش امور را بنیان نهاده و با سروری خود بر همه والایی‌ها سرآمده و به بالندگیش بلندی یافته و به سربلندیش بالیده و به شکوهش سربلند است و رحمت گستریش همه چیز را فرا گرفته است.

۴. إِيَّاكَ أَدْعُو وَإِيَّاكَ أَسْأَلُ وَمِنْكَ أَطْلُبُ وَإِلَيْكَ أَرْغَبُ

یا غایة الْمُسْتَضْعَفِينَ یا صَرِيحَ الْمُسْتَصْرِخِينَ وَمُعْتَمَدَ

الْمُضْطَّهِدِينَ وَمُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ وَ مُثِيبَ الصَّابِرِينَ وَ عِصْمَةَ
 الصَّالِحِينَ وَ حِرْزَ الْعَارِفِينَ وَ أَمَانَ الْخَائِفِينَ وَ ظَهَرَ اللَّاجِينَ وَ
 جَارَ الْمُسْتَجِيرِينَ وَ طَالِبَ الْغَادِرِينَ وَ مُدْرِكَ الْهَارِبِينَ وَ أَرْحَمَ
 الرَّاحِمِينَ وَ خَيْرَ النَّاصِرِينَ وَ خَيْرَ الْفَاصِلِينَ وَ خَيْرَ الْغَافِرِينَ
 وَ أَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ وَ أَسْرَعَ الْحَاسِبِينَ. لَا يُمْتَنِعُ مِنْ بَطْشِهِ وَلَا
 يُنْتَصَرُ مِنْ عِقَابِهِ وَلَا يُحْتَالُ لِكَيْدِهِ وَلَا يُدْرَكُ عِلْمُهُ وَلَا يُدْرَعُ
 مُلْكُهُ وَلَا يَقْهَرُ عِزُّهُ وَلَا يُذَلُّ اسْتِكْبَارُهُ وَلَا يُبْلَغُ جَبَرُوتُهُ وَلَا
 تَصْغُرُ عَظَمَتُهُ وَلَا يَضْمَلُ فُحْرُهُ وَلَا يَتَضَعُضَعُ رُكْنُهُ وَلَا تُرَامُ
 قُوَّتُهُ الْمُحْصِي لِبَرِّيَّتِهِ الْحَافِظِ أَعْمَالِ خَلْقِهِ.

تنها تو را خوانده و از تو درخواست کرده و از تو خواهش می‌کنم
 و به تو می‌گرامیم، ای منتهای خواسته‌ی ناتوانان، ای فریادرس
 فریادخواهان و ای تکیه‌گاه ستمدیدگان و نجات دهنده مؤمنان و
 پاداش دهنده به شکیبایان و نگاه دارنده شایستگان و پناهگاه عارفان
 و ایمنی بخش هراسناکان و پشتوانه پناه آورندگان و یاور پناه جویان
 و جویای فریب کاران و دریابنده گریختگان و مهربان‌ترین مهربانان و
 بهترین یاوران و برترین حکمرانان و بهترین آموزندگان و دادرس‌ترین

داوران و باشتاب‌ترین حسابرسان. هیچ کسی نمی‌تواند از سخت‌گیری او سرپیچی کند و برای رهایی از کیفرش از دیگری یاری بطلبد و در برابر مکر او چاره‌جویی کند. به منت‌های دانش او نمی‌توان رسید و از فرمانروایی و سلطنت او نمی‌توان جلوگیری نمود و بر عزتش نمی‌توان غلبه کرد و بزرگ‌منشی او را نمی‌توان خوار و ذلیل نمود و به شکوه چیره او نمی‌توان رسید و بزرگی او را نمی‌توان کوچک شمرد و بالندگی او از بین نمی‌رود و پایه او فرو نمی‌ریزد و آهنگ قوّت و نیروی او را نمی‌توان کرد، هم او که آفریده‌هایش را به شماره درآورده و از اعمال آن‌ها نگاه‌داری می‌کند.

۵. لَا ضِدَّ لَهُ وَلَا نِدَّ لَهُ وَلَا وَلَدَ لَهُ وَلَا صَاحِبَةَ لَهُ وَلَا سَمِيَّ لَهُ وَلَا كُفُولَهُ وَلَا قَرِيبَ لَهُ وَلَا شَبِيهَ لَهُ وَلَا نَظِيرَ لَهُ وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَا يَبْلُغُ شَيْءٌ مَبْلَغَهُ وَلَا يَقْدِرُ شَيْءٌ قُدْرَتَهُ وَلَا يُدْرِكُ شَيْءٌ أَثَرَهُ وَلَا يَنْزِلُ شَيْءٌ مَنَزَلَتَهُ وَلَا يُدْرِكُ شَيْءٌ أَحْرَزَهُ وَلَا يَحُولُ دُونَهُ شَيْءٌ. بَنَى السَّمَاوَاتِ فَاتَّقْنَهُنَّ وَمَا فِيهِنَّ بِعَظَمَتِهِ وَدَبَّرَ أَمْرَهُ تَدْبِيرًا فِيهِنَّ بِحِكْمَتِهِ وَكَانَ كَمَا هُوَ أَهْلُهُ لَا بِأَوَّلِيَّةٍ قَبْلَهُ وَكَانَ كَمَا يَتَّبِعِي لَهُ يَرَى وَلَا يُرَى وَهُوَ بِالْمَنْظَرِ

الْأَعْلَى يَعْلَمُ السِّرَّ وَالْعَلَانِيَةَ وَلَا يَخْفَى عَلَيْهِ خَافِيَةٌ وَلَا يَسِرُّ لِنَقِمَتِهِ وَاقِيَةً يَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى وَلَا تُحْصَنُ مِنْهُ الْقُصُورُ وَلَا تُجِنُّ مِنْهُ السُّتُورُ وَلَا تَكُنُّ مِنْهُ الْجُدُورُ وَلَا تُوَارِي مِنْهُ الْبُحُورُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَبِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ. يَعْلَمُ هَمَاهِمَ الْأَنْفُسِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ وَوَسَاوِسَهَا وَنِيَّاتِ الْقُلُوبِ وَنُطْقَ الْأَلْسُنِ وَرَجْعَ السِّفَاهِ وَبَطْشَ الْأَيْدِي وَنَقْلَ الْأَقْدَامِ وَخَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَالسِّرَّ وَأَخْفَى وَالنَّجْوَى وَمَا تَحْتَ الثَّرَى وَلَا يَشْغَلُهُ شَيْءٌ عَنْ شَيْءٍ وَلَا يُفْرِطُ فِي شَيْءٍ وَلَا يَنْسِي شَيْئاً لِشَيْءٍ.

نه مانندای برای او است و نه مشابه ای، نه فرزندی دارد و نه همسری، نه هم نامی دارد و نه همتایی، نه نزدیکی دارد و نه شبیه و نظیری و هیچ کسی نمی تواند سخنان او را تغییر دهد و هیچ چیز نمی تواند به جایگاه او برسد یا اندازه قدرت او را درک کرده یا بدان برسد، یا نشانه او را درک یا به مقام و منزلت او برسد و به چیزی که در حفظ او است نمی توان رسید و هیچ چیز نمی تواند او را از انجام چیزی جلوگیری کند. آسمان ها را بنیان نهاد و آن ها و آن چه را که در آن ها است به عظمت خویش استوار ساخت و به حکمت خویش، فرمانش را در آن ها به صورت شایسته تدبیر

و کارسازی نمود و پیوسته آن چنان که زبینه او است بوده نه به واسطه چیزی که پیش از او باشد، و پیوسته چنان است که سزاوار او می باشد. می بیند و دیده نمی شود، در حالی که در بلندترین تماشاگاه و از نهان و آشکار آگاه است و هیچ چیز بر او پنهان نیست و هیچ چیز نمی تواند از کیفر او جلوگیری کند. (اگر او اراده کند) خیلی سخت می گیرد و نه کاخ ها می توانند چیزی را به دور از دیده او مخفی نگاه دارند و نه پرده ها می توانند چیزی را از او پنهان کنند و نه دیوارها می توانند چیزی را از دید او در خود جای دهند و نه دریاها می توانند چیزی را از او نهان بدارند و او بر هر چیز توانا و به هر چیز آگاه است. از اندیشه جان ها و آنچه دل ها در خود نهان می دارند و نیز از وسوسه دل ها و اراده های قلبی و نیز از گفتار زبان ها و به هم خوردن لب ها و گرفتن دست ها و گام برداشتن قدم ها و هم چنین از نگاه مخفیانه و خیانت چشم ها و از رازها و بلکه مخفی تر از آن و نیز از رازگویی ها و آن چه در زیر خاک است، آگاه است و هیچ چیزی او را از چیز دیگر به خود مشغول نمی کند و در هیچ چیزی کوتاهی نمی کند و هیچ چیزی را به خاطر چیز دیگر فراموش نمی کند.

۶. أَسْأَلُكَ يَا مَنْ عَظَّمَ صَفْحَهُ وَ حَسَّنَ صُنْعَهُ وَ كَرَّمَ عَفْوَهُ وَ كَثَّرَتْ نِعْمَتُهُ وَ لَا يُحْصَى إِحْسَانُهُ وَ جَمِيلُ بَلَائِهِ

أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَقْضِيَ حَوَائِجِي الَّتِي
 أَفْضَيْتُ بِهَا إِلَيْكَ وَقُمْتُ بِهَا بَيْنَ يَدَيْكَ وَأَنْزَلْتُهَا بِكَ وَ
 شَكَوْتُهَا إِلَيْكَ مَعَ مَا كَانَ مِنْ تَقْرِيطِي فِيمَا أَمَرْتَنِي بِهِ
 وَتَقْصِيرِي فِيمَا نَهَيْتَنِي عَنْهُ. يَا نُورِي فِي كُلِّ ظُلْمَةٍ وَيَا
 انْسِي فِي كُلِّ وَحْشَةٍ وَيَا ثِقَتِي فِي كُلِّ شَدِيدَةٍ وَيَا رَجَائِي
 فِي كُلِّ كُرْبَةٍ وَيَا وَلِيَّيَّ فِي كُلِّ نِعْمَةٍ وَيَا دَلِيلِي فِي
 الظُّلَامِ أَنْتَ دَلِيلِي إِذَا انْقَطَعَتْ دِلَالَةُ الْأَدْلَاءِ فَإِنَّ دِلَالَتَكَ لَا
 تَنْقَطِعُ لَا يَضِلُّ مَنْ هَدَيْتَ وَلَا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ. أَنْعَمْتَ عَلَيَّ
 فَأَسْبَغْتَ وَرَزَقْتَنِي فَوَفَّرْتَ وَوَعَدْتَنِي فَأَحْسَنْتَ وَأَعْطَيْتَنِي
 فَأَجَزَلْتَ بِلَا اسْتِحْقَاقٍ لِذَلِكَ بِعَمَلٍ مِنِّي وَلَكِنْ ابْتِدَاءً مِنْكَ
 بِكَرَمِكَ وَجُودِكَ فَأَنْفَقْتُ نِعَمَتَكَ فِي مَعَاصِيكَ وَتَقَوَّيْتُ
 بِرِزْقِكَ عَلَى سَخَطِكَ وَأَفْنَيْتُ عُمْرِي فِيمَا لَا تُحِبُّ فَلَمْ
 يَمْنَعْكَ جُرْأَتِي عَلَيْكَ وَرُكُوبِي مَا نَهَيْتَنِي عَنْهُ وَدُخُولِي فِيمَا
 حَرَّمْتَ عَلَيَّ أَنْ عُدْتُ فِي مَعَاصِيكَ.

از تو درخواست می‌کنم! ای خدایی که گذشت بزرگ و کردارت زیبا و بخششت بزرگوارانه و نعمت فراوان است و نیکی‌ها و کردار زیباییت به شماره در نمی‌آید، که بر ما محمد و خاندان محمد درود فرستی و خواسته‌هایی را که پیش تو آورده و در پیشگاهت عرضه کرده و بر درگاهت فرود آورده و شکوه و گله‌گزاری نموده‌ام را برآورده سازی، با وجود این که من در انجام دستورات کوتاهی می‌ورزم و در آن چه نهی کرده‌ای، مقصرم. ای روشنایی من در هر تاریکی و ای انیس من در هر هراس و ای مورد اعتماد در هر سختی و ای امید من در هر اندوه و ای سرپرست من در هر نعمت و ای راهنمای من در هر تاریکی، تویی راهنمای من آن گاه که راهنمایی راهنمایان به پایان می‌رسد؛ زیرا راهنمایی تو پایان نمی‌پذیرد و کسی را که تو هدایت کنی، گمراه نمی‌گردد و هر کس را که تو سرپرستی کنی و دوست بداری خوار نمی‌گردد. نعمت خویش به صورت کامل و فراوان بر من ارزانی داشتی و به طور گسترده از روزی‌ات برخوردار نمودی و وعده نیک به من دادی و عطای فراوان به من بخشیدی، بی‌آن که من با عمل خویش استحقاق این‌ها را داشته باشم، بلکه تو خود با کرم و فزونی خویش، در شروع و بدون درخواست من این‌ها را به من ارزانی داشتی، ولی من نعمت را در معصیت و نافرمانی از تو صرف کردم و با بهره‌مندی

از روزی تو بر خشم و غضبت نیرو گرفته و عمرم را در آن چه دوست نداشتی سپری کردم و گستاخی من بر تو و ارتکاب آن چه از آن مرا نهی نموده ای و اقدام به آن چه بر من حرام گردانیده ای، مانع از آن نشد و دوباره به سوی معصیت و نافرمانی از تو بازگشتم.

۷. فَأَنْتَ الْعَائِدُ بِالْفَضْلِ وَأَنَا الْعَائِدُ فِي الْمَعَاصِي وَأَنْتَ يَا سَيِّدِي خَيْرُ الْمَوَالِي لِعَبِيدَةٍ وَأَنَا شَرُّ الْعَبِيدِ أَدْعُوكَ فَتُجِيبُنِي وَأَسْأَلُكَ فَتُعْطِينِي وَ أَسْكُتُ عَنْكَ فَتَتَبَّدِئُنِي وَ أَسْتَزِيدُكَ فَتَزِيدُنِي فَيَبْسُ الْعَبْدُ أَنَا لَكَ يَا سَيِّدِي وَمَوْلَايَ. أَنَا الَّذِي لَمْ أَزَلْ أَسِيءُ وَنَعْفِرُ وَلَمْ أَتَعَرَّضْ لِلْبَلَاءِ وَتُعَافِينِي وَلَمْ أَزَلْ أَتَعَرَّضْ لِلْهَلَكَةِ وَتُنَجِّنِي وَلَمْ أَزَلْ أَضِيعُ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ فِي ثَقَلِي فَتَحْفَظْنِي فَرَفَعْتَ خَسِيسَتِي وَأَقَلْتَ عَثْرَتِي وَ سَتَرْتَ عَوْرَتِي وَلَمْ تَقْضَحْنِي بِسِرِّيَّتِي وَلَمْ تُنَكِّسْ بِرَأْسِي عِنْدَ إِخْوَانِي بَلْ سَتَرْتَ عَلَيَّ الْقَبَائِحَ الْعِظَامَ وَالْفَضَائِحَ الْكِبَارَ وَأَظْهَرْتَ حَسَنَاتِي الْقَلِيلَةَ الصَّغَارَ مَنَّا مِنْكَ عَلَيَّ وَتَفَضَّلَا وَإِحْسَانَا وَ إِنْعَامَا وَاصْطِنَاعَا ثُمَّ أَمَرْتَنِي فَلَمْ أَتَّمِرْ وَزَجَرْتَنِي فَلَمْ أَنْزَجِرْ

وَلَمْ أَشْكُرْ نِعْمَتَكَ وَلَمْ أَقْبَلْ نَصِيحَتَكَ وَلَمْ أُؤَدِّ حَقَّكَ وَ
 لَمْ أَتْرُكْ مَعَاصِيكَ بَلْ عَصَيْتُكَ بِعَيْنِي وَلَوْ شِئْتَ أَعْمَيْتَنِي
 فَلَمْ تَفْعَلْ ذَلِكَ بِي وَعَصَيْتُكَ بِسَمْعِي وَلَوْ شِئْتَ أَصَمَّمْتَنِي
 فَلَمْ تَفْعَلْ ذَلِكَ بِي وَعَصَيْتُكَ بِيَدَيَّ وَلَوْ شِئْتَ لَكَنَعْتَنِي
 فَلَمْ تَفْعَلْ ذَلِكَ بِي وَعَصَيْتُكَ بِرِجْلِي وَلَوْ شِئْتَ جَذَمْتَنِي
 فَلَمْ تَفْعَلْ ذَلِكَ بِي وَعَصَيْتُكَ بِفَرْجِي وَلَوْ شِئْتَ لَعَقَمْتَنِي فَلَمْ
 تَفْعَلْ ذَلِكَ بِي وَعَصَيْتُكَ بِجَمِيعِ جَوَارِحِي وَلَمْ يَكْ هَذَا جَزْأُوكَ
 مِنِّي فَعَفَوَكَ عَفْوًا.

پس، تویی خدایی که پیاپی می بخشی و من پیاپی از تو نافرمانی
 می کنم و تو ای سرور من، بهترین سرور و آقا برای بندگان و من بدترین
 بنده هستم. تو را می خوانم و اجابت می کنی و تو را می خوانم و می دهی و
 خاموش می مانم و تو خود نعمت را بدون درخواست آغاز می کنی و از تو
 درخواست فزونی می کنم و فزونی می بخشی. پس من برای تو چه بنده ای
 هستم ای آقا و مولای من! من همان کسی هستم که پیوسته بد می کنم و
 می آمرزی و بلا بر من عارض می گردد و سلامتی می بخشی و همواره دچار
 نابودی می شوم و نجاتم می دهی و در طول شبانه روز پیوسته در کارهایم

دچار تباهی می‌گردم و تو نگهداری‌ام می‌کنی. بنابراین، تو بودی که من فرومایه را برتری بخشیدی و لغزشم را نادیده انگاشته و زشتی‌های مرا پوشیده نگاه داشتی و بوسیله بدی درونم رسوا نساخته و نزد برادرانم سرافکنده نکردی، بلکه از روی لطف، بزرگواریت، احسان، بخشش و نیکی بر من، اعمال زشت و رسوایی‌های بزرگ مرا پنهان داشته و کارهای نیک اندک و کوچک مرا آشکار ساختی. با این وجود، به من دستور دادی و گوش به فرمانت نکردم و نهی کردی و از انجام کار بد خودداری ننمودم و از نعمت سپاسگزاری نکردم و نصیحتت را نپذیرفتم و حقت را ادا ننمودم و نافرمانیت را ترک نکردم؛ بلکه با چشمم از تو نافرمانی کردم در حالی که اگر می‌خواستی، می‌توانستی کورم بکنی و چنین نکردی و با گوشم نافرمانی کردم در حالی که اگر می‌خواستی، می‌توانستی مرا ناشنوا بگردانی و چنین نمودی و با دستم نافرمانی کردم در حالی که اگر می‌خواستی می‌توانستی دست مرا شل کنی و چنین نکردی و با پایم از تو نافرمانی کردم در حالی که اگر می‌خواستی می‌توانستی پایم را قطع یا به بیماری جذام مبتلا کنی و چنین نکردی و با شرمگاهم نافرمانی کردم در حالی که اگر می‌خواستی، می‌توانستی مرا عقیم بگردانی و چنین نکردی و با همه اعضا و جوارحم نافرمانی کردم در حالی که این پاداش تو از سوی من نبود. پس گذشت گذشت را خواستارم.

۸. فَهَذَا أَنَا إِذَا عَبَدْتُكَ الْمُقَرَّبُ بِذَنْبِي الْخَاشِعُ بِذُلِّي الْمُسْتَكِينُ
 لَكَ بِجُرْمِي مُقَرَّرُكَ بِجِنَايَتِي مُتَضَرِّعٌ إِلَيْكَ رَاجٍ لَكَ فِي مَوْقِفِي هَذَا
 تَائِبٌ إِلَيْكَ مِنْ ذُنُوبِي وَمِنْ اقْتِرَافِي وَمُسْتَغْفِرٌ لَكَ مِنْ ظُلْمِي
 لِنَفْسِي رَاغِبٌ إِلَيْكَ فِي فَكَاحِ رَقَبَتِي مِنَ التَّارِ وَمُبْتَهِلٌ إِلَيْكَ فِي
 الْعُقُودِ مِنَ الْمَعَاصِي طَالِبٌ إِلَيْكَ أَنْ تُنْجِحَ لِي حَوَائِجِي وَتُعْطِيَنِي
 فَوْقَ رَغْبَتِي وَأَنْ تَسْمَعَ نِدَائِي وَتَسْتَجِيبَ دُعَائِي وَتَرْحَمَ تَضَرُّعِي
 وَشُكُوَيَ وَكَذَلِكَ الْعَبْدُ الْخَاطِئُ يَخْضَعُ لِسَيِّدِهِ وَيَخْشَعُ
 لِمَوْلَاهُ بِالذُّلِّ يَا أَكْرَمَ مَنْ أَقَرَّ لَهُ كُلُّ بِالذُّنُوبِ وَأَكْرَمَ
 مَنْ خَضَعَ لَهُ وَخُشِعَ مَا أَنْتَ صَانِعٌ بِمُقَرَّرِكَ بِذَنْبِهِ خَاضِعٌ
 لَكَ بِذُلِّهِ فَإِنْ كَانَتْ ذُنُوبِي قَدْ حَالَتْ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَنْ تُقْبَلَ
 عَلَيَّ بِوَجْهِكَ وَتَنْشُرَ عَلَيَّ رَحْمَتَكَ وَتُنْزِلَ عَلَيَّ شَيْئاً مِنْ بَرَكَاتِكَ
 وَتَرْفَعَ لِي إِلَيْكَ صَوْتاً أَوْ تَغْفِرَ لِي ذَنْباً أَوْ تَتَجَاوَزَ عَنِّي خَطِيئَةً.

اینک من همان بنده تو هستم که به گناهم اقرار نموده و با خواری
 در برابرت فروتنی نموده و به واسطه جرمم به درگاهت خاکساری
 می‌کنم، به جنایت خویش اعتراف نموده و به درگاهت تضرع می‌کنم

و در این جا که قرار دارم، به تو امید بسته و از همه گناهان و ارتکاب اعمال ناشایست، توبه می‌کنم و از ستم به خویش درخواست آمرزش نموده و آرزو مندم که مرا از آتش جهنم آزاد کنی، و به درگاهت تضرع کرده که از گناهانم درگذری و درخواست می‌کنم که خواسته‌هایم را برآوری و افزون بر خواسته‌ام به من عطا نموده و ندایم را شنیده و دعایم را بر آورده گردانی و بر تضرع و گله‌گزاری ام، رحم آوری، و این چنین بنده اشتباه کار در برابر آقای خود فروتنی می‌کند و با خاکساری در برابر مولایش افتادگی می‌کند. ای گرامی‌ترین کسی که همه در درگاه او اعتراف به گناه می‌کنند و ای ارجمندترین کسی که همه در برابر او اظهار فروتنی و افتادگی می‌کنند، با من که در درگاه تو به گناهانم اعتراف می‌کنم و با خاکساری فروتنی می‌نمایم، چه خواهی کرد؟ اگر گناهانم میان من و تو فاصله انداخته و مانع از آن شده که بر من روی آورده و رحمتت را بر من گسترانیده و بخشی از برکاتت را بر من فرود آورده و صدایم را به درگاهت برسانی، یا گناهانم را بیامرزی، یا از خطایم درگذری.

۹. فَهَآ أَنَا ذَا عَبْدُكَ مُسْتَجِيرًا بِكَرَمِ وَجْهِكَ وَعِزِّ جَلَالِكَ
وَمُتَوَجِّهًا إِلَيْكَ وَمُتَوَسِّلًا إِلَيْكَ وَمُقَرَّبًا إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَحَبِّ خَلْقِكَ إِلَيْكَ وَأَكْرَمِهِمْ لَدَيْكَ وَ

أُولَاهُمْ بِكَ وَأَطَاعِيهِمْ لَكَ وَأَعْظَمِيهِمْ مِنْكَ مَنْزِلَةً وَعِنْدَكَ
 مَكَانًا وَبِعِزَّتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْهُدَاةِ الْمَهْدِيِّينَ الَّذِينَ
 اقْتَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ وَأَمَرْتَ بِمَوَدَّتِهِمْ وَجَعَلْتَهُمْ وُلاَةَ الْأَمْرِ
 بَعْدَ نَبِيِّكَ. يَا مُذِلَّ كُلِّ جَبَّارٍ وَيَا مُعِزَّ كُلِّ ذَلِيلٍ قَدْ بَلَغَ
 مَجْهُودِي فَهَبْ لِي نَفْسِي السَّاعَةَ السَّاعَةَ بِرَحْمَتِكَ. اللَّهُمَّ لَا
 قُوَّةَ لِي عَلَى سَخَطِكَ وَلَا صَبْرَ لِي عَلَى عَذَابِكَ وَلَا غِنَاءَ لِي عَنْ
 رَحْمَتِكَ تَجِدُ مَنْ تُعَذِّبُ غَيْرِي وَلَا أَجِدُ مَنْ يَرْحُمُنِي غَيْرُكَ وَلَا
 قُوَّةَ لِي عَلَى الْبَلَاءِ وَلَا طَاقَةَ لِي عَلَى الْجُهِدِ.

اینک این من بنده توام که به روی ذات، یا نامها و صفات گرامی
 و سربلندی بزرگیت پناهنده شده و به تو روی آورده و توسل جسته‌ام
 و بوسیله قرار دادن پیامبرت، حضرت محمد، که درود خداوند بر او
 و خاندان او، محبوب‌ترین، گرامی‌ترین، شایسته‌ترین، مطیع‌ترین،
 برترین و والاترین آفریده‌ها در نزد تو، و خاندان هدایت‌گر و هدایت
 یافته او. درود خداوند بر آنان که اطاعت از آنان را واجب نموده و
 به دوستی با آنان دستور داده‌ای و فرمانروایان بعد از پیامبرت قرار
 داده‌ای، به درگاهت نزدیکی می‌جویم. ای به خواری کشاننده سرکشان

و ای سرافراز کننده خاکساران! توانم به پایان رسید، پس همین لحظه و همین لحظه، به رحمت خویش مرا به خویش ببخش. خداوندا! من توان ایستادگی در برابر خشم را نداشته و نمی توانم در برابر کيفرت شکيبا باشم و از رحمت بی نیاز نیستم، تو غير مرا می یابی که کيفر کنی ولی من کسی جز تو را نمی یابم که بر من رحم آورد و نمی توانم در برابر بلایت ایستادگی کنم و تحملی برای تلاش ندارم.

۱۰. أَسْأَلُكَ بِحَقِّ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَبِآلِهِ
الطَّاهِرِينَ وَ أَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِالْأَيِّمَةِ الَّذِينَ اخْتَرْتَهُمْ لِسِرِّكَ
وَ أَطْلَعْتَهُمْ عَلَى وَحْيِكَ وَ اخْتَرْتَهُمْ بِعِلْمِكَ وَ طَهَّرْتَهُمْ وَ
خَلَصْتَهُمْ وَ اصْطَفَيْتَهُمْ وَ صَفَّيْتَهُمْ وَ جَعَلْتَهُمْ هُدًى مَهْدِيَّينَ
وَ اِتَّمَنْتَهُمْ عَلَى وَحْيِكَ وَ عَصَمْتَهُمْ عَنْ مَعَاصِيكَ وَ رَضَيْتَهُمْ
لِخَلْقِكَ وَ خَصَصْتَهُمْ بِعِلْمِكَ وَ اجْتَبَيْتَهُمْ وَ حَبَوْتَهُمْ وَ جَعَلْتَهُمْ
حُجْبًا عَلَى خَلْقِكَ وَ أَمَرْتَ بِطَاعَتِهِمْ وَ لَمْ تُرَخِّصْ لِأَحَدٍ فِي
مَعْصِيَتِهِمْ وَ فَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ عَلَى مَنْ بَرَأْتَ وَ أَتَوَسَّلُ بِهِمْ
إِلَيْكَ فِي مَوْفِي الْيَوْمِ أَنْ تَجْعَلَنِي مِنْ خِيَارِ وَفْدِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ

عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْحَمَ صُرَاخِي وَاعْتِرَافِي بِذَنْبِي وَ
تَضَرُّعِي وَارْحَمَ طَرْحِي رَحْلِي بِفَنَائِكَ وَارْحَمَ مَسِيرِي إِلَيْكَ
يَا أَكْرَمَ مَنْ سُئِلَ يَا عَظِيمًا يُرْجَى لِكُلِّ عَظِيمٍ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي
الْعَظِيمَ فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الْعَظِيمَ إِلَّا الْعَظِيمُ.

به حق پیامبرت، حضرت محمد- درود خداوند بر او و خاندان او-
و خاندان پاک او، از تو درخواست می‌کنم، و به امامانی توسل می‌جویم
که آنان را برای نگهداری اسرار خود برگزیده و از وحیت آگاه گردانیده
ای و به دانشت آنان را برگزیده و پاک و پاکیزه ساخته و گزینش نموده
و بی‌آلایش ساخته و هدایتگر و هدایت یافته و امانت‌دار وحی خویش
قرار داده ای و از گناه باز داشته و برای آفریده هایت پسندیده‌ای و به
دانش خود ویژه گردانیده و برگزیده ای و نعمت را به آنان ارزانی داشته
و حجت خویش بر آفریده‌ها قرار داده و به پیروی از آنان دستور داده و
به هیچ کسی اجازه نافرمانی از آنان را نداده ای و پیروی از آنان را بر همه
آفریده‌های خویش واجب گردانیده ای، و نیز امروز و اکنون که در این
جا ایستاده‌ام، به آنان توسل جسته و از تو می‌خواهم که مرا از بهترین و
برگزیده‌ترین وارد شوندگان بر خود قرار دهی. خداوند! بر محمد و خاندان
محمد درود فرست و بر ناله و اقرار به گناه و گریه و افکندن توشه‌ام بر

آستانه‌ات و راهی شدنم به سویت رحمت بگستران، ای گرامی‌ترین درخواست شدگان، ای بزرگی که برای گناه بزرگ به تو امید بسته می‌شود، گناه بزرگ مرا بیامرزد، به راستی که گناه بزرگ را جز بزرگ نمی‌آمرزد.

۱۱. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فَكَأَكْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ يَا رَبَّ الْمُؤْمِنِينَ لَا تَقْطَعْ رَجَائِي يَا مَنَّانُ مَنْ عَلَى يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ يَا مَنْ لَا يَخِيبُ سَائِلُهُ لَا تَرُدَّنِي يَا عَفْوُاعْفُ عَنِّي يَا تَوَّابُ تُبُّ عَلَيَّ وَاقْبَلْ تَوْبَتِي يَا مَوْلَايَ حَاجَتِي الَّتِي إِنْ أُعْطِيتْنِيهَا لَمْ يَضُرَّنِي مَا مَنَعْتَنِي وَ إِنْ مَنَعْتَنِيهَا لَمْ يَنْفَعْنِي مَا أُعْطِيتْنِي فَكَأَكْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ اللَّهُمَّ بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَنِّي تَحِيَّةً وَسَلَاماً وَ بِهِمُ الْيَوْمَ فَاسْتَنْقِذْنِي يَا مَنْ أَمَرَ بِالْعَفْوِ يَا مَنْ يُجْزِي عَلَى الْعَفْوِ يَا مَنْ يَعْفُو يَا مَنْ رَضِيَ بِالْعَفْوِ يَا مَنْ يُثِيبُ عَلَى الْعَفْوِ الْعَفْوُ.

خدایا! همانا از تو می‌خواهم که مرا از آتش جهنم آزاد کنی. ای پروردگار مؤمنان! امیدم را قطع مکن. ای بسیار بخشنده! بر من ببخش. ای مهربان‌ترین مهربانان! ای خدایی که درخواست کنندگان از خود را نا امید نمی‌گردانی، مرا از درگاه خود مران. ای بسیار گذشت کننده

از من درگذر، ای بسیار توبه پذیر توفیق توبه به من داده و توبه‌ام را بپذیر. ای سرور من! خواسته‌ای از تو دارم که اگر آن را به من دهی، هر چه را از من باز داری، زیانی به من نمی‌رساند و اگر آن را از من باز داری، هر چه به من دهی، سودی به حال من ندارد، و آن آزادیم از آتش جهنم است. خدایا! درود و سلام مرا به روح محمد و خاندان محمد برسان و بوسیله آنان، امروز مرا نجات ده. ای خدایی که دستور گذشت داده‌ای، ای خدایی که در برابر گذشت پاداش نیک می‌دهی، ای خدایی که گذشت می‌کنی، ای خدایی که از گذشت خشنودی، ای خدایی که در برابر گذشت پاداش می‌دهی، گذشتت گذشتت را خواستارم.

بیست مرتبه «العفو» را گفت و عرضه داشت:

۱۲. أَسْأَلُكَ الْيَوْمَ الْعَفْوَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ أَحَاطَ بِهِ عِلْمُكَ. هَذَا مَكَانُ الْبَائِسِ الْفَقِيرِ هَذَا مَكَانُ الْمُضْطَرِّ إِلَى رَحْمَتِكَ هَذَا مَكَانُ الْمُسْتَجِيرِ بِعَفْوِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ هَذَا مَكَانُ الْعَائِذِ بِكَ مِنْكَ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَمِنْ فُجَاءَةِ نِقْمَتِكَ يَا أَمَلِي يَا رَجَائِي يَا خَيْرَ مُسْتَغَاثٍ يَا أَجْوَدَ الْمُعْطِينَ يَا مَنْ سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبَهُ. يَا سَيِّدِي وَمَوْلَايَ وَرَجَائِي وَثِقَتِي

وَمُعْتَمِدِي وَيَا ذُخْرِي وَظَهْرِي وَعُدَّتِي وَغَايَةَ أَمَلِي وَرَغْبَتِي يَا
 غِيَاثِي يَا وَارِثِي مَا أَنْتَ صَانِعٌ بِي فِي هَذَا الْيَوْمِ الَّذِي فَرَعْتُ فِيهِ
 إِلَيْكَ وَكَثُرْتُ فِيهِ الْأَصْوَاتُ. أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ
 وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَقْلِبَنِي فِيهِ مُقْلِحاً مُنْجِئاً بِأَفْضَلِ مَا انْقَلَبَ
 بِهِ مِنْ رَضِيَتْ عَنْهُ وَاسْتَجَبَتْ دُعَاءُهُ وَقَبِلَتْهُ وَأَجَزَلَتْ حَبَاهُ وَ
 عَفَرَتْ ذُنُوبَهُ وَأَكْرَمَتْهُ وَلَمْ تَسْتَبْدِلْ بِهِ سِوَاهُ وَشَرَفَتْ مَقَامَهُ
 وَبَاهَيْتْ بِهِ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُ وَقَلْبَتْهُ بِكُلِّ حَوَائِجِهِ وَأَحْيَيْتَهُ بَعْدَ
 الْمَمَاتِ حَيَاةً طَيِّبَةً وَخَتَمْتَ لَهُ بِالْمَغْفِرَةِ وَالْحَقَّةِ يَمَنْ تَوَلَّاهُ.

در این روز بخشودگی و از هر خیری که علم تو آن را فرا گرفته را
 خواستارم. این جایگاه، جایگاه بنده بیچاره و نیازمند است. این،
 جایگاه درمانده و نیازمند به رحمت تو است. این، جایگاه پناهجوی
 به گذشت از کيفرت می باشد. این، جایگاه پناه آورنده به تو از کيفر تو
 است. از خشم تو و از اینکه ناگهان فرا رسد، به خشنودیت پناه می برم.
 ای آرزو و امید من، ای بهترین فریادرس، ای بخشنده ترین بخشنده،
 ای کسی که رحمتت بر خشمیت پیشی گرفته است. ای سرور و مولا و
 امید و مورد اعتماد و تکیه گاه من، ای ذخیره و پشتیبان و اندوخته و

نهایت آرزو و خواسته ی من، ای فریادرس و ای وارث من، در این روز که به تو پناهنده شده ام و و صداهای فراوان به سوی تو بلند است، با من چه خواهی کرد؟ از تو می خواهم که بر محمد و خاندان محمد درود فرست و در این روز مرا رستگار و کامیاب از درگاهت برگردان، به بهترین صورت که از کسی شنود گردیده و دعایش را پاسخ داده و پذیرفته و عطای فراوان به او بخشیده و گناهانش را آمرزیده و گرامی می داری و فرد دیگر را به جای او بر نمی گزینی و مقامش را والا گردانیده و در نزد افراد بهتر از او به وی افتخار کنی و با برآوردن تمامی خواسته هایش از درگاهت برگردانده و بعد از مرگ نیز او را به زندگانی پاکیزه زنده گردانی و پایان کار او را به آموزش و به آنان که دوستش می دارد، پیوند دهی.

۱۳. اللَّهُمَّ إِنَّ لِكُلِّ وَافِدٍ جَائِزَةً وَلِكُلِّ زَائِرٍ كَرَامَةً وَلِكُلِّ سَائِلٍ لَكَ عَطِيَّةً وَلِكُلِّ رَاجٍ لَكَ ثَوَاباً وَلِكُلِّ مُلْتَمِسٍ مَا عِنْدَكَ جَزَاءً وَلِكُلِّ رَاغِبٍ إِلَيْكَ هَبَةً وَلِكُلِّ مَنْ فَرَعَ إِلَيْكَ رَحْمَةً وَ لِكُلِّ مَنْ رَغِبَ إِلَيْكَ زُلْفَى وَلِكُلِّ مُتَضَرِّعٍ إِلَيْكَ إِجَابَةً وَلِكُلِّ مُسْتَكِينٍ إِلَيْكَ رَأْفَةً وَلِكُلِّ نَازِلٍ بِكَ حِفْظاً وَلِكُلِّ مُتَوَسِّلٍ إِلَيْكَ عَفْواً وَقَدْ وَفَدْتُ إِلَيْكَ وَوَقَفْتُ بَيْنَ يَدَيْكَ فِي هَذَا

الْمَوْضِعَ الَّذِي شَرَّفْتُهُ رَجَاءً لِّمَا عِنْدَكَ فَلَا تَجْعَلْنِي الْيَوْمَ أَحْيَبَ
وَقْدِكَ وَأَكْرَمَنِي بِالْجَنَّةِ وَمُنَّ عَلَيَّ بِالْمَغْفِرَةِ وَجَمِّلْنِي بِالْعَافِيَةِ
وَأَجِرْنِي مِنَ النَّارِ وَأَوْسِعْ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلَالِ الطَّيِّبِ وَادْرَأْ
عَنِّي شَرَفَسَقَةِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ وَشَرَّ شَيَاطِينِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ.

خدایا! هر وارد شونده‌ای جایزه‌ای دارد و هر زیارت کننده‌ای
کرامتی و هر درخواست کننده‌ای هدیه‌ای و هر امیدواری پاداش و
هر درخواست کننده‌ای از تو مزد و هر گراینده به درگاهت هدیه‌ای و
هر پناه جویی رحمت و هر خواهش کننده‌ای نزدیکی و جایگاه و هر
گریه کننده‌ای پاسخ و هر نیازمندی مهربانی و هر فرود آمده‌ای نگاه
داری و هر توسل کننده‌ای از گذشتت برخوردار است، و من اکنون به
درگاهت وارد شده و در این مکان که شرافت داده‌ای، به امید آن چه در
نزد تو است در پیشگاهت ایستاده‌ام. پس امروز مرا از نومیدترین وارد
شوندگان بر خود قرار مده، بلکه با بهشت مرا گرمی دار و آمرزش را به
من ارزانی داشته و با سلامتی بخشیت مرا زیبا ساخته و از آتش جهنم
پناهم داده و از روزی حلال و پاکیزه‌ات بر من بگستران و شرّ بدکاران
عرب و عجم و شرّ شیطان‌های جنّی و انسی را از من دور بدار.

۱۴. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَلَا تَرُدَّنِي خَائِباً وَ
 سَلِّمْنِي مَا بَيْنِي لِقَائِكَ حَتَّى تُبَلِّغَنِي الدَّرَجَةَ الَّتِي فِيهَا
 مُرَافَقَةُ أَوْلِيَائِكَ وَاسْقِنِي مِنْ حَوْضِهِمْ مَشْرَباً رَوِيّاً لَا أَظْمَأُ بَعْدَهُ
 وَاحْشُرْنِي فِي زُمْرَتِهِمْ وَتَوَقَّيْ فِي حِزْبِهِمْ وَعَرِّفْنِي وُجُوهَهُمْ فِي
 رِضْوَانِكَ وَالْجَنَّةِ فَإِنِّي رَضِيتُ بِهِمْ هُدَاهُ. يَا كَافِيَ كُلِّ شَيْءٍ
 وَلَا يَكْفِي مِنْهُ شَيْءٌ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاصْفِنِي
 شَرّاً أَحْذَرُ وَشَرّاً لَا أَحْذَرُ وَلَا تَكْلِنِي إِلَى أَحَدٍ سِوَاكَ وَبَارِكْ
 لِي فِيمَا رَزَقْتَنِي وَلَا تَسْتَبْدِلْ بِي غَيْرِي وَلَا تَكْلِنِي إِلَى أَحَدٍ مِنْ
 خَلْقِكَ وَلَا إِلَى رَأْيٍ فَيُعْجِزْنِي وَلَا إِلَى الدُّنْيَا فَتَلْفِظْنِي وَلَا إِلَى
 قَرِيبٍ وَلَا بَعِيدٍ بَلْ تَفَرَّدْ بِالصَّنْعِ لِي يَا سَيِّدِي وَمَوْلَايَ.

خدایا! بر محمد و خاندان محمد درود فرست و مرا نومید برمگردان و
 میان من و ملاقات با خود، مرا سالم و بی گزند بدار، تا این که مرا به پایه
 همدمی با دوستان نایل گردانی و شرابی گوارا از حوض آنان به من
 بنوشانی به گونه ای که هرگز بعد از آن تشنه نگردم، و مرا در زمره آنان
 محشور کرده و عضو گروه آنان میرانده و در مقام رضا و بهشت چهره

آنان را به من بشناسان؛ زیرا که من از آنان به عنوان هدایت‌گر خشنودم. ای کفایت‌کننده هر چیز که هیچ چیز نمی‌تواند از تو کفایت کند، بر محمد و خاندان محمد درود فرست و مرا از شر آن چه پرهیز می‌کنم و یا نمی‌کنم، کفایت کن و مرا به هیچ کسی به جز خود وامگذار و آن چه را که به من روزی کرده ای مبارک گردان، و فرد دیگر را به جای من مگزین و مرا به آفریده‌هایت و به رأی خود واگذار مکن، تا مبادا مرا ناتوان گرداند، و به دنیا وامگذار تا مبادا مرا رها نموده و به دور بيفکند، و به نزدیک و دور وامگذار، بلکه تنها به نیکی به من بپرداز ای آقا و سرور من.

۱۵. اللَّهُمَّ أَنْتَ أَنْتَ انْقَطَعَ الرَّجَاءُ إِلَّا مِنْكَ فِي هَذَا الْيَوْمِ
تَطَوَّلَ عَلَيَّ فِيهِ بِالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ. اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الْأَمَكَةِ
الشَّرِيفَةِ وَرَبَّ كُلِّ حَرَمٍ وَمَشْعَرٍ عَظُمَتْ قُدْرُهُ وَشَرَفَتْهُ وَ
بِالْبَيْتِ الْحَرَامِ وَبِالْحِلِّ وَالْحَرَامِ وَالرُّكْنِ وَالْمَقَامِ صَلِّ عَلَى
مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْجِ [لِي] كُلَّ حَاجَةٍ مِمَّا فِيهِ صَلَاحُ
دِينِي وَدُنْيَايَ وَآخِرَتِي وَاعْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ وَلَدَنِي مِنْ
الْمُسْلِمِينَ وَارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا وَاجْزِهِمَا عَنِّي
خَيْرَ الْجَزَاءِ وَعَرِّفْهُمَا بِدُعَائِي لَهُمَا مَا تَقَرَّبَ بِهِ أَعْيُنُهُمَا فَإِنَّهُمَا

قَدْ سَبَقَانِي إِلَى الْغَايَةِ وَخَلَقْتَنِي بَعْدَهُمَا فَشَفِّعْنِي فِي نَفْسِي
وَفِيهِمَا وَفِي جَمِيعِ أَسْلَافِي مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي هَذَا الْيَوْمِ يَا
أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

خدایا! تو و فقط تو را می‌خواهم، امیدم در این روز جز از تو گسسته
است. در این روز رحمت و آمرزش را بر من ارزانی دار. خداوندا!
ای پروردگار این مکان‌های شریف و پروردگار «حرم» و «مشعر» که
قدرش را بزرگ داشته و عظمت بخشیده ای و به حق خانه محترم
و سرزمین «حَلَّ» و «حرم» و رکن کعبه و مقام ابراهیم، بر حضرت
محمّد و خاندان او درود فرست و همه نیازهای مرا که صلاح دین،
دنیا و آخرتم در آن است، برآور، و من و پدر و مادر من و نیاکان پدر و
مادری مسلمان مرا بیامرز و بر پدر و مادر من رحمت فرود آور، همان
گونه که آن دو در حال کودکی مرا پرورش دادند و بهترین پاداش را
به آن دو عطا کن و به واسطه دعایم آن دو را با چیزی آشنا کن که
چشم‌هایشان بدان روشن گردد؛ زیرا آن دو در حرکت به سوی مقصد
از من پیشی گرفته‌اند و مرا بعد از آن دو آفریده‌ای. پس در این روز،
شفاعت مرا در رابطه با خودم و درباره آن دو و همه نیاکان مؤمنم
بپذیر، ای رحم‌کننده ترین رحم‌کنندگان.

۱۶. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَفَرِّجْ عَنْ آلِ مُحَمَّدٍ
وَأَجْعَلْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ وَانصُرْهُمْ وَانْتَصِرْ
بِهِمْ وَأَنْجِزْ لَهُمْ مَا وَعَدْتَهُمْ وَبَلِّغْنِي فَتْحَ آلِ مُحَمَّدٍ وَاكْفِنِي
كُلَّ هَوْلٍ دُونَهُ ثُمَّ اقْسِمِ اللَّهُمَّ لِي فِيهِمْ نَصِيباً خَالِصاً يَا
مُقَدِّرَ الْأَجَالِ يَا مُقْسِمَ الْأَرْزَاقِ افْسَحْ لِي فِي عُمْرِي وَابْسُطْ لِي
فِي رِزْقِي. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَصْلِحْ لَنَا إِمَامَنَا
وَأَسْتَصْلِحْهُ وَأَصْلِحْ عَلَى يَدَيْهِ وَآمِنْ خَوْفُهُ وَخَوْفَنَا عَلَيْهِ وَ
اجْعَلْهُ اللَّهُمَّ الَّذِي تَنْتَصِرُ بِهِ لِدِينِكَ.

خدایا! بر محمد و خاندان محمد درود فرست و از خاندان محمد
اندوه گشایی کن و آنان را امامانی قرار ده که به حق رهنمون گردیده و
به آن بازمی گردانند و آنان را یاری ده و به واسطه آنان دینت را یاری کن
و به آن چه که به آنان وعده داده‌ای، وفا کن و مرا به پیروزی خاندان
محمد نایل گردان و در راه رسیدن به آن از هر امر هولناک کفایت
نما. سپس ای خدا بهره‌ای پاک و بی‌آلایش در رابطه با آنان برای من
تقسیم نما. ای تعیین کننده عمرها و ای تقسیم کننده روزی‌ها، عمر مرا
طولانی و روزی‌ام را گسترده بگردان. خداوندا! بر محمد و خاندان محمد

درود فرست و امام ما را شایسته بگردان و امور ما را به او سامان ده و بیم او را و نیز بیم ما را بر او ایمن گردان و ای خدا او را برای دینت یاری نما.

۱۷. اللَّهُمَّ اَمْلَأِ الْأَرْضَ بِهِ عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مُلِئَتْ ظُلْمًا وَ جَوْرًا وَ اَمْنُنْ بِهِ عَلَي فُقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ وَ اَرَامِلِهِمْ وَ مَسَاكِينِهِمْ وَ اجْعَلْنِي مِنْ خِيَارِ مَوَالِيهِ وَ شِيعَتِهِ أَشَدَّهُمْ لَهُ حُبًّا وَ أَطْوَعِهِمْ لَهُ طَوْعًا وَ أَنْفَذِهِمْ لِأَمْرِهِ وَ أَسْرِعِهِمْ إِلَى مَرْضَاتِهِ وَ أَقْبَلِهِمْ لِقَوْلِهِ وَ أَقْوَمِهِمْ بِأَمْرِهِ وَ ارْزُقْنِي الشَّهَادَةَ بَيْنَ يَدَيْهِ حَتَّى أَلْقَاكَ وَ أَنْتَ عَنِّي رَاضٍ.

خدایا! به وجود او زمین را از داد و انصاف آکنده کن، چنان که از ستم و جور پر است و وجود او را بر فقرا و بی همسران و افراد بیچاره مسلمان ممت گذارده و مرا از بهترین دوستان و شیعیان او بگردان. مرا از سخت ترین دوستداران او و از کسانی که به شیوه شایسته از او پیروی نموده و سرسپرده فرمان او هستند و زودتر از همه به خشنودی او می شتابند و سخن او را می پذیرند و برای اجرای فرمان او به پا می خیزند قرار ده، و شهادت در پیشاری او را به من روزی کن، تا این که در حالی که تو از من خشنودی، با تو ملاقات کنم.

۱۸. اللَّهُمَّ إِنِّي خَلَفْتُ الْأَهْلَ وَالْوَلَدَ وَمَا خَوَّلْتَنِي وَخَرَجْتُ
إِلَيْكَ وَوَكَّلْتُ مَا خَلَفْتُ إِلَيْكَ فَأَحْسِنْ عَلَيَّ فِيهِمُ الْخَلَفَ
فَإِنَّكَ وَلِيٌّ ذَلِكَ مِنْ خَلْقِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ لَا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبِّ
الْأَرْضِينَ السَّبْعِ وَمَا فِيهِنَّ وَمَا بَيْنَهُنَّ وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ وَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

خدایا! من خانواده و فرزندان و آنچه را که تو به من روزی کرده‌ای،
رها کردم و به سوی تو بیرون آمده و همه کسانی را که رها کردم، به تو
واگذار نمودم. پس به صورت نیک از من جانشینی کن، که تو سرپرست
آفریده‌هایت می‌باشی. خدایی غیر خداوند بردبار و بخشنده نیست،
خدایی غیر خداوند بلندمرتبه و بزرگ نیست. پاک است خدایی که
پروردگار آسمان‌ها و زمین‌های هفت گانه و آن چه در آن‌ها و میان آن‌ها
وجود دارد، می‌باشد و او پروردگار عرش بزرگ است و ستایش خدا را که
پروردگار جهانیان می‌باشد.

از دعاهای امام سجاد علیه السلام در روز عرفه این است:

۱. الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ رَبِّ الْأَرْبَابِ وَإِلَهُ كُلِّ مَالُوهِ وَ
خَالِقِ كُلِّ مَخْلُوقٍ وَوَارِثِ كُلِّ شَيْءٍ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ
وَلَا يَعْزُبُ عَنْهُ عِلْمُ شَيْءٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ وَهُوَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبٌ. أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْأَحَدُ الْمُتَوَحِّدُ
الْفَرْدُ الْمُتَفَرِّدُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْكَرِيمُ الْمُتَكَرِّمُ
الْعَظِيمُ الْمُتَعَظَّمُ الْكَبِيرُ الْمُتَكَبِّرُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
الْعَلِيُّ الْمُتَعَالِ السَّدِيدُ الْمَحَالِ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
السَّمِيعُ الْبَصِيرُ الْقَدِيمُ الْخَبِيرُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْكَرِيمُ
الْأَكْرَمُ الدَّائِمُ الْأَدْوَمُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْأَوَّلُ قَبْلَ
كُلِّ أَحَدٍ وَالْآخِرُ بَعْدَ كُلِّ عَدَدٍ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
الدَّانِي فِي عُلُوِّهِ وَالْعَالِي فِي دُنُوِّهِ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ذُو

الْبَهَاءِ وَالْمَجْدِ وَالْكَبرِيَاءِ وَالْحَمْدِ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
الَّذِي أَنْشَأْتَ الْأَشْيَاءَ مِنْ غَيْرِ سِنَخٍ وَصَوَّرْتَ مَا صَوَّرْتَ مِنْ
غَيْرِ مِثَالٍ وَابْتَدَعْتَ الْمُبْتَدَعَاتِ بِلَا احْتِذَاءٍ.

ستایش خداوند را شایسته است که پروردگار جهانیان است. خدایا!
ستایش مخصوص توست ای پدید آورنده آسمانها و زمین صاحب
شکوه و بزرگواری پرورنده پرورندگان و معبود هر معبودی و آفریدگار
هر آفریده ای و میراث دار هر چیزی. هیچ چیزی مانند او نیست و علم
چیزی از او پنهان نیست و او به همه چیز فراگیر و بر هر چیز نگهبان
است. تو آن معبودی هستی که جز تو معبودی نیست؛ یکتا در اوج
یکتایی تنها در اوج بی مانندی، و تو آن معبودی هستی که جز تو
معبودی نیست؛ بزرگوار در نهایت عزت بزرگ در نهایت بزرگی عالی قدر
در اوج کبریایی. تو آن معبودی هستی که جز تو معبودی نیست؛ بلند
مرتبه، در اوج تعالی؛ سخت کیفر، و تو آن معبودی هستی که جز تو
معبودی نیست؛ بخشنده مهربان دانای حکیم، و تو آن معبودی هستی
که جز تو معبودی نیست؛ شنوای بینا؛ همیشگی آگاه، و تو آن معبودی
هستی که جز تو معبودی نیست؛ بزرگوار در اوج بزرگواری پاینده در
نهایت پایدگی. تو آن معبودی هستی که جز تو معبودی نیست؛ پیش

از هر آفریده و آخر پس از هر آفریده، و تو آن معبودی هستی که جز تو معبودی نیست؛ در بلند مرتبگیش نزدیک و در نزدیکیش بلند مرتبه، و تو آن معبودی هستی که جز تو معبودی نیست؛ صاحب جمال و شکوه و کبرایی و ستایش، و تو آن معبودی هستی که جز تو معبودی نیست که اشیاء را بی ماده (اصل) آفریدی و هرچه را صورت بخشیدی بی الگو نگاشتی و نوپیدها را بدون تقلید پدید آوردی.

۲. أَنْتَ الَّذِي قَدَّرْتَ كُلَّ شَيْءٍ تَقْدِيرًا وَيَسَّرْتَ كُلَّ شَيْءٍ تَيْسِيرًا وَدَبَّرْتَ مَا دُونَكَ تَدْبِيرًا. أَنْتَ الَّذِي لَمْ يُعْنِكَ عَلَى خَلْقِكَ شَرِيكٌ وَلَمْ يُوَازِرْك فِي أَمْرِكَ وَزِيرٌ وَلَمْ يَكُنْ لَكَ مُشَاهِدٌ وَلَا نَظِيرٌ. أَنْتَ الَّذِي أَرَدْتَ فَكَانَ حَتْمًا مَا أَرَدْتَ وَ قَضَيْتَ فَكَانَ عَدْلًا مَا قَضَيْتَ وَ حَكَمْتَ فَكَانَ نِصْفًا مَا حَكَمْتَ. أَنْتَ الَّذِي لَا يَحْوِيكَ مَكَانٌ وَلَمْ يَقُمْ لِسُلْطَانِكَ سُلْطَانٌ وَلَمْ يُعِيكَ بُرْهَانٌ وَلَا بَيَانٌ. أَنْتَ الَّذِي أَحْصَيْتَ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا وَجَعَلْتَ لِكُلِّ شَيْءٍ أَمْدًا وَقَدَّرْتَ كُلَّ شَيْءٍ تَقْدِيرًا. أَنْتَ الَّذِي قَصُرَتْ الْأَوْهَامُ عَنْ ذَاتِيَّتِكَ وَ عَجَزَتْ

الْأَفْهَامُ عَنْ كَيْفِيَّتِكَ وَلَمْ تُدْرِكِ الْأَبْصَارُ مَوْضِعَ أَيْبَتِكَ.
 أَنْتَ الَّذِي لَا تُحَدُّ فَتَكُونُ مَحْدُوداً وَلَمْ تُمَثَّلْ فَتَكُونِ مَوْجُوداً وَ
 لَمْ تَلِدْ فَتَكُونِ مَوْلُوداً. أَنْتَ الَّذِي لَا ضِدَّ مَعَكَ فَيُعَايْنُكَ وَلَا
 عَدْلَ لَكَ فَيُكَاثِرُكَ وَلَا نِدَّ لَكَ فَيُعَارِضُكَ. أَنْتَ الَّذِي ابْتَدَأَ وَ
 اخْتَرَعَ وَاسْتَحْدَثَ وَابْتَدَعَ وَأَحْسَنَ صُنْعَ مَا صَنَعَ.

تو همانی هستی که برای هر چیز اندازه ای مقدر نموده و هر چیز را برای کاری آسان گردانیدی و غیر خود را نیکو تدبیر فرمودی. تو هستی که بر آفرینشت شریکی تو را یاری نکرد و بر اجرای فرمانت وزیری تو را مساعدت ننمود و هرگز برای تو نظاره گر و همانندی نبود. تو هستی که اراده فرمودی و آنچه اراده نمودی حتمی گردید و تقدیر فرمودی و آنچه تقدیر نمودی عین عدالت بود و حکم راندی و آنچه حکم راندی انصاف بود. تو همانی که مکانی تو را در بر نگیرد و در برابر غلبه ات اقتداری بر جای نماند و هیچ دلیل و کلام روشنی درمانده ات نسازد. تو همانی که شمار همه چیز را می دانی و برای هر چیز پایانی قرار دادی و اندازه ای مقدر نمودی. تو همانی هستی که و همها از ادراک ذاتت ناتوان و فهمها از درک چگونگی تو فرومانده و چشمها کجایی ات را در نیافته اند. تو همانی که حد نیافته ای تا محدود گردی و ممثل نگشته

ای تا موجود شوی و نزاده ای تا زاده شده باشی. تو همانی که مخالفی با تو نیست تا با تو ستیزه کند و همتایی برایت نیست تا بر تو چیره شود و همانندی برایت نیست تا با تو مقابله نماید. تو همانی که آفرینش را بی نمونه آغاز و بی ابزار ایجاد نموده و جدید آفرید و بی علت پدید آورد و آفرینش آنچه را آفرید نیکو گردانید.

۳. سُبْحَانَكَ مَا أَجَلَ شَأْنِكَ وَأَسْنَى فِي الْأَمَاكِنِ مَكَانَكَ
وَأَصْدَعَ بِالْحَقِّ فُرْقَانَكَ. سُبْحَانَكَ مِنْ لَطِيفٍ مَا أَلْطَفَكَ وَ
رَعُوفٍ مَا أَرَأَفَكَ وَ حَكِيمٍ مَا أَعْرَفَكَ. سُبْحَانَكَ مِنْ مَلِكٍ
مَا أَمْنَعَكَ وَ جَوَادٍ مَا أَوْسَعَكَ وَ رَفِيعٍ مَا أَرْفَعَكَ ذُو الْبَهَاءِ وَ
الْمَجْدِ وَ الْكِبَرِيَاءِ وَ الْحَمْدِ. سُبْحَانَكَ بَسَطْتَ بِالْخَيْرَاتِ يَدَكَ وَ
عُرِفَتْ الْهِدَايَةُ مِنْ عِنْدِكَ فَمَنْ التَّمَسَّكَ لِيَدَيْنِ أَوْ دُنْيَا وَجَدَكَ.
سُبْحَانَكَ خَضَعَ لَكَ مَنْ جَرَى فِي عِلْمِكَ وَ خَشَعَ لِعَظَمَتِكَ مَا
دُونَ عَرْشِكَ وَ انْقَادَ لِلتَّسْلِيمِ لَكَ كُلُّ خَلْقِكَ. سُبْحَانَكَ لَا
تُحْسُ وَلَا تُجَسُّ وَلَا تُمَسُّ وَلَا تُكَادُ وَلَا تُمَاطُ وَلَا تُنَازَعُ وَلَا
تُجَارَى وَلَا تُمَارَى وَلَا تُخَادَعُ وَلَا تُمََاكِرُ. سُبْحَانَكَ سَبِيلَكَ

جَدَدٌ وَأَمْرُكَ رَشْدٌ وَأَنْتَ حَيٌّ صَمَدٌ. سُبْحَانَكَ قَوْلُكَ حُكْمٌ
وَقَضَاؤُكَ حَقٌّ وَإِرَادَتُكَ عَزْمٌ. سُبْحَانَكَ لَا رَادَّ لِمَشِئَتِكَ وَ
لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِكَ. سُبْحَانَكَ بَاهِرَ الْآيَاتِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ
بَارِئِ النَّسَمَاتِ.

منزهی تو، شأن تو و بلند چه بزرگ است در میان جایگاه‌ها جایگاهت
(چه) آشکار کننده حق است، جداسازی حق و باطل تو! منزهی تو ای
لطیف، لطف تو چه بسیار است و ای رؤوف رأفت تو چه بسیار است
و ای حکیم؛ دانایی تو چه بسیار است. منزهی تو ای فرمانروا؛ چه با
شوکت است فرمانروایی تو و ای بخشنده؛ چه بسیار است توانگری تو!
و ای بلند مرتبه؛ چه بلند است والایی تو ای صاحب زیبایی و شکوه
و کبریایی و ستایش! منزهی تو دست خود را به نیکی‌ها گشودی و
هدایت از سوی تو شناخته شد؛ پس هر که تو را برای دین یا دنیا بجوید
تو را می‌یابد. منزهی تو هر چه در علم تو گذشت برای تو خاضع گردید و
آنچه غیر عرش توست برای بزرگیت خاشع گشت و همه‌ی آفریدگانت
به تسلیم در پیشگاهت گردن نهادند. منزهی تو به حس در نیامده و به
دست یافته نشده و به تماس درک نگردی، با تو نیرنگ نشود و مغلوب
نگردی و با تو دشمنی و کشمکش نکنند و جدال و خدعه و مکر نشوی.

منزهی تو راه تو هموار و فرمانت هدایت است و تویی زنده‌ی بی نیاز که همه به او محتاجند. منزهی تو کلامت حکمت و تقدیرت، حتمی و اراده‌ات قطعی است. منزهی تو مشیت تو را بازگرداننده‌ای و کلمات را دگرگون کننده‌ای نیست. منزهی تو ای دارنده (نشانه‌های، روشن پدید آورنده آسمانها آفریننده جانها).

۴. لَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا يَدُومُ بِدَوَامِكَ وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا خَالِدًا
بِنِعْمَتِكَ وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا يُوَازِي صُنْعَكَ وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا
يَزِيدُ عَلَى رِضَاكَ وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا مَعَ حَمْدِ كُلِّ حَامِدٍ وَ
شُكْرًا يَقْصُرُ عَنْهُ شُكْرُ كُلِّ شَاكِرٍ حَمْدًا لَا يَنْبَغِي إِلَّا لَكَ
وَلَا يَتَقَرَّبُ بِهِ إِلَّا إِلَيْكَ حَمْدًا يُسْتَدَامُ بِهِ الْأَوَّلُ وَيُسْتَدْعَى
بِهِ دَوَامُ الْآخِرِ حَمْدًا يَتَضَاعَفُ عَلَى كُرُورِ الْأَزْمَنِهٖ وَيَتَزَايَدُ
أَضْعَافًا مُتَرَادِفَةً حَمْدًا يَعْجِزُ عَنْ إِحْصَائِهِ الْحَفْظَةُ وَيَزِيدُ عَلَى
مَا أَحْصَتْهُ فِي كِتَابِكَ الْكَتَبَةُ حَمْدًا يُوَازِنُ عَرْشَكَ الْمَجِيدَ وَ
يُعَادِلُ كُرْسِيِّكَ الرَّفِيعَ حَمْدًا يَكْمُلُ لَدَيْكَ ثَوَابُهُ وَيَسْتَعْرِقُ
كُلَّ جَزَاءٍ جَزَاؤُهُ حَمْدًا ظَاهِرُهُ وَفَقُّ لِبَاطِنِهِ وَ بَاطِنُهُ وَفَقُّ

لِصِدْقِ النَّيَّةِ حَمْدًا لَمْ يَحْمَدَكَ خَلْقٌ مِثْلَهُ وَلَا يَعْرِفُ أَحَدٌ
 سِوَاكَ فَضْلَهُ حَمْدًا يُعَانُ مِنْ اجْتِهَادٍ فِي تَعْدِيدِهِ وَيُؤَيِّدُ مَنْ
 أَغْرَقَ نَزْعًا فِي تَوْفِيَّتِهِ حَمْدًا يَجْمَعُ مَا خَلَقْتَ مِنَ الْحَمْدِ وَيَنْتَظِمُ
 مَا أَنْتَ خَالِقُهُ مِنْ بَعْدِ حَمْدٍ لَا حَمْدَ أَقْرَبُ إِلَى قَوْلِكَ مِنْهُ وَلَا
 أَحْمَدَ مِمَّنْ يَحْمَدُكَ بِهِ. حَمْدًا يُوجِبُ بِكَرَمِكَ الْمَزِيدَ بِوُفُورِهِ وَ
 تَصِلُهُ بِمَزِيدٍ بَعْدَ مَزِيدٍ طَوَّلًا مِنْكَ حَمْدًا يَجِبُ لِكَرَمِ وَجْهِكَ
 وَيُقَابِلُ عِزَّ جَلَالِكَ.

ستایش از آن تو است؛ ستایشی که با پایداریت بیاید و ستایش از آن
 تو است؛ ستایشی که با نعمت جاوید بماند، و ستایش از آن تو است؛
 ستایشی که با احسانت برابری نماید و ستایش از آن تو است؛ ستایشی
 که بر خشنودیت بیفزاید، و ستایش مخصوص تو است؛ ستایشی همراه
 با ستایش همه ستایشگران و سپاسی که سپاس همه سپاسگزاران از آن
 فروتر باشد. ستایشی که شایسته جز تو نیست و بدان جز به سوی تو
 نزدیکی نشود. ستایشی که به سبب آن نعمت نخستین ادامه یافته و
 دوام نعمت دیگر خواسته شود. ستایشی که با گردش روزگاران چندین
 برابر گردد و به افزایشهای پی در پی فزونی یابد. ستایشی که فرشتگان

نگهبان از شمارش آن درمانند و فرشتگان نویسنده بر آنچه در صحیفه تو شمرده اند بیفزایند. ستایشی که همسنگ عرش شکوهمند تو باشد و با کرسی بلند مرتبه ات برابری کند. ستایشی که پاداش آن در پیشگاهت کامل گردیده و جزای آن همه ی پاداش ها را در بر گیرد. ستایشی که ظاهر آن با باطنش و باطن آن با نیت راستین موافق باشد. ستایشی که مانند آن هیچ آفریده ای تو را ستایش نکرده و کسی جز تو برتری آن را شناسد. ستایشی که هر که در فراوانی آن بکوشد یاری گردد و هر که تا آخرین حد توان در انجام کامل آن تلاش کند تأیید شود. ستایشی که جامع هر ستایشی که آفریده ای باشد و آنچه را نیز از این پس می آفرینی در برگردد. ستایشی که نزدیک تر از آن به گفتارت ستایشی و از هر که تو را بدان می ستاید، ستاینده تری نباشد. ستایشی که بر اثر فراوانیش با سخاوتمندی تو شایسته فزونی گردد و آن را با احسانی از سوی خود به فزونی پس از فزونی پیوسته گردانی. ستایشی که سزاوار بزرگواری وجه بخشنده ی تو باشد و با عزت شکوهمندت برابری نماید.

۵. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الْمُتَجَبِّ الْمُصْطَفَى
الْمُكْرَمِ الْمُقَرَّبِ أَفْضَلَ صَلَوَاتِكَ وَبَارِكْ عَلَيْهِ أَتَمَّ بَرَكَاتِكَ وَ
تَرَحَّمْ عَلَيْهِ أَمْتَعَ رَحْمَاتِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَاةً

زَاكِيَةً لَا تَكُونُ صَلَاةٌ أَرْكَى مِنْهَا وَصَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً نَامِيَةً
لَا تَكُونُ صَلَاةٌ أَنْمَى مِنْهَا وَصَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً رَاضِيَةً لَا تَكُونُ
صَلَاةً فَوْقَهَا. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَاةً تُرْضِيهِ وَتَزِيدُ عَلَى
رِضَاهُ وَصَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً تُرْضِيكَ وَتَزِيدُ عَلَى رِضَاكَ لَهُ وَصَلِّ
عَلَيْهِ صَلَاةً لَا تَرْضَى لَهُ إِلَّا بِهَا وَلَا تَرَى غَيْرَهُ لَهَا أَهْلًا. رَبِّ صَلِّ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَاةً تُجَاوِزُ رِضْوَانَكَ وَيَتَّصِلُ بِتَصَالِهَا بِبَقَائِكَ
وَلَا يَنْفَدُ كَمَا لَا تَنْفَدُ كَلِمَاتُكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
صَلَاةً تَنْتَظِمُ صَلَوَاتِ مَلَائِكَتِكَ وَأَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ وَأَهْلِ
طَاعَتِكَ وَتَشْتَمِلُ عَلَى صَلَوَاتِ عِبَادِكَ مِنْ جَنَّكَ وَإِنْسِكَ وَأَهْلِ
إِجَابَتِكَ وَتَجْتَمِعُ عَلَى صَلَاةٍ كُلِّ مَنْ ذَرَأَتْ وَبَرَأَتْ مِنْ أَصْنَافِ
خَلْقِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَيْهِ وَآلِهِ صَلَاةً تُحِيطُ بِكُلِّ صَلَاةٍ سَالِفَةٍ وَ
مُسْتَأْتِفَةٍ وَصَلِّ عَلَيْهِ وَاعْلَمْ أَنَّ صَلَاةَ مَرْضِيَّةٍ لَكَ وَلِمَنْ دُونَكَ
وَتُنْشِئُ مَعَ ذَلِكَ صَلَوَاتٍ تُضَاعِفُ مَعَهَا تِلْكَ الصَّلَوَاتِ عِنْدَهَا
وَتَزِيدُهَا عَلَى كُرُورِ الْأَيَّامِ زِيَادَةً فِي تَضَاعِيفٍ لَا يَعُدُّهَا غَيْرُكَ.

پروردگارم! بر محمد و خاندان محمد که برگزیده پسندیده گرامی و نزدیک ششده اند به برترین درودهای خود درود فرست و کامل ترین برکات خود را بر او افزون گردان و با پربهره ترین مهربانی های خود بر او رحمت آور. پروردگارم! بر محمد و خاندان او درود فرست؛ درودی فزاینده که فزاینده تر از آن درودی نباشد و بر او درود فرست؛ درودی نامی که رشد کننده تر از آن درودی نباشد و بر او درود فرست؛ درودی خشنود کننده که بالاتر از آن درودی نباشد. پروردگارم! بر محمد و خاندان او درود فرست؛ درودی که او را خشنود گرداند و بر خشنودیش بیفزاید و بر او درود فرست؛ درودی که تو را خشنود گرداند و بر خشنودیت برای او بیفزاید و بر او درود فرست درودی که جز بدان برای او خشنود نگردی و جز او را برای آن درود شایسته ندانی. پروردگارم! بر محمد و خاندان او درود فرست؛ درودی که از خشنودی تو فراتر رود و پیوستگی اش به جاودانگی تو پیوسته و فانی نگردد همچنان که کلمات تو پایان نمی پذیرد. پروردگارم! بر محمد و خاندان او درود فرست، درودی که در ردیف درودهای فرشتگان و پیامبران و فرستادگان و فرمانبرداران تو قرار گیرد، و درودهای همه بندگان از جنّ و انس و پذیرندگان دعوت را شامل گردد و درود همه گروه های آفریدگانت را که آفریدی و هستی بخشیدی، دربرگیرد. پروردگارم! بر محمد و خاندان او درود فرست؛ درودی که همه درودهای

گذشته و نو را فراگیرد؛ و بر او و خاندان او درود فرست؛ درودی که برای تو و غیر تو پسندیده باشد، و از تو میخواهم با آن درودها درودهایی بیافرینی که چون به آنها افزوده شود، درودهای پیشین چندین برابر گردد و با گذشت روزگاران چندان بیفزاید که جز تو نتواند آن را شمارش کند.

۶. رَبِّ صَلِّ عَلَى أَطَايِبِ أَهْلِ بَيْتِهِ الَّذِينَ اخْتَرْتَهُمْ لِأَمْرِكَ وَ جَعَلْتَهُمْ خَزَنَةَ عِلْمِكَ وَ حَفَظَةَ دِينِكَ وَ خُلَفَاءَكَ فِي أَرْضِكَ وَ حُجَجَكَ عَلَى عِبَادِكَ وَ طَهَّرْتَهُمْ مِنَ الرَّجْسِ وَ الدَّنَسِ تَطْهِيراً بِإِزَادَتِكَ وَ جَعَلْتَهُمُ الْوَسِيلَةَ إِلَيْكَ وَ الْمَسْلَكَ إِلَى جَنَّتِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ صَلَاةً تُجْزِلُ لَهُمْ بِهَا مِنْ نَحْلِكَ وَ كَرَامَتِكَ وَ تُكْمِلُ لَهُمُ الْأَشْيَاءَ مِنْ عَطَايَاكَ وَ نَوَافِلِكَ وَ تُؤَقِّرُ عَلَيْهِمُ الْحَظَّ مِنْ عَوَائِدِكَ وَ فَوَائِدِكَ. رَبِّ صَلِّ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ صَلَاةً لَا أَمَدَ فِي أَوَّلِهَا وَ لَا غَايَةَ لِأَمَدِهَا وَ لَا نِهَايَةَ لِآخِرِهَا. رَبِّ صَلِّ عَلَيْهِمْ زِينَةَ عَرْشِكَ وَ مَا دُونَهُ وَ مِلْءَ سَمَاوَاتِكَ وَ مَا فَوْقَهُنَّ وَ عَدَدَ أَرْضِيكَ وَ مَا تَحْتَهُنَّ وَ مَا بَيْنَهُنَّ صَلَاةً تُقَرِّبُهُمْ مِنْكَ زُلْفَى وَ تَكُونُ لَكَ وَلَهُمْ رِضَى وَ مُتَّصِلَةً بِنَظَائِرِهِنَّ أَبَدًا.

پروردگارم! بر پاکیزه ترین دودمان او درود فرست؛ آنان را که برای امر خود برگزیدی و گنجینه های علم و نگهبانان دین و جانشینان خود در زمین و حجت های خویش بر بندگان قرارشان دادی و به خواست خود از هر پلیدی و آلودگی به طور کامل پاکشان نمودی و ایشان را وسیله به سوی خود و راه به سوی بهشت قرار دادی. پروردگارم! بر محمد و خاندان او درود فرست؛ درودی که بدان بخشودنی ها و بزرگواریها را برای آنان بسیار نمایی، و بخشش ها و فزونیهای را برایشان کامل فرمایی و بهره مندی از هدایا و سودهای را بر آنان فراوان گردانی. پروردگارم! بر او و بر آنان درود فرست؛ درودی که برای آغازش زمانی و برای مدتش پایانی و برای آخرش نهایتی نباشد. پروردگارم! هم سنگ عرش خود و آنچه زیر آن است و به حجم آسمانهای و آنچه بالای آنها است و به شماره ی زمینهای و آنچه زیر آنها و میان آنها است بر ایشان درود فرست، درودی که آنان را به مقام قرب تو نزدیک گردانده و برای تو و آنان مایه خشنودی باشد و همیشه به همانند آن درودها پیوسته گردد.

۷. اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَيَّدْتَ دِينَكَ فِي كُلِّ أَوَانٍ بِإِمَامٍ أَقَمْتَهُ
عَلَمًا لِعِبَادِكَ وَمَتَارًا فِي بِلَادِكَ بَعْدَ أَنْ وَصَلْتَ حَبْلَهُ بِحَبْلِكَ
وَجَعَلْتَهُ الذَّرِيعَةَ إِلَى رِضْوَانِكَ وَافْتَرَضْتَ طَاعَتَهُ وَحَذَرْتَ

مَعْصِيَتَهُ وَآمَرَتْ بِامْتِثَالِ أَوَامِرِهِ وَالْإِنْتِهَاءِ عِنْدَ نَهْيِهِ وَالْأَلَّا
يَتَقَدَّمَ مُتَقَدِّمٌ وَلَا يَتَأَخَّرَ عَنْهُ مُتَأَخِّرٌ فَهُوَ عَصْمَةُ اللَّائِذِينَ وَ
كَهْفُ الْمُؤْمِنِينَ وَغُرُوةُ الْمُتَمَسِّكِينَ وَبَهَاءُ الْعَالَمِينَ.

خدایا! همانا تو دین خود را در هر زمانی به وسیله امامی که او را
نشانه ای برای بندگان و مشعل فروزانی در سرزمینهایت به پاداشته
و یاری نمود، پس از آنکه ریسمان او را به ریسمان خود پیوستی و او
را دستاویزی به سوی خشنودی خویش قرار داده و فرمانبرداری او را
واجب نموده و از نافرمانی اش برحذر داشته و به پیروی از دستوراتش
و باز ایستادن در هنگام نهی وی و به این که هیچ رونده ای از او پیش
نیفتد و هیچ بازمانده ای - از او واپس نماند فرمان دادی؛ پس او است
حافظ پناه جویان و پناه اهل ایمان و دستاویز چنگ زندگان و مایه ی
نیکویی جهانیان.

۸. اللَّهُمَّ فَأَوْزِعْ لَوْلِيكَ شُكْرَ مَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيْهِ وَأَوْزِعْنَا
مِثْلَهُ فِيهِ وَآتِهِ مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا وَافْتَحْ لَهُ فَتْحًا يَسِيرًا وَ
أَعِزَّهُ بِرُكْنِكَ الْأَعَزَّ وَاشْدُدْ أَرْزُهُ وَقَوِّعْضُدَّهُ وَرَاعِهِ بِعَيْنِكَ وَاحِمِهِ
بِحِفْظِكَ وَانصُرْهُ بِمَلَائِكَتِكَ وَامْدُدَّهُ بِجُنْدِكَ الْأَغْلَبِ وَأَقِمَّ بِهِ

كِتَابَكَ وَحُدُودَكَ وَشَرَائِعَكَ وَسُنَنَ رَسُولِكَ صَلَوَاتُكَ اللَّهُمَّ
عَلَيْهِ وَآلِهِ وَأَحْيِي بِهِ مَا أَمَاتَهُ الظَّالِمُونَ مِنْ مَعَالِمِ دِينِكَ وَاجِلْ
بِهِ صَدَاءَ الْجَوْرِ عَنْ طَرِيقَتِكَ وَأَيْنِ بِهِ الضَّرَاءَ مِنْ سَبِيلِكَ وَأَزِلْ
بِهِ التَّائِكِينَ عَنْ صِرَاطِكَ وَامْحَقْ بِهِ بُعَاةَ قَصْدِكَ عَوَجاً وَ
الْأَلْنَ جَانِبَهُ لِأَوْلِيَائِكَ وَابْسُطْ يَدَهُ عَلَى أَعْدَائِكَ وَهَبْ لَنَا رَأْفَتَهُ
وَرَحْمَتَهُ وَتَعَطُّفَهُ وَتَحَنُّنَهُ وَاجْعَلْنَا لَهُ سَامِعِينَ مُطِيعِينَ وَفِي
رِضَاهُ سَاعِينَ وَإِلَى نُصْرَتِهِ وَالْمُدَافَعَةِ عَنْهُ مُكْنِفِينَ وَإِلَيْكَ
وَإِلَى رَسُولِكَ صَلَوَاتُكَ اللَّهُمَّ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِذَلِكَ مُتَقَرِّبِينَ.

خدایا! سپاسگزاری از آنچه که بدان بر ولی خود نعمت دادی به
او الهام فرموده و مانند آن را درباره نعمت وجود او به ما الهام نموده و
از سوی خود نیرویی یاریگر به او عطا فرما، و برایش به گشایشی آسان
گشایش ده و او را به نیرومندترین تکیه گاه خود یاری ده و پشتش را
محکم و بازویش را توانا گردان و وی را به دیده (عنایت) خود دیده
بانی و به نگهداری خود حمایت نموده و با فرشتگان یاری رسانده و
با سپاه پیروز خود مدد فرما، و به وسیله او کتابت و سنتهای پیامبرت
را که درودهای تو بر او و خاندانش باد برپا دار و هر یک از نشانه‌های

دینت را که ستمکاران می‌رانده اند زنده گردان و زنگار انحراف را از آیین خود بزدای و دشواری را از راه خود برطرف ساز و به وسیله او منحرفان از راحت را از میان بردار و آنان که راه راست تو را کج می‌خواهند نابود فرما، و دل او را برای دوستانت نرم و دست او را بر دشمنانت گشاده گردان و رأفت و مهربانی و عطوفت و شفقت او را به ما ارزانی دار و ما را شنوا و فرمانبردار او و کوشا در راه خشنودیش و برای یاری و دفاع از وی پیوسته مددکار بگردان و بدین وسیله ما را از تقرب جویان به سوی تو و پیامبرت که درودهای تو بر او و خاندانش باد قرار ده.

۹. اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَى أَوْلِيَائِهِمُ الْمُعْتَرِفِينَ بِمَقَامِهِمُ الْمُتَّبِعِينَ مِنْهُمْ الْمُقْتَفِينَ أَثَارَهُمُ الْمُسْتَمْسِكِينَ بِعُرْوَتِهِمُ الْمُتَمَسِّكِينَ بِوَلَايَتِهِمُ الْمُؤْتَمِنِينَ بِإِمَامَتِهِمُ الْمُسْلِمِينَ لِأَمْرِهِمُ الْمُجْتَهِدِينَ فِي طَاعَتِهِمُ الْمُنتَظِرِينَ أَيَّامَهُمُ الْمَادِينَ إِلَيْهِمُ أَعْيُنُهُمُ الصَّلَوَاتِ الْمُبَارَكَاتِ الرَّاحِيَّاتِ النَّائِمَاتِ الْغَادِيَّاتِ الرَّائِحَاتِ وَ سَلِّمْ عَلَيْهِمْ وَ عَلَى أَزْوَاجِهِمْ وَ اجْمَعْ عَلَى التَّقْوَى أَمْرَهُمْ وَ أَصْلِحْ لَهُمْ شُؤْنَهُمْ وَ ثَبِّ عَلَيْهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الثَّوَابُ الرَّحِيمُ وَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ وَ اجْعَلْنَا مَعَهُمْ فِي دَارِ السَّلَامِ

بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ هَذَا يَوْمُ عَرَفَةِ يَوْمٌ شَرَّفْتَهُ
وَكَرَّمْتَهُ وَعَظَّمْتَهُ نَشَرْتَ فِيهِ رَحْمَتَكَ وَمَنَنْتَ فِيهِ بِعَفْوِكَ وَ
أَجَزَلْتَ فِيهِ عَطِيَّتَكَ وَتَفَضَّلْتَ بِهِ عَلَى عِبَادِكَ.

خدایا! و درود فرست بر دوستان آنان که به مقام ایشان معترف
هستند، راه روشن آنان را دنبال کرده پیروی نشانه‌های ایشان اند به
ریسمان محکمشان چنگ زده به دوستیشان تمسک می‌جویند به
امامتشان اقتدا کرده به فرمانشان سر می‌سپارند در فرمانبرداری آنان
کوشیده روزگار آنان را انتظار می‌کشند، چشمانشان را به جانب آنان
می‌دوزند؛ درودهایی پربرکت پاکیزه و فزاینده بامدادان و شامگاهان،
و بر آنان و بر ارواحشان درود فرست و کارشان را با پروا پیشگی سامان
ده و احوالشان را اصلاح فرما و توبه آنان را بپذیر که همانا تو بسیار
توبه پذیر مهرورز و بهترین آمرزندگان هستی، و به رحمت ما را نیز در
سرای سلامت (بهشت) با آنان همراه گردان ای رحم کننده ترین رحم
کنندگان. خدایا! امروز، روز عرفه است روزی که آن را شرافت بخشیده و
گرامی داشته و بزرگ دانستی رحمت را در آن گستردی و به بخشایش
در آن مَنّت نهاده و عطایت را در آن بسیار نموده و بدان بر بندگان
خویش احسان فرمودی.

۱۰. اللَّهُمَّ وَأَنَا عَبْدُكَ الَّذِي أَنْعَمْتَ عَلَيْهِ قَبْلَ خَلْقِكَ لَهُ وَ
 بَعْدَ خَلْقِكَ إِيَّاهُ فَجَعَلْتَهُ مِمَّنْ هَدَيْتَهُ لِدِينِكَ وَوَفَّقْتَهُ لِحَقِّكَ وَ
 عَصَمْتَهُ بِمَجِبَلِكَ وَأَدْخَلْتَهُ فِي حِرْبِكَ وَأَرْسَدْتَهُ لِمَوْلَاةٍ أَوْلِيَاءِكَ
 وَمُعَادَاةٍ أَعْدَائِكَ ثُمَّ أَمَرْتَهُ فَلَمْ يَأْتِمِرْ وَزَجَرْتَهُ فَلَمْ يَنْزَجِرْ وَ
 نَهَيْتَهُ عَنْ مَعْصِيَتِكَ فَخَالَفَ أَمْرَكَ إِلَى نَهْيِكَ لَا مُعَانَدَةَ لَكَ وَ
 لَا اسْتِكْبَاراً عَلَيْكَ بَلْ دَعَاهُ هَوَاهُ إِلَى مَا زَيَّلْتَهُ وَإِلَى مَا حَذَرْتَهُ وَ
 أَعَانَهُ عَلَى ذَلِكَ عَدُوُّكَ وَعَدُوُّهُ فَأَقْدَمَ عَلَيْهِ عَارِفاً بِوَعِيدِكَ رَاجِئاً
 لِعَفْوِكَ وَاثِقاً بِتَجَاوُزِكَ وَكَانَ أَحَقَّ عِبَادِكَ مَعَ مَا مَنَنْتَ عَلَيْهِ
 أَلَّا يَفْعَلَ وَهَا أَنَا ذَا بَيْنَ يَدَيْكَ صَاحِراً ذَلِيلاً خَاضِعاً خَاشِعاً
 خَائِفاً مُعْتَرِفاً بِعَظِيمِ مِنَ الذُّنُوبِ تَحْمِلْتَهُ وَجَلِيلِ مِنَ الْخَطَايَا
 اجْتَرَمْتَهُ مُسْتَجِيراً بِصَفْحِكَ لَا بُدَّ بِرَحْمَتِكَ مُوقِناً أَنَّهُ لَا
 يُجِيرُنِي مِنْكَ مُجِيرٌ وَلَا يَمْنَعُنِي مِنْكَ مَانِعٌ.

خدایا! و من آن بنده تو هستم که پیش از آفرینش و پس از آفرینش
 او بر وی نعمت بخشیدی؛ آنگاه او را از کسانی قرار دادی که به دین
 خود هدایت نموده و به ادای حق خویش توفیقش داده و با ریسمان

(لطف) خود نگاهش داشته و او را در گروه خود وارد ساخته و به دوستی دوستان و دشمنی دشمنان ارشاد فرمودی. آنگاه او را فرمان دادی و اطاعت نکرد و بازداشتی و باز نایستاد و از نافرمانیت نهی نمودی، ولی با امرت مخالفت نموده به سوی نهی تو رفت؛ نه از سر دشمنی با تو و نه از روی سرکشی بر تو بلکه خواهش دل او را به سوی آنچه که دورش نموده و بیمش دادی فراخوانده و دشمن تو و دشمن او شیطان بر آن کار یاریش نمود؛ پس با آگاهی به تهدید تو امیدوار به چشم پوشی و مطمئن به گذشتت بر آن (گناه) اقدام نمود؛ در حالی که با آن همه احسانی که بر او نمودی سزاوارترین بندگان بود که چنین نکند، و اینک من در پیشگاه تو هستم، پست، خوار فروتن، متواضع ترسان؛ که به بزرگی گناهای که بر پشت دارم و سترگی خطاهایی که مرتکب شده‌ام - اعتراف دارم؛ در حالی که به پرده پوشیت پناه آورده و به سایه رحمتت امان جسته‌ام با یقین به این که هیچ پناه دهنده ای مرا از (قهر) تو پناه نمی دهد و هیچ مانعی مرا از (کیفر) تو باز نمی دارد.

۱۱. فَعُدُّ عَلَيَّ بِمَا تَعُوذُ بِهِ عَلَيَّ مَنِ اقْتَرَفَ مِنْ تَعْمُدِكَ وَجُدُّ عَلَيَّ بِمَا تَجُودُ بِهِ عَلَيَّ مَنْ اَلْقَى بِيَدِهِ اِلَيْكَ مِنْ عَفْوِكَ وَ اَمْنُ عَلَيَّ بِمَا لَا يَتَعَاظُمُكَ اَنْ تَمُنَّ بِهِ عَلَيَّ مَنْ اَمْلَكَ مِنْ غُفْرَانِكَ وَ

اجْعَلْ لِي فِي هَذَا الْيَوْمِ نَصِيباً أَنَالُ بِهِ حَظّاً مِنْ رِضْوَانِكَ وَلَا
تَرُدَّنِي صِفْراً مِمَّا يَنْقَلِبُ بِهِ الْمُتَعَبِّدُونَ لَكَ مِنْ عِبَادِكَ وَإِنِّي وَ
إِنْ لَمْ أَقْدِمْ مَا قَدَّمُوهُ مِنَ الصَّالِحَاتِ فَقَدْ قَدَّمْتُ تَوْحِيدَكَ وَ
نَفْيَ الْأَضْدَادِ وَالْإِنْدَادِ وَالْأَشْبَاهِ عَنْكَ وَأَتَيْتُكَ مِنَ الْأَبْوَابِ
الَّتِي أَمَرْتَ أَنْ تُؤْتَى مِنْهَا وَتَقَرَّبْتُ إِلَيْكَ بِمَا لَا يَقْرُبُ أَحَدٌ مِنْكَ
إِلَّا بِالتَّقَرُّبِ بِهِ ثُمَّ أَتْبَعْتُ ذَلِكَ بِالْإِنَابَةِ إِلَيْكَ وَالتَّذَلُّلِ وَ
الِاسْتِكَانَةِ لَكَ وَحُسْنِ الظَّنِّ بِكَ وَالثِّقَةِ بِمَا عِنْدَكَ وَشَفَعْتُهُ
بِرَجَائِكَ الَّذِي قَلَّ مَا يَخِيبُ عَلَيْهِ رَاجِيكَ وَسَأَلْتُكَ مَسْأَلَةَ
الْحَقِيرِ الدَّلِيلِ الْبَائِسِ الْفَقِيرِ الْخَائِفِ الْمُسْتَجِيرِ وَمَعَ ذَلِكَ
خِيفَةً وَتَضَرُّعاً وَتَعَوُّذاً وَتَلَوُّذاً لَا مُسْتَطِيلاً بِتَكْبَرِ الْمُتَكَبِّرِينَ وَ
لَا مُتَعَالِياً بِدَالَةِ الْمُطِيعِينَ وَلَا مُسْتَطِيلاً بِشَفَاعَةِ الشَّافِعِينَ وَ
أَنَا بَعْدُ أَقَلُّ الْأَقْلِينَ وَأَذَلُّ الْأَذَلِّينَ وَمِثْلُ الذَّرَّةِ أَوْ دُونَهَا فَيَا مَنْ
لَمْ يُعَاجِلِ الْمُسِيئِينَ وَلَا يَنْدَهُ الْمُتَرْفِينَ وَيَا مَنْ يُمْنُ بِإِقَالَةِ
الْعَاثِرِينَ وَيَتَفَضَّلُ بِإِنْظَارِ الْخَاطِئِينَ.

پس با پرده پوشیت که بدان بر کسی که گناه کرده باز میگردی به من باز گرد و با چشم پوشیت که بدان بر کسی که دست به سوی تو دراز کرده می بخشی بر من ببخش و با آمرزش که بر تو بزرگ نیاید و بر کسی که آرزومند توست بدان منت می نهی بر من منت گزار، و در این روز برایم نصیبی قرار ده که به سبب آن به بهره ای از خشنودیت دست یابم و مرا از آنچه بندگان کوشا در بندگیت با آن از درگاه تو باز می گردند تهی دست باز مگردان، و اگرچه من از اعمال نیکی که آنان پیش فرستاده اند نیاورده ام ولی اعتقاد به یگانگیت و نفی معارضان و شریکان و شبیهان را از تو پیش آورده ام و از درهایی که فرمودی از آنها بیایند به درگاهت آمده ام و با چیزی به پیشگاهت تقرب جسته ام که هیچ کسی جز به وسیله آن به تو نزدیک نمی گردد. سپس آن وسیله را با توبه به درگاهت و خواری و خاکساری برایت و گمان نیکو به تو و اطمینان به آنچه نزد توست همراه ساختم و امید به تو را با آن ضمیمه نمودم که کمتر امیدواری به تو با وجود آن ناامید می گردد، و همچون درخواست شخص حقیر خوار گرفتار تهیدست ترسان پناه جوی از تو درخواست نمودم و با همه اینها درخواست من از روی ترس و زاری و پناهندگی و امان خواهی است؛ نه دراز دستی ناشی از تکبر متکبران و نه برتری جویی ناشی از گستاخی فرمانبران و نه گردن کشی ناشی

از میانجی‌گری شفیعان، و بعد از همه این‌ها من کمترین کمترا و خوارترین خوارتران و همچون ذره ای یا کمتر از آن هستم. پس ای آنکه در کيفر تبهکاران شتاب نمی ورزد و از رفاه زندگان نعمت فرو نمی گیرد و ای آنکه با گذشت از لغزیدگان انعام می کند و با مهلت به خطاکاران احسان می فرماید.

۱۲. أَنَا الْمُسِيءُ الْمُعْتَرِفُ الْخَاطِئُ الْعَاثِرُ. أَنَا الَّذِي أَقْدَمَ عَلَيْكَ مُجْتَرِبًا. أَنَا الَّذِي عَصَاكَ مُتَعَمِّدًا. أَنَا الَّذِي اسْتَخَفِّي مِنْ عِبَادِكَ وَبَارَزَكَ. أَنَا الَّذِي هَابَ عِبَادَكَ وَأَمِنَكَ. أَنَا الَّذِي لَمْ يَرْهَبْ سَطَوَتَكَ وَلَمْ يَخَفْ بَأْسَكَ. أَنَا الْجَانِي عَلَى نَفْسِهِ. أَنَا الْمُرْتَهَنُ بِبَلِيَّتِهِ. أَنَا الْقَلِيلُ الْحَيَاءِ. أَنَا الطَّوِيلُ الْعَنَاءِ. بِحَقِّ مَنْ اِنْتَجَبْتَ مِنْ خَلْقِكَ وَبِمَنْ اصْطَفَيْتَهُ لِنَفْسِكَ بِحَقِّ مَنْ اخْتَرْتَ مِنْ بَرِيَّتِكَ وَمِنْ اجْتَبَيْتَ لِسَانِكَ بِحَقِّ مَنْ وَصَلَتْ طَاعَتُهُ بِطَاعَتِكَ وَ مَنْ جَعَلَتْ مَعْصِيَتُهُ كَمَعْصِيَتِكَ بِحَقِّ مَنْ قَرَنْتَ مُوَالَاتَهُ بِمُوَالَاتِكَ وَ مَنْ نُطَتْ مُعَادَاتُهُ بِمُعَادَاتِكَ تَعَمَّدَنِي فِي يَوْمِي هَذَا بِمَا تَتَّعَمَّدُ بِهِ مَنْ جَارَ إِلَيْكَ

مُتَنَصِّلاً وَ عَاذَ بِاسْتِغْفَارِكَ تَائِباً وَ تَوَلَّيْ بِمَا تَتَوَلَّى بِهِ أَهْلَ
طَاعَتِكَ وَ الزُّلْفَى لَدَيْكَ وَ الْمَكَانَةَ مِنْكَ وَ تَوَحَّدَنِي بِمَا تَتَوَحَّدُ
بِهِ مَنْ وَفَى بِعَهْدِكَ وَ اتَّعَبَ نَفْسَهُ فِي ذَاتِكَ وَ أَجْهَدَهَا فِي
مَرْضَاتِكَ وَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِتَقْرِيطِي فِي جَنْبِكَ وَ تَعَدِّي طَوْرِي
فِي حُدُودِكَ وَ مُجَاوِزَةَ أَحْكَامِكَ وَ لَا تَسْتَدْرِجْنِي بِإِمْلَائِكَ لِي
اسْتِدْرَاجَ مَنْ مَنَعَنِي خَيْرَ مَا عِنْدَهُ وَلَمْ يَشْرُكْكَ فِي حُلُولِ
نِعْمَتِهِ بِي وَ نَبِّهَنِي مِنْ رَقْدَةِ الْعَافِلِينَ وَ سِنَةِ الْمُسْرِفِينَ وَ
نَعْسَةِ الْمَخْذُولِينَ وَ خُذْ بِقَلْبِي إِلَى مَا اسْتَعْمَلْتَ بِهِ الْقَانِتِينَ وَ
اسْتَعْبَدْتَ بِهِ الْمُتَعَبِّدِينَ وَ اسْتَنْقَذْتَ بِهِ الْمُتَهَاوِنِينَ وَ أَعِزَّنِي
مِمَّا يُبَاعِدُنِي عَنْكَ وَ يَحُولُ بَيْنِي وَ بَيْنَ حَظِّي مِنْكَ وَ يَصُدُّنِي
عَمَّا أَحَاوِلُ لَدَيْكَ وَ سَهِّلْ لِي مَسْلَكَ الْخَيْرَاتِ إِلَيْكَ وَ الْمُسَابَقَةَ
إِلَيْهَا مِنْ حَيْثُ أَمَرْتَ وَ الْمُسَاحَاةَ فِيهَا عَلَى مَا أَرَدْتَ .

من هستم آن بدکار معترف خطا پیشه لغزشکار منم آنکه دلیرانه بر
گناه تو اقدام نمود . من هستم آنکه عمداً نافرمانی تو کرد . من هستم
آنکه گناهش را از بندگان پنهان و با تو آشکارا مخالفت کرد؛ من هستم

آنکه از بندگان تو بیم داشت و از تو ایمن بود. من هستم آنکه از غلبه تو نهراسید و از عذابت نترسید. من هستم جنایت گر بر خویش، من هستم در گرو بلای خویش، من هستم بی شرم، من هستم گرفتار رنج دراز. به حق آن که از میان آفریدگانت برگزیدی و او را برای خود پسندیدی به حق آن که از میان آفریدگانت اختیار نمودی و او را برای کار خود انتخاب فرمودی. به حق کسی که فرمانبرداری او را به فرمانبرداری خود پیوستی و نافرمانی اش را همچون نافرمانی خود قرار دادی، به حق کسی که دوستی او را به دوستی خود مقرون ساختی و دشمنیش را به دشمنی خود وابسته نمودی. مرا در این روز به چیزی بیوشان که بدان کسی را که با تبّری از گناهان به درگاه تو زاری نموده و توبه کنان به آمرزش پناه آورده می پوشانی، و سرپرستی ام فرما با آنچه که بدان فرمانبران و نزدیکان درگاهت و منزلت داران بارگاهت را سرپرستی می فرمایی، و خود به تنهایی کفایت کن با آنچه که بدان کسی را که به پیمان تو وفا نمود و خویشتن را در راه تو به رنج افکنده و در راه خشنودی تو خود را به کوشش بسیار واداشت کفایت می کنی، و مرا به خاطر کوتاهی ام در اجرای فرمانت و تجاوز از مرزهایت و فراتر رفتن از احکامت مؤاخذه فرما، و با مهلت دادنت به من مرا فریب مده؛ همچون فریب کسی که مرا از خیری که نزد او بود محروم نمود؛ در حالی که در رسیدن نعمتش

به من با تو شریک نبوده است، و مرا از خواب بی خبران و خواب آلودگی افراط گران و چرت (غفلت) و اغذاشندگان بیدار ساز، و دلم را به آنچه که پارسایان را بدان گماردی و کوشندگان در عبادت را به وسیله آن به بندگی واداشتی و کاهلان را بدان نجات بخشیدی بگمار، و مرا از آنچه که از تو دورم می سازد و میان من و بهره مندی ام از تو مانع می گردد و از آنچه در نزد تو می جویم بازم می دارد پناهم ده، و راه خیرات به سوی خودت و پیشی گرفتن به سوی آنها را از همان راهی که فرمان دادی و اشتیاق در آنها را همان گونه که اراده فرمودی برایم آسان بگردان.

۱۳. وَلَا تَمَحِّقْنِي فِيمَنْ تَمَحِّقُ مِنَ الْمُسْتَخَفِّينَ بِمَا أُوْعَدْتَ وَلَا تُهْلِكْنِي مَعَ مَنْ تُهْلِكُ مِنَ الْمُعْرِضِينَ لِمَقْتِكَ وَلَا تُتَبِّرْنِي فِيمَنْ تُتَبِّرُ مِنَ الْمُنْحَرِفِينَ عَنْ سُبُلِكَ وَنَجِّنِي مِنْ غَمَرَاتِ الْفِتْنَةِ وَخَلِّصْنِي مِنْ لَهَوَاتِ الْبُلُوَى وَأَجِرْنِي مِنْ أَخَذِ الْأَمْلَاءِ وَحُلِّ بَيْنِي وَبَيْنَ عَدُوِّ يُضِلُّنِي وَهَوَى يُؤْبِقُنِي وَمَنْقَصَةٍ تَرْهَقُنِي وَلَا تُعْرِضْ عَنِّي إِعْرَاضَ مَنْ لَا تَرْضَى عَنْهُ بَعْدَ غَضَبِكَ وَلَا تُؤْيِسْنِي مِنَ الْأَمَلِ فِيكَ فَيَغْلِبَ عَلَيَّ الْقُنُوطُ مِنْ رَحْمَتِكَ وَلَا تَمْنَحْنِي بِمَا لَا طَاقَةَ لِي بِهِ فَتَبْهَطَنِي مِمَّا تُحْمِلُنِيهِ

مِنْ فَضْلِ مَحَبَّتِكَ وَلَا تُرْسِلْنِي مِنْ يَدِكَ إِسْرَالَ مَنْ لَا خَيْرَ
 فِيهِ وَلَا حَاجَةَ بِكَ إِلَيْهِ وَلَا إِنَابَةَ لَهُ وَلَا تَرَمْ بِي رَمِي مَنْ
 سَقَطَ مِنْ عَيْنِ رِعَايَتِكَ وَمَنْ اسْتَمَلَ عَلَيْهِ الْخِزْيُ مِنْ عِنْدِكَ
 بَلْ خُذْ بِيَدِي مِنْ سَقَطَةِ الْمُتَرَدِّينَ وَوَهْلَةِ الْمُتَعَسِّفِينَ وَزَلَّةِ
 الْمَغْرُورِينَ وَوَرْطَةِ الْهَالِكِينَ وَعَافِنِي مِمَّا ابْتَلَيْتَ بِهِ طَبَقَاتِ
 عِبِيدِكَ وَإِمَائِكَ وَبَلِّغْنِي مَبَالِغَ مَنْ عُنِيتَ بِهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ
 وَرَضِيتَ عَنْهُ فَأَعَشَّتْهُ حَمِيداً وَتَوَقَّيْتَهُ سَعِيداً وَطَوَّقْنِي طَوْقَ
 الْإِقْلَاعِ عَمَّا يُحِيطُ الْحَسَنَاتِ وَيَذْهَبُ بِالْبَرَكَاتِ وَأَشْعِرْ قَلْبِي
 الْإِزْدَجَارَ عَنْ قَبَائِحِ السَّيِّئَاتِ وَفَوَاضِحِ الْحَوْبَاتِ وَلَا تَشْغَلْنِي
 بِمَا لَا أَدْرِكُهُ إِلَّا بِكَ عَمَّا لَا يُرْضِيكَ عَنِّي غَيْرُهُ وَانْزِعْ مِنْ قَلْبِي
 حُبَّ دُنْيَا دُنْيَا تَنْهَى عَمَّا عِنْدَكَ وَتَصُدُّ عَنِ ابْتِغَاءِ الْوَسِيلَةِ
 إِلَيْكَ وَتُذْهِلُ عَنِ التَّقَرُّبِ مِنْكَ وَزَيِّنْ لِي التَّفَرُّدَ بِمُنَاجَاتِكَ
 بِاللَّيْلِ وَالتَّهَارِ وَهَبْ لِي عِصْمَةً تُدْنِيَنِي مِنْ خَشْيَتِكَ وَ
 تَقْطَعُنِي عَنْ رُكُوبِ مَحَارِمِكَ وَتُفَكِّنِي مِنْ أَسْرِ الْعَظَائِمِ.

و مرا در میان سبک شمارندگان تهدیدهایت که نابودشان کرده
 نابودم مساز و با رویا رویان خشمتم که هلاکشان کرده هلاکم مگردان
 و در میان بیرون شدگان از راه هایت که تباهشان کرده تباهم مکن،
 و مرا از گردابهای فتنه نجات داده و از گلوگاه‌های تنگ بلا رهایی‌ام
 بخشیده و از مهلت دادن برای گناه پناهم ده، و میان من و دشمنی که
 گمراهم کند و خواهشی که هلاکم سازد و نقصی که مرا فراگیرد جدایی
 افکن، و از من روی برمگردان؛ همچون روی گردانی از کسی که پس از
 خشمتم از او خشنود نمی‌گردد و از آرزویی که به درگاه تو دارم نومیدم
 مساز؛ تا نومیدی از رحمتت بر من چیره گردد، و به من آنچه توانش را
 ندارم عطا مکن که از آنچه از فزونی محبتت بر من می‌نهی گرانبارم
 سازی. مرا از دست خودت رها مکن؛ همچون رها کردن کسی که در
 او خیری نیست و کاری به او نداری و راه بازگشتی برایش نیست، و مرا
 دور میفکن همچون دور افکندن کسی که از چشم عنایت تو افتاده و از
 جانب تو رسوایی او را فرا گرفته است؛ بلکه دستم را از سقوط مردودان و
 وحشت، گمراهان و لغزش فریب خوردگان و گرداب هلاک شدگان بگیر،
 و مرا از آنچه اصناف غلامان و کنیزان خود را بدان آزمودی معاف دار و
 به مرتبه کسی برسان که به او عنایت داشتی و بر او ملایمت فرمودی و
 از او خشنود گشتی سپس او را ستوده زنده داشتی و نیکبخت میراندی،

و طوق کننده شدن از آنچه نیکی ها را باطل می کند و برکت ها را می برد
بر گردنم بیاویز و قلبم را به جامه دوری از زشتی تبهکاری ها و رسوایی
گناهان بیوشان و مرا با چیزی که جز به وسیله تو آن را نمی یابم (دنیا)
از چیزی که غیر آن تو را از من خشنود نمی سازد بندگی سرگرم مساز،
و محبت دنیای پست را از دلم که از آنچه نزد توست باز می دارد و
از جستن دستاویز به سوی تو مانع می شود و از نزدیکی به تو غافل
می سازد کننده و خلوت مناجات با خودت را در شب و روز برایم بیارای، و
عصمتی به من عطا فرما که به خشیت تو نزدیکم سازد و از سوار شدن
بر مرکب حرام هایت بازم دارد و از اسارت گناهان بزرگ آزادم کند؛

۱۴. وَهَبْ لِي التَّطَهِيرَ مِنْ دَنَسِ الْعِصْيَانِ وَأَذْهَبْ عَنِّي
دَرَنَ الْخَطَايَا وَسَرِّبْ لِي بِسَرِّبَالٍ عَافِيَتَكَ وَرَدِّني رِدَاءَ مُعَافَاتِكَ
وَجَلِّ لِي سَوَابِغَ نِعَمَائِكَ وَظَاهِرْ لَدَيَّ فَضْلَكَ وَطَوْلَكَ وَأَيِّدْني
بِتَوْفِيقِكَ وَتَسْدِيدِكَ وَأَعِني عَلَى صَالِحِ النَّيَّةِ وَمَرْضِي الْقَوْلِ
وَمُسْتَحْسَنِ الْعَمَلِ وَلَا تَكِلْني إِلَى حَوْلِي وَقُوَّتِي دُونَ حَوْلِكَ وَ
قُوَّتِكَ وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ تَبْعُثُنِي لِلْقَائِلِ وَلَا تَفْضَحْني بَيْنَ يَدَيَّ
أَوْلِيَائِكَ وَلَا تُنْسِنِي ذِكْرَكَ وَلَا تُذْهِبْ عَنِّي شُكْرَكَ بَلْ أَلْزِمْنِيهِ

فِي أَحْوَالِ السَّهْوِ عِنْدَ غَفَلَاتِ الْجَاهِلِينَ لِإِلَائِكَ وَأُوزِعْنِي أَنْ
أُثْنِيَ بِمَا أَوْلَيْتَنِيهِ وَأَعْتَرِفَ بِمَا أَسَدَيْتَهُ إِلَيَّ وَاجْعَلْ رَغْبَتِي
إِلَيْكَ فَوْقَ رَغْبَةِ الرَّاعِبِينَ وَحَمْدِي إِيَّاكَ فَوْقَ حَمْدِ الْحَامِدِينَ وَ
لَا تُحَذِّلْنِي عِنْدَ فَاقَتِي إِلَيْكَ وَلَا تُهْلِكْنِي بِمَا أَسَدَيْتَهُ إِلَيْكَ وَ
لَا تَجْهَنِّي بِمَا جَبَهْتَ بِهِ الْمُعَانِدِينَ لَكَ فَإِنِّي لَكَ مُسَلِّمٌ أَعْلَمُ
أَنَّ الْحُجَّةَ لَكَ وَأَنَّكَ أَوْلَى بِالْفَضْلِ وَأَعُوذُ بِالْإِحْسَانِ وَأَهْلُ
التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ وَأَنَّكَ بِأَنْ تَعْفُو أَوْلَى مِنْكَ بِأَنْ تُعَاقِبَ
وَأَنَّكَ بِأَنْ تَسْتُرَ أَقْرَبُ مِنْكَ إِلَى أَنْ تَشْهَرَ. فَأَحْيِنِي حَيَاةً طَيِّبَةً
تَنْظُمُ بِمَا أُرِيدُ وَتَبْلُغُ مَا أَحِبُّ مِنْ حَيْثُ لَا آتِي مَا تَكْرَهُ وَلَا
أَرْتَكِبُ مَا نَهَيْتَ عَنْهُ وَأَمِّتْنِي مِيتَةً مَنْ يَسْعَى نُورُهُ بَيْنَ يَدَيْهِ
وَعَنْ يَمِينِهِ.

و مرا پاکیزگی از آلودگی نافرمانی عطا فرما و پلیدی گناهان را از من
دور ساز، و مرا به جامه عافیت بیوشان و ردای بخشایش را بر من
ببفکن و به ریزش نعمت هایت مرا فروپوش و احسان و لطف را بر من
پیاپی گردان، و به توفیق و هدایت نیرومندم ساز و بر نیت شایسته و

گفتار پسندیده و کردار نیکو یاری ام فرما و مرا به توان و نیروی خودم به جای توان و نیروی خودت و امگذار، و روزی که مرا برای دیدار خود بر می‌انگیزی خوارم مگردان و در برابر دوستانت رسوایم مساز و یادت را از خاطرم مبر و سپاست را از من مگیر بلکه همواره در حالات غفلت هنگام بی خبری‌های جاهلان به نعمت هایت مرا به آن ملزم بدار و به من الهام فرما که به خاطر آنچه عطایم فرمودی (تو را) ستایش کنم و به آنچه درباره‌ام نیکی نمودی اقرار نمایم، و اشتیاقم را به تو برتر از اشتیاق همه ی مشتاقان و ستایشم را برای تو برتر از ستایش همه ستایشگران قرارده، و در هنگام نیازمندی ام به تو مرا تنها نگذار و به خاطر آنچه به پندار خود به پیشگاهت نیکی نموده‌ام هلاکم مگردان و دست رد بر پیشانی‌ام با آنچه که بدان بر پیشانی ستیزه‌گران با خود زده ای مزین. زیرا من تسلیم تو هستم می‌دانم که حجت از آن توست و همانا تو به بخشش سزاوارتر و به نیکی مهربان‌تر و شایسته‌پروا و آمرزشی و همانا تو به عفو سزاوارتری تا اینکه کیفر دهی و به بیوشانیدن نزدیک تری تا رسواسازی. پس مرا به زندگی پاکیزه ای زنده بدار که به آنچه می‌خواهم بیبوندد و به آنچه دوست دارم منتهی گردد؛ آنگونه که آنچه را نمی‌پسندی انجام ندهم و آنچه را از آن بازداشته ای مرتکب نشوم و مرا همچون مرگ کسی بمیران که نورش پیشاپیش و از جانب راست او می‌رود،

۱۵. وَذَلَّلْنِي بَيْنَ يَدَيْكَ وَأَعِزَّنِي عِنْدَ خَلْقِكَ وَضَعْنِي إِذَا
 خَلَوْتُ بِكَ وَارْزُقْنِي بَيْنَ عِبَادِكَ وَأَغْنِنِي عَمَّنْ هُوَ غَنِيٌّ عَنِّي وَ
 زِدْنِي إِلَيْكَ فَاقَةً وَفَقْرًا وَأَعِزَّنِي مِنْ شِمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ وَمِنْ حُلُولِ
 الْبَلَاءِ وَمِنْ الذُّلِّ وَالْعَنَاءِ تَغَمَّدَنِي فِيمَا أَطَّلَعْتَ عَلَيْهِ مِنِّي بِمَا
 يَتَغَمَّدُ بِهِ الْقَادِرُ عَلَى الْبَطْشِ لَوْلَا حِلْمُهُ وَالْأَخِذُ عَلَى الْجَرِيرَةِ
 لَوْلَا أَنَاتُهُ إِذَا أَرَدَتْ بِقَوْمٍ فِتْنَةً أَوْ سُوءًا فَنَجَّيْنِي مِنْهَا لَوْأَدَّ
 بِكَ وَإِذْ لَمْ تُقِمَّنِي مَقَامَ فَضِيحَةٍ فِي دُنْيَاكَ فَلَا تُقِمَّنِي مِثْلَهُ
 فِي آخِرَتِكَ وَاسْقَعْ لِي أَوَائِلَ مَنِكَ بِأَوَاخِرِهَا وَقَدِيمَ فَوَائِدِكَ
 بِحَوَادِثِهَا وَلَا تَمُدِّدْ لِي مَدًّا يَقْسُو مَعَهُ قَلْبِي وَلَا تَقْرَعْنِي قَارِعَةً
 يَذْهَبُ لَهَا بَهَائِي وَلَا تَسْمِنِي خَسِيسَةً يَصْغُرُ لَهَا قَدْرِي وَلَا
 نَقِيسَةً يُجْهَلُ مِنْ أَجْلِهَا مَكَانِي وَلَا تَرْعِنِي رَوْعَةً أُبْلِسُ بِهَا وَلَا
 خِيفَةً أَوْجَسُ دُونَهَا.

و مرا در پیشگاه خودت ذلیل و نزد آفریدگانت عزیز گردان و هنگام
 خلوتم با تو متواضع و در میان بندگان سربلند ساز و از هر که بی نیاز از
 من است بی نیازم فرما و تهیدستی و نیازمندی ام را به خودت افزون کن

و از نکوهش دشمنان و فرود آمدن بلا و خواری و رنج پناهم ده، و مرا در آنچه از من بر آن آگاهی پرده پوشی کن؛ مانند کسی که بر انتقام قدرت دارد ولی اگر بردباری اش نبود انتقام می گرفت و همانند مؤاخذه کننده بر گناهی که اگر درنگش نبود مؤاخذه می کرد، و آنگاه که درباره گروهی فتنه ای یا امر ناگواری اراده نمودی مرا در حال پناهندگی به درگاهت از آن رهایی ده و اینک که مرا در دنیایت در جایگاه رسوایی به پا نداشتی در آخرت نیز به پا مدار و نعمتهای پیشین خود را با نعمتهای پسین و بهره های دیرینت را با بهره های تازه برایم جمع گردان، و مرا چندان مهلت مده که دلم با آن سخت گردد و با حادثه ناگواری خُرد مکن که به خاطر آن شکوهم از بین برود و به رذالتی گرفتار مکن که به سبب آن منزلتم کم گردد و به نقصی مبتلا مگردان که بدان جایگاهم ناشناخته بماند، و مرا آنچنان مضطرب مگردان که به سبب آن نومید گردم و چنان مترسان که همواره هراسان باشم.

۱۶. [و] اجْعَلْ هَيْبَتِي فِي وَعِيدِكَ وَ حَذْرِي مِنْ إِعْذَارِكَ وَ
إِنْذَارِكَ وَ رَهْبَتِي عِنْدَ تِلَاوَةِ آيَاتِكَ وَ اَعْمُرْ لِيْلِي بِإِقْظَاظِي فِيهِ
لِعِبَادَتِكَ وَ تَفَرُّدِي بِالتَّهَجُّدِ لَكَ وَ تَجَرُّدِي بِسُكُونِي إِلَيْكَ وَ
إِنْزَالِ حَوَائِجِي بِكَ وَ مُنَازَلَتِي إِيَّاكَ فِي فَكَائِكَ رَقَبَتِي مِنْ نَارِكَ وَ

إِجَارَتِي مِمَّا فِيهِ أَهْلُهَا مِنْ عَذَابِكَ وَلَا تَذَرْنِي فِي طُغْيَانِي عَامِهَا وَ
 لَا فِي غَمْرَتِي سَاهِيًا حَتَّى حِينٍ وَلَا تَجْعَلْنِي عِظَةً لِمَنْ اتَّعَظَ وَلَا
 نَكَالًا لِمَنْ اعْتَبَرَ وَلَا فِتْنَةً لِمَنْ نَظَرَ وَلَا تَمْكُرْ بِي فِيمَنْ تَمْكُرُ بِهِ
 وَلَا تَسْتَبْدِلْ بِي غَيْرِي وَلَا تُغَيِّرْ لِي اسْمًا وَلَا تُبَدِّلْ لِي جِسْمًا وَ
 لَا تَتَّخِذْنِي هُزُؤًا لِحَلْقِكَ وَلَا سُخْرِيًّا لَكَ وَلَا تَبْعًا إِلَّا لِمَرْضَاتِكَ
 وَلَا مُمْتَهَنًا إِلَّا بِالْإِنْتِقَامِ لَكَ وَأَوْجِدْنِي بَرْدَ عَفْوِكَ وَحِلَاوَةَ
 رَحْمَتِكَ وَرَوْحَكَ وَرَيْحَانِكَ وَجَنَّةَ نَعِيمِكَ وَأَذِقْنِي طَعْمَ الْفَرَاغِ
 لِمَا تُحِبُّ بِسَعَةٍ مِنْ سَعَتِكَ وَالْإِجْتِهَادِ فِيمَا يُزِلُّ لَدَيْكَ وَ
 عِنْدَكَ وَأَتَّخِضْنِي بِتُحَفَةٍ مِنْ تُحَفَاتِكَ وَاجْعَلْ تِجَارَتِي رَابِحَةً وَ
 كَرَّتِي غَيْرَ خَاسِرَةٍ وَأَخْفِنِي مَقَامَكَ وَشَوْقِي لِقَاءَكَ.

ترس مرا در تهدیدت و پرهیزم را از اتمام حجت و هشدارت و بیمم را
 هنگام تلاوت آیات قرار ده، و شبم را با بیداری ام در آن برای عبادت و
 خلوتم به شب زنده داری برایت و عزلتم به آرام گرفتن به پیشگاهت و
 فرود آوردن خواسته هایم به درگاهت و درخواست مکررم از تو در آزادی
 از آتش و پناهندگی ام از عذابی که اهل آتش در آنند، آباد گردان، و

مرا تا هنگام مرگ در سرکشی‌ام سرگردان و در گرداب نادانی‌ام بی خبر
وامگذار و مرا مایه پند پندآموز و موجب عبرت عبرت گیرنده و وسیله
آزمون نظاره کننده قرار مده، و در زمره کسانی که با آنان مکر می‌کنی
با من مکر مکن و غیر مرا به جای من مگزین و نامم را تغییر نده مرا
از گروه سعادت‌مندان خارج مساز و جسمم را دگرگون مکن و مرا مورد
استهزای آفریدگانت و سخره درگاهت مساز و جز به راه خشنودی‌ات
مبر و جز به انتقام برای خودت به رنج می‌فکن، و مرا به خنکای چشم
پوشیت و شیرینی رحمت و آسایش و روزیت و بهشت پر نعمتت برسان،
و با گشایشی از توانگریت طعم فراغت را برای انجام آنچه تو دوست
می‌داری و کوشش در آنچه که به تو و درگاه تو نزدیکم می‌سازد به من
بچشان و مرا ارمغانی از هدایای خود عطا فرما، و معامله‌ام را پرسود و
بازگشتم را بی زبان گردان و مرا از منزلت بیم ده و آرزومند دیدار خود ساز.

۱۷. وَ تُبَّ عَلَيَّ تَوْبَةً نَّصُوحاً لَا تُبْقِ مَعَهَا ذُنُوباً صَغِيرَةً وَ
لَا كَبِيرَةً وَلَا تَذَرْ مَعَهَا عَلَانِيَةً وَلَا سَرِيرَةً وَ انْزِعِ الْغِلَّ مِنْ
صَدْرِي لِلْمُؤْمِنِينَ وَ اعْطِفْ بِقَلْبِي عَلَى الْخَاشِعِينَ وَ كُنْ لِي
كَمَا تَكُونُ لِلصَّالِحِينَ وَ حَلِّ لِي حَلِيَّةَ الْمُتَّقِينَ وَ اجْعَلْ لِي

لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْغَابِرِينَ وَذِكْرًا نَامِيًا فِي الْأَخِيرِينَ وَوَافٍ فِي
عَرَصَةِ الْأَوَّلِينَ وَتَمِّمْ سُبُوغَ نِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَظَاهِرُ كَرَامَاتِهَا
لَدَيَّ أَمْلَأُ مِنْ فَوَائِدِكَ يَدَيَّ وَسُقُ كَرَائِمَ مَوَاهِبِكَ إِلَيَّ وَجَاوِزُ
بِي الْأَطْيَبِينَ مِنْ أَوْلِيَائِكَ فِي الْجَنَانِ الَّتِي زَيَّنَتْهَا لِأَصْفِيَائِكَ وَ
جَلَّلَنِي شَرَائِفَ نَحْلِكَ فِي الْمَقَامَاتِ الْمُعَدَّةِ لِأَحِبَّائِكَ وَاجْعَلْ
لِي عِنْدَكَ مَقِيلًا أَوْيَ إِلَيْهِ مُطْمَئِنًّا وَمَثَابَةً أَتَبَوَّوْهَا وَأَقْرَعِينَا
وَلَا تُقَايِسْنِي بِعَظِيمَاتِ الْجَرَائِرِ وَلَا تُهْلِكْنِي يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ
وَأَزِلْ عَنِّي كُلَّ شَكٍّ وَشُبْهَةٍ وَاجْعَلْ لِي فِي الْحَقِّ طَرِيقًا مِنْ
كُلِّ رَحْمَةٍ وَأَجْزِلْ لِي قِسْمَ الْمَوَاهِبِ مِنْ نَوَالِكَ وَوَفِّرْ عَلَيَّ
حُظُوظَ الْإِحْسَانِ مِنْ إِفْضَالِكَ.

و به توبه خالصی توفیقم ده که با وجود آن هیچ گناه بزرگ و کوچکی
را باقی نگذاری و هیچ خطای آشکار و پنهانی را رها نکنی، و کینه اهل
ایمان را از سینه ام بر کن و دلم را بر خاشعان معطوف گردان و با من
چنان باش که با نیکوکاران هستی و مرا به زینت پرهیزکاران بیاری و در
میان بازماندگان برایم یاد نیک قرار ده و یادی فزاینده در میان آیندگان

و مرا به جایگاه پیشتازان در ایمان و عمل برسان، و فراخی نعمت را بر من تمام فرما و ارزشهای آن نعمتها را نزد من آشکار گردان دستم را از بهره‌های خود آکنده ساز و گرمی ترین موهبت‌های را به سویم روانه کن و در بهشتی که آن را برای برگزیدگان آراسته ای مرا همسایه پاکیزه ترین دوستان خود قرار ده و مرا در جایگاه‌های آماده برای دوستان به شریفترین عطایای خود بیوشان و نزد خود باشیم جایگاه آرامشی که با اطمینان در آن آرام گیرم و محلی که در آن بیاسایم و دیده روشن سازم قرار ده، و مرا با گناهان بزرگ ارزیابی مکن و روزی که نهانها آشکار می‌گردد هلاکم مفرما و هر تردید و شبهه ای را از من دور دار و باشیم در مسیر حق از هر رحمتی مسیری قرار ده، و از عطای خود نصیب بخشش‌ها را باشیم بسیار و از انعام خود بهره‌های احسان را بر من فراوان گردان.

۱۸. وَاجْعَلْ قَلْبِي وَاثِقًا بِمَا عِنْدَكَ وَهَمِّي مُسْتَفْرغًا لِمَا هُوَ لَكَ وَاسْتَعْمِلْنِي بِمَا تَسْتَعْمِلُ بِهِ خَالِصَتَكَ وَأَشْرِبْ قَلْبِي عِنْدَ ذُهُولِ الْعُقُولِ طَاعَتَكَ وَاجْمَعْ لِي الْغِنَى وَالْعَفَافَ وَالِدَّةَ وَالْمُعَافَاةَ وَالصِّحَّةَ وَالسَّعَةَ وَالطَّمَانِينَ وَالْعَافِيَةَ وَلَا تُخْبِطْ حَسَنَاتِي بِمَا يَشُوبُهَا مِنْ مَعْصِيَتِكَ وَلَا خَلَوَاتِي بِمَا يَعْرِضُ لِي مِنْ

نَزَعَاتٍ فِتْنَتِكَ وَصُنْ وَجْهِي عَنِ الطَّلَبِ إِلَى أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ
وَذُبَّنِي عَنِ التَّمَايِسِ مَا عِنْدَ الْفَاسِقِينَ وَلَا تَجْعَلْنِي لِلظَّالِمِينَ
ظَهِيْرًا وَلَا لَهُمْ عَلَى مَحْوِ كِتَابِكَ يَدًا وَنَصِيْرًا وَحُطْنِي مِنْ
حَيْثُ لَا أَعْلَمُ حِيَاطَةً تَقِيْنِي بِهَا وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ تَوْبَتِكَ وَ
رَحْمَتِكَ وَرَأْفَتِكَ وَرِزْقِكَ الْوَاسِعِ إِلَيَّ إِلَيْكَ مِنَ الرَّاغِبِينَ وَأَنْتُمْ
لِي إِنْْعَامُكُمْ إِنَّكَ خَيْرُ الْمُنْعِمِينَ وَاجْعَلْ بَاقِيَ عُمْرِي فِي الْحَجِّ وَ
الْعُمْرَةِ ابْتِغَاءً وَجْهَكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَالِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَالسَّلَامُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ أَبَدَ الْآبِدِينَ.

و قلبم را نسبت به آنچه نزد توست مطمئن و اراده‌ام را برای
آنچه مخصوص توست فارغ ساز، و مرا به آنچه بندگان خاص خود
را بدان می‌گماری بگمار و در هنگام غفلت عقل‌ها قلبم را با طاعتت
سیراب گردان و بی‌نیازی و پاکدامنی و آسایش و سلامتی و تندرستی و
گشایش و آرامش دل و عافیت را برایم جمع فرما، و کارهای نیکم را که
نافرمانیت آنها را آلوده می‌سازد و خلوت‌هایم را با پیش آمدن لغزشهای
آزمونت تباه مگردان، و آبرویم را از اینکه خواهش به سوی احدی از
جهانیان برم حفظ فرما، و مرا از درخواست آنچه نزد تبهکاران است

بازدار، و مرا پشتیبان ستمگران و یار و یاور ایشان بر نابودی کتابت قرار مده، و مرا از جایی که نمی دانم چنان پاس دار که بدان از گناه) نگاهم داری و درهای توبه و رحمت و مهربانی و روزی گسترده ات را برایم بگشا که همانا من از مشتاقان به سوی تو هستم و بخششت را بر من تمام گردان که همانا تو بهترین نعمت دهندگانی، و باقی مانده عمرم را در حج و عمره برای به دست آوردن خشنودی خود قرار ده؛ ای پروردگار جهانیان و درود خدا بر محمد و خاندان پاک و پاکیزه اش، و سلام ابدی و جاودانه بر او و بر آنان باد.

ابوحزمه ثمالی گوید: امام صادق علیه السلام این دعا را در آغاز دهه اول ذی الحجه تا عصر روز عرفه بعد از نماز صبح و قبل از مغرب می خواند:

۱. اللَّهُمَّ هَذِهِ الْأَيَّامُ الَّتِي فَضَّلْتَهَا عَلَيَّ الْأَيَّامِ وَشَرَّفْتَهَا وَ قَدْ بَلَّغْتَنِيهَا بِمَنِّكَ وَرَحْمَتِكَ فَأَنْزِلْ عَلَيْنَا مِنْ بَرَكَاتِكَ وَأَوْسِعْ عَلَيْنَا فِيهَا مِنْ نِعَمَائِكَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَهْدِيَنَا فِيهَا لِسَبِيلِ الْهُدَى وَ تَرْزُقَنَا فِيهَا التَّقْوَى وَالْعِفَافَ وَالْغِنَى وَالْعَمَلَ فِيهَا بِمَا نَحِبُّ

وَتَرْضَى. اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْأَلُكَ یَا مَوْضِعَ كُلِّ شَكْوٰی وَّیَا سَامِعَ
 كُلِّ نَجْوٰی وَّیَا شَهِدَ كُلِّ مَلٍّ وَّیَا عَالِمَ كُلِّ خَفِیَّۃٍ اَنْ
 تُصَلِّیَ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّآلِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تَكْشِفَ عَنَّا فِیْهَا الْبَلَاءَ
 وَتَسْتَجِیْبَ لَنَا فِیْهَا الدُّعَاءَ وَتُقَوِّیْنَا فِیْهَا وَتُعِیْنَنَا وَتُوقِّفَنَا فِیْهَا
 لِمَا تُحِبُّ رَبَّنَا وَتَرْضٰی وَعَلٰی مَا افْتَرَضْتَ عَلَیْنَا مِنْ طَاعَتِكَ
 وَطَاعَةِ رَسُوْلِكَ وَاَهْلِ وِلَایَتِكَ.

خدایا! این روزهایی است که آن‌ها را بر سایر روزها برتری و شرافت
 داده و به احسان و رحمت مرا بدان رساندی، پس برکات را بر ما
 فرو ریز، و در این روزها نعمت‌هایت را بر ما گسترده ساز. خدایا! از تو
 می‌خواهم که بر محمد و خاندان محمد درود فرستی و در این روزها ما
 را به راه هدایت رهنمون ساخته، و تقوی و عفاف و بی‌نیازی و عمل به
 آنچه دوست داشته و خشنود می‌شوی را روزیمان فرمایی. خدایا! ای
 کسی که همگان شکایت نزد او برند! و ای شنونده‌ی هر سخن! و ای
 حاضر در هر مکان! و ای دانای هر سخن پوشیده! از تو می‌خواهم که بر
 محمد و خاندان محمد درود فرستی و در این ماه، بلا را از ما دور ساخته،
 و دعا‌های ما را بر آورد ساخته و به ما نیرو داده و ما را یاری نموده و پیروز

داری به آنچه دوست داشته و خشنود می شوی، و پیروز داری به آنچه از پیرویت و پیروی پیامبر و خاندان ولایت بر ما واجب ساخته‌ای.

۲. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَهَبَ لَنَا فِيهَا الرِّضَا إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ وَلَا تَحْرِمْنَا خَيْرَ مَا تُنْزِلُ فِيهَا مِنَ السَّمَاءِ وَطَهِّرْنَا مِنَ الذُّنُوبِ يَا عَلَّامَ الْغُيُوبِ وَأَوْجِبْ لَنَا فِيهَا دَارَ الْخُلُودِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَلَا تَتْرُكْ لَنَا فِيهَا ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا هَمًّا إِلَّا فَرَجْتَهُ وَلَا دَيْنًا إِلَّا قَضَيْتَهُ وَلَا غَائِبًا إِلَّا أَدَيْتَهُ وَلَا حَاجَةً مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا سَهَّلْتَهَا وَيَسَّرْتَهَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

خدایا! ای رحم کننده ترین رحم کنندگان از تو می خواهم که بر محمد و خاندان محمد درود فرستی و در این ماه خشنودی‌ات را به من ببخشی، به درستی که تو شنونده‌ی دعاها هستی، و از تو می خواهم ما را از آنچه در این روزها از آسمان نازل می کنی محروم مداری، و ای آگاه پنهانی‌ها ما را از گناهان پاک و رفتن به بهشت در این روزها را بر

ما لازم نما.خدایا! بر محمد و خاندان محمد درود فرست و در این ماه برای ما گناهی را باقی مگذار مگر آنکه بیامیزی و نه اندوهی مگر آن که گشایش نمایی و نه بدهی مگر آن که ادا کنی، و نه مسافری مگر آن که به مقصد برسانی، و نه نیازی از نیازهای دنیا و آخرت مگر آن که آن را آسان گردانده و تحققش را راحت نمایی، به درستی که تو بر هر چیزی توانایی.

۳. اَللّٰهُمَّ يَا عَالَمَ الْخَفِيَّاتِ يَا رَاحِمَ الْعِبْرَاتِ يَا مُجِيبَ الدَّعَوَاتِ يَا رَبَّ الْأَرْضَيْنِ وَالسَّمَوَاتِ يَا مَنْ لَا تَتَّشَابَهُ عَلَيْهِ الْأَصْوَاتُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْنَا فِيهَا مِنْ عَتَقَائِكَ وَطُلُقَائِكَ مِنَ النَّارِ وَالْفَائِزِينَ بِجَنَّتِكَ وَالنَّاجِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ وَسَلَّمْ تَسْلِيمًا.

خدایا! ای آگاه پنهانی‌ها! ای رحم کننده بر اشک‌ها! ای پاسخ دهنده‌ی دعاها! ای پروردگار آسمان‌ها و زمین! ای آن که صداها بر او مشتبه نمی‌گردد! بر محمد و خاندان محمد درود فرست و در این روزها ما را از آزاد شدگان و رهایی یافتگان از آتش و رسندگان به

بهشت، و نجات یافتگان به وسیله رحمت قرار بده، به رحمت ای رحم کننده ترین رحم کنندگان! و درود و سلام خدا بر محمد و تمامی خاندان او باد.

یکی از یاران امام صادق علیه السلام گوید: امام در روز عرفه در موقف عرفات فرمود: بعد از زوال خورشید، اگر در عرفات بودی، نماز ظهر و عصر را بخوان و به موقف رفته و سپس ۱۰۰ مرتبه «الله اکبر» و ۱۰۰ مرتبه «الحمد لله» و ۱۰۰ مرتبه «سبحان الله» و ۱۰۰ مرتبه «لا اله الا الله» و ۱۰۰ مرتبه سوره ی «قل هو الله أحد» را خوانده و اگر دوست داشتی بیشتر از ۱۰۰ مرتبه بخوان و سپس ۱۰۰ سوره ی «قدر» خوانده و پس از آن بگو:

۱. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ
وَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الْأَرْضِينَ السَّبْعِ
وَمَا فِيهِنَّ وَمَا بَيْنَهُنَّ وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ إِنَّاكَ أَعْبُدُ وَإِيَّاكَ أَسْتَعِينُ. اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ
أُثْنِيَ عَلَيْكَ وَمَا عَسَى أَنْ أَبْلُغَ مِنْ مَدْحِكَ مَعَ قِلَّةِ عِلْمِي وَقِصْرِ

رَأَيْتُ وَأَنْتَ الْخَالِقُ وَأَنَا الْمَخْلُوقُ وَأَنْتَ الْمَالِكُ وَأَنَا الْمَمْلُوكُ وَ
 أَنْتَ الرَّبُّ وَأَنَا الْمَرْبُوبُ وَأَنْتَ الْعَزِيزُ وَأَنَا الذَّلِيلُ وَأَنْتَ الْقَوِيُّ
 وَأَنَا الضَّعِيفُ وَأَنْتَ الْغَنِيُّ وَأَنَا الْفَقِيرُ وَأَنْتَ الْمُعْطِي وَأَنَا
 السَّائِلُ وَأَنْتَ الْغَفُورُ وَأَنَا الْخَاطِئُ وَأَنْتَ الْحَيُّ الَّذِي لَا تَمُوتُ
 وَأَنَا خَلَقْتُ أَمُوتُ.

خدایی غیر از خدای بردبار بخشنده نیست، خدایی غیر از خدای
 برتر و الامقام نیست، پاک و منزّه است خداوند، پروردگار آسمان‌های
 هفت گانه و پروردگار زمین‌های هفت گانه و آنچه در آن‌ها و آنچه در
 بین آن‌هاست و پروردگار عرش بزرگ و سپاس خدایی را سزااست که
 پروردگار جهانیان است. خدایا! تنها تو را پرستیده و تنها از تو یاری
 می‌خواهیم. خدایا! همانا من تو را می‌خواهم ستایش کنم اما نمی‌توانم
 با کمی دانش و کوتاهی فکرم مدح تو را نمایم و تو آفریدگاری و من
 آفریننده و تو فرمانروایی و من فرمانبر و تو پروردگاری و من بنده و تو
 بزرگواری و من خوار و تو نیرومندی و من ناتوان و تو بی‌نیازی و من
 نیازمند و تو دهنده‌ای و من خواهنده و تو آمرزنده‌ای و من اشتباه‌کار و
 تو زنده‌ای هستی که نمی‌میرد و من آفریده‌ای که می‌میرم.

۲. اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مَالِكُ يَوْمِ الدِّينِ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ بَدِيءُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْكَ يَعُودُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ لَمْ تَزَلْ وَلَا تَزَالُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَالِقُ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَالِقُ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الْفَرْدُ الصَّمَدُ لَمْ تَلِدْ وَلَمْ تُوَلَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَكَ كُفُوًا أَحَدٌ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيِّمُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ يُسَبِّحُ لَكَ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْكَبِيرُ الْكَبِيرَاءُ رِدَاؤُكَ. اللَّهُمَّ إِنَّكَ سَابِعُ النَّعْمَاءِ حَسَنُ الْبَلَاءِ جَزِيلُ

الْعَطَاءِ مُسْقِطِ الْقَضَاءِ بَاسِطِ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَةِ نَفَّاعٍ بِالْخَيْرَاتِ
كَاشِفُ الْكُرْبَاتِ رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ مُنْزِلُ الْآيَاتِ مِنْ فَوْقِ سَبْعِ
سَمَاوَاتٍ عَظِيمُ الْبَرَكَاتِ مُخْرِجُ مِنَ التُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ مُبَدِّلُ
السَّيِّئَاتِ حَسَنَاتٍ وَجَاعِلُ الْحَسَنَاتِ دَرَجَاتٍ.

خدایا! تو خدایی هستی که پروردگار جهانیان است، و تو خدایی
هستی که خدایی غیر تو نیست، عزتمند خردمند، و تو خدایی هستی
که خدایی غیر تو نیست، برتر و الامرته، و تو خدایی هستی که خدایی
غیر تو نیست، آمرزنده مهرورز و تو خدایی هستی که خدایی غیر تو
نیست، فرمانروای روز قیامت، و تو خدایی هستی که خدایی غیر تو
نیست، آغازگر هر چیز بوده و بازگشت آن ها به سوی توست، و تو خدایی
هستی که خدایی غیر تو نیست، نابود نمی شوی و فنا ناپذیر هستی و
تو خدایی هستی که جز تو خدایی نیست آفریدگار بهشت و دوزخ و تو
خدایی هستی که جز تو خدا نیست آفریدگار خوبی و بدی و تو خدایی
هستی که جز تو خدایی نیست، یگانه، یکتا مقصود نیازمندانی، زاده
نشده و نمی زاید، و همتایی برای تو نیست و تو خدایی هستی که غیر تو
خدایی نیست، دانای نهان و آشکاری، و تو خدایی هستی که خدایی
غیر تو نیست، فرمانروای پاک، ایمنی بخش، ایمنی ده، چیره گر،

استوار، بزرگ منش، پاک و منزّه است خداوند از آنچه شرک می‌ورزند، و تو خدایی هستی که خدایی غیر تو نیست، آفریدگار ایجاد کننده تصویرگر، آنچه در آسمان‌ها و زمین است تسبیح تو را گویند، و تو عزتمند و خردمندی، و تو خدایی هستی که خدایی غیر تو نیست، و بزرگ هستی، و بزرگی تو را سزااست. خدایا! نعمت‌هایت گسترده، امتحانات نیکو، بخششات فراوان است، تقدیر را برگردانده، رحمت گسترده است، با خیرات و نیکی‌ها به ما سود رساندی، مشکلات را برطرف نموده، درجات را برتر گردانده، فرود آورنده‌ی آیات از بالای هفت آسمان، برکات بزرگ می‌باشد، از تاریکی‌ها به نور خارج ساخته، بدی‌ها را به نیکی‌ها تغییر ساخته، و نیکی‌ها را به درجه و رتبه تبدیل می‌نمایی.

۳. اللَّهُمَّ إِنَّكَ دَنَوْتَ فِي عُلُوكَ وَعَلَوْتَ فِي دُنُوكَ فَدَنَوْتَ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ وَارْتَفَعْتَ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ تَرَى وَلَا تُرَى وَأَنْتَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلَى فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى لَكَ مَا فِي السَّمَاوَاتِ الْأَعْلَى وَ لَكَ الْكِبَرِيَاءُ فِي الْأُخْرَةِ وَالْأُولَى. اللَّهُمَّ إِنَّكَ غَافِرُ الذُّنُوبِ شَدِيدُ الْعِقَابِ ذُو الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ إِلَيْكَ الْمَصِيرُ وَسِعَتْ رَحْمَتُكَ كُلَّ شَيْءٍ وَبَلَغَتْ حُبَّتُكَ وَلَا مُعَقِّبَ

لِحُكْمِكَ وَأَنْتَ لَا تُحْيِي سَائِلَكَ أَنْتَ الَّذِي لَا رَافِعَ لِمَا وَضَعْتَ
وَلَا وَاضِعَ لِمَا رَفَعْتَ أَنْتَ الَّذِي أَثْبَتَ كُلَّ شَيْءٍ بِحُكْمِكَ وَ
أَحْصَيْتَ كُلَّ شَيْءٍ بِعِلْمِكَ وَأَبْرَمْتَ كُلَّ شَيْءٍ بِحُكْمِكَ
وَلَا يَفُوتُكَ شَيْءٌ بِعِلْمِكَ وَلَا يَمْتَنِعُ عَنْكَ شَيْءٌ أَنْتَ الَّذِي
لَا يُعْجِزُكَ هَارِبُكَ وَلَا يَرْتَفِعُ صَرِيْعُكَ وَلَا يَحْيَا قَتِيلُكَ أَنْتَ
عَلَوْتَ فَقَهَرْتَ وَمَلَكَتْ فَقَدَرْتَ وَبَطَنْتَ فَخَبَرْتَ وَعَلَى كُلِّ
شَيْءٍ ظَهَرْتَ عَلِمْتَ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ وَتَعَلَّمُ
مَا تَحْمِلُ كُلُّ أَنْثَى وَمَا تَضَعُ وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ وَ
كُلُّ شَيْءٍ عِنْدَكَ بِمِقْدَارٍ.

خدایا! تو در برتری ات نزدیک، و در نزدیکی ات برتری. نزدیک شده
و چیزی نزدیک تر از تو نیست و برتر گردیده و چیزی برتر از تو نمی باشد،
می بینی و دیده نمی شوی، و تو در جایگاه برتری، شکافنده ی دانه و
هسته تو هستی، آنچه در آسمان های برتر می باشد در دنیا و آخرت
برای توست، بزرگ منشی سزای توست. خدایا! تو بخشنده گناه و
پذیرنده توبه ای، کیفر شدید و دارای بخششی، خدایی غیر تو نیست
و بازگشت به سوی توست، رحمت هر چیز را فرا گرفته و دلیل هایت

را رساندی، و کسی درباره حکم نمودنت از تو بازخواست نمی‌کند، و تو خواهندهات را ناامید نمی‌کنی. تو کسی هستی که بالا برنده‌ای برای آن که خوارش گردانی وجود ندارد، و پایین آورنده‌ای برای آن که او را بالا ببری نیست، تو کسی هستی که هر چیز به حکمت استقرار یافته، و چیزی از دانشات خارج نیست، و چیزی در مقابل قدرت تو نمی‌ایستد. تو کسی هستی که گریزندهات تو را به ناتوانی وانی دارد، و کسی که به وسیله تو بر زمین خورده بر نمی‌خیزد، و کشته شده تو را زنده نگردد. تو برتر گردیده و چیره شدی، و فرمانروای امور ما گردیده و توانا شدی، و به وارد اشیاء آگاهی داری و از درونشان آگاه می‌باشی، و بر هر چیز چیره شدی، به خیانت دیدگان و آنچه سینه‌ها پنهان می‌دارند آگاهی، و آنچه هر زن با خود حمل کرده و به دنیا می‌آورد، و به آنچه رحم‌ها در خود فرو برده و آنچه زیاد می‌گردانند آگاهی، و اندازه هر چیز نزد توست.

۴. أَنْتَ الَّذِي لَا تَنْسَى مَنْ ذَكَرَكَ وَلَا يُضَيِّعُ مَنْ تَوَكَّلَ عَلَيْكَ أَنْتَ الَّذِي لَا يَشْغَلُكَ مَا فِي جَوْ أَرْضِكَ عَمَّا فِي جَوْ سَمَواتِكَ وَلَا يَشْغَلُكَ مَا فِي جَوْ سَمَواتِكَ عَمَّا فِي جَوْ أَرْضِكَ أَنْتَ الَّذِي تَعَزَّزْتَ فِي مُلْكِكَ وَلَمْ يَشْرُكَ أَحَدٌ فِي جَبْرُوتِكَ

أَنْتَ الَّذِي عَلَا كُلَّ شَيْءٍ مُلْكُكَ وَمَلَكَ كُلَّ شَيْءٍ أَمْرُكَ أَنْتَ
الَّذِي مَلَكَتِ الْمُلُوكَ بِقُدْرَتِكَ وَاسْتَعْبَدْتَ الْأَرْبَابَ بِعِزَّتِكَ
وَعَلَوْتَ كُلَّ شَيْءٍ بِفَضْلِكَ أَنْتَ الَّذِي لَا يُسْتَطَاعُ كُنْهُ
وَصِفِكَ وَلَا مُنْتَهَى لِمَا عِنْدَكَ أَنْتَ الَّذِي لَا يَصِفُ الْوَاصِفُونَ
عَظَمَتَكَ وَلَا يَسْتَطِيعُ الْمُزَايِلُونَ تَحْوِيلَكَ أَنْتَ شِفَاءٌ لِمَا فِي
الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ أَنْتَ الَّذِي لَا يُحْفِيكَ سَائِلٌ وَ
لَا يَنْقُصُكَ نَائِلٌ وَلَا يَبْلُغُ مَدْحَكَ مَادِحٌ وَلَا قَائِلٌ أَنْتَ الْكَائِنُ
قَبْلَ كُلِّ شَيْءٍ وَالْمُكُونُ لِكُلِّ شَيْءٍ وَالْكَائِنُ بَعْدَ كُلِّ شَيْءٍ.

تو کسی هستی که یاد کننده‌ات را فراموش نکرده، و تکیه کننده
بر تو از بین نرود، و کسی هستی که آنچه در فضای زمین وجود دارد
تو را از آنچه در فضای آسمان‌هاست قرار دارد غافل نساخته، و آنچه
در فضای آسمان‌هاست از آنچه در فضای زمین واقع شده است تو
را غافل نمی‌کند. تو کسی هستی که در فرمانروایی‌ات بزرگوار گشته،
و در نیرویت کسی با تو شریک نیست، تو کسی هستی که بر هر چیز
برتر گشته و فرمانت هر چیز را فرا گرفته، تو کسی هستی که با قدرتت
فرمانروایان را در اختیار گرفته، و به بزرگواریت سرپرستان را بنده خود

ساخته‌ای، و تو کسی هستی که به بزرگواریت هر چیز را چیره ساخته، و به بخششت بر هر چیز برتری جسته‌ای. تو کسی هستی که توصیف نهایت اوصافت مقدور نبوده، و انتهای آنچه نزد توست به وصف درنیاید، تو کسی هستی که توصیف‌گران نتوانند بزرگیت را توصیف کرده، و تغییر دهندگان توان دگرگونی تو را ندارند، تو شفای سینه‌ها و هدایت و رحمت برای مؤمنانی. تو کسی هستی که خواهنده، تو را به تنگنا نینداخته، و بخشش از تو نکاسته، و ستایش‌گر و سخنگو توان بیان ستایشت را ندارند، تو قبل از هر چیز بوده، و هر چیز را به وجود آورده، و بعد از هر چیز تحقق داری.

۵. أَنْتَ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ وَلَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا السَّمَاوَاتُ وَمَنْ فِيهِنَّ لَكَ وَالْأَرْضُونَ وَمَنْ فِيهِنَّ لَكَ وَمَا بَيْنَهُنَّ وَمَا تَحْتَ الثَّرَى أَحْصَيْتَ كُلَّ شَيْءٍ وَأَحْطَتْ بِهِ عِلْمًا وَأَنْتَ تَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا تَشَاءُ وَأَنْتَ لَا تُسْأَلُ عَمَّا تَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ وَأَنْتَ الْفَعَّالُ لِمَا تُرِيدُ وَأَنْتَ الْقَرِيبُ وَأَنْتَ الْبَعِيدُ وَأَنْتَ السَّمِيعُ وَأَنْتَ الْبَصِيرُ وَأَنْتَ الْمَاجِدُ وَأَنْتَ الْأَحَدُ وَأَنْتَ الْعَلِيمُ وَأَنْتَ

الْكَرِيمُ وَأَنْتَ الْبَارُّ وَأَنْتَ الرَّحِيمُ وَأَنْتَ الْقَادِرُ وَأَنْتَ الْقَاهِرُ
لَكَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى كُلُّهَا وَأَنْتَ الْجَوَادُ الَّذِي لَا يَبْخُلُ وَأَنْتَ
الْعَزِيزُ الَّذِي لَا تَذِلُّ وَأَنْتَ مُمْتَنِعٌ لَا تُرَامُ يُسَبِّحُ لَكَ مَا فِي
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَنْتَ بِالْخَيْرِ أَجُودُ مِنْكَ بِالسَّرِّ.

تو یگانه و مقصود نیازمندی، که نمی‌زاید و زاده نشده و همتایی
برای او نیست، و همسر و فرزندی نگرفته است، آسمان‌ها و هر که در
آن‌هاست، و زمین‌ها و هر که در آن‌هاست، و آنچه بین آن‌ها و آنچه زیر
خاک‌هاست برای توست، هر چیز را به شمارش درآورده و آگاهی‌ات به
هر چیز گسترش دارد و تو آنچه بخواهی بر آفرینش اشیاء می‌افزایی، و
تو کسی هستی که از عملکرد مورد سؤال قرار نمی‌گیری و دیگران مورد
حسابرسی واقع می‌شوند، و آنچه تو بخواهی انجام می‌دهی، و نزدیک
و دور، و شنوا و بینا، و ستوده و یگانه، و دانا و بخشنده، و نیکوکار و
مهرورز، و توانا و نیرومندی، تمامی نام‌های نیکو برای توست و تو
سخت‌و‌تمندی هستی که بخل نمی‌ورزد، و تو بزرگواری هستی که خوار
نمی‌شود، و تو توانمندی هستی که مورد سوء قصد قرار نمی‌گیرد. آنچه
در آسمان‌ها و زمین است منزله گوی توست، و لطف تو به کار خیر بیشتر
از کارهای بد است.

۶. أَنْتَ رَبِّي وَرَبُّ آبَائِي الْأَوَّلِينَ أَنْتَ نُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا
 دَعَاكَ أَنْتَ فَجَّيْتَ نُوحًا مِنَ الْغَرَقِ وَأَنْتَ غَفَرْتَ لِدَاوُدَ ذَنْبَهُ وَ
 أَنْتَ نَفَسْتَ عَنْ ذِي النُّونِ كَرْبَهُ وَأَنْتَ كَشَفْتَ عَنْ أَيُّوبَ
 صُرَّهُ وَأَنْتَ رَدَدْتَ مُوسَى عَلَى أُمِّهِ وَأَنْتَ صَرَفْتَ قُلُوبَ السَّحَرَةِ
 إِلَيْكَ حَتَّى قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ وَأَنْتَ وَلِيُّ نِعْمَةِ الصَّالِحِينَ
 لَا يُذَكِّرُ مِنْكَ إِلَّا الْحَسَنُ الْجَمِيلُ وَمَا لَا يُذَكِّرُ أَكْثَرُكَ
 الْإِلَاءَ وَالنِّعَمَ وَأَنْتَ الْمُحْسِنُ الْمُجْمِلُ لَا تُبْلَغُ مَدْحَتُكَ وَلَا
 الثَّنَاءُ عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ سُبْحَانَكَ وَبِحَمْدِكَ
 تَبَارَكْتَ أَسْمَاؤُكَ وَجَلَّ ثَنَاؤُكَ مَا أَعْظَمَ شَأْنُكَ وَأَجَلَّ مَكَانُكَ
 وَمَا أَقْرَبَكَ مِنْ عِبَادِكَ وَالطَّفِكَ بِخَلْقِكَ وَأَمْنَعَكَ بِقُوَّتِكَ .

تو پروردگار من و پروردگار پدرانم هستی، هر گاه درمانده تو را
 بخواند پاسخ می دهی، و تو نوح را از غرق شدن نجات داده و گناه داود
 را بخشیده و اندوه یونس را بر طرف نموده و ناراحتی ایوب را از بین
 بردی، و تو موسی را به مادرش بازگردانده و قلب های ساحران را به
 سوی او متوجه ساختی، تا آن که گفتند: به پروردگار جهانیان ایمان

آوردیم، و تو سرپرست نعمت نیکوکاران هستی، از تو غیر از نیکی و زیبایی یاد نمی شود و بیشتر نعمت های تو یاد نمی شوند، و تو زیبا نیکویی هستی که ستایش و مدح تو بدست نیاید، تو آن گونه هستی که خود را ستوده ای، منزهی و سپاس تو را سزاست، اسم هایت بزرگ است، و ستایشت برتر، مقامت چه بزرگ و جایگاهت برتر است، و چقدر به بندگانت نزدیک، و به آفریدگانت مهربان، و به نیرویت توانمند هستی.

۷. أَنْتَ أَجَلُّ وَأَجَلُّ وَأَسْمَعُ وَأَبْصَرُ وَأَعْلَى وَأَكْبَرُ وَأَظْهَرُ
وَأَشْكُرُ وَأَقْدَرُ وَأَعْلَمُ وَأَجْبَرُ وَأَكْبَرُ وَأَعْظَمُ وَأَقْرَبُ وَ
أَمْلِكُ وَأَوْسَعُ وَأَمْنَعُ وَأَعْطَى وَأَحْكَمُ وَأَفْضَلُ وَأَحْمَدُ مِنْ أَنْ
تُذَرِكَ الْعَيَانُ عَظَمَتَكَ أَوْ يَصِفَ الْوَاصِفُونَ صِفَتَكَ أَوْ يَبْلُغُوا
غَايَتَكَ. اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَجَلُّ مَنْ ذَكَرَ وَ
أَشْكُرُ مَنْ عُبِدَ وَأَرْأَفُ مَنْ مَلَكَ وَأَجْوَدُ مَنْ سُئِلَ وَأَوْسَعُ مَنْ
أَعْطَى تَحْلُمُ بَعْدَ مَا تَعْلَمُ وَتَعْفُو وَتَغْفِرُ بَعْدَ مَا تَقْدِرُ لَمْ تَطْعَ
قَطُّ إِلَّا بِإِذْنِكَ وَلَمْ تُعْصَ قَطُّ إِلَّا بِقُدْرَتِكَ تَطَاعَ رَبَّنَا فَتَشْكُرُ
وَتُعْصِي رَبَّنَا فَتَغْفِرُ.

تو عزیزتر و والاتر و شنواتر و بیناتر و برتر و بزرگتر آشکار تر و سپاسگزارتر و تواناتر و داناتر و نیرومندتر و بزرگمنش تر و بزرگتر و نزدیک تر و فرمانروا تر و گسترده تر و آفریدگارتر و عطا کننده تر و حکم کننده تر و برتر و ستوده شده تر از آن هستی که افراد بزرگیت را دریافته یا وصف کننده گان صفت تو را توصیف کنند، یا به نهایت تو برسند. خدایا! تو خدایی و خدایی غیر تو نیست. برترین کسی هستی که یاد شده و سپاسگزارترین پرستیده شده و مهربان ترین فرمانروا شده، و بخشنده ترین درخواست شده، و گستراننده ترین کسی هستی که هدیه می دهد. با آنکه می دانی، بردباری می کنی و بعد از آنکه توانایی گذشت کرده و می آمیزی، جز با اجازه ات پیروی نمی شوی، و جز با نیرویت نافرمانی نمی گردی. ای پروردگار ما! پیروی می شوی و سپاس گزارده می شوی و ای پروردگار! نافرمانی می شوی و می آمیزی.

۸. اللَّهُمَّ أَنْتَ أَقْرَبُ حَفِیْظٍ وَأَدْنَى شَهِیدٍ حُلَّتْ بَيْنَ الْقُلُوبِ وَأَخَذَتْ بِالنَّوَاصِي وَأَحْصَيْتِ الْأَعْمَالَ وَعَلِمْتَ الْأَخْبَارَ وَبِيَدِكَ الْمَقَادِيرُ وَالْقُلُوبُ إِلَيْكَ مُقْتَصِدَةٌ وَالسِّرُّ عِنْدَكَ عَلَانِيَةٌ وَالْمُهْتَدِي مَنْ هَدَيْتَ وَالْحَلَالُ مَا حَلَلْتَ وَ

الْحَرَامُ مَا حَرَّمْتَ وَالَّذِينَ مَا شَرَعْتَ وَالْأَمْرُ مَا قَضَيْتَ تَقْضِي
 وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ. اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ وَأَنْتَ
 الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ.
 اللَّهُمَّ بِيَدِكَ مَقَادِيرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَبِيَدِكَ مَقَادِيرُ الشَّمْسِ وَ
 الْقَمَرِ وَبِيَدِكَ مَقَادِيرُ النَّصْرِ وَالْخِذْلَانِ وَبِيَدِكَ مَقَادِيرُ الدُّنْيَا
 وَالْآخِرَةِ وَبِيَدِكَ مَقَادِيرُ الْمَوْتِ وَالْحَيَاةِ وَبِيَدِكَ مَقَادِيرُ الْخَيْرِ وَ
 الشَّرِّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِي كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ
 فِي ظُلَمِ اللَّيْلِ وَضَوْءِ النَّهَارِ عَمْدًا أَوْ خَطَاً سِرًّا وَعَلَانِيَةً إِنَّكَ
 عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَهُوَ عَلَيْكَ يَسِيرٌ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا
 بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.

خدایا! تو نزدیک ترین نگاهبان و گواهی بین قلبها قرار گرفته ای
 و جانها در اختیار توست، و کارها را به شمارش درآورده، و به اخبار
 آگاهی، و اندازه ها به دست توست، و قلبها رو به سوی تو می آورند،
 و پنهان نزد تو آشکار می باشد، و راهنمایی شده کسی است که تو
 راهنمای اش کردی، و حلال آن چیزی است که تو حلال نمودی، و

حرام چیزی است که حرام کردی، و دین آن چیزی است که تو قانون نموده و فرمان آن چیزی است که تو حکم نمودی، حکم کرده و علیه تو حکم نمی‌شود. خدایا! تو آغازی، از این رو قبل از تو چیزی نبوده، و تو پایانی، از این رو بعد از تو چیزی نیست، و تو پنهانی و غیر تو چیزی نیست. خدایا! اندازه‌های شب و روز و خورشید و ماه و یاری و خواری و دنیا و آخرت و مرگ و زندگی و خوبی و بدی به دست توست بر محمد و خاندان محمد درود فرست، و بر من بیمارز هر گناهی که در تاریکی شب یا در روشنایی روز، عمداً یا به صورت اشتباه، آشکار یا در نهان انجام دادم، به درستی که تو بر هر چیز توانایی، و آن بر تو آسان است، و حرکت و نیرویی جز به خدای برتر و بزرگ‌ترت نیست.

۹. اللَّهُمَّ إِنِّي أَنِّي عَلَيْكَ بِأَحْسَنِ مَا أَقْدِرُ عَلَيْهِ وَأَشْكُرُكَ بِمَا مَنَنْتَ بِهِ عَلَيَّ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ شُكْرِكَ. اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ بِمَحَامِدِكَ كُلِّهَا عَلَى نِعَمَائِكَ كُلِّهَا وَعَلَى جَمِيعِ خَلْقِكَ حَتَّى يَنْتَهِيَ الْحَمْدُ إِلَى مَا تُحِبُّ رَبَّنَا وَتَرْضَى. اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا خَلَقْتَ وَعَدَدَ مَا ذَرَأْتَ وَلَكَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا بَرَأْتَ وَلَكَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا أَحْصَيْتَ وَلَكَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَ

الْأَرْضِينَ وَلَكَ الْحَمْدُ مِلَّةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ثُمَّ تَقُولُ عَشْرًا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

خدایا! تو را می ستایم با نیکوترین صورتی که بر آن توانایی دارم، و تو را سپاس می گزارم در مقابل آنچه به من بخشیدی و از ستایشگریت که به من آموخته ای، خدایا! تو را سپاس به تمامی سپاس هایت، بر تمامی نعمت هایت، و بر تمامی آفریدگانت، تا سپاس ها به جایی برسد که ای پروردگار ما! تو دوست داری و خشنود گردی. خدایا! تو را سپاس به اندازه آنچه آفریدی و پرورش دادی، و تو را سپاس به اندازه آنچه ایجاد نمودی، و تو را سپاس به اندازه آنچه شمردی، و تو را سپاس به اندازه آنچه در آسمان ها و زمین است، و تو را سپاس به اندازه گنجایش دنیا و آخرت.

سپس ۱۰ مرتبه می گویی:

۱۰. اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ.

از خداوند آمرزش می خواهم، آنکه خدایی جز او نیست، زنده ی پابرجاست، و به سوی او توبه می کنم.

سپس ۱۰ مرتبه می گویی:

۱۱. یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ یَا اللَّهُ .

ای خدا! ای خدا! ای خدا!

سپس ۱۰ مرتبه می‌گویی:

۱۲. یَا رَحْمَانُ یَا رَحْمَانُ .

ای رحمت گستر! ای رحمت گستر

سپس ۱۰ مرتبه می‌گویی:

۱۳. یَا رَحِيمُ یَا رَحِيمُ .

ای مهرورز! ای مهرورز!

سپس ۱۰ مرتبه می‌گویی:

۱۴. یَا بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ .

ای آفریننده آسمان‌ها و زمین!

سپس ۱۰ مرتبه می‌گویی:

۱۵. یَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ .

ای دارای شکوه و بزرگواری!

سپس ۱۰ مرتبه می‌گویی:

۱۶. يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ.

ای مهربان! ای عطا کننده!

سپس ۱۰ مرتبه می گویی:

۱۷. يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ.

ای زنده! ای پابرجا!

سپس ۱۰ مرتبه می گویی:

۱۸. بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ.

به نام خداوند رحمت گستر مهرورز

سپس ۱۰ مرتبه می گویی:

۱۹. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ.

خدایا! بر محمد و خاندان محمد درود فرست.

سپس می گویی:

۲۰. اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ وَأَنْتَ وَلِيُّ الْحَمْدِ وَمُنْتَهَى الْحَمْدِ وَفِي

الْحَمْدِ عَزِيزُ الْجُدِّ قَدِيمُ الْمَجْدِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَانَ عَرْشُهُ

عَلَى الْمَاءِ حِينَ لَا شَمْسٌ تُضِيءُ وَلَا قَمَرٌ يَسْرِى وَلَا بَحْرٌ يَجْرِي

وَلَا رِيَّاحٌ تَذْرِي وَلَا سَمَاءٌ مَبْنِيَّةٌ وَلَا أَرْضٌ مَدْحِيَّةٌ وَلَا لَيْلٌ
 تُجِنُّ وَلَا نَهَارٌ يُكِنُّ وَلَا عَيْنٌ تَنْبُعُ وَلَا صَوْتُ يُسْمَعُ وَلَا جَبَلٌ
 مَرْسِيٌّ وَلَا سَحَابٌ مُنْشَأٌ وَلَا إِنْسٌ مَبْرُوءٌ وَلَا جِنٌّ مَذْرُوءٌ وَلَا مَلَكٌ
 كَرِيمٌ وَلَا شَيْطَانٌ رَجِيمٌ وَلَا ظِلٌّ مَمْدُودٌ وَلَا شَيْءٌ مَعْدُودٌ.

خدایا! سپاس تنها تو را سزاست، ای صاحب ستایش و نهایت
 ستایش، ای تمام کننده ستایش، ای کسی که دارای لشکری قوی و
 ستایش دیرینه هستی! سپاس خدایی را سزاست که عرشش بر روی
 آب بود و وجود داشت آنگاه که خورشید فروزان و ماه حرکت کننده، و
 دریای جریان یابنده و بادهای پراکنده ساز، و آسمان فرازمند و زمین
 گسترده، و شب تاریک و روز پوشاننده، و چشمه جوشان و صدای
 شنیده شده، و کوه محکم و ابر پدید آمده، و انسان آفریده شده و جن
 آفریده شده، و فرشته بزرگوار و شیطان رانده شده، و سایه کشیده شده و
 هر چیز شمرده شده ای وجود نداشت.

۲۱. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي اسْتَحْمَدَ إِلَىٰ مَنْ اسْتَحْمَدَهُ مِنْ أَهْلِ
 مَحَامِدِهِ لِيَحْمَدُوهُ عَلَىٰ مَا بَدَلَ مِنْ نَوَافِلِهِ الَّتِي فَاقَ مَدَحَ
 الْمَادِحِينَ مَا ثَرَّ مَحَامِدِهِ وَعَدَا وَصَفَ الْوَاصِفِينَ هَيْبَةً جَلَالِهِ

هُوَ أَهْلٌ لِكُلِّ حَمْدٍ وَ مُنْتَهَى كُلِّ رَغْبَةٍ الْوَاحِدُ الَّذِي لَا بَدَاءَ لَهُ الْمَلِكُ الَّذِي لَا زَوَالَ لَهُ الرَّفِيعُ الَّذِي لَيْسَ فَوْقَهُ نَاطِرٌ ذُو الْمَغْفِرَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَحْمُودُ لِبَذْلِ نَوَائِلِهِ الْمَعْبُودُ بِهَيْبَةِ جَلَالِهِ الْمَذْكُورُ بِحُسْنِ آيَاتِهِ الْمَنَّانُ بِسَعَةِ فَوَاضِلِهِ الْمَرْغُوبُ إِلَيْهِ فِي تَمَامِ الْمَوَاهِبِ مِنْ خَزَائِنِهِ الْعَظِيمِ الشَّانِ الْكَرِيمِ فِي سُلْطَانِهِ الْعَلِيِّ فِي مَكَانِهِ الْمُحْسَنِ فِي امْتِنَانِهِ الْجَوَادُ فِي فَوَاضِلِهِ .

سپاس خدایی را سزااست که خواستار ستایش شد از ستایشگران، تا او را در مقابل آنچه ارزانی داشته بستایند، خدایی که ستایش هایش از ستایش ستایشگران برتر گردید، و ابهت شکوهش از توصیف توصیفگران تجاوز نموده است، او شایسته هر سپاس و نهایت هر امید و آرزوست. یگانه‌ای است که آغازی ندارد، فرمانروایی است که از بین رفتنی نیست، والایی است که بیننده‌ای برتر از او نمی‌باشد. او صاحب آمرزش و رحمت، ستوده شده برای اعطای نعمت‌های اش، پرستیده شده به ابهت شکوهش است، او یاد شده به نیکویی نعمت‌هایش، بخشنده با گستردگی عطا‌هایش است، کسی است که هر که امید به او داشته باشد در صدد کامل نمودن موهبت‌هایش از گنجینه‌هایش

به او است. مقام او ارجمند، فرمانروایی اش بزرگوارانه، جایگاهش برتر، نیکوکار در نعمت دادن، فزونی دهنده در عطاهايش است.

۲۲. الْحَمْدُ لِلَّهِ بَارِي خَلْقِ الْمَخْلُوقِينَ بِعِلْمِهِ وَمُصَوِّرِ أَجْسَادِ الْعِبَادِ بِقُدْرَتِهِ وَمُخَالِفِ صُورٍ مَنْ خَلَقَ مِنْ خَلْقِهِ وَنَافِخِ الْأَرْوَاحِ فِي خَلْقِهِ بِعِلْمِهِ وَمُعَلِّمِ مَنْ خَلَقَ مِنْ عِبَادِهِ اسْمَهُ وَ مُدَبِّرِ خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بِعَظَمَتِهِ الَّذِي وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَ كُرْسِيِّهِ وَعَلَا بِعَظَمَتِهِ فَوْقَ الْأَعْلَى وَقَهَرَ الْمُلُوكَ بِجَبَرُوتِهِ الْجَبَّارِ الْأَعْلَى الْمَعْبُودِ فِي سُلْطَانِهِ الْمُنْسَلِطِ بِقُوَّتِهِ الْمُتَعَالِي فِي دُنُوهِ الْمُتَدَانِي كُلَّ شَيْءٍ فِي ارْتِفَاعِهِ الَّذِي نَفَذَ بَصَرُهُ فِي خَلْقِهِ وَحَارَتِ الْأَبْصَارُ بِشُعَاعِ نُورِهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الْحَلِيمِ الرَّشِيدِ الْقَوِي الشَّدِيدِ الْمُبْدِي الْمُعِيدِ الْفَعَالِ لِمَا يُرِيدُ الْحَمْدُ لِلَّهِ مُنْزِلِ الْآيَاتِ وَكَاشِفِ الْكُرْبَاتِ وَمُؤْتِي السَّمَاوَاتِ.

سپاس خدای را سزااست که آفریدگار آفریده شدگان به علم خویش، شکل دهنده بدن های بندگان به نیروی خویش، چهره های کسانی که آفریده است از آفریدگانش را متفاوت نموده، با دانش خویش روح را در

آفریدگان دمیده، بندگان از آفریده هایش را نام خود را به آنها آموخته ، اداره کننده آسمان ها و زمین با بزرگیش که بر همه چیز گسترده شده و جایگاهش را آفریده است ، به بزرگی اش از هر بلند مرتبه ای، بالاتر قرار گرفته، با شکوه حکم فرمایی بلند مرتبه اش بر هر فرمانروایی چیره گشته و در حکومتش پرستیده شده ، به نیروی بالای خود غالب گردیده است هر چیز پایی که پایین قرار گرفته در بلندی که دیده هایش در آفریدگان جاری است و چشم ها در پرتو روشنایی اش سرگردان هستند. سپاس خدایی را که بردبار را هنما، نیرومند توانا، آغازگر بازگرداننده، انجام دهنده آنچه که بخواهد است، سپاس خدای را سزااست که فرستاننده ی آیات، و برطرف سازنده مشکلات، و ایجاد کننده آسمان ها است.

۲۳. الْحَمْدُ لِلَّهِ فِي كُلِّ مَكَانٍ وَفِي كُلِّ زَمَانٍ وَفِي كُلِّ
أَوَانٍ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا يَنْسَى مَنْ ذَكَرَهُ وَلَا يُخَيِّبُ مَنْ دَعَاهُ
وَلَا يُذِلُّ مَنْ وَالَاهُ الَّذِي يَجْزِي بِالْإِحْسَانِ إِحْسَانًا وَبِالصَّبْرِ
نَجَاةً. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَهُ
الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ. الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنَى وَثُلَاثَ

وَرُبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
 سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَ
 لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ .

سپاس برای خدای در هر زمان و هر مکان و هر وقت است، سپاس
 برای خدا آنکه یادکننده‌اش را فراموش نمی‌کند، و هر که او را بخواند
 ناامید نگرداند، و هر که از او پیروی کند ذلیل نشود. آنکه در مقابل
 نیکی پاداش نیکی داده، و در مقابل بردباری نجات می‌دهد. سپاس
 برای خدا کسی که هر چه در آسمان‌ها و زمین برای اوست، ستایش
 در آخرت خاص اوست، و او دانشمند و داناست، سپاس برای خدای
 آفریده آسمان‌ها و زمین، و قرار دهنده فرشتگان به عنوان فرستادگانی
 که دارای بال‌های دوگانه و سه‌گانه و چهارگانه‌اند، و در آفرینش آنچه
 را بخواهد می‌افزاید، به درستی که خدا بر هر چیز تواناست. پاک و منزّه
 است خداوند و سپاس او را سزااست، و خدایی غیر خدا نیست و خدا بزرگتر
 است، هیچ حرکت و نیرویی غیر از خدای بلند مرتبه و بزرگ نیست.

۲۴. وَ سُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَ حِينَ تُصْبِحُونَ وَ لَهُ
 الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَ حِينَ تُظْهِرُونَ وَ سُبْحَانَ

اللّٰهُ اَنَاءَ اللَّيْلِ وَاطْرَافِ النَّهَارِ وَسُبْحَانَ اللّٰهِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ
وَسُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ
وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ كَمَا يُحِبُّ رَبُّنَا وَكَمَا
يَرْضَىٰ كَثِيرًا طَيِّبًا وَسُبْحَانَ كُلِّمَا سَبَّحَ اللّٰهُ شَيْءٌ وَكَمَا
يُحِبُّ اللّٰهُ اَنْ يُسَبَّحَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ كُلِّمَا حَمِدَ اللّٰهُ شَيْءٌ وَكَمَا
يُحِبُّ اللّٰهُ اَنْ يُحْمَدَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ كُلِّمَا هَلَّلَ اللّٰهُ شَيْءٌ وَكَمَا
يُحِبُّ اللّٰهُ اَنْ يُهَلَّلَ وَاللّٰهُ أَكْبَرُ كُلِّمَا كَبَّرَ اللّٰهُ شَيْءٌ وَكَمَا
يُحِبُّ اللّٰهُ اَنْ يُكَبَّرَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ .

منزه است خداوند آنگاه که وارد شب می شوید، و هنگامی که به ظهر وارد می شوید، و منزه است خداوند در ساعات شب و آغاز و پایان روز، و منزه است خداوند در صبح و شب، و پروردگارت منزه است، پروردگار عزیز از آنچه او را توصیف می کنند، و سلام بر فرستادگان و سپاس خدایی را که پروردگار جهانیان است و سپاس خدای را آن گونه که پروردگار ما دوست داشته و خشنود می گردد، بسیار و پاک و منزه است خداوند در هر گاه که چیزی خدا را به پاکی یاد کند، و آنگونه که خداوند دوست دارد منزه یاد شود، و سپاس خدای را سزااست هر گاه

سپاس خداوند گفته شود، و آنچنان که خداوند دوست دارد که سپاس گفته شود و خدایی جز خدا نیست، در هر گاه که چیزی خداوند را به یگانگی بستاید، و همچنان که خداوند دوست دارد که به یگانگی ستوده شود و خدا برتر است، هر گاه چیزی خدای را به برتری بخواند و همچنان که خداوند دوست دارد برتر شمرده شود، و نیرو و توانی جز به خدای برتر و بزرگ نیست.

﴿۱۰۰﴾ دعای دیگری از امام صادق علیه السلام در روز عرفه:

۱. اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مَالِكُ يَوْمِ الدِّينِ بَدِيءُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْكَ يَعُودُ لَمْ تَزَلْ وَلَا تَزَالُ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهِمُّ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ الْكَبِيرُ رَادَاؤُكَ سَابِغُ النَّعْمَاءِ جَزِيلُ الْعَطَاءِ بَاسِطُ الْيَدَيْنِ بِالرَّحْمَةِ نَفَاحُ الْخَيْرَاتِ كَاشِفُ الْكُرْبَاتِ مُنْزِلُ الْآيَاتِ

مُبَدِّلُ السَّيِّئَاتِ جَاعِلُ الْحَسَنَاتِ دَرَجَاتٍ دَنَوْتَ فِي عُلُوكَ وَ
 عَلَوْتَ فِي دُنُوكَ دَنَوْتَ فَلَا شَيْءَ دُونَكَ وَارْتَفَعْتَ فَلَا شَيْءَ
 فَوْقَكَ تَرَى وَلَا تُرَى وَأَنْتَ بِالْمَنْظَرِ الْأَعْلَى فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى
 لَكَ مَا فِي السَّمَاوَاتِ الْعُلَى وَلَكَ الْكِبَرِيَاءُ فِي الْآخِرَةِ وَالْأُولَى
 غَافِرُ الذَّنْبِ وَقَابِلُ التَّوْبِ شَدِيدُ الْعِقَابِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ إِلَيْكَ
 الْمَأْوَى وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ وَسِعَتْ رَحْمَتُكَ كُلَّ شَيْءٍ وَبَلَغَتْ
 حُجَّتُكَ وَلَا مَعْقَبَ لِحُكْمِكَ وَلَا يُخَيَّبُ سَائِلُكَ أَحَطْتَ كُلَّ
 شَيْءٍ بِعِلْمِكَ وَأَحْصَيْتَ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا وَجَعَلْتَ لِكُلِّ شَيْءٍ
 أَمَدًا وَقَدَّرْتَ كُلَّ شَيْءٍ تَقْدِيرًا بَلَوْتَ فَقَهَرْتَ وَنَظَرْتَ
 فَخَبَّرْتَ وَبَطَّنْتَ وَعَلِمْتَ فَسَتَرْتَ وَعَلَى كُلِّ شَيْءٍ ظَهَرْتَ.

خدایا! تو خدایی هستی که خدایی غیر تو نیست پروردگار جهانیان
 هستی، و تو خدایی هستی که غیر تو خدا نیست بزرگوار خردمند هستی
 ، و تو خدایی هستی که خدایی غیر تو نیست برتر بزرگمرتبه، و تو خدایی
 هستی که خدایی غیر تو نیست آمرزنده مهرورز، و تو خدایی هستی که
 خدایی غیر تو نیست رحمت گستر مهرورز و تو خدایی هستی که خدایی

غیر تو نیست صاحب روز قیامت، آغازگر هر چیز و بازگشت هر چیز به سوی توست، همواره بوده و خواهی بود، فرمانروای پاک، درود ایمنی بخش، استوار گرامی حکم فرما، بزرگ منش، بزرگی سزاوار توست، نعمت هایت گسترده، بخشش هایت فراوان، دست رحمت گشوده، نیکی ها را بسیار دهنده، بر طرف کننده اندوه ها، فرستاننده آیات، تغییر دهنده بدی ها، قرار دهنده نیکی ها به شکل مراتب، در برتری ات نزدیک گردیده، و در نزدیکی ات برتری، نزدیک شدی از این رو چیزی نزدیک تر از تو نیست، و برتر شدی از این رو چیزی برتر از تو نمی باشد، می بینی و دیده نمی شوی، و تو در جایگاه برتری، آفریدگار هسته و دانه می باشی، برای توست آنچه در آسمان های بلند مرتبه است، بزرگی در آخرت و دنیا برای توست، آمرزنده گناه، و پذیرنده بازگشت، دارای کیفر سخت، دارای بخشش و نعمت، خدایی غیر تو نیست، پناه نزد تو و راه به سوی توست، رحمت همه چیز را فرا گرفته و حجت رسانده شده و برای فرمانت تأخیر اندازنده ای نیست، و در خواست کننده ات نا امید نمی شود. بر همه چیز آگاه و شمارش هر چیز را می دانی، و برای هر چیز اندازه ای قرار داده، هر چیز را به اندازه خودش معین نمودی. آزمودی و چیره شدی، و نگریستی و آگاه شدی، و پنهان نمودی و دانستی و مخفی شدی و بر هر چیزی آشکار شدی.

۲. تَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ لَا تَسَى مَنْ
 ذَكَرَكَ وَلَا تُخَيِّبُ مَنْ سَأَلَكَ وَلَا تُضَيِّعُ مَنْ تَوَكَّلَ عَلَيْكَ
 أَنْتَ الَّذِي لَا يَسْغُلُكَ مَا فِي جَوْ سَمَاوَاتِكَ عَمَّا فِي جَوِّ أَرْضِكَ
 تَعَزَّزْتَ فِي مُلْكِكَ وَتَقَوَّيْتَ فِي سُلْطَانِكَ وَغَلَبَ عَلَى كُلِّ
 شَيْءٍ قِضَاؤُكَ وَمَلَكَ كُلِّ شَيْءٍ أَمْرُكَ وَقَهَرْتَ قُدْرَتُكَ كُلَّ
 شَيْءٍ لَا يُسْتَطَاعُ وَصْفُكَ وَلَا يُحَاطُ بِعِلْمِكَ وَلَا مُنْتَهَى لِمَا
 عِنْدَكَ وَلَا تَصِفُ الْعُقُولُ صِفَةً ذَاتِكَ عَجَزَتِ الْأَوْهَامُ عَنْ
 كَيْفِيَّتِكَ وَلَا تُدْرِكُ الْأَبْصَارُ مَوْضِعَ أَيْنِيَّتِكَ وَلَا تُحَدُّ فَتَكُونُ
 مَحْدُوداً وَلَا تُثَمِّلُ فَتَكُونُ مَوْجُوداً وَلَا تِلْدُ فَتَكُونُ مَوْلُوداً.

به خیانت دیدگان و آنچه سینه‌ها پنهان می‌دارند آگاهی، و هر که
 تو را یاد کند فراموشش نمی‌کنی، و در خواست کننده را نا امید نمی
 گردانی، هر که بر تو تکیه کند را از بین نمی‌بری. تو کسی هستی که
 آنچه در فضای آسمان هاست تو را از آنچه در فضای زمین قرار دارد
 غافل نمی‌سازد، در فرمانروایی‌ات بزرگوار و در نیرومندی‌ات توانا شده،
 و فرمانت بر هر چیز غلبه یافته، و فرمانروای همه چیز گردید و نیرویت

بر همه چیز چیره گردید. توصیف تو امکان ندارد، و کسی به دانش و پایان آنچه نزد تو می باشد احاطه ندارد، و عقل ها از توصیف ویژگی ذات بازمانده، و خیال ها از بیان چگونگی نتوان دیدها از شناخت جایگاهت درمانده اند و اندازه ای نداری تا اندازه داشته باشی، و مانند نداری تا موجود باشی، و نمی زایی تا زاییده شده باشی.

۳. أَنْتَ الَّذِي لَا ضِدَّ مَعَكَ فَيُعَانِدُكَ وَلَا عَدِيلَ لَكَ
فَيُكَاثِرُكَ وَلَا يَنْدُ لَكَ فَيُعَارِضُكَ أَنْتَ ابْتَدَعْتَ وَاخْتَرَعْتَ وَ
اسْتَحْدَثْتَ فَمَا أَحْسَنَ مَا صَنَعْتَ سُبْحَانَكَ مَا أَجَلٌ ثَنَاءُكَ وَ
أَسْنَى فِي الْأَمَاكِنِ مَكَانَكَ وَاصْدَعْ بِالْحَقِّ فُرْقَانَكَ سُبْحَانَكَ
مِنْ لَطِيفٍ مَا الْطَفُكَ وَحَكِيمٍ مَا أَعْرَفَكَ وَمَلِكٍ مَا أَسْمَحَكَ
بَسَطْتَ بِالْخَيْرَاتِ يَدَكَ وَعُرِفَتْ الْهَدَايَةُ مِنْ عِنْدِكَ وَخَضَعَ
لَكَ كُلُّ شَيْءٍ وَانْقَادَ لِلتَّسْلِيمِ لَكَ كُلُّ شَيْءٍ سَبِيلُكَ جَدُّ
وَأَمْرُكَ رَشْدٌ وَأَنْتَ حَيٌّ صَمَدٌ وَأَنْتَ الْمَاجِدُ الْجَوَادُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ
الْعَلِيمُ الْكَرِيمُ الْقَدِيمُ الْقَرِيبُ الْمَجِيبُ تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ
عَمَّا يَقُولُ الظَّالِمُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُكَ وَجَلَّ

ثَنَّاؤُكَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ الَّذِي صَدَعَ بِأَمْرِكَ
وَبَالَغَ فِي إِظْهَارِ دِينِكَ وَأَكْثَدَ مِيثَاقَكَ وَنَصَحَ لِعِبَادِكَ وَبَذَلَ
جُهْدَهُ فِي مَرْضَاتِكَ. اللَّهُمَّ شَرِّفْ بُيُوتَهُ وَعَظِّمْ بُرْهَانَهُ.

تو کسی هستی که همانندی نداری تا با تو دشمنی ورزد، و شبیه
نداری تا زیادی بخواهد، و مانندی نداری تا با تو مقابله کند، تو بوجود
آوردی و آفریده ای و ایجاد نمودی، پس آنچه ساخته ای چه زیباست.
منزهی، مدح تو چه برتر و جایگاه تو چه جایگاه بلند و قرآن تو آشکار
کننده حقیقت است. منزهی تو، ای مهربانی که مهربانیت بسیار و
دانشمندی که دانشات فراوان و فرمانروایی که بخشندگی ات گسترده
است! دستت به نیکی کردن گشوده، و راهنمایی از جانب تو شناخته
شده است، و هر چیز در برابرت فروتن و همه چیز در برابرت سر فرو
آورده ات، راه هایت هموار، و فرمانت هدایت کننده، و تو زنده و بی
نیازی، و ستوده شده، بخشنده، یگانه، یکتا، دانا، بزرگوار، دیرینه،
پاسخ دهنده، بسیار برتر و والاتر از آنی که ستمگران در مورد تو سخن
می گویند. نام هایت برتر، و ستایشت والاتر است، پس بر محمد بنده
و فرستاده ات درود فرست، آنکه فرمانت را رسانید، و در بیان دین ات
توانش را صرف نمود، و پیمان ات را محکم کرده، و بندگان را پند داد،

و تلاشش را در کسب خشنودی ات انجام داده است. خدایا! اساس او را شرافت داده، و دلیلش را بزرگ نما.

۴. اللَّهُمَّ وَصِّلْ عَلَى وُلَاةِ الْأَمْرِ بَعْدَ نَبِيِّكَ وَتَرَاجِمَةٍ وَحِيَكٍ وَخُرَّانِ عِلْمِكَ وَأَمْنَائِكَ فِي بِلَادِكَ الَّذِينَ أَمَرْتَ بِمَوَدَّتِهِمْ وَفَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ عَلَى بَرِيَّتِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِمْ صَلَاةً دَائِمَةً بَاقِيَةً. اللَّهُمَّ وَصِّلْ عَلَى السِّيَاحِ وَالْعُبَادِ وَأَهْلِ الْحَدِّ وَالْإِجْتِهَادِ وَاجْعَلْنِي فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ مِمَّنْ نَظَرْتَ إِلَيْهِ فَرَحِمْتَهُ وَسَمِعْتَ دُعَاءَهُ فَأَجَبْتَهُ وَأَمَّنَ بِكَ فَهَدَيْتَهُ وَسَأَلَكَ فَأَعْطَيْتَهُ وَرَغِبَ إِلَيْكَ فَأَرْضَيْتَهُ وَهَبْ لِي فِي يَوْمِي هَذَا صَلَاحًا لِقَلْبِي وَدِينِي وَدُنْيَايَ وَمَغْفِرَةً لِدُنُوبِي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ أَسْأَلُكَ الرَّحْمَةَ يَا سَيِّدِي وَمَوْلَايَ وَثِقَتِي يَا رَجَائِي يَا مُعْتَمِدِي وَمَلَجَّتِي وَدُخْرِي وَظَهْرِي وَعُدَّتِي وَأَمَلِي وَغَايَتِي وَأَسْأَلُكَ بِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِي أَشْرَقَتْ لَهُ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أَنْ تَغْفِرَ لِي دُنُوبِي وَعُيُوبِي وَإِسَاءَتِي وَظُلْمِي وَجُرْمِي عَلَى نَفْسِي فَهَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ النَّارِ هَذَا مَقَامُ الْهَارِبِ إِلَيْكَ مِنَ النَّارِ.

خدایا! و درود فرست بر سرپرستان کارها بعد از پیامبرت، روشن کنندگان وحیت، و خزانه داران دانشت، و مورد اعتمادان در شهرهایت، آنان که امر به دوستی شان نموده، و پیروی شان را بر آفریدگانت لازم ساخته ای. خدایا! بر آنان درود فرست، درودی همیشگی و ماندگار. خدایا! و درود فرست بر روزه داران (جهانگردان) و پرستشگران و تلاشگران و کوشش کنندگان، و در این زمان مرا از کسانی قرار ده که بر آنان نگاه نموده ای پس مورد رحمت آنها را قرار داده و دعای شان را شنیده و به او داده و به تو ایمان آورده و راهنمایی نموده و از تو درخواست نموده و به ایشان بخشیدی، و به سوی تو میل داشت پس ایشان را خشنود ساختی، و در این روز آنچه موجب درست شدن قلب و دین و دنیای ام و آمرزش گناهانم است را به من ببخش، ای رحم کننده ترین رحم کنندگان! ای سرورم! ای مولایم و تکیه گاهم! ای امید و محل اعتماد و پناه و ذخیره و نگاهبان و توشه و آرزو و امیدم! از تو خواستار رحمت هستم، و به نور ذاتت که آسمان ها و زمین بدان روشن گردیده، از تو می خواهم که گناهان و زشتی ها و اشتباهات و ستم ها و جرم ها بر خودم را ببخشی، این جایگاه فرار کننده از آتش به سوی توست.

۵. اللَّهُمَّ وَهَذَا يَوْمُ عَرَفَةَ كَرَّمْتَهُ وَشَرَّفْتَهُ وَفَضَّلْتَهُ وَ
عَظَّمْتَهُ نَشَرْتَ فِيهِ رَحْمَتَكَ وَمَنَنْتَ فِيهِ بِعَفْوِكَ وَأَجَزَلْتَ
فِيهِ عَطِيَّتَكَ وَتَفَضَّلْتَ فِيهِ عَلَى عِبَادِكَ. اللَّهُمَّ وَهَذِهِ
الْعَشِيَّةُ مِنْ عَشَايَا رَحْمَتِكَ وَمِنْحِكَ وَإِحْدَى أَيَّامِ زُلْفَتِكَ وَ
لَيْلَةُ عِيدٍ مِنْ أَعْيَادِكَ فِيهَا يُفْضَى إِلَيْكَ مَا يَهُمُّ مِنَ الْحَوَائِجِ
مَنْ قَصَدَكَ مُؤَمِّلًا رَاجِيًا فَضْلَكَ طَالِبًا مَعْرُوفَكَ الَّذِي تَمُنُّ
بِهِ عَلَى مَنْ تَشَاءُ مِنْ خَلْقِكَ وَأَنْتَ فِيهَا بِكُلِّ لِسَانٍ تُدْعَى وَ
لِكُلِّ خَيْرٍ تُبْتَغَى وَتُرْجَى وَلَكَ فِيهَا جَوَائِزُ وَمَوَاهِبُ وَعَطَايَا
تَمُنُّ بِهَا عَلَى مَنْ تَشَاءُ مِنْ عِبَادِكَ وَتَشْمَلُ بِهَا أَهْلَ الْعِنَايَةِ
مِنْكَ وَ قَدْ قَصَدْنَاكَ مُؤَمِّلِينَ رَاجِينَ وَ أَتَيْنَاكَ طَالِبِينَ
نَرْجُو مَا لَا خُلْفَ لَهُ مِنْ وَعْدِكَ وَلَا مَشْرَكَ لَهُ مِنْ عَظِيمِ
أَجْرِكَ قَدْ أَتَرَزَّتْ ذَوُو الْأَمَالِ إِلَيْكَ وَجُوهَهَا الْمَصُونَةُ وَمَدُّوا
إِلَيْكَ أَكْفَهُمْ طَلِبًا لِمَا عِنْدَكَ لِيُذَكِّرُوا بِذَلِكَ رِضْوَانَكَ.

خدایا! و این روز عرفه است، آن را گرامی داشته و شرافت داده و

بزرگ شمرده در آن رحمت را پراکنده ساخته، و به گذشت نمودن لطف نمودی، و بخشش هایت را بر بندگان فزونی بخشیدی. خدایا! و این شب از شب‌های رحمت و بخشش، و یکی از روزهای نزدیکی به تو، و شب عیدی از عیدهاست، که در آن نیازهای مهم به تو می‌رسد از جانب هر که تو را آرزومند و امیدوار بخااهد و طلب افزون بخشی از تو داشته باشد. بخششی که لطف می‌نمایی با آن هر که از بندگان را که بخواهی و تو به همه زبان‌ها خوانده شده ای و برای هر خوبی امید می‌روی و جایزه‌ها و هدیه‌ها و بخشش‌ها از تو امید می‌رود که با آن بر هر کدام از بندگان که بخواهی لطف می‌نمایی و بوسیله آن افراد مورد توجه را در بر می‌گیرد و ما تو را در حال امید و آرزو می‌خوانیم به سوی تو در حال درخواست آمده و امیدواریم نسبت به آنچه از قرارهای تو که جانشینی ندارد و پاداش بزرگ تو که رها نشده. امیدواران به تو چهره‌های نگاهداشته از گناه خود را به سویت آشکار نموده و دست هایشان را به سوی تو کشیده اند در حالی که در خواست می‌کنند برای آنچه که در نزد توست تا اینکه خشنودی تو را درک کنند.

۶. يَا غَفَّارُ يَا مُسْتَرَّاشُ مِنْ نَيْلِهِ وَمُسْتَعَاشُ مِنْ فَضْلِهِ يَا
مَلِكُ فِي عَظَمَتِهِ يَا جَبَّارُ فِي قُوَّتِهِ يَا لَطِيفُ فِي قُدْرَتِهِ يَا مُتَكَلِّفُ

يَا رَازِقَ النَّعَابِ فِي عُشِّهِ يَا أَكْرَمَ مَسْئُولٍ وَيَا خَيْرَ مَأْمُولٍ وَيَا
 أَجْوَدَ مَنْ نَزَلَتْ بِفَنَائِهِ الرِّكَائِبُ وَطُلِبَ عِنْدَهُ نَيْلُ الرِّغَائِبِ
 وَأَنَاخْتُ بِهِ الْوُفُودُ يَا ذَا الْجُودِ يَا أَعْظَمَ مِنْ كُلِّ مَقْصُودٍ أَنَا
 عَبْدُكَ الَّذِي أَمَرْتَنِي فَلَمْ أَتِمِّرْ وَنَهَيْتَنِي عَنْ مَعْصِيَتِكَ وَ
 زَجَرْتَنِي فَلَمْ أَنْزَجِرْ فَخَالَفْتُ أَمْرَكَ وَنَهْيَكَ لَا مُعَانَدَةَ لَكَ وَ
 لَا اسْتِكْبَاراً عَلَيْكَ بَلْ دَعَانِي هَوَايَ وَاسْتَزَلَّنِي عَدُوُّكَ وَعَدُوِّي
 فَأَقْدَمْتُ عَلَى مَا فَعَلْتُ عَارِفاً بِوَعِيدِكَ رَاجِياً لِعَفْوِكَ وَاثِقاً
 بِتَجَاوُزِكَ وَصَفْحِكَ.

ای آمرزنده! ای عطا کننده از نعمتش! ای فریادرس از بخشش!
 ای فرمانروا در بزرگی اش! ای نیرومند در توانمندی اش! ای مهربان
 در نیرویش! ای نگاهبان! ای روزی دهنده پرنده در لانه اش! ای
 گرامی ترین پرسش شده! ای بهترین مایه امید! و ای بهترین کسی
 که سواران در پیشگاهش فرود آمده، و در نزد او رسیدن به آرزوها را
 خواستند، و گروه‌ها در درگاهش قرار گرفته اند! ای فزونی دهنده! ای
 برتر از هر خواست! من بنده‌ات هستم که دستور دادی انجام ندادم، و
 از نافرمانی باز داشتی و مرا (از گناه) دور نمودی و دوری ننمودم. پس با

دستور و نهی تو مخالفت نمودم، اما این کارها نه به خاطر دشمنی با تو، و نه تکبر در مقابل تو بود، بلکه هوای نفسم مرا بدان خواند، و دشمنی و دشمنم مرا لغزانید، پس بر این اقدام نمودم و انجام دادم، در حالی که به تهدیدت آگاه بوده، امیدوار گذشتت بودم و تکیه به گذشت تو و چشم پوشی ات داشتم.

۷. فَيَا أَكْرَمَ مَنْ أَقْرَلَهُ بِالذُّنُوبِ هَا أَنَا ذَا بَيْنَ يَدَيْكَ صَاغِرًا ذَلِيلًا خَاضِعًا خَاشِعًا خَائِفًا مُعْتَرِفًا عَظِيمَ ذُنُوبِي وَ خَطَايَايَ فَمَا أَعْظَمَ ذُنُوبِي الَّتِي تَحَمَّلْتُهَا وَأَوْزَارِي الَّتِي اجْتَرَمْتُهَا مُسْتَجِيرًا فِيهَا بِصَفْحِكَ لَا يَذَا بِرَحْمَتِكَ مُوقِنًا أَنَّهُ لَا يُجِيرُنِي مِنْكَ مُجِيرٌ وَلَا يَمْنَعُنِي مِنْكَ مَانِعٌ فَعُدَّ عَلَيَّ بِمَا تَعُودُ بِهِ عَلَيَّ مَنْ اقْتَرَبَ مِنْ تَعْمُدِكَ وَجَدَّ عَلَيَّ بِمَا تَجُودُ بِهِ عَلَيَّ مَنْ أَلْقَى بِيَدِهِ إِلَيْكَ مِنْ عِبَادِكَ وَآمَنُ عَلَيَّ بِمَا لَا يَتَعَاظُمُكَ أَنْ تَمُنَّ بِهِ عَلَيَّ مَنْ أَمْلَكَ لِغُفْرَانِكَ لَهُ.

پس ای گرامی ترین کسی که برای او به گناهان اقرار شده است! هم اکنون در پیشگاهت قرار دارم، کوچک، خوار، فروتن، سر به زیر، بیمناک، اعتراف کننده به گناهان و اشتباهات بسیار می باشم، پس

چه بزرگ است گناہانی که دچار آن‌ها گردیده، و اشتباهاتی که انجام داده‌ام، در حالی که در آن‌ها به چشم پوشی‌ات پناه برده، و به رحمت پناه آوردم. یقین دارم که پناهنده‌ای مرا از تو پناه نداده، و باز دارنده‌ای مرا از تو باز نمی‌دارد. پس تکرار نما به آنچه تکرار می‌نمایی به کسی که به آمرزش نزدیک گردیده، و برای من افزون کن، به آنچه افزون می‌نمایی به بنده‌ای از بندگان که خود را در اختیار تو نهاده، و بر من لطف نما، به آنچه تو را بزرگ نمی‌دارد تا لطف‌نمایی به آنکه در اختیار توست برای اینکه او را ببخشی.

۸. يَا كَرِيمُ اَرْحَمَ صَوْتٍ حَزِينٍ يُحْفِي مَا سَتَرْتَ عَنْ خَلْقِكَ مِنْ مَسَاوِيهِ يَسْأَلُكَ فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ رَحْمَةً تُنْجِيهِ مِنْ كَرْبٍ مَوْقِفِ الْمَسْأَلَةِ وَمَكْرُوهِ يَوْمٍ هَوْلِ الْمُعَايَنَةِ حِينَ تَفَرَّدَهُ يُفَرِّدُهُ عَمَلُهُ وَيَشْغَلُهُ عَنْ أَهْلِهِ وَوَلَدِهِ فَارْحَمَ عَبْدَكَ الضَّعِيفَ عَمَلًا الْجَسِيمَ أَمَلًا خَرَجْتَ مِنْ يَدَيِ أَسْبَابِ الْوُصَلَاتِ إِلَّا مَا وَصَلَهُ رَحْمَتِكَ وَتَقَطَّعَتْ عَنِّي عَصْمُ الْأَمَالِ إِلَّا مَا أَنَا مُعْتَصِمٌ بِهِ مِنْ عَفْوِكَ قَلَّ عِنْدِي مَا أَعْتَدُ بِهِ مِنْ طَاعَتِكَ وَكَبُرَ عِنْدِي مَا أَبُوءُ بِهِ مِنْ مَعْصِيَتِكَ وَلَنْ يَضِيقَ عَفْوُكَ عَنْ

عَبْدِكَ وَإِنْ أَسَاءَ فَاعْفُ عَنِّي فَقَدْ أَشْرَفَ عَلَى خَفَايَا الْأَعْمَالِ
 عَلَّمَكَ وَانْكَشَفَ كُلُّ مَسْئُورٍ عِنْدَ خُبْرِكَ وَلَا يَنْطَوِي عَلَيْكَ
 دَقَائِقُ الْأُمُورِ وَلَا يَعْزُبُ عَنْكَ غَيْبَاتُ السَّرَائِرِ وَقَدْ اسْتَحْوَذَ
 عَلَيَّ عَدُوُّكَ الَّذِي اسْتَنْظَرَكَ لِعَوَايَتِي فَأَنْظَرْتَهُ وَاسْتَمَهَلَكَ إِلَى
 يَوْمِ الدِّينِ لِإِضْلَالِي فَأَمَهَلْتَهُ وَأَوْقَعَنِي بِصَغَائِرِ ذُنُوبٍ مُوبِقَةٍ وَ
 كَبَائِرِ أَعْمَالٍ مُرْدِيَةٍ حَتَّى إِذَا قَارَفْتُ مَعْصِيَتَكَ وَاسْتَوْجَبْتُ
 بِسُوءِ فِعْلِي سَخَطَكَ تَوَلَّى عَنِّي بِالْبَرَاءَةِ مِنِّي فَأَصْحَرَنِي
 لِعُضْبِكَ فَرِيداً وَأَخْرَجَنِي إِلَى فَنَاءٍ نَقَمَتِكَ طَرِيداً لَا شَفِيعَ
 يَشْفَعُ لِي إِلَيْكَ وَلَا خَفِيرٌ يَقِينِي مِنْكَ وَلَا حِصْنٌ يَحْجُبُنِي
 عَنْكَ وَلَا مَلَأُ الْجَأْأُ إِلَيْهِ مِنْكَ.

ای بخشنده! رحم نما به صدای محزونی که گناهانی که از آفریدگانت
 پوشانده ای را مخفی نگاه می دارد، در این شب از تو رحمتی می خواهد
 که او را از سختی جایگاه پرسش، و نا پسندی روز ترسناک دیدار تو
 نجات دهد، آنگاه که تنها عملش او را همراهی می کند، و او را از خاندان
 و فرزندان غافل ساخته است. پس رحم نما به بنده ات که کارش اندک

اما آرزویش بسیار است، راه های رسیدن از دستم خارج گردیده، جز آنچه رحمت موجب رسیدن گردد، و ریسمان های آرزوها از من بریده شده جز آنچه از گذشت که به آن تمسک بسته ام. در نزد من بندگی که پیروی تو به شماره آید کم است، و نافرمانی هایم که مرتکب شده ام بزرگ است، اما بخشش ات از بنده ات هرگز کم نمی شود، و اگر چه گناهکار باشد، پس از من درگذر؛ چرا که آگاهی به کارهای پنهانی من شامل و هر پوشیده ای در پیشگاه آگاهی آشکار است، و امور دقیق از تو پنهان نبوده، و رازهای مخفی از تو در نهان نیست. دشمن بر من غلبه یافته است، آنکه از تو مهلت خواست و مهلتش دادی، و برای گمراهی ام تا روز قیامت از تو فرصت خواسته و به او اجازه دادی، تا این که نافرمانی ات را مرتکب شده، و به خاطر بدی کارهایم شایسته خشم گردیدم. از من روی گرداند با بیزاری جستن از من، و بایی اعتنایی از من روی گرداند و مرا با خشم تنها گذارد، و در پیشگاه عذابت رها نمود، نه میانجی گری است که نزد تو میانجی گری مرا کند، و نه پناهگاهی است که مرا از تو پناه دهد، و نه جایگاهی که مرا از تو پوشیده دارد، و نه مکانی که از تو بدان پناه گیرم.

۹. فَهَذَا مَقَامُ الْعَائِدِ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَحَلُّ الْمُعْتَرِفِ لَكَ
وَلَا يَضِيقُنَّ عَنِّي فَضْلُكَ وَلَا يَقْصُرَنَّ دُونِي عَفْوُكَ وَلَا أَكُنْ

أَخْيَبَ وَفَدِكَ مِنْ عِبَادِكَ التَّائِبِينَ وَلَا أَقْظَطَ وَفُودِكَ الْأَمِلِينَ.
 اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنَّكَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ فَطَالَ مَا أَغْفَلْتُ مِنْ
 وَظَائِفِ فُرُوضِكَ وَتَعَدَّيْتُ عَنْ مَقَامَاتِ حُدُودِكَ فَهَذَا مَقَامُ
 مَنْ اسْتَحْيَا لِنَفْسِهِ مِنْكَ وَسَخِطَ عَلَيْهَا وَرَضِيَ عَنْكَ وَ
 تَلَقَّاكَ بِنَفْسٍ خَاشِعَةٍ وَرَقَبَةٍ خَاضِعَةٍ وَظَهَرِ مُنْقَلٍ [مُنْقِلٍ]
 مِنَ الذُّنُوبِ وَاقِفًا بَيْنَ الرَّغْبَةِ إِلَيْكَ وَالرَّهْبَةِ مِنْكَ فَأَنْتَ أَوْلَى
 مَنْ وَثِقَ بِهِ مَنْ رَجَاهُ وَأَمِنْ مَنْ خَشِيَهُ وَاتَّقَاهُ.

این جایگاه پناهنده به تو از آتش است، و مکان اعتراف کننده به تو، پس بخششت را از من دریغ مدار، و آمرزشت را از من کوتاه مکن، و مرا از گروه بندگان توبه کننده‌ات که خواسته آنها بر آورده نشده است، قرار مده، و ناامیدترین آرزومندان درگاهت نباشم. خدایا! مرا بیمارز، به درستی که تو رحم کننده ترین رحم کنندگان هستی. پس زمان بسیاری از انجام تکالیف واجب غفلت ورزیده و از محل های دستورات تو تجاوز نموده ام، پس این جایگاه کسی است که از خودش در مقابل تو شرم نموده و بر آن خشمناک است، و از تو خشنود می باشد، و با جانی فروتن و گردنی به پایین افتاده و پستی سنگین از گناهان در مقابل تو

با بیم و امید ایستاده است و تو سزاوارترین کسی هستی که به او تکیه نموده از آنان که امید به ایشان دارد و ایمنی بخش ترین کسی که از ایشان ترسیده و پروایشان داشته است.

۱۰. اللَّهُمَّ فَصِّلْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَعْطِنِي مَا رَجَوْتُ وَآمِنِي مِمَّا حَذَرْتُ وَعُدْ عَلَيَّ بِعَائِدَةٍ مِنْ رَحْمَتِكَ. اللَّهُمَّ فَإِذَا سَتَرْتَنِي بِفَضْلِكَ وَتَغَمَّدْتَنِي بِعَفْوِكَ فِي دَارِ الْحَيَاةِ وَالْفَنَاءِ بِحَضْرَةِ الْأَكْفَاءِ فَأَجِرْنِي مِنْ فَضِيحَاتِ دَارِ الْبَقَاءِ عِنْدَ مَوَاقِفِ الْأَشْهَادِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ الْمُقَرَّبِينَ وَالرُّسُلِ الْمُكْرَمِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ فَحَقِّقْ رَجَائِي فَأَنْتَ أَصْدَقُ الْقَائِلِينَ يَا عِبَادِي الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ.

خدایا! پس بر محمد و خاندانش درود فرست و آنچه امید دارم را به من ببخش و از آنچه می ترسم ایمنی بخش و تکرار رحمت را بر من تکرار کن. خدایا! پس زمانی که در این خانه زندگی و نابود شدنی به بخشش خودت مرا پوشاندی و مرا به گذشت در مقابل همگان در بر گرفتی. پس مرا در سرای آخرت با حضور فرشتگان گواه نزدیک خداوند و فرستادگان بزرگوار و شهیدان و صالحان مرا از رسوایی ها پناه ده، پس

امیدم را محقق ساز؛ چرا که تو راستگوترین گویندگانی: «ای بندگانم آنانکه بر خود تجاوز نموده اند! از رحمت الهی مأیوس نباشید.

۱۱. اللَّهُمَّ إِنِّي سَأَلْتُكَ الْقَاصِدُ وَ مَسْكِينُكَ الْمُسْتَجِيرُ
الْوَافِدُ وَ ضَعِيفُكَ الْفَقِيرُ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ وَ أَجَلِي بِعِلْمِكَ
أَسْأَلُكَ أَنْ تُؤَقِّفَنِي لِمَا يُرْضِيكَ عَنِّي وَأَنْ تُبَارِكَ لِي فِي يَوْمِي
هَذَا الَّذِي فَرَعْتَ فِيهِ إِلَيْكَ الْأَصْوَاتُ وَ تَقَرَّبُوا إِلَيْكَ عِبَادُكَ
بِالْقُرْبَاتِ أَسْأَلُكَ بِعَظِيمِ مَا سَأَلَكَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِكَ مِنْ
كَرِيمِ أَسْمَائِكَ وَ جَمِيلِ ثَنَائِكَ وَ خَاصَّةِ دُعَائِكَ بِآلَائِكَ أَنْ
تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَنْ تَجْعَلَ يَوْمِي هَذَا أَعْظَمَ يَوْمٍ مَرَّرَ عَلَيَّ
مُنْذُ أَنْزَلْتَنِي إِلَى الدُّنْيَا بَرَكَهً فِي عِصْمَةِ دِينِي وَ خَاصَّةِ نَفْسِي
وَ قَضَاءِ حَاجَتِي وَ تَشْفِيعِي فِي مَسَائِلِي وَ إِتْمَامِ النِّعْمَةِ عَلَيَّ وَ
صَرَفِ السُّوءِ عَنِّي.

خدایا! من در خواست کننده و توجّه کننده به تو و نیازمند و پناهنده بر تو وارد شده، و ناتوان و درماندهات هستم. زمام در اختیار تو و مهلت من به دانش توست. از تو می خواهم که مرا به آنچه تو را از من خشنود می سازد

پیروز داری، و در این روز که صداها به سویت بلند شده برکت برای من قرار دهی، و بندگان با رفتارهای نزدیک کننده به تو نزدیکی می جویند. به بزرگترین چیزی که یکی از بندگان ات بوسیله نام های نیکو خواسته است و زیباترین مدح تو و دعای ویژه تو بوسیله نعمت هایت، در خواست می کنم بر محمد و خاندان او درود فرستاده و این روزم را بزرگ ترین روز از روزی که مرا در این دنیا آوردی قرار دهی تا سبب برکت در نگهداشتن دین و بویژه جانم و بر آورده شدن نیازهای ام و واسطه ی در خواسته هایم و کامل نمودن نعمت بر من و باز داشتن زشتی ها از من شود.

۱۲. يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ افْتَحْ عَلَيَّ أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَرَضِّنِي بِعَادِلٍ قِسْمِكَ وَاسْتَعْمِلْنِي بِخَالِصِ طَاعَتِكَ يَا أَمْلِي وَيَا رَجَائِي حَاجَتِي إِلَيْكَ إِنِّي أَعْطَيْتَنِيهَا لَمْ يَضُرَّنِي مَا مَنَعْتَنِي وَإِنِّي مَنَعْتَنِيهَا لَمْ يَنْفَعْنِي مَا أَعْطَيْتَنِي فَكَأَنَّكَ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ إِلَهِي لَا تَقْطَعْ رَجَائِي وَلَا تُخَيِّبْ دُعَائِي يَا مَنَّانُ مَنْ عَلَيَّ بِالْجَنَّةِ يَا عَفُوَّ اعْفُ عَنِّي يَا تَوَّابُ تُبْ عَلَيَّ وَتَجَاوَزْ عَنِّي وَاصْفَحْ عَنْ ذُنُوبِي يَا مَنْ رَضِيَ لِنَفْسِهِ الْعَفْوَ يَا مَنْ أَمَرَ بِالْعَفْوِ يَا مَنْ يَجْزِي عَلَى الْعَفْوِ يَا مَنْ اسْتَحْسَنَ الْعَفْوَ اسْأَلُكَ الْيَوْمَ الْعَفْوَ الْعَفْوَ...

ای رحم کننده ترین رحم کنندگان! درهای رحمت را بر من بگشا، و مرا با سهم بندی عادلانه‌ات خشنود گردان، و مرا به پیروی خالصت به کار گیر. ای آرزو و امیدم! نیاز مرا که اگر آن را به من بدهی آنچه باز داری به من زیان نمی رساند، و اگر به من ندهی آنچه را که ببخشی به من سودی نمی رساند، و آن آزادی‌ام از آتش دوزخ است. خدای من! امیدم را نبر، و دعایم را ناامید مساز. ای لطف کننده! بر من با اعطای بهشت لطف نما. ای گذشت کننده! از من در گذر، ای توبه پذیر! توبه‌ام را قبول و از من درگذر و از گناهانم چشم پوشی کن. ای آنکه برای خود به بخشش خشنود شد! ای آنکه در مقابل گذشت پاداش دهد! ای آنکه گذشت را نیکو شمرده! امروز از تو خواستار گذشت هستم، از تو خواستار گذشت هستم.

بیست مرتبه «العفو» گفته و ادامه دادند:

۱۳. أَنْتَ أَنْقَطَعَ الرَّجَاءُ إِلَّا مِنْكَ وَخَابَتِ الْأَمْالُ إِلَّا فِيكَ
فَلَا تَقْطَعْ رَجَائِي يَا مَوْلَايَ إِنَّ لَكَ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ أَضْيَافًا فَاجْعَلْنِي
مِنْ أَضْيَافِكَ فَقَدْ نَزَلْتُ بِفَنَائِكَ رَاجِيًا مَعْرُوفَكَ يَا ذَا الْمَعْرُوفِ
الدَّائِمِ الَّذِي لَا يَنْقُضِي أَبَدًا يَا ذَا النِّعَمَاءِ الَّتِي لَا تُحْصَى عَدَدًا.

تو، تو، امید از غیر تو بریده شده، آرزوها نا امیدند مگر در تو پس امید مرا نبر، ای سرورم! امیدم را قطع نکن، همانا در این شب مهیمانانی داری، مرا از میهمانانت قرار ده؛ چرا که به درگاهت فرود آمدم، امید به نیکی هایت دارم، ای نیکی کننده که همواره نیکی می کند! ای نعمت دهنده ای که به شمارش در نمی آید!

۱۴. اللَّهُمَّ إِنَّ لَكَ حُقُوقاً فَتَصَدَّقْ بِهَا عَلَيَّ وَلِلنَّاسِ قَبْلِي تَبِعَاتٌ فَتَحْمَلْهَا عَنِّي وَقَدْ أُوجِبْتَ يَا رَبِّ لِكُلِّ ضَيْفٍ قَرَى وَ أَنَا ضَيْفُكَ فَاجْعَلْ قِرَائِي اللَّيْلَةَ الْجَنَّةَ يَا وَهَّابَ الْجَنَّةِ يَا وَهَّابَ الْمَغْفِرَةِ اِقْلِبْنِي مُفْلِحاً مُنْجِحاً مُسْتَجَاباً لِي مَرْحُوماً صَوْتِي مَغْفُوراً ذَنْبِي بِأَفْضَلِ مَا يَنْقَلِبُ بِهِ الْيَوْمَ أَحَدٌ مِنْ وَفْدِكَ وَزُورِكَ وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَرْجِعُ إِلَيْهِ مِنْ مَالٍ إِلَى هَاهُنَا مَا وَجَدَ فِي الْأَصْلِ.

خدایا! حقوقی از تو بر گردن من است آن ها را به من ببخش، و برای مردم حقوقی بر عهده من قرار دارد آن را از جانب من قبول کن و پروردگارا برای هر میهمانی هدیه ای است و من مهمان تو هستم. پس هدیه ام را در این شب بهشت قرار بده، ای بخشنده ی بهشت! ای بخشنده ی آمرزش! مرا بپذیر در حالی که رستگار پیروز بوده و

دعایم مستجاب، صدایم مورد رحم قرار گرفته، و گناهم آمرزیده باشد، با برترین چیزی که یکی از میهمانان و زیارت کنندگان برمی گردند، و در اموالی که در اختیار دارم برکت عطا کن.

سفیان ثوری گوید: شنیدم امام صادق علیه السلام در عرفه این دعا را می خواند:

اللَّهُمَّ اجْعَلْ خُطَوَاتِي هَذِهِ الَّتِي خَطَوْتُهَا فِي طَاعَتِكَ
كَقَارَةٍ لِمَا خَطَوْتُهَا فِي مَعْصِيَتِكَ. اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَمَرْتَنَا أَنْ
نَعْفُو عَمَّنْ ظَلَمْنَا وَقَدْ ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا فَأَعْفُ عَنَّا. اللَّهُمَّ إِنَّكَ
قُلْتَ: «اسْتَعِينُوا عَلَى كُلِّ صَنْعَةٍ بِصَالِحِي أَهْلِهَا» اللَّهُمَّ
فَأَنَا صُنْعُكَ فَاصْنَعْ فِيَّ خَيْرًا. اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا نَبَاتَ نِعْمَتِكَ
وَلَا تَجْعَلْنَا حَصَادَ نِقْمَتِكَ. اللَّهُمَّ هَذِهِ لَيْلَةُ عِيدٍ وَلَكَ فِيهَا
أَصْيَافٌ وَأَنَا ضَيْفُكَ فَاجْعَلْ قِرَائِي الْجَنَّةَ وَأَطْعِمْنِي عِنبًا وَرُطْبًا.

خدایا! این گام هایی را که در راه پیرویت برداشته ام راهی برای
جبران قرار ده بر قدم های که در راه انجام گناه برداشته ام. خدایا! تو ما
را دستور دادی تا از کسانی که به ما ستم ورزیدند بگذریم و ما به خود

ستم نمودیم پس از ما درگذر. خدایا! تو فرمودی: «در هر کار از افراد صالح یاری بخواهید». خدایا! من ساخته تو هستم پس برایم نیکی بساز. خدایا! ما را به گونه ای قرار ده که از نعمتت روییده باشیم و ما را به گونه ای قرار مده که با عذابت نابود گردیم. خدایا! امشب شب عید است و تو در این شب میهمانانی داری و من میهمان تو هستم. پس پذیرایی مهمانی‌ام را بهشت قرار ده و از میوه های آن مانند انگور و خرما به من ارزانی دار.

سفیان گوید: سوگند به خدا! خواستم بلند شوم و برای او خرما و موز بخرم و بگویم این به جای آن انگور و خرما، ناگهان دو ظرف پر در مقابلش قرار گرفت، که یکی از آن‌ها خرما و دیگری انگور بود!!!.

از امام صادق علیه السلام در دعاهای روز عرفه روایت شده که فرمود: صدبار «الله اکبر»، و صدبار «لا اله الا الله» و صدبار «سبحان الله»، و صدبار «سبح قدوس» و صدبار «آية الكرسي» را می خوانی، و صدبار بر پیامبر و خاندانش درود فرستاده، سپس دعا را آغاز کرده و می گویی:

۱. إِلَهِی وَسَیِّدِی وَعِزَّتِکَ وَجَلَالِکَ مَا أَرَدْتُ بِمَعْصِیَتِی لَکَ
مُخَالَفَةً أَمْرُکَ بَلْ عَصَيْتُ إِذْ عَصَيْتُکَ وَمَا أَنَا بِنَکَالِکَ جَاهِلٌ
وَلَا لِعُقُوبَتِکَ مُتَعَرِّضٌ وَلَکِنْ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِی وَغَلَبَتْ عَلَیَّ
شِقَاقَتِی وَأَعَانَنِی عَلَیْهِ عَدُوُّکَ وَعَدُوِّی وَغَرَّنِی سَرَّکَ الْمُسَبِّلُ
عَلَیَّ فَعَصَيْتُکَ بِجَهْلِی وَخَالَفْتُکَ بِجُھْدِی فَالآنَ مِنْ عَذَابِکَ
مَنْ یَسْتَنْقِذُنِی وَیَجْبِلْ مَنْ أَتَّصِلُ إِنْ أَنْتَ قَطَعْتَ حَبْلَکَ عَنِّی
أَنَا الْعَرِیقُ الْمُبْتَلِی فَمَنْ سَمِعَ بِمِثْلِی أَوْ رَأَى مِثْلَ جَهْلِی لَا رَبَّ
لِی غَیْرُکَ یُنْجِیْنِی وَلَا عَشِیرَةَ تَکْفِیْنِی وَلَا مَالَ یُفْدِیْنِی.

خدای من و آقای من! سوگند به گرامی بودن و شکوهت قصد من
از نافرمانی‌ات دشمنی با دستورت نبوده، بلکه نافرمانی نمودم زیرا
نافرمانی تو را نمودم و من به بلاء تو نادان بودم، و برای سزای تو آگاه
نبودم، بلکه نفسم آن را برایم آراست و بدبختی بر من چیره یافت، و
دشمنت و دشمنم مرا بر آن یاری نمود، و پوششی که بر من گستراندی
مرا فریب داد. از این رو با نادانی‌ام نافرمانی‌ات کرده، و با تلاشم
مخالفتت را کردم. پس هم اکنون از عذابت چه کسی مرا نجات می
دهد؟ و به ریسمان چه کسی بپیوندم اگر تو ریسمانت را از من ببری؟ من

غرق شده و بیمارم، پس چه کسی شنیده کسی همانند من باشد، یا مانند نادانی ام را از کسی دیده؟ پروردگار دیگری جز تو ندارم که مرا رهایی بخشد، و نه قبیله ای که نگاهبانی ام کند، و نه مالی که فدیة بدهم.

۲. فَوْعِزَّتِكَ يَا سَيِّدِي لَا ظَلْبَنَ إِلَيْكَ وَعِزَّتِكَ يَا مَوْلَايَ لَا تَضَرَّعَنَّ إِلَيْكَ يَا إِلَهِي لَا لِحَنَّ عَلَيْكَ وَعِزَّتِكَ يَا إِلَهِي لَا بُتْهَلَنَ إِلَيْكَ وَعِزَّتِكَ يَا رَجَائِي لَا مَدَنَ يَدِي مَعَ جُرْمِهَا إِلَيْكَ إِلَهِي فَمَنْ لِي مَوْلَايَ فِيمَنْ أَلُوذُ سَيِّدِي فِيمَنْ أَعُوذُ أَمْلِي فَمَنْ أَرْجُو أَنْتَ أَنْتَ انْقَطَعَ الرَّجَاءُ إِلَّا مِنْكَ وَحَدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ يَا أَحَدَ مَنْ لَا أَحَدَ لَهُ يَا أَكْرَمَ مَنْ أَقْرَلَهُ بِذَنْبٍ يَا أَعَزَّ مَنْ خُضِعَ لَهُ بِذُلٍّ يَا أَرْحَمَ مَنْ اعْتَرَفَ لَهُ بِجُرْمٍ لِكَرَمِكَ أَقَرَّرْتُ بِذُنُوبِي وَلِعِزَّتِكَ خَضَعْتُ بِذِلَّتِي فَمَا صَانِعُ مَوْلَايَ وَلِرَحْمَتِكَ أَنْتَ اعْتَرَفْتُ بِجُرْمِي فَمَا أَنْتَ فَاعِلٌ سَيِّدِي لِمُقِرِّكَ بِذَنْبِهِ خَاضِعٌ لَكَ بِذِلَّةٍ مُعْتَرِفٌ لَكَ بِجُرْمِهِ.

سوگند به گرامی بودن! ای آقای من! که از تو مصرانه می خواهم و ای سروم! سوگند به گرامی بودن که به سوی تو زاری می کنم، و سوگند

به گرمی بودند ای خدای من! که با تو سخن می‌گویم، و سوگند به گرمی بودند! ای خدای من! به سوی تو فریاد می‌زنم، و سوگند به گرمی بودند ای امیدم! دستهایم را با گناهکار بودن به سویت دراز می‌کنم. ای خدای من! پس چه کسی را دارم؟ ای سرورم! به که پناه ببرم؟ ای آقایم! به که پناهنده شوم؟ آرزویم! پس چه کسی آرزوی من هست؟ تو، تو، امید از جز تو بریده شده، یگانه ای، شریکی برای تو نیست، ای یگانه ای که جز او یگانه ای نیست! ای گرمی‌ترین کسی که به گناه برای او اقرار گردیده! ای گرمی‌ترین کسی که به خواری در برابر او فروتن شده اند! ای رحم‌کننده‌ترین کسی که به جنایت برای او اقرار شده! برای بزرگواری تو به گناهانم اقرار کرده، و به خاطر گرمی بودند با خواری ام در برابر تو فروتن شده ام. سرور من! پس چه با من می‌کنی در حالی که بخاطر رحمت خودت به گناهانم اعتراف نمودم؟ آقای من! پس چه می‌کنی با کسی که به گناهش اقرار کرده، و با خواری در برابرت فروتنی نموده، و به گناهش در مقابل تو اعتراف کرده است؟

۳. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاسْمَعْ اللَّهُمَّ دُعَائِي إِذَا دَعَوْتُكَ وَنِدَائِي إِذَا نَادَيْتُكَ وَأَقْبِلْ عَلَيَّ إِذَا نَاجَيْتُكَ فَإِنِّي أَقْرُ لَكَ بِذُنُوبِي وَأَعْتَرِفُ وَأَشْكُو إِلَيْكَ مَسْكِنَتِي وَفَاقَتِي وَقَسَاوَةَ

قَلْبِي وَضُرِّي وَحَاجَتِي يَا خَيْرَ مَنْ أَنْتَ بِهِ وَحَدَّثِي وَنَاجِيَّتُهُ
بِسِرِّي يَا أَكْرَمَ مَنْ بَسَطَتْ إِلَيْهِ يَدِي وَيَا أَرْحَمَ مَنْ مَدَدْتُ
إِلَيْهِ عُنُقِي صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاعْفِرْ لِي ذُنُوبِي الَّتِي
نَظَرْتُ إِلَيْهَا عَيْنَايَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاعْفِرْ لِي
ذُنُوبِي الَّتِي نَطَقَ بِهَا لِسَانِي.

خدایا! بر محمد و خاندان محمد درود فرست و خدایا دعایم را
بشنو آنگاه که تو را خوانده و به نجوایم توجه کن آنگاه که تو را صدا
زد، و به من رو نما هر گاه با تو سخن گفتم. به درستی که من به
گناهانم اقرار و اعتراف می کنم، و از بیچارگی و درماندگی و سختی
قلب و زیان هایم و نیازهای به تو شکایت می کنم. ای بهترین
کسی که همنشین تنهایی من بوده و در پنهان با او سخن گویم،
ای بزرگوارترین کسی که دست هایم را به سوی او گشودم! و ای
رحم کننده ترین کسی که گردنم را به سویش دراز کردم! بر محمد
و خاندان محمد درود فرست، و بر من بیامرز گناهانی که چشمانم
به آن دوخته شده، بر محمد و خاندان او درود فرست و بر من بیامرز
گناهانی که زبانم بدان گویا بوده است.

۴. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي الَّتِي
 اكْتَسَبْتُهَا يَدَيَّ وَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي الَّتِي بَاسَرَهَا جُلْدِي وَاغْفِرْ
 اللَّهُمَّ ذُنُوبِي الَّتِي احْتَضَبْتُ بِهَا عَلَى بَدَنِي وَاغْفِرِ اللَّهُمَّ ذُنُوبِي
 الَّتِي قَدَّمْتُهَا يَدَايَ وَاغْفِرِ اللَّهُمَّ ذُنُوبِي الَّتِي أَحْصَاهَا كِتَابُكَ
 وَاغْفِرِ اللَّهُمَّ ذُنُوبِي الَّتِي سَرَرْتُهَا مِنَ الْمَحْلُوقِينَ وَلَمْ أُسْرُهَا
 مِنْكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي
 أَوَّلَهَا وَآخِرَهَا صَغِيرَهَا وَكَبِيرَهَا دَقِيقَهَا وَجَلِيلَهَا مَا أَعْرِفُ
 مِنْهَا وَمَا لَا أَعْرِفُ مَوْلَايَ عَظُمْتَ ذُنُوبِي وَجَلَّتْ وَهِيَ صَغِيرَةٌ
 فِي جَنْبِ عَفْوِكَ فَاعْفُ عَنِّي فَقَدْ قَيَّدْتَنِي وَاسْتَهَرَّتْ عُيُوبِي
 وَغَرَقْتَنِي خَطَايَايَ وَأَسْلَمْتَنِي نَفْسِي إِلَيْكَ بَعْدَ مَا لَمْ أَجِدْ
 مَلْجَأً وَلَا مَنْجَى مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ مَوْلَايَ اسْتَوْجَبْتُ أَنْ أَكُونَ
 لِعُقُوبَتِكَ عَرَضاً وَلِنَقِمَتِكَ مُسْتَحِقّاً.

خدایا! بر محمد و خاندانش درود فرست و بر من بیامرز گناهانی
 که دست هایم آن‌ها را مرتکب گردیده، و بر من بیامرز گناهانی که
 پوستم در آن شریک بوده، و خدایا! بر من بیامرز گناهانی که بر جسمم

جمع نمودم، و خدایا! بر من بیامرز گناهایی که دستهایم آن‌ها را پیش فرستاده اند، و خدایا! بر من بیامرز گناهایی که در کتاب تو شمرده شده اند، و خدایا! بر من بیامرز گناهایی که از آفریدگانت پوشانده و از تو پنهانندم. خدایا! بر محمد و خاندانش درود فرست و گناهانم را بیامرز، اولین و آخرین آن، کوچک و بزرگ آن، کم و زیاد آن، آنچه از آن‌ها که می‌شناسم و آنچه نمی‌شناسم. سرور من! گناهانم بزرگ و زیاد گشت، اما آن‌ها در کنار گذشتت کوچک است، پس از من درگذر که مرا در بند قرار داده است، و زشتی‌هایم آشکار شده و اشتباهاتم مرا در خود غرق نموده، و جانم مرا به تو تسلیم نموده بعد از آنکه پناه و راه نجاتی جز تو نیافته است. سرور من! بر من لازم است که در جایگاه کيفر تو باشم و سزاوار خشمات باشم.

۵. إِلَهِي قَدْ غَيَّرَ عَقْلِي فِيمَا وَجَلْتُ مِنْ مُبَاشَرَةِ عَصِيَانِكَ وَ بَقِيتُ حَيْرَانًا مُتَعَلِّقًا بِعُمُودِ غُفْرَانِكَ فَأَقِلْنِي يَا مَوْلَايَ وَ إِلَهِي بِالْإِعْتِرَافِ فَهَذَا أَنَا ذَا بَيْنَ يَدَيْكَ عَبْدٌ ذَلِيلٌ خَاضِعٌ صَاغِرٌ دَاخِرٌ رَاغِمٌ إِنْ تَرَحَّمْنِي فَقَدِيمًا سَمِلَنِي عَفْوُكَ وَالْبَسْتَنِي عَافِيَتَكَ وَإِنْ تُعَذِّبْنِي فَإِنِّي لَذَلِكَ أَهْلٌ وَ هُوَ مِنْكَ يَا رَبِّ عَدْلٌ.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِالْمَخْزُونِ مِنْ أَسْمَائِكَ وَمَا وَارَتْ الْحُجُبِ
مِنْ بَهَائِكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَتَرْحَمَ هَذِهِ النَّفْسَ
الْمَجْزُوعَ وَهَذَا الْبَدَنَ الْهَلُوعَ وَالْجِلْدَ الرَّقِيقَ وَالْعَظْمَ الدَّقِيقَ
مَوْلَايَ عَفْوِكَ عَفْوِكَ .

خدایا! فکرم در آنچه ترسیدم از انجام دادن نافرمانیت دگرگون
گردیده است، و سرگردان مانده‌ام در حالی که به ستون بخششت
وابسته‌ام، ای سرورم! و خدایم! لغزشم را به سبب اعترافم نادیده
گیر، هم اکنون در پیشگاهت چون بنده خوار، فروتن، کوچک، ذلیل،
امیدوار ایستادم، اگر به من رحم کنی پس از گذشته‌ها، گذشت مرا
در بر گرفته است و تندرستی‌ات مرا پوشانده، و اگر مرا کیفر کنی پس
همانا من شایسته آن هستم، و آن از جانب تو دادگری است. خدایا! به
حق نام‌های پوشیده‌ات و آنچه از شکوه و جلالت که حجاب‌های
آن را پوشانده، از تو می‌خواهم که بر محمد و خاندانش درود فرستی
و به این جان مضطرب و نالان، و این بدن حریص و جسم لطیف و
استخوان نازک رحم نما، ای سرورم! گذشت! گذشت! ...

صد مرتبه « عفوک عفوک » گفته شود سپس بخواند:

۶. اللَّهُمَّ قَدْ غَرَقْتَنِي الذُّنُوبَ وَغَمَرْتَنِي النِّعَمَ وَقَلَّ شُكْرِي
وَضَعُفَ عَمَلِي وَلَيْسَ لِي مَا أَرْجُوهُ إِلَّا رَحْمَتَكَ فَاعْفُ عَنِّي
فَإِنِّي أَمْرٌ حَقِيرٌ وَخَطَرِي يَسِيرٌ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ
مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَإِنْ تَعَفَّ عَنِّي فَإِنَّ عَفْوَكَ أَرْجَى لِي مِنْ عَمَلِي وَ
إِنْ تَرَحَّمَنِي فَإِنَّ رَحْمَتَكَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِي وَأَنْتَ الَّذِي لَا تُخَيِّبُ
السَّائِلَ وَلَا يَنْقُصُكَ النَّائِلُ يَا خَيْرَ مَسْئُولٍ وَأَكْرَمَ مَأْمُولٍ
هَذَا مَقَامُ الْمُسْتَجِيرِ بِكَ مِنَ النَّارِ (صد مرتبه) هَذَا مَقَامُ
الْعَائِذِ بِكَ مِنَ النَّارِ (صد مرتبه).

خدایا! گناهان مرا غرق کرده و نعمت‌ها مرا در خود فرو برده است،
و سپاس‌گویی‌ام اندک و کارهای‌ام کم می‌باشد، و چیزی جز رحمت
مرا امیدوار نمی‌سازد. پس از من درگذر که همانا من انسان کوچک و
کم‌ارزشی هستم. خدایا! از تو خواستارم که بر محمد و خاندانش درود
فرستی و از من درگذر؛ چرا که بخشش‌ات امیدوارکننده‌تر برای من از
کارهایم می‌باشد، و اگر مرا رحم‌نمایی رحمت گسترده‌تر از گناهانم
است، و تو کسی هستی که خواهنده را ناامید نساخته و بخشش از تو
نمی‌کاهد، ای بهترین در خواست شده و گرامی‌ترین مایه امید!

صد مرتبه گفته شود:

هَذَا مَقَامُ الْمُسْتَجِيرِ بِكَ مِنَ النَّارِ.

این جایگاه پناهنده به تو از آتش است.

صد مرتبه گفته شود:

هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ النَّارِ.

این جایگاه کسی است که از آتش جهنم به تو پناه آورده است.

۷. هَذَا مَقَامُ الدَّلِيلِ هَذَا مَقَامُ الْبَائِسِ الْفَقِيرِ هَذَا مَقَامُ
الْمُسْتَجِيرِ هَذَا مَقَامُ مَنْ لَا أَمَلَ لَهُ سِوَاكَ هَذَا مَقَامُ مَنْ لَا
يُفَرِّجُ كَرْبَهُ سِوَاكَ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا
لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ.
اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا رَزَقْتَنِي وَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا مَنَحْتَنِي
وَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا أَلْهَمْتَنِي وَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا وَفَّقْتَنِي وَلَكَ
الْحَمْدُ عَلَى مَا شَفَيْتَنِي وَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا عَافَيْتَنِي وَلَكَ الْحَمْدُ
عَلَى مَا هَدَيْتَنِي.

این جایگاه خوار است، این جایگاه فقیر درمانده است، این جایگاه پناهنده است، این جایگاه کسی است که آرزویی جز تو ندارد، این جایگاه کسی است که مشکلش را جز تو برطرف نمی کند. سپاس خدایی را سزااست بر اینکه ما را راهنمایی نمود و ما راه را نمی یافتیم اگر راهنمایی خداوند نبود، پیامبران پروردگار ما برای حقیقت آمده اند. خدایا! سپاس برای تو است بر آنچه به ما روزی دادی، و سپاس برای تو است بر آنچه به ما عطا کردی، و سپاس برای تو است بر آنچه به ما الهام نمودی، و سپاس برای تو است بر آنچه به ما پیروز نمودی، و سپاس برای تو است بر سلامتی که به من عنایت نمودی، و سپاس برای تو است بر آنچه مرا تندرستی عنایت نمودی، و سپاس برای تو است بر آنچه ما را راهنمایی نمودی.

۸. وَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى ذَلِكَ

كُلِّهِ وَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى كُلِّ نِعْمَةٍ أَنْعَمْتَ عَلَيَّ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً
حَمْدًا كَثِيرًا دَائِمًا سَرْمَدًا أَبَدًا لَا يَنْقَطِعُ وَلَا يَقْنَى أَبَدًا حَمْدًا
تَرْضَى بِحَمْدِكَ عَنَّا حَمْدًا يَصْعَدُ أَوَّلُهُ وَلَا يَقْنَى آخِرُهُ يَزِيدُ وَلَا
يَبِيدُ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ قَوِيَ عَلَيْهِ بَدَنِي
بِعَافِيَّتِكَ أَوْ نَالَتَهُ قُدْرَتِي بِفَضْلِ نِعْمَتِكَ أَوْ بَسَطْتُ إِلَيْهِ يَدِي

بِسَابِغِ رِزْقِكَ أَوْ أَتَكَلْتُ عِنْدَ خَوْفِي مِنْهُ عَلَى أَنْاتِكَ أَوْ وَثَقْتُ فِيهِ بِمَحْوَلِكَ أَوْ عَوَّلْتُ فِيهِ عَلَى كَرِيمِ عَفْوِكَ.

و سپاس برای تو است بر خرسندی و ناراحتی، و سپاس برای تو در همه این امور است، و سپاس برای تو بر هر نعمتی که در آشکار و پنهان به من دادی، سپاسی بسیار، جاودانه، ابدی، همیشگی، که هرگز بریده نشده، و هیچگاه فنا نپذیرد، سپاسی که به ستایش ما از آن خشنود گردی، سپاسی که آغازش بالا رود و آخرش پایان نمی پذیرد، سپاسی که زیاد گردد و تمامی نپذیرد. خدایا! همانا از تو درخواست آمرزش می کنم از هر گناهی که بدنم به تندرستی بخشیات بر آن نیرو گرفت، با نعمت بر آن توان یافتم، یا دستم با روزی گسترده ات به آن دست یافت، یا هنگام ترسم از آن بر مهلت دادنت تکیه کردم، یا در آن به نیرویت اعتماد نمودم، یا در آن بر گذشت بزرگوارانها اعتنا کردم.

۹. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ خُنتُ فِيهِ أَمَانَتِي وَ نَحَسْتُ بِفِعْلِهِ نَفْسِي أَوْ احْتَطَبْتُ بِهِ عَلَى بَدَنِي أَوْ قَدَّمْتُ فِيهِ لَذَّتِي أَوْ أَثَرْتُ فِيهِ شَهَوَاتِي أَوْ سَعَيْتُ فِيهِ لِغَيْرِي أَوْ اسْتَغْوَيْتُ فِيهِ مَنْ تَبَعَنِي أَوْ غَلَبْتُ عَلَيْهِ بِفَضْلِ حِيلَتِي أَوْ احْتَلْتُ فِيهِ

عَلَيْكَ مَوْلَايَ فَلَمْ تَغْلِبْنِي عَلَىٰ فِعْلِي؛ إِذْ كُنْتُ كَارِهًا
لِمَعْصِيَتِي لَكِن سَبَقَ عِلْمُكَ فِي فِعْلِي فَحُلُمْتُ عَنِّي لَمْ تُدْخِلْنِي
يَا رَبِّ فِيهِ جَبْرًا وَلَمْ تَحْمِلْنِي عَلَيْهِ قَهْرًا وَلَمْ تَظْلِمْنِي فِيهِ شَيْئًا.

خدایا! همانا من از تو درخواست آمرزش دارم، از هر گناهی که در
آن به امانتم خیانت ورزیده یا با انجام آن به جانم ضرر وارد نموده یا
با آن بارم را سنگین کرده یا لذت را در پیش داشته یا خواسته هایم
را ترجیح داده یا در آن برای غیر تو تلاش کرده یا پیروان خود را با آن
گمراه ساخته یا با حيله گری بر آن پیروز شدم. ای سرورم! در آن بر تو
مکر زدم، اما تو مرا برکارم چیره نساختی؛ چرا که نافرمانی‌ات را ناپسند
می شماری، اما در دانشت مشخص بوده که آن را انجام می دهی، و بر
من بردباری نمودی، پروردگارا! مرا با اجبار بر انجامش وادار نکرده، و به
اجبار آن را بر من تحمیل ننموده، و در آن به من ستم روا نداشته است.

۱۰. اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اَسْتَغْفَارُ مَنْ غَمَرْتُهُ مَسَاغِبَ الْاِسَاءَةِ
فَاَيَقُنَ مِنْ اِلَهٍ بِالْمُجَازَةِ اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اَسْتَغْفَارُ مَنْ تَهَوَّرَ تَهَوُّرًا
فِي الْغِيَاهِبِ وَتَدَاخَصَ لِلشَّقْوَةِ فِي اُودَاءِ الْمَذَاهِبِ اَسْتَغْفِرُ
اللَّهَ اَسْتَغْفَارُ مَنْ اُورِطَهُ الْاِفْرَاطُ فِي مَآثِمِهِ وَ اَوْثَقَهُ الْاِرْتِبَاكُ

فِي لُحْجِ جَرَائِمِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفَرُ مَنْ أَنَا فِي عَلَى الْمَهَالِكِ
بِمَا اجْتَرَمَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفَرُ مَنْ أَوْحَدْتُهُ الْمَنِيَّةُ فِي حُفْرَتِهِ
فَأَوْحَشَ بِمَا اقْتَرَفَ مِنْ ذَنْبٍ اسْتَكْفَفَ فَاسْتَرْحَمَ هُنَالِكَ
رَبَّهُ وَاسْتَغْطَفَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفَرُ مَنْ لَمْ يَنْزَوِدْ لِبُعْدِ سَفَرِهِ
زَادًا وَلَمْ يُعِدَّ لِمَطَاعِنِ تَرْحَالِهِ إِعْدَادًا.

از خداوند در خواست آمرزش دارم، آمرزش خواهی آن که شیفستگی
به انجام گناه او را در خود فرو برده، و از خدایش مطمئن به مجازات
خود است. از خداوند درخواست آمرزش دارم، آمرزش خواهی آن که با
جرات و بی باکی در تاریکی ها قدم نهاد، و به خاطر سنگدلی و شقاوتش
در راه های باطل لغزید. از خداوند درخواست آمرزش دارم، آمرزش
خواهی آن که افراط گری در ارتکاب گناه او را در گرداب انداخت، و فرو
رفتن در امواج گناهان او را در بند کشیده است. از خداوند در خواست
آمرزش دارم، آمرزش خواهی آن که به خاطر انجام گناهان در معرض
هلاکت قرار گرفته است. از خداوند در خواست آمرزش دارم، آمرزش
خواهی آن که مرگ او را در قبرش تنها قرار داده، و به خاطر آن که
گناهانی مرتکب شده است به وحشت افتاده، در این مکان از خدایش
درخواست رحمت و لطف او را می نماید، از خداوند در خواست آمرزش

دارم، آمرزش خواهی آن که برای سفر طولانی اش توشه ای برای خود نگرفته، و برای جایگاه های کوچش چیزی را آماده نساخته است.

۱۱. اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اَسْتَغْفَرُ مَنْ شَسَعَتْ شَقَّتُهُ وَقَلَّتْ عَدَّتُهُ
فَغَشِيَتْهُ هُنَالِكَ كُرْبَتُهُ اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اَسْتَغْفَرُ مَنْ خَالَطَ
كَسْبَهُ التَّدَالَسَ وَ قَرَنَ بِاَعْمَالِهِ التَّبَاخُسَ اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ
اَسْتَغْفَرُ مَنْ لَا يَعْلَمُ عَلَى اَيِّ مَنْزِلَتِهِ هَاجِمٌ اَفِي النَّارِ يُصَلِّي اَمَّ
فِي الْجَنَّةِ نَاعِمٌ يَحْيَا اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اَسْتَغْفَرُ مَنْ غَرِقَ فِي لُجَجِ الْمَائِمِ
وَتَقَلَّبَ فِي اَظْالِيلِ مَقَاتِ الْمَحَارِمِ اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ اَسْتَغْفَرُ مَنْ عَنَدَ
عَنْ لَوَائِحِ حَقِّ الْمَنْهَجِ وَ سَلَكَ سَوَادِفَ سُبُلِ الْمُرْتَجِحِ اَسْتَغْفِرُ
اللَّهَ اَسْتَغْفَرُ مَنْ لَمْ يُهْمَلْ شُكْرِي وَلَمْ يَضْرِبْ عَنْهُ صَفْحًا.

از خداوند درخواست آمرزش دارم، آمرزش خواهی آنکه مسیرش دور و توشه اش اندک و در این حالت مشکلات او را فرا گرفته است. از خداوند درخواست آمرزش دارم، آمرزش خواهی آن که کارش با نیرنگ و پلیدی مخلوط، و اعمالش با مکر و فریب قرین گشته است. از خداوند درخواست آمرزش دارم، آمرزش خواهی آن که نمی داند در چه جایگاهی قرار می گیرد، آیا در آتش می افتد، یا در بهشت با نعمت زندگی می کند؟

از خداوند درخواست آموزش دارم، آموزش خواهی آن که در امواج گناه غرق گردیده و در گمراهی‌های محرمات غوطه ور است. از خداوند در خواست آموزش دارم، آموزش خواهی آن که از حرکت در مسیر روشن حق دشمنی ورزیده، و در مسیر تاریک و راه های تنگ حرکت نمود. از خداوند در خواست آموزش دارم، آموزش خواهی آن که در سپاسگزاری مرا درنگ نکرده، و از آن چشم نپوشید.

۱۲. اَسْتَغْفِرُ اللهَ اَسْتَغْفَارَ مَنْ لَمْ يُنْجِهْ الْمَفْرُ مِنْ مُعَانَاةٍ
ضَنْكِ الْمُتَقَلَّبِ وَلَمْ يُجْرِهِ الْمَهْرَبُ مِنْ أَهْوَائِلِ عِبَاءِ الْمَكْسَبِ
أَسْتَغْفِرُ اللهَ اَسْتَغْفَارَ مَنْ تَمَرَّدَ فِي طُغْيَانِهِ عُدُوًّا وَبَارَزَهُ بِالْخَطِيئَةِ
عُتُوًّا اَسْتَغْفِرُ اللهَ اَسْتَغْفَارَ مَنْ أَحْصَى عَلَيْهِ كُرُورَ لَوَافِظِ السِّنَةِ
وَزِنَةَ مَخَانِقِ الْجَنَّةِ اَسْتَغْفِرُ اللهَ اَسْتَغْفَارَ مَنْ لَا يَرْجُو سِوَاهُ اَسْتَغْفِرُ
اللهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ مِمَّا أَحْصَاهُ الْعُقُولُ وَالْقُلُوبُ
الْجَهْلُ وَاقْتَرَفَتْهُ الْجَوَارِحُ الْخَاطِئَةُ وَاسْتَسَبَّتْهُ الْيَدُ الْبَاغِيَةُ.

از خداوند درخواست آموزش دارم، آموزش خواهی آن که فرار از سختی هایی که سرانجامش تنگ است او را نجات نداده، و گریز از هول های سنگینی عملکردش او را پناه نمی دهد. از خداوند در خواست آموزش دارم،

آمزش خواهی آن که در سرکشی‌اش همچون دشمنان تمرد نمود، وبا غرورش اشتباهایش را آشکار انجام داد. از خداوند در خواست آمزش دارم، آمزش خواهی آن که گفته‌های بسیارش نوشته شده است. از خداوند در خواست آمزش دارم، آمزش خواهی آن که جز تو به کسی امیدی ندارد. در خواست آمزش می‌کنم از خداوندی که خدایی جز او نیست، زنده و پابرجاست، از آنچه آن‌ها را عقل‌ها و قلب نادان به شمارش درآورده و اندام‌های خطاکار مرتکب شده و دست تجاوزگر انجام داده است.

۱۳. اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ بِمَقْدَارٍ وَمِقْيَاسٍ وَ مِكْيَالٍ وَمَبْلَغٍ مَا أَحْصَى وَعَدَدٍ مَا خَلَقَ وَفَلَقَ وَذَرَأَ وَبَرَأَ وَأَنْشَأَ وَصَوَّرَ وَدَوَّنَ وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَضْعَافَ ذَلِكَ وَأَضْعَافًا مُضَاعَفَةً وَأَمْثَالًا مُمَثَّلَةً حَتَّى أَبْلُغَ رِضَا اللَّهٍ وَأَفُوزَ بِعَفْوِهِ.

در خواست آمزش می‌کنم از خداوندی که خدایی جز او نیست، از آنچه به اندازه و کیلو و پیمانه به شمارش درنیامده و به اندازه آنچه شمرده شده و به تعداد آنچه آفریده و پراکنده و ایجاد کرده و به وجود آورده و تصویر نموده و تنظیم ساخته است. از خدا در خواست آمزش دارم، به چندین برابر تمامی این‌ها به چندین برابر آن و همانند این‌ها تا به خشنودی خداوند رسیده و به گذشتش نایل گردیدم.

۱۴. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانِي لِدِينِهِ الَّذِي لَا يَقْبَلُ عَمَلًا إِلَّا
 بِهِ وَلَا يَغْفِرُ ذَنْبًا إِلَّا لِأَهْلِهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنِي مُسْلِمًا
 لَهُ وَلِرَسُولِهِ ﷺ فِيمَا أَمَرَ بِهِ وَنَهَى عَنْهُ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ
 يَجْعَلْنِي أَعْبُدُ شَيْئًا غَيْرَهُ وَلَمْ يُكْرِمْ بِهَوَانِي أَحَدًا مِنْ خَلْقِهِ
 وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا صَرَفَ عَنِّي مِنْ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ فِي نَفْسِي وَ
 أَهْلِي وَمَالِي وَوُلْدِي وَأَهْلِي حُزَانَتِي وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
 عَلَى كُلِّ حَالٍ.

و سپاس خدای را سزاست آن که مرا به دینش راهنمایی نمود،
 دینی که کاری را جز به آن نپذیرد و گناهی را جز برای اهل آن دین نمی
 آمرزد، و سپاس خدای را سزاست آن که در آنچه امر و نهی فرمود مرا
 تسلیم خود و پیامبرش - درود خدا بر او و بر خاندانش باد - قرار داد، و
 سپاس خدای را سزاست آن که مرا به گونه ای قرار داد که چیزی جز او
 را نپرستم و کسی از آفریدگانش را با خواری من گرامی نداشت و سپاس
 خدای را سزاست به خاطر دور ساختن انواع بلا در جان و خانواده و
 مال و فرزندانم و آنان که دوستشان دارم. در هر حال سپاس خدایی را
 سزاست که پروردگار جهانیان است.

۱۵. وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْمَلِكُ الرَّحْمَنُ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْمُفْضِلُ
 الْمَنَّانُ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ذُو الصَّلَواتِ وَ
 إِلَيْهِ الْمَصِيرُ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الظَّاهِرُ الْبَاطِنُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ مَدَادَ
 كَلِمَاتِهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ مِلْءَ عَرْشِهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ عَدَدَ مَا أَحْصَى
 كِتَابُهُ وَسُبْحَانَ اللَّهِ الْحَلِيمِ الْكَرِيمِ وَسُبْحَانَ اللَّهِ الْغُفُورِ
 الرَّحِيمِ وَسُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي لَا يَنْبَغِي التَّسْبِيحُ إِلَّا لَهُ وَسُبْحَانَ
 رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ
 لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ
 الظَّاهِرِينَ الَّذِينَ أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْهُمْ الرِّجْسَ وَطَهَّرَهُمْ تَطْهِيراً.

و خدایی غیر از خدای فرمانروای رحمت گستر نمی باشد، و
 خدایی غیر از خدای بخشنده و لطف کننده نمی باشد، و خدایی غیر
 از خدای ابتدا و پایان نیست، و خدایی غیر از خدای نعمت دهنده
 نیست و بازگشت به سوی اوست، و خدایی غیر از خدای آشکار پنهان
 نیست و خدا برتر است به گستردگی موجوداتش، و خدا برتر است به
 اندازه گنجایش عرشش، و خدا برتر است به تعداد آنچه فرشتگان
 نویسنده اش نوشته اند، و پاک و منزّه است خداوند بردبار بزرگوار، و

پاک و منزّه است خداوند آمرزنده مهرورز، و پاک و منزّه است خداوند آن که پاک بودن تنها شایسته اوست، و پاک و منزّه است پروردگارت، پروردگار عزیز از آنچه توصیف می کنند، و سلام بر پیامبران، و سپاس خدایی را سزااست که پروردگار جهانیان است، و درود خدا بر محمّد و خاندان پاک و پاکیزه اش، آنان که خداوند از آنان پلیدی را دور نمود، و پاکشان ساخت.

۱۶. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَنَبِيِّكَ وَصَفِيِّكَ وَحَبِيبِكَ وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ وَالْمُبْلِغِ رِسَالَاتِكَ فَإِنَّهُ قَدْ أَدَّى الْأَمَانَةَ وَمَنَحَ النَّصِيحَةَ وَحَمَلَ عَلَى الْمَحَبَّةِ وَكَابَدَ الْعُسْرَةَ. اللَّهُمَّ أَعْطِهِ بِكُلِّ مَنْقَبَةٍ مِنْ مَنْاقِبِهِ وَمَنْزِلَةٍ مِنْ مَنَازِلِهِ وَحَالٍ مِنْ أَحْوَالِهِ خَصَائِصَ مِنْ عَطَائِكَ وَفَضَائِلَ مِنْ حَبَائِكَ تَسْرُبُ بِهَا نَفْسُهُ وَتُكْرِمُ بِهَا وَجْهَهُ وَتَرْفَعُ بِهَا مَقَامَهُ وَتُعْلِي بِهَا شَرَفَهُ عَلَى الْقَوَامِ بِقِسْطِكَ وَالذَّالِّينَ عَنْ حَرِيمِكَ.

خدایا! درود فرست بر محمّد بنده و فرستاده ات، و پیامبرو برگزیده ات، و دوست و انتخاب شده از آفرینندگان، رساننده پیام هایت، به درستی که او امانت را ادا کرده و پند و اندرز داده و به راه روشن

راهنمایی نموده و سختی را تحمّل نمود. خدایا! به هر کار نیکی از کارهای نیکش، و جایگاهی از جایگاه هایش و در برابر هر حالی از حالاتش بخشش های ویژه و خوبی های برگزیده ات را به او ببخش که او را شادمان ساخته و چهره اش را نورانی نموده و مقامش را برتر گردانده، و ارزشش را بلند مرتبه نمودی، بر آنان که برای برپایی دادگریت قیام و از جایگاهت دفاع نمودند.

۱۷. اللَّهُمَّ وَأُورِدْ عَلَيْهِ وَعَلَى ذُرِّيَّتِهِ وَأَزْوَاجِهِ وَأَهْلِ بَيْتِهِ وَ أَصْحَابِهِ وَأُمَّتِهِ مَا تَقَرَّبُ بِهِ عَيْنُهُ وَاجْعَلْنَا مِنْهُمْ وَمِمَّنْ تَسْقِيهِ بِكَاسِهِ وَتُورِدُهُ حَوْضَهُ وَتَحْشُرُنَا فِي زُمْرَتِهِ وَتَحْتَ لِوَائِهِ وَ تَدْخِلُنَا فِي كُلِّ خَيْرٍ أَدْخَلْتَ فِيهِ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مَعَهُمْ فِي كُلِّ شِدَّةٍ وَ رَخَاءٍ وَفِي كُلِّ عَافِيَةٍ وَبَلَاءٍ وَفِي كُلِّ أَمْنٍ وَخَوْفٍ وَفِي كُلِّ مَتَوًى وَ مُنْقَلَبٍ. اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَحْيَاهُمْ وَأَمِتْنِي مَمَاتِهِمْ وَ اجْعَلْنِي مَعَهُمْ فِي الْمَوَاطِنِ كُلِّهَا وَلَا تَفَرِّقْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ أَبَدًا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

خدایا! بر او و فرزندان و همسران و خاندان و یارانش و امتش وارد ساز آنچه بدان چشمانش را روشن نمایی، و ما را از آنان قرار ده، و از کسانی که به کاسه او سیرابشان گردانده و در حوض او وارد سازی، و ما را در زمره او و زیر پرچمش محشور نما، و ما را در هر چیزی که محمد و خاندانش - که درود خدا بر تمامی آنان باد - را وارد کردی وارد نما. خدایا! مرا در هر سختی و راحتی، و در هر تندرستی و بلا، و هر امنیتی و ترس، و در هر جایگاه و محل کوچ با آنان قرار ده. خدایا! مرا زنده بدار با زندگی آنان و با مرگ آنان بمیران و در تمامی جایگاه‌ها با آنان قرار ده و هرگز بین من و آنان فاصله مینداز، به درستی که تو بر هر کار توانایی.

۱۸. اللَّهُمَّ أَفْنِي خَيْرَ الْفَنَاءِ إِذَا أَفْنَيْتَنِي عَلَى مُوَالَاتِكَ وَ مُوَالَاةِ أَوْلِيَائِكَ وَ مُعَادَاةِ أَعْدَائِكَ وَ الرَّغْبَةَ وَ الرَّهْبَةَ إِلَيْكَ وَ الْوَفَاءَ بِعَهْدِكَ وَ التَّصَدِيقَ بِكِتَابِكَ وَ الْإِتِّبَاعَ لِسُنَّةِ نَبِيِّكَ ﷺ وَ تَدْخُلْنِي مَعَهُمْ فِي كُلِّ خَيْرٍ وَ تُنَجِّنِي بِهِمْ مِنْ كُلِّ سُوءٍ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَ اغْفِرْ ذَنْبِي وَ وَسِّعْ خُلُقِي وَ طَيِّبْ كَسْبِي وَ قَتِّعْنِي بِمَا رَزَقْتَنِي وَ لَا تُذْهِبْ نَفْسِي إِلَى شَيْءٍ صَرَفْتَهُ عَنِّي.

خدایا! هر گاه مرا میراندی با بهترین نحو بمیران، بر دوستی‌ات و دوستی دوستان و دشمنی دشمنان و بیم و امید به تو و وفا به پیمان و ایمان به کتابت و پیروی از روش پیامبرت که درود خدا بر او و بر خاندانش باد و مرا با آنان در هر خیر و نیکی وارد نموده و از هر بدی مرا به آنان نجات بده. خدایا! بر محمد و خاندانش درود فرست و گناهم را آمرزیده و روزی‌ام را گسترانیده و کسب و کارم را پاکیزه گردان، و به آنچه به من روزی نمودی مرا قانع ساخته و مرا به سوی آنچه که از آن روی گردان نمودی، نبر.

۱۹. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ التَّسْيَانِ وَالْكَسَلِ وَالتَّوَانِي فِي طَاعَتِكَ وَمِنْ عِقَابِكَ الْأَدْنَى وَعَذَابِكَ الْأَكْبَرَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ دُنْيَا تَمْنَعُ خَيْرَ الْآخِرَةِ وَمِنْ حَيَاةٍ تَمْنَعُ خَيْرَ الْمَمَاتِ وَمِنْ أَمَلٍ يَمْنَعُ خَيْرَ الْعَمَلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ دُعَاءٍ لَا يُرْفَعُ وَمِنْ صَلَاةٍ لَا تُقْبَلُ. اللَّهُمَّ افْتَحْ مَسَامِعَ قَلْبِي لِذِكْرِكَ حَتَّى أَتَّبِعَ كِتَابَكَ وَأَصْدَقَ رَسُولَكَ وَأُؤْمِنَ بِوَعْدِكَ وَأُوفِيَ بِعَهْدِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ.

خدایا! همانا من به تو از فراموشی و تنبلی و سستی در پیرویت و از کیفر نزدیک تر و از عذاب بزرگتر پناه می برم و از دنیایی که از آخرت بازدارد و از زندگی ای که از مرگ نیکو باز دارد و از آرزویی که از کار نیک بازدارد تو پناه می برم، و از جانی که سیر نگردد و از قلبی که فروتن نشود و از داعی که بالا نرود و از نمازی که پذیرفته نشود به تو پناه می برم. خدایا! گوش های قلبم را برای یاد نمودن ات بازگردان، تا کتابت را پیروی و پیامبرت را قبول نمایم و به وعده ات ایمان آورده و به عهدت پایبند شوم، خدایی غیر تو نیست.

۲۰. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِهِ وَ أَسْأَلُكَ الصَّبْرَ عَلَى طَاعَتِكَ وَ الصَّبْرَ لِحُكْمِكَ وَ أَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ حَقَائِقَ الْإِيمَانِ وَ الصِّدْقَ فِي الْمَوَاطِنِ كُلِّهَا وَ الْعَفْوَ وَ الْمَعَاوَةَ وَ الْيَقِينَ وَ الْكَرَامَةَ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ الشُّكْرَ وَ النَّظَرَ إِلَى وَجْهِكَ الْكَرِيمِ فَإِنَّ بِنِعْمَتِكَ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ. اللَّهُمَّ أَنْتَ تُنْزِلُ الْغِنَى وَ الْبَرَكَاتِ مِنَ الرَّفِيعِ الْأَعْلَى تَكُونُ عَلَى الْعِبَادِ قَاهِرًا مُقْتَدِرًا أَحْصَيْتَ أَعْمَالَهُمْ وَ قَسَمْتَ أَرْزَاقَهُمْ وَ سَمَّيْتَ آجَالَهُمْ وَ كَتَبْتَ أَثَارَهُمْ وَ جَعَلْتَهُمْ مُخْتَلِفَةً أَلْسِنَتُهُمْ وَ أَلْوَانُهُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ لَا يَعْلَمُ الْعِبَادُ عِلْمَكَ وَ كُلُّنَا فُقَرَاءُ إِلَيْكَ.

خدایا! بر محمد و خاندانش درود فرست و از تو صبر بر پیرویت ،
و صبر در برابر فرمانت را خواستارم. خدایا! از تو حقیقت های ایمان و
راستی در تمامی جایگاه ها و گذشت و آمرزش و اعتقاد و کرامت در دنیا
و آخرت و شکر و نگرستن به چهره بزرگوارانه ات را خواستارم، به درستی
که با نعمت تو کارهای نیک کامل می شود. خدایا! بی نیازی و برکت را
از جایگاه بلند مرتبه بر بندگان در حالی که چیره و نیرومند هستی فرو
می فرستی، کار هایشان را شمرده، روزی آنها را تقسیم کرده، عمرشان را
تعیین نموده و کار هایشان را نوشته و زبان ها و رنگ هایشان را مختلف
قرار دادی، گروهی بعد از گروه دیگر، بندگان به دانشت دست نیافته،
همه ما نیازمندان درگاه تو هستیم.

۲۱. فَلَا تَصْرِفِ اللَّهُمَّ عَنِّي وَجْهَكَ وَلَا تَمْنَعْنِي فَضْلَكَ
وَلَا تَحْرِمْنِي طَوْلَكَ وَعَفْوَكَ وَاجْعَلْنِي أُولِي أَوْلِيَاءِكَ وَأُعَادِي
أَعْدَاءِكَ وَارْزُقْنِي الرَّهْبَةَ وَالرَّغْبَةَ وَالْخُشُوعَ وَالْوَفَاءَ وَالتَّسْلِيمَ وَ
التَّصَدِيقَ بِكِتَابِكَ وَاتَّبَاعَ سُنَّةِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ ﷺ. اللَّهُمَّ صَلِّ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاكْفِنِي مَا أَهَمَّنِي وَغَمَّنِي وَلَا تَكِلْنِي إِلَى
نَفْسِي وَأَعِزَّنِي مِنْ شَرِّ مَا خَلَقْتَ وَذَرَّتْ وَبَرَّتْ وَالْبِئْسَ

دِرْعَكَ الْحَصِينَةَ مِنْ شَرِّ جَمِيعِ خَلْقِكَ وَاقْضِ عَنِّي دَيْنِي وَ
وَقِّفْنِي لِمَا يُرْضِيكَ عَنِّي وَاحْرُسْنِي وَذُرِّيَّتِي وَأَهْلِي وَقَرَابَاتِي وَ
جَمِيعَ إِخْوَانِي فِيكَ وَأَهْلَ حُزَانَتِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ وَمِنْ
شَرِّ فِسْقَةِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ وَشَيَاطِينِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ وَأَنْصُرْنِي
عَلَى مَنْ ظَلَمَنِي وَتَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ.

پس خدایا! چهره‌ات را از من مگردان و بخشش‌ات را از من باز مدار
و فضل و گذشتت را از من دریغ نکرده و مرا دوست دار دوستانت و
دشمن دشمنانت قرار ده و میل و ترس و فروتنی و وفا و تسلیم و تصدیق
کتابت و پیروی روش پیامبرت محمد که درود خدا بر او و بر خاندانش
باد را روزی ام فرما. خدایا! بر محمد و خاندانش درود فرست و مرا از
آنچه اندوهناک و غمناک ساخته کفایت کرده و به خودم وامگذار، و
از بدی آنچه آفریده و رشد داده و ایجاد نمودی مرا پناه ده، و از شرّ
تمامی آفریدگانت مرا در قلعه محکّمات پوشانده و بدهی مرا ادا نما و به
آنچه تو را از من خشنود می سازد پیروز دار، و من و فرزندان و خاندان
و نزدیکان و تمامی برادران دینی و آنان که به من ارتباط دارند را از
شیطان رانده شده و از شرّ بدکاران عرب و عجم و شیطان های انسانی

و جنتی محافظت کن و مرا بر آنکه به من ستم می کند یاری گردان، و مرا مسلمان بمیران، و به نیکان ملحق کن.

۲۲. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِعَظِيمِ مَا سَأَلَكَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِكَ مِنْ كَرِيمِ أَسْمَائِكَ وَجَمِيلِ ثَنَائِكَ وَخَاصَّةِ دُعَائِكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَجْعَلَ عَشِيَّتِي هَذِهِ أَعْظَمَ عَشِيَّةٍ مَرَرْتُ عَلَيَّ مُنْذُ أُخْرِجْتَنِي إِلَى الدُّنْيَا بَرَكَهً فِي عِصْمَةٍ مِنْ دِينِي وَخَلَاصٍ نَفْسِي وَقَضَاءِ حَاجَتِي وَتَشْفِيعِي فِي مَسْأَلَتِي وَإِتْمَامِ التَّعَمَّةِ عَلَيَّ وَصَرْفِ الشُّوْءِ عَنِّي وَلِبَاسِ الْعَافِيَةِ وَأَنْ تَجْعَلَ لِي مِنْ نَظَرَتِكَ إِلَيْهِ فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ بِرَحْمَتِكَ إِنَّكَ جَوَادٌ كَرِيمٌ.

خدایا! همانا از تو می خواهم به جایگاه بزرگی که یکی از آفریدگانت از نام های بزرگوار تو درخواست کرد و مدح زیبای تو و دعای ویژه ات، که بر محمد و خاندانش درود فرستی و این عصر را بهترین عصر قرار داده، از روزی که در این دنیا آمده ام و بر من گذشته است، از جهت برکت داشتن در نگاهبانی دینم و رهایی جانم و انجام خواسته ام و شفاعت کردن در درخواست هایم و کامل کردن نعمت هایم، و از من

بدی را دور نموده و تندرستی را بپوشان، و اینکه مرا از کسانی قرار دهی که در این عصر به رحمت بر او نظر افکندی، به درستی که تو فزونی دهنده و بزرگواری.

۲۳. اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ لَمْ تَكْتُبْنِي فِي حُجَّاجِ بَيْتِكَ الْحَرَامِ
أَوْ أَحْرَمْتَنِي الْحُضُورَ مَعَهُمْ فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ فَلَا تَحْرِمْنِي شِرْكَهُمْ
فِي دُعَائِهِمْ وَانْظُرْ إِلَيَّ بِنَظَرِكَ الرَّحِيمَةِ لَهُمْ وَأَعْطِنِي مِنْ خَيْرِ
مَا تُعْطِي أَوْلِيَاءَكَ وَأَهْلَ طَاعَتِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ
مُحَمَّدٍ وَلَا تَجْعَلْ هَذِهِ الْعَشِيَّةَ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّي حَتَّى تُبَلِّغَنِيهَا
مِنْ قَابِلٍ مَعَ حُجَّاجِ بَيْتِكَ الْحَرَامِ وَزُورِ قَبْرِ نَبِيِّكَ عَلَيْهِ السَّلَام
فِي أَعْفَى عَافِيَتِكَ وَأَعَمَّ نِعْمَتِكَ وَأَوْسَعَ رَحْمَتِكَ وَأَجْزَلَ قِسْمِكَ
وَأَسْبَغَ رِزْقِكَ وَأَفْضَلَ رَجَائِكَ وَأَتَمَّ رَأْفَتِكَ إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ.

خدایا! اگر مرا از حجاج خانه محترمت (کعبه) قرار نداده یا مرا در این عصر از حضور با ایشان محروم ساختی، مرا از شرکت آنان در دعایشان محروم مدار و به نگاه های مهربانانه ات بر آنان بر من نظر افکن و از نیکی آنچه به دوستان و اهل طاعتت داده ای به من عطا

فرما. خدایا! بر محمد و خاندانش درود فرست و این عصر را آخرین مرتبه دیدارم قرار مده تا مرا در سال آینده همراه حجاج خانه محترمت و زیارت کنندگان قبر پیامبرت - که بر او درود باد - برسانی، در کمال تندرستی و نعمت فراگیر و رحمت گسترده و تقسیم روزی فراوان و روزی بسیار و امید برتر و کامل تر به درستی که تو شنونده دعا هستی.

۲۴. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاسْمَعْ دُعَائِي وَارْحَمْ تَضَرُّعِي وَتَذَلُّلِي وَاسْتِكَانَتِي وَتَوَكُّلِي عَلَيْكَ فَإِنَّا مُسَلِّمُونَ لَأَمْرِكَ لَا أَرْجُو نَجَاحاً وَلَا مُعَافَاةً وَلَا تَشْرِيفاً إِلَّا بِكَ وَ مِنْكَ فَاثْمُنْ عَلَيَّ بِتَبْلِيغِ هَذِهِ الْعَشِيَّةِ مِنْ قَابِلٍ وَأَنَا مُعَافٍ مِنْ كُلِّ مَكْرُوهٍ وَمَحْذُورٍ وَمِنْ جَمِيعِ الْبَوَائِقِ وَمَحْذُورَاتِ الطَّوَارِقِ. اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى طَاعَتِكَ وَطَاعَةِ أَوْلِيَائِكَ الَّذِينَ اصْطَفَيْتَهُمْ مِنْ خَلْقِكَ لِحَلِّقِكَ وَالْقِيَامِ فِيهِمْ بِدِينِكَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلِّمْ لِي دِينِي وَزِدْ فِي أَجَلِي وَأَصِحِّ لِي جِسْمِي وَأَقَرِّ بِشُكْرِ نِعْمَتِكَ عَيْنِي وَآمِنْ رَوْعَتِي وَأَعْطِنِي سُؤْلِي إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

خدایا! بر محمد و خاندانش درود فرست و دعایم را شنیده و به زاری و فروتنی و بیچارگی و اعتماد بر تو رحم نما، من پذیرای دستورت بوده و امید پیروزی و تندرستی و ارج نهادن را ندارم مگر بوسیله تو و از جانب تو، پس بر من لطف نما به آنکه در سال آینده در این عصر مرا به اینجا برسانی در حالی که از هر سختی و مشکل و از تمامی بدی ها و رنج های در مسیرها در امان باشم. خدایا! مرا بر پیرویت و پیروی دوستانت یاری گردان، آنان که از میان آفریدگان ات و برپا داشتن دینت در میانشان برگزیدی. خدایا! بر محمد و خاندانش درود فرست و دینم را سالم گردانده و بر عمرم افزوده و جسمم را سلامت بدار و با سپاس نعمت هایت چشمانم را روشن و ترسم را ایمنی بخش و خواسته ام را عطا کن، به درستی که تو بر هر کار توانایی.

۲۵. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَتَمِّمِ الْأَعْلَى عَلَى فِيمَا بَقِيَ مِنْ عُمْرِي وَتَوَفَّنِي إِذَا تَوَفَّيْتَنِي وَأَنْتَ عَنِّي رَاضٍ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَثَبِّتْنِي عَلَى دِينِ الْإِسْلَامِ فَإِنِّي بِحَبْلِكَ اعْتَصَمْتُ فَلَا تَكِلْنِي فِي جَمِيعِ الْأُمُورِ إِلَّا إِلَيْكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَامْلَأْ قَلْبِي رَهْبَةً مِنْكَ وَرَغْبَةً إِلَيْكَ وَخَشْيَةً مِنْكَ وَغَنًى بِكَ وَعَلِّمْنِي مَا يَنْفَعُنِي وَاسْتَعْمِلْنِي بِمَا عَلَّمْتَنِي.

خدایا! بر محمد و خاندانش درود فرست و در آنچه از عمرم باقی مانده نعمت هایت را کامل گردانده و وفای به عهد نموده هنگامی که مرا میراندی در حالی که از من خشنود باشی. خدایا! بر محمد و خاندانش درود فرست و مرا بر دین اسلام پایدار قرار ده. پس همانا من به ریسمانت چنگ زدم. پس در تمامی امور مرا به کسی غیر از خودت وا مگذار. خدایا! بر محمد و خاندانش درود فرست و قلبم را سرشار ترس از تو و امید به تو و بیمناک از تو و بی نیازی بواسطه تو گردان، و آنچه به سود من است را به من یاد داده و مرا به کار گیر در آنچه به من آموختی.

۲۶. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مَسْأَلَةَ الْمُضْطَرِّ إِلَيْكَ الْمُسْفِقِ مِنْ عَذَابِكَ الْخَائِفِ مِنْ عُقُوبَتِكَ أَنْ تُغْنِيَنِي بِعَفْوِكَ وَ تُجِيرَنِي بِعِزَّتِكَ وَ تُخَيِّنَ عَلَيَّ بِرَحْمَتِكَ وَ تُؤَدِّيَ عَنِّي فَرِيضَتَكَ وَ تَسْتَجِيبَ لِي فِيمَا سَأَلْتُكَ وَ تُغْنِيَنِي عَنْ شَرِّارِ خَلْقِكَ وَ تُدْنِيَنِي مِمَّنْ كَادَنِي وَ تَقِينِي مِنَ النَّارِ وَ مَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ وَ تَغْفِرَ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ.

خدایا! از تو می‌خواهم خواسته بیچاره ای که به سوی توست، بیمناک از عذابت، ترسان از کیفرت، که مرا به گذشت بی نیاز گرداند، به گرمی بودند مرا پناه دهی و به رحمت بر من مهربانی نمایی و واجبات را از من بپذیری و آنچه خواسته‌ام را پاسخ فرمایی و مرا از آفریدگان بدکارت بی نیاز گردانی، و مرا نزدیک گردانی به آنکه به سود من است و از کیفر آتش و سخن یا کاری که مرا به آن نزدیک می‌گرداند نجات دهی و من و پدر و مادر و زنان و مردان مؤمن را بیامری، ای صاحب شکوه و بزرگواری! به درستی که تو بر هر کار توانایی و درود خدا بر محمد و خاندان پاکیزه اش.

۱۰۳ امام صادق علیه السلام فرمود: در سمت چپ کوه بایست، چرا که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در عرفات در سمت چپ کوه ایستاد. همین که ایستاد، مردم پشت سر شتر آن حضرت در کنارشان ایستادند. پیامبر صلی الله علیه و آله شترش را دورتر برد، مردم هم همین کار را انجام دادند. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: ای مردم! فکر می‌کنید فقط هر جا که شتر من پا گذاشته موقف است؟! تمامی این مکان موقف می‌باشد و با دست موقف را نشان داد. پیامبر صلی الله علیه و آله در مزدلفه هم همین کار

را انجام داد. پس هر جای خالی یافتی آن را با خود و زاد و توشه‌ات پر کن، چون خدا دوست دارد آن جاهای خالی پر شوند و از صخره‌ها به پایین منتقل شو (بالای صخره یا تپه نرو) و از وارد شدن به اراک (که در کنار عرفات است) بپرهیز. وقتی در عرفات قرار گرفتی «الحمد لله» و «لا إله إلا الله» بگو و خدا را به بزرگی یاد کرده و خوبی‌های خدا را بر زبان جاری کن و صد مرتبه «الله اکبر» بگو و صد سوره ی «قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ» بخوان و بهترین دعاهای خود را از خدا درخواست کرده و در دعا کردن بسیار تلاش کن، چرا که آن روز، روز دعاست و از شیطان به خدا پناه ببر، چرا که شیطان خیلی دوست دارد که تو را در این جایگاه به فراموشی دچار کند و از مشغول شدن به تماشای مردم شدن بپرهیز و متوجه خودت باش و از دعاهایت این باشد:

اللَّهُمَّ رَبَّ الْمَشَاعِرِ كُلِّهَا فُكِّ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ وَأَوْسِعْ عَلَيَّ مِنَ الرِّزْقِ الْحَلَالِ وَادْرَأْ عَنِّي شَرَفَسَقَةِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ. اللَّهُمَّ لَا تَمَكِّرْ بِي وَلَا تَحْدَعْ بِي وَلَا تَسْتَدْرِجْ بِي. يَا أَسْمَعَ السَّامِعِينَ وَيَا

أَبْصَرَ النَّاطِرِينَ وَيَا أَسْرَعَ الْحَاسِبِينَ وَيَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ أَسْأَلُكَ
أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَكَذَا.

خدایا! ای پروردگار تمامی مشعر و مزدله و عرفات! مرا از آتش
رهایی بخش و از روزی حلالیت بر من بگستران و بدی بدکاران جن و
انس را از من دور دار. خدایا! به من مکر منما و مورد نیرنگ قرار مده
و مرا به زیاده خواهی هلاک مکن. ای شنونده ترین شنوندگان و ای
بیناترین بینایان و ای زود ترین محاسبه گران و ای رحم کننده ترین
رحم کنندگان، بر محمد و خاندان محمد درود فرست و نیازهای مرا
برآور. (و حاجات را بیان میکنی).

و از دعاهایی که می‌نمایی این دعا باشد، دست‌ها را
به سوی آسمان بلند کرده و بگو:

اللَّهُمَّ حَاجَتِي الَّتِي إِنْ أُعْطِيَتْهَا لَمْ يَضُرَّنِي مَا مَنَعَنِي وَإِنْ
مَنَعْتَنِيهَا لَمْ يَنْفَعْنِي مَا أُعْطِيْتَنِي أَسْأَلُكَ خَلَاصَ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ.
اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ وَمَلِكُ يَدِكَ وَنَاصِيَتِي بِيَدِكَ وَأَجَلِي بِعِلْمِكَ
أَسْأَلُكَ أَنْ تُؤَفِّقَنِي لِمَا يُرْضِيكَ عَنِّي وَأَنْ تُسَلِّمَ مِنِّي مَنْاسِكِي
الَّتِي أَرَبْتَهَا إِبْرَاهِيمَ خَلِيلُكَ وَدَلَّلْتَ عَلَيْهَا حَبِيبَكَ مُحَمَّدًا ﷺ.

خدایا! نیازم را که اگر به من بدهی، هر چه را که از من منع نمودی زبانی به من نمی رساند و اگر آن را به من ندهی، هیچکدام از داده هایت برایم سودمند نخواهد بود، از تو می خواهم که مرا از آتش رهایی بخشی. خدایا! من بنده‌ی تو و در اختیارت می باشم، کارهایم در دست تو است و مدت عمرم را می دانی، از تو می خواهم که مرا به آنچه تو را از من شادمان می گرداند پیروز داشته و کارهایم را که آنها را به ابراهیم نشان داده و پیامبرت محمد ﷺ را بر آن راهنمایی کردی را بپذیری.

و از دعاهایت این باشد:

اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي مِمَّنْ رَضِيَتْ عَمَلُهُ وَأَطْلَتْ عُمرُهُ وَأُحْيِيَتْهُ
بَعْدَ الْمَوْتِ حَيَاةً طَيِّبَةً.

خدایا! مرا از کسانی قرار ده که از کارهایشان خشنودی و عمرش را طولانی ساخته ای و بعد از مرگ زندگی پاکی به او ارزانی می داری.

یکی از یاران امام صادق علیه السلام می گوید: امام فرمود: که پیامبر خدا ﷺ در عرفات توقف فرمود. هنگامی که زمان پنهان شدن خورشید شد، پیامبر ﷺ فرمود:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَمِنْ تَشْتِ الْأَمْرِ وَمِنْ شَرِّ مَا
يَحْدُثُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَمْسَى ظُلْمِي مُسْتَجِيرًا بِعَفْوِكَ وَأَمْسَى
خَوْفِي مُسْتَجِيرًا بِأَمَانِكَ وَأَمْسَى ذُلِّي مُسْتَجِيرًا بِعِزِّكَ وَأَمْسَى
وَجْهِ الْفَانِي مُسْتَجِيرًا بِوَجْهِكَ الْبَاقِي. يَا خَيْرَ مَنْ سُئِلَ وَيَا
أَجْوَدَ مَنْ أُعْطِيَ جَلَلَنِي بِرَحْمَتِكَ وَالْبِسْنِي عَافِيَتَكَ وَاصْرِفْ
عَنِّي شَرَّ جَمِيعِ خَلْقِكَ.

خدایا! همانا به تو پناه می‌برم از نیازمندی، و پراکندگی کارها و
از بدی آنچه در شب و روز اتفاق می‌افتد. از ستم‌هایی که انجام
داده به گذشت تو پناه می‌آورم. از ترسم به امان تو پناه می‌آورم. از
خواری‌ام به گرامی بودن تو پناه می‌برم. از نابود شدنم به جاودانگی
تو پناه می‌آورم. ای بهترین کسی که از او درخواست کمک شده و
ای بهترین بخشنده، لباس سلامتی به من بپوشان و بدی تمام
آفریدگانت را از من دور کن.

عبدالله بن میمون گوید: شنیدم که پدرم می‌گوید:

۱۰۵

يَا خَيْرَ مَنْ سُئِلَ وَيَا أَوْسَعَ مَنْ أُعْطِيَ وَيَا أَرْحَمَ مَنْ اسْتُرْحِمَ.

ای بهترین کسی که از او درخواست شده! و ای گسترش دهنده
ترین کسی که می بخشد! و ای رحم کننده ترین رحم کننده.

سپس حاجت را بخواه.

❶ امام صادق علیه السلام فرمود: وقتی خورشید غروب کرد بگو:

اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ هَذَا الْمَوْقِفِ وَارْزُقْنِيهِ مِنْ
قَابِلٍ أَبَدًا مَا أَبْقَيْتَنِي وَاقْلِبْنِي الْيَوْمَ مُفْلِحًا مُنْجِحًا مُسْتَجَابًا
لِي مَرْحُومًا مَغْفُورًا لِي بِأَفْضَلِ مَا يَنْقَلِبُ بِهِ الْيَوْمَ أَحَدٌ مِنْ
وَفْدِكَ عَلَيْكَ وَأَعْطِنِي أَفْضَلَ مَا أُعْطِيتَ أَحَدًا مِنْهُمْ مِنَ الْخَيْرِ وَ
الْبَرَكَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالرِّضْوَانِ وَالْمَغْفِرَةِ وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَرْجِعُ إِلَيْهِ
مِنْ أَهْلٍ أَوْ مَالٍ أَوْ قَلِيلٍ أَوْ كَثِيرٍ وَبَارِكْ لَهُمْ فِيَّ.

خدایا! این مناسک را آخرین مرتبه دیدارم از این موقف قرار مده، و
تا آنگاه که زنده هستم روزی ام فرما و امروز مرا رستگار و پیروز بازگردان
در حالی که مرا اجابت کرده و مشمول رحمت قرار داده و آمرزیده ای. مرا
باز گردان به برترین گونه ای که فردی از مهمانانت را باز می گردانی و
برترین چیزی که به کسی می دهی و از خیر و برکت و رحمت و خشنودی

و بخشش عطا می کنی را به من عطا نما و در آنچه از خاندان یا مال یا کم یا زیاد که به سوی آن باز می گردم، در همه آنها برکت عطا ده.

﴿۱۰۷﴾ امام صادق علیه السلام فرمود: مشرکان قبل از غروب خورشید

از عرفات خارج می شدند و پیامبر خدا صلی الله علیه و آله با آنان مخالفت کرد و بعد از غروب خورشید عرفات را ترک کرد.

امام صادق علیه السلام فرمود: بعد از غروب خورشید با مردم از عرفات خارج شو و بر تو باد که با آرامش و وقار و ذکر

«أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ» خارج شوی. چنانکه خداوند می فرماید:

﴿ثُمَّ أَفِضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ

رَحِيمٌ﴾ سپس [همگی] از همان جا که مردم روانه

می شوند [به سوی عرفات]، روانه شوید و از خدا آمرزش

بخواهید. زیرا خدا آمرزنده مهرورز است. و هنگام

رسیدن به «کثیب الأحمر» در سمت راست راه بگو:

اللَّهُمَّ ارْحَمْ مَوْقِفِي وَزِدْ فِي عِلْمِي وَسَلِّمْ لِي دِينِي وَتَقَبَّلْ

مَنَاسِكِي.

۱. سوره بقره: ۱۹۹.

خدایا! به جایگاهم رحم نموده و بر دانشم افزوده و دینم را برایم سالم نگاه داشته و اعمالم را بپذیر.

و از خروج با سرعت پرهیز، چون پیامبر خدا ﷺ فرمود: ای مردم! در حج حرکت سریع با چهارپایان و آزار دادن شتر در مسیر نباید باشد. از خدا بترسید و زیبا حرکت کنید و در حرکت، ناتوانان و مسلمانان در زیر دست و پای چهارپایانتان را مرعجانید و همدیگر را دوست بدارید و در راه رفتن میانه رو باشید. همانا پیامبر خدا ﷺ شتر خود را به گونه ای حرکت می داد که سر شتر پایین قرار می گرفت، و حضرت می فرمود: ای مردم! با آرامش حرکت کنید. و آرام حرکت کردن را سنت قرار داد و باید از آن پیروی کرد.

و امام صادق علیه السلام در حین خروج از عرفات می فرمود:

اللَّهُمَّ أَعْتَقْنِي مِنَ النَّارِ

خدایا! مرا از آتش آزاد کن.

و مکرر این دعا را می فرمود. از امام پرسیدند: آیا از عرفات خارج نمی شوی در حالی که می بینی مردم

رفته اند؟ امام فرمود: از ایجاد ازدحام برای مردم می ترسم که باعث رنجش مردم شوم.

یکی از یاران امام صادق علیه السلام گوید: شنیدم که امام در آخر کلامش در هنگام خروج از عرفات می گفت:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ أَوْ أَقْطَعَ رَحْمًا أَوْ أُذِيَّ جَارًا.

خدایا! به تو پناه می برم از این که ستم کنم یا مورد ستم واقع شوم، یا رحمی را بریده باشم، یا همسایه ای را آزار دهم.

امام صادق علیه السلام فرمود: نماز ظهر و عصر را در اولین فرصت می خوانی تا وقت بیشتری برای دعا داشته باشی، چون عرفه روز دعاست. سپس به موقف عرفات می روی در حالی که آرامش و وقار داری. پس «الحمد لله» و «لا إله إلا الله» بگو و مدح و ثنای خدا را بگو. بعد ۱۰۰ مرتبه «الله أكبر»، ۱۰۰ مرتبه «الحمد لله» ۱۰۰ مرتبه «سبحان الله» ۱۰۰ سورهی «قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ» خوانده و هر خواسته ای داری را از خدا بخواه و در دعا کوشا باش که روز دعاست و از شیطان رانده شده به خدا پناه ببر،

چون شیطان در این جایگاه خیلی دوست دارد تو را مشغول کارهایی کند که از دعا باز بمانی. و پرهیز از نگاه کردن به مردم و مشغول کار دعای خود باش و در دعاهایت بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ فَلَا تَجْعَلَنِي مِنْ أَخْيَبٍ وَقْدِكَ وَارْحَمَ مَسِيرِي إِلَيْكَ مِنَ الْفَجِّ الْعَمِيقِ .

خدایا! من بنده تو هستم، پس مرا از ناامیدترین مهمانان ات قرار مده، و در مسیرم به سوی تو که راه دوری است مشمول رحمت ام قرار ده.

و در دعاهایت این دعا را قرار ده:

اللَّهُمَّ رَبَّ الْمَشَاعِرِ كُلِّهَا فُكَّ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ وَأَوْسَعْ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلَالِ وَادْرَأْ عَنِّي شَرَّ فِسْقَةِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ .

خدایا! ای پروردگار تمامی جایگاه های عرفات، مشعر، مزدله، منا! مرا از آتش رهایی بخش و از روزی حلال ات بر من بگستران و بدکاران جن و انس را از من دور دار.

و می گویی:

اللَّهُمَّ لَا تَمْكُرْ بِي وَلَا تَخْذَعْ بِي وَلَا تَسْتَدْرِجْ بِي .

خدایا! به من مکر منما و به من نیرنگ مزین و مرا به زیاده خواهی
نابود مکن.

و می گویی:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَوْلِكَ وَجُودِكَ وَكَرَمِكَ وَمِنَّكَ وَ
فَضْلِكَ يَا أَسْمَعَ السَّامِعِينَ يَا أَبْصَرَ النَّاطِرِينَ يَا أَسْرَعَ
الْحَاسِبِينَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ
وَأَنْ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَكَذَا.

خدایا! از تو خواستارم به نیروی خودت و بخششات و بزرگواریت و
لطفات و بخشش خودت! ای شنونده ترین شنندگان، و ای بیناترین
بینایان، و ای سریع ترین محاسبه گران، و ای رحم کننده ترین رحم کنندگان،
بر محمد و خاندان محمد درود فرست و برای من این چنین قرار ده.
و در حالی که رویت به سوی آسمان است بگو:

اللَّهُمَّ حَاجَتِي إِلَيْكَ الَّتِي إِنْ أَعْطَيْتَنِيهَا لَمْ يَضُرَّنِي مَا
مَنْعَتَنِي وَالَّتِي إِنْ مَنَعْتَنِيهَا لَمْ يَنْفَعْنِي مَا أَعْطَيْتَنِي أَسْأَلُكَ
خَلَاصَ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ.

خدایا! از تو می‌خواهم نیازی را که اگر آن را به من ببخشی و از همه چیز محروم داری به من زیان نمی‌رساند، و اگر آن را به من ندهی آنچه به من ببخشی به من سودی نمی‌رساند، از تورهایی خود از آتش دوزخ را خواستارم.

و در دعاهایت بگو:

اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ وَ مَلِكُ يَدِكَ نَاصِيَّتِي بِيدِكَ وَ أَجَلِي بِعِلْمِكَ أَسْأَلُكَ أَنْ تُوفِّقَنِي لِمَا يُرْضِيكَ عَنِّي وَ أَنْ تَسَلِّمَ مِنِّي مَنَاسِكِي الَّتِي أَرِيَّتَهَا خَلِيلَكَ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ دَلَّلْتَ عَلَيْهَا نَبِيَّكَ مُحَمَّدًا عَلَيْهِ السَّلَامُ.

خدایا! من بنده تو و در اختیار تو می‌باشم، کارهای در دست توست، و مدت عمرم را می‌دانی، از تو خواستارم که مرا پیروز داری به آنچه تو را از من شادمان می‌گرداند، و بپذیری کارهای مرا که به ابراهیم علیه السلام نشان دادی و پیامبرت محمد صلی الله علیه و آله را بر آن راهنمایی کردی.

و در دعاهایت بگو:

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِمَّنْ رَضِيَتْ عَمَلُهُ وَ أَطْلَتْ عُمرُهُ وَ أَحْيَيْتُهُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَيَاةً طَيِّبَةً.

خدایا! مرا از کسانی قرار ده که از کارهایشان خشنود و عمرشان را طولانی قرار داده و بعد از مرگ به آنان زندگی پاکیزه داده ای.
و مستحب است که در شام عرفه دنبال صدقه دادن و آزاد سازی بردگان باشی.

❶ از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود: هرگاه به موقف رسیدی رو به قبله نما، و صد بار «سبحان الله» و صد بار «الله اکبر» گفته و صد بار بگو:

۱. مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

آنچه خدا بخواهد همان شود، نیرویی به غیر خدا نیست.

سپس صد بار می گویی:

۲. أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَيُمِيتُ وَيُحْيِي بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

گواهی می دهم خدایی غیر خدا نیست، یگانه است و همتایی ندارد، فرمانروایی و سپاس سزاوار اوست، زنده کرده و می میراند، و می میراند و زنده می کند، نیکی به دست اوست، و او بر هر کار تواناست.

سپس ده آیه از اول سوره «بقره» را می خوانی، سپس سه بار سوره «توحید» را خوانده، و «آیه الکرسی» را تلاوت کرده تا از آن فارغ شوی، سپس آیه «سخره»^۱ «إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ» را می خوانی: پروردگار شما کسی است که آسمان ها و زمین را در شش روز آفرید سپس بر عرش استقرار یافت، شب روز را فرا گرفته و به دنبال اوست. سپس سوره های «فلق» و «ناس» را می خوانی، پس از تمام شدن بر هر نعمتی که خدا به تو داده سپاس او را می گزاری، و تا می توانی نعمت های او را به شمارش درمی آوری، و او را سپاس می گزاری بر هر نعمتی که از خاندان و مال به تو داده است، و خدای را سپاس می گزاری بر آنچه تو را بدان آزمایش نمود و می گویی:

۳. اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى نِعَمَائِكَ الَّتِي لَا تُحْصَى بِعَدَدٍ وَلَا

تُكَافَى بِعَمَلٍ.

۱. سوره اعراف: ۵۴.

خدایا! تو را سپاس می‌گویم بر نعمت هایت که به عدد به شمارش
در نیاید، و به عمل پاداش داده نشود.

و او را سپاس می‌گزاری در مقابل هر آیه ای که در قرآن
خود را در آن‌ها سپاس گفته، و او را تسبیح می‌گویی در
مقابل هر تسبیحی که در قرآن برای خود مطرح نموده،
و او را تکبیر می‌گویی در مقابل هر تکبیری که در قرآن
ذکر کرده، و او را تهلیل می‌گویی در مقابل هر تهلیلی که
در قرآن مطرح ساخته، و بر محمد و خاندانش درود می
فرستی، و آن را بسیار تکرار می‌کنی، و خدا را به هر نامی
که در قرآن بدان نامیده است می‌نامی، و به هر نامی
که آن را نیکو می‌شماری، و او را می‌نامی به نامهایش
که در آخر سوره «حشر» ذکر کرده است، و می‌گویی:

۴. أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَانُ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ وَ أَسْأَلُكَ
بِقُوَّتِكَ وَ قُدْرَتِكَ وَ عِزَّتِكَ وَ بِجَمِيعِ مَا أَحَاطَ بِهِ عِلْمُكَ وَ
بِجَمْعِكَ وَ بَارِكَاكَ كُلِّهَا وَ بِحَقِّ رَسُولِكَ صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ
بِاسْمِكَ الْأَكْبَرِ الْأَكْبَرِ وَ بِاسْمِكَ الْعَظِيمِ الَّذِي مَنْ دَعَاكَ

بِهِ كَانَ حَقًّا عَلَيْكَ أَنْ تُجِيبَهُ وَ بِاسْمِكَ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ
 الْأَعْظَمِ الَّذِي مَنْ دَعَاكَ بِهِ كَانَ حَقًّا عَلَيْكَ أَنْ لَا تَرُدَّهُ وَ
 أَنْ تُعْطِيَهُ مَا سَأَلَ أَنْ تَغْفِرَ لِي جَمِيعَ ذُنُوبِي فِي جَمِيعِ عِلْمِكَ فِيَّ.

ای خدا! ای رحمت گستر! از تو خواستارم به هر نامی که برای
 توست، و از تو می خواهم به نیرو و توانایی ات و گرمی بودندت و به
 تمامی آنچه دانشت بدان احاطه کرده، و به تمامی موجودات و
 آفریدگانت، و به حق پیامبرت که درود خدا بر او و بر خاندانش باد و به
 نام بزرگ بزرگ، و به نام برترت که هر کسی تو را بدان نام خواند سزاوار
 است که او را پاسخ دهی، و به نام بزرگ بزرگ که هر کسی تو را
 بدان نام خواند شایسته است که او را باز مگردانی، و آنچه خواسته است
 را به او می بخشی، از تو می خواهم که تمامی گناهانم را در تمام مواردی
 که درباره من می دانی ببخشایی.

و نیازهای، دنیوی و اخروی خویش را از خدا می
 خواهی و می خواهی که از زائران سال بعد و سال های
 بعد باشی، و هفتاد بار بهشت را از خدا می خواسته و
 هفتاد بار توبه می کنی، و در دعایت از خدا می خواهی:

۵. اللَّهُمَّ فُكِّنِي مِنَ النَّارِ وَأَوْسِعْ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلَالِ
الطَّيِّبِ وَادْرَأْ عَنِّي شَرَّ فِسْقَةِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَشَرَّ فِسْقَةِ
الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ.

خدایا! مرا از آتش نجات داده و از روزی حلال و پاکت بر من
بگستران و بدی بدکاران جن و انس، و بدی بدکاران عرب و عجم را
از من دور دار.

پس اگر این دعا تمام شد و هنوز خورشید غروب نکرده
این دعا را دوباره تکرار کن و خسته نشو از دعا و گریه
و درخواست.

از حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام خواندن این دعا در
روز عرفه روایت شده است:

اللَّهُمَّ كَمَا سَتَرْتَ عَلَيَّ مَا لَمْ أَعْلَمْ فَأَغْفِرْ لِي مَا تَعَلَّمُ
وَ كَمَا وَسَّعْتَ عَلَيَّ عِلْمَكَ فَلْيَسِّعْ عَفْوَكَ وَ كَمَا بَدَأْتَنِي
بِالْإِحْسَانِ فَآتِنِي نِعَمَتَكَ بِالْغُفْرَانِ وَ كَمَا أَكْرَمْتَنِي
بِمَعْرِفَتِكَ فَاسْفَعْهَا بِمَغْفِرَتِكَ وَ كَمَا عَرَّفْتَنِي وَحْدَانِيَّتَكَ

فَأَكْرِمْنِي طَمَاعِيَتَكَ وَ كَمَا عَصَمْتَنِي مِمَّا لَمْ أَكُنْ
أَعْتَصِمُ مِنْهُ إِلَّا بِعِصْمَتِكَ فَاعْفِرْ لِي مَا لَوْ شِئْتَ عَصَمْتَنِي
مِنْهُ يَا جَوَادُ يَا كَرِيمُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ.

خداوند! آنگونه که بر من پوشیدی آنچه را که نمی دانستم بیمارز و
آنچه را که میدانی و همانطور که آگاهی تو مرا در برگرفته ببخش، پس
گذشت خود را شامل من نما و همانگونه که نسبت به من نیکی را شروع
نمودی، پس نعمت خویش را با آمرزش کامل گردان و همچنان که مرا
به شناخت خود گرمی داشتی، پس شفاعت کن در آمرزش ات، و همان
طور که یکتایی خود را به من شناسانیدی پس مرا به امیدوار بودن به
خودت گرمی بدار، و همان گونه که مرا حفظ کردی در مواردی که اگر
نگهداری تو نبود هرگز نمی توانستم خود را حفظ کنم، پس بر من آنچه
را که اگر خواسته بودی مرا از آن حفظ می کردی بیمارز و ببخشای، ای
فزونی دهنده! ای بزرگوار، ای صاحب شکوه و بزرگواری.

﴿۱۱۲﴾ در کتاب فقه الرضا علیه السلام روایت شده که شنیدم پدرم در
غروب عرفه اینگونه دعا می کرد:

اللَّهُمَّ أَعْتِقْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ.

خدایا مرا از عذاب آتشت آزاد کن.

و این دعا را تا خروج کامل مردم از عرفات تکرار می کرد.

❶ امام باقر (ع) فرمود: پیامبر خدا (ص) در روز عرفه، هنگام غروب خورشید، آخرین کلامش این دعا در حال گریه بود:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَمِنْ تَشْتِ الْأُمُورِ وَمِنْ شَرِّ مَا يَحْدُثُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ. أَصْبَحَ ذُلِّي مُسْتَجِيرًا بِعِزِّكَ وَأَصْبَحَ وَجْهِي الْفَانِي مُسْتَجِيرًا بِوَجْهِكَ الْبَاقِي يَا خَيْرَ مَنْ سُئِلَ وَأَجْوَدَ مَنْ أُعْطِيَ وَأَرْحَمَ مَنْ اسْتُرْحِمَ جَلَّلَنِي بِرَحْمَتِكَ وَالْإِسْنِي عَافِيَتِكَ وَاصْرِفْ عَنِّي شَرَّ جَمِيعِ خَلْقِكَ.

خدایا! همانا من به تو از نیازمندی و از پراکندگی کارها، و از بدی آنچه در شب و روز ایجاد می شود پناه می برم. خواری ام به عزت و چهره فنا پذیرم به چهره جاودانهات پناهنده گردیده است. ای بهترین کسی که از او درخواست شده و ای فزونی ترین کسی که هدیه داده است، به کسی که درخواست رحمت دارد رحم کرده مرا رحمت را بر بگستران و لباس سلامتی را بر من بپوشان، و بدی تمامی آفریدگان را از من دور دار.

فصل بیست و سوم

شب مزدلفه

۱۱۴ امام صادق علیه السلام فرمود: در روز عرفه نماز مغرب و عشا را با یک اذان و دو اقامه بخوان و وارد بطن الوادی از طرف راست راه، نزدیک مشعر است شوید. و مستحب است که کسی که برای اولین بار حج می‌گذارد، بر مشعر الحرام بایستد و پایش را بر زمین کشیده و از حیاض در شب مزدلفه نگذرد و بگوید:

اللَّهُمَّ هَذِهِ جَمْعٌ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تَجْمَعَ لِي فِيهَا جَوَامِعَ الْخَيْرِ. اللَّهُمَّ لَا تُؤَيِّسْنِي مِنَ الْخَيْرِ الَّذِي سَأَلْتُكَ أَنْ تَجْمَعَهُ لِي فِي قَلْبِي وَأَطْلُبُ إِلَيْكَ أَنْ تُعَرِّفَنِي مَا عَرَفْتَ أَوْلِيَاءَكَ فِي مَنْزِلِي هَذَا وَأَنْ تَقَيِّنِي جَوَامِعَ الشَّرِّ.

خدایا! اینجا «جمع» است، از تو می‌خواهم که در آن تمامی خیرات را برایم گرد آوری. خدایا! مرا از خیری که از تو درخواست کردم تا در قلبم گرد آوری محروم مدار، و از تو می‌خواهم که به من بشناسانی آنچه به دوستدارانت

در این منزل شناساندی، و این که تمامی بدی‌ها را از من باز داری. و اگر توانستی آن شب را احیا بداری احیا بدار، چرا که این خبر به ما رسیده است که درهای آسمان در این شب برای صدای مؤمنین بسته نمی شود و مؤمنین زمزمه ای مانند صدای زنبور دارند و خدای متعال می گوید: «من پروردگار شمایم و شما بندگان من هستید. حق من را ادا کردید و این حق برای شماست که دعایتان را اجابت کنم» و خداوند در این شب گناهان هر که را بخواهد ریخته و هر که را اراده کند می بخشد.

عبدالله بن مسعود گوید: شنیدم که پیامبر خدا ﷺ فرمود: هر بنده ای که در شب عید قربان این دعاها را بخواند، هرچه از خدا بخواهد به او می دهد، مگر اینکه از خدا گناه یا قطع رابطه ی خویشاوندی بخواهد. و آن ده کلمه است که باید هزار بار تکرار شود:

سُبْحَانَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ عَرْشُهُ سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْأَرْضِ
مَوْطَأُهُ سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْبَحْرِ سَبِيلُهُ سُبْحَانَ الَّذِي فِي النَّارِ

سُلْطَانُهُ سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْقُبُورِ قَضَاؤُهُ سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْجَنَّةِ
رَحْمَتُهُ سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْهَوَاءِ رَوْحُهُ سُبْحَانَ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاءَ
سُبْحَانَ الَّذِي وَضَعَ الْأَرْضَ سُبْحَانَ الَّذِي لَا مَنَجًا مِنْهُ إِلَّا إِلَيْهِ.

منزه است آنکه عرشش در آسمان است، منزه است آنکه زمین در
اختیار اوست، منزه است آنکه در دریا راه اوست، منزه است آنکه در آتش
فرمان اوست، منزه است آنکه حکمش در قبرها جاری می گردد، منزه است
آنکه رحمتش در بهشت است، و منزه است آنکه روحش در آسمان است،
منزه است آنکه آسمان را برپا داشت، پاک و منزه است آنکه زمین را قرار
داد، و منزه است آنکه پناه و پناهگاهی غیر او به سوی خودش نیست.

❁ امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) فرمود: پیامبر خدا ﷺ فرمود:

بهترین ذکر که من و پیامبران گذشته در شب عید
قربان گفته ایم این است:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

خدایی غیر خدای یکتا نیست و همتایی ندارد. فرمانروایی و سپاس
مخصوص اوست و او بر هر چیزی تواناست.

فصل بیست و چهارم

وادی مُحَسِّر

﴿۱۱۷﴾ امام صادق علیه السلام فرمود: وقتی از وادی مُحَسِّر عبور کردی و آن بین وادی جمع و مناست و به منا نزدیکتر است، از آنجا سریع بگذر چون پیامبر خدا صلی الله علیه و آله شترشان را در آنجا حرکت داده و فرمود:

اللَّهُمَّ سَلِّمْ لِي عَهْدِي وَأَقْبِلْ تَوْبَتِي وَأَجِبْ دَعْوَتِي وَاحْلُقْ لِي
فِيْمَنْ تَرَكْتُ بَعْدِي.

خدایا! پیمانم را پذیرفته و توبه‌ام را قبول و دعای مرا اجابت نما و در میان کسانی که باقی می‌گذارم جانشین من باش.

فصل بیست و پنجم

منا

﴿۱۱۸﴾ امام صادق علیه السلام در تفسیر: ﴿وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ﴾^۱ فرمود: روزهای معدود، روزهای یازدهم تا سیزدهم

۱. سوره بقره: ۲۰۳.

ذی الحجة است که حاجیان گوشت قربانی را در برابر آفتاب بر روی سنگ های داغ کباب کنند. قبل از اسلام بعد از قربانی منی به تفاخر می ایستادند. یکی می گفت: پدر من چنین و چنان می کرد. و دیگری می گفت: پدر من چنان و چنین می کرد. خداوند که مدحش از سخن بشر خارج است، فرمود: «و چون از عرفات سرازیر شدید، نزدیک مشعر الحرام قرار بگیرید و خدا را به بزرگی ستایش کنید». و گفت: «و چون از مناسک حج فارغ شدید، خدا را ستایش کنید بدانسان که پدران خود را ستایش می کردید بلکه بالاتر از آن ستایش». امام فرمود: شعار تکبیر به این صورت است:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ
وَلِلَّهِ الْحَمْدُ اللَّهُ أَكْبَرُ عَلَى مَا هَدَانَا اللَّهُ أَكْبَرُ عَلَى مَا رَزَقَنَا
مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ.

خدا بزرگتر است خدا بزرگتر است. خدایی غیر خدا نیست و خدا بزرگتر است. خدا برتر است و ستایش برای خداست. خدا بزرگتر است

بر آن که ما را هدایت فرموده. خدا بزرگتر است در مقابل آن که ما را از گوشت چهارپایان روزی داده است.

❁ ۱۱۹ امام صادق علیه السلام فرمود: زمانی که به سوی منا رهسپار شدی بگو:

اللَّهُمَّ إِنَّاكَ أَرْجُو وَإِيَّاكَ أَدْعُو فَبَلِّغْنِي أَمَلِي وَأَصْلِحْ لِي عَمَلِي.

خدایا! فقط به تو امید داشته و فقط تو را می خوانم. مرا به آرزویم رسانده و کار مرا سامان ده.

❁ ۱۲۰ امام صادق علیه السلام فرمود: وقتی به منا رسیدی بگو:

اللَّهُمَّ هَذِهِ مِنِّي وَهِيَ مِمَّا مَنَنْتَ بِهَا عَلَيْنَا مِنَ الْمَنَاسِكِ
فَأَسْأَلُكَ أَنْ تَمُنَّ عَلَيْنَا بِمَا مَنَنْتَ بِهِ عَلَى أُنْبِيَائِكَ فَإِنَّمَا أَنَا
عَبْدُكَ وَفِي قَبْضَتِكَ.

خدایا! اینجا سرزمین منا است، سرزمینی که بر ما بوسیله عبادات لطف نمودی. پس از تو می خواهم که بر من منت نهاده بدان سان که بر پیامبران منته نهادی. همانا من بنده‌ی تو و در اختیار هستم.

و بعد از آنکه وارد منا شدی نماز ظهر و عصر و مغرب و عشاء و نماز صبح فردا را بخوان. امیر الحاج نمی تواند سرپیچی کند و حتی نمی تواند نماز ظهر خود را در جای دیگر بخواند، اما بر تو روا خواهد بود که اگر به زمان نرسی، در جای دیگری غیر از منا نماز بخوانی و در عرفات به حاجیان ملحق شوی. امام صادق علیه السلام فرمود: منی از گردنه «عقبه» تا دره «محسّر» ادامه دارد.

امام صادق علیه السلام فرمود: بعد از نماز صبح پاک و طاهر بمان و اگر خواستی نزدیک کوه مشعر و یا در جای دیگر متوقف شده و خدا را سپاس و مدح بگو و تاملی توانی نعمت های او را برشمار و بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله درود بفرست، و در جمله دعاهایت بگو:

اللَّهُمَّ رَبَّ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ فُكِّ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ وَأَوْسِعْ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلَالِ وَادْرَأْ عَنِّي شَرَّ فَسَقَةِ الْجَنِّ وَالْإِنْسِ. اللَّهُمَّ أَنْتَ خَيْرُ مَطْلُوبٍ إِلَيْهِ وَخَيْرُ مَدْعُوٍّ وَخَيْرُ مَسْئُولٍ وَلِكُلِّ وَافِدٍ جَائِزَةٌ فَاجْعَلْ جَائِزَتِي فِي مَوْطِنِي هَذَا أَنْ تُقِيلَنِي عَثْرَتِي وَ

تَقَبَّلْ مَعْذِرَتِي وَأَنْ تَجَاوَزَ عَنِّي خَطِيئَتِي ثُمَّ اجْعَلِ التَّقْوَى مِنَ الدُّنْيَا زَادِي.

خدایا! ای پروردگار مشعر حرام! گردن مرا از آتش رهایی بخش و زندگی مرا با روزی حلال گسترده نما و بدی بد کاران انسان و جن را از من دور گردان. خدایا! تو بهترین در خواست شده و بهترین خواننده شده و بهترین پرسیده شده ای، و هر مهمانی را پاداش دهی. پس پاداش مرا گذشت از اشتباهام قرار ده و پوزش مرا بپذیر و از گناهم درگذر و سپس پرهیزگاری از دنیا را توشه‌ام قرار ده.

سپس زمانی از کنار مشعر الحرام به سوی منا سرازیر می‌شوی که آفتاب بر کوه «ثبیر» تابیده و شتر جای پای خود را ببیند.

امام رضا علیه السلام فرمود: در منادر حالی توجه این دعا را بخوان:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَرْجُو لَكَ أَدْعُو فَبَلِّغْنِي أَمَلِي وَأَصْلِحْ عَمَلِي.
اللَّهُمَّ إِنَّ هَذِهِ مِنِّي وَمَا دَلَّلْتَنَا عَلَيْهِ وَمَا مَنَنْتَ بِهِ عَلَيْنَا
مِنَ الْمَقَامَاتِ وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَمُنَّ عَلَيَّ فِيهَا بِمَا مَنَنْتَ بِهِ عَلَى
أَوْلِيَائِكَ وَأَهْلِ طَاعَتِكَ وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ وَأَنْ تُوفِّقَ لَنَا مَا

وَقَفَّتْ لَهُمْ مِنْ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُكَ وَفِي قَبْضَتِكَ.

خدایا! فقط به تو امید داشته و تو را می خوانم پس مرا به آرزویم برسان و کار مرا سامان ده. این سرزمین مناست که ما را به آن راهنمایی نموده و در این جایگاه ها به ما لطف نمودی و از تو می خواهیم که در این سرزمین همانند دوست دارانت و اهل بندگیت و برگزیدگان خود، بر من لطف نمایی و ما را به آنچه بندگان نیکت به آن توفیق داده ای، پیروز نما پس همانا من بنده ی تو و در اختیار هستم.

بر پیامبر خدا ﷺ زیاد درود بفرست چرا که این امر مستحب است. در آنجا اگر نزدیک مسجد خیف باشی برایم دوست داشتنی تر است و اگر توانستی فقط در نماز بخوان چرا که هفتاد پیامبر در آنجا نماز خوانده اند.

فصل بیست و ششم

روز عید قربان

هرگاه حضرت علی علیه السلام نماز ظهر یوم النحر (عید قربان) را می خواند، با این تکبیرات آغاز می نمود، و در پایان ایام تشریق (روزهای ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ ذی الحجة) به هنگام

صبح آن را ترک می فرمود و بدنبال هر نماز ، بدین گونه
تکبیر می گفت:

اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ
وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ.

خدا بزرگتر است، خدا بزرگتر است، خدایی غیر از خدا نیست و خدا
بزرگتر است و سپاس او را سزااست.

پس چون به مکان نماز می رسید گام فرا می نهاد و
بدون اذان و اقامه در جلوی مردم به نماز می ایستاد، و
هنگامی که از نماز فراغت پیدا می کرد، بالای منبر رفته
و در آغاز سخن می گفت:

اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ زِنَةَ عَرْشِهِ وَ رِضًا
نَفْسِهِ وَ عَدَدَ قَطْرِ سَمَائِهِ وَ بِحَارِهِ لَهُ الْاَسْمَاءُ الْحُسْنٰی وَ الْحَمْدُ
لِلّٰهِ حَتّٰی يَرْضٰی وَ هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُوْرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ كَبِيْرًا مُّتَكَبِّرًا
وَ اِلَهَا مُتَعَزِّزًا وَ رَحِيْمًا مُّتَحَنِّنًا يَّعْفُوْ بَعْدَ الْقُدْرَةِ وَ لَا يَقْنُطُ مِنْ
رَحْمَتِهِ اِلَّا الصّٰلُوْنَ اَللّٰهُ اَكْبَرُ كَبِيْرًا وَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ كَثِيْرًا

وَسُبْحَانَ اللَّهِ حَنَّاناً قَدِيراً وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مَحْمُودُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَ
نَسْتَغْفِرُهُ وَنَسْتَهْدِيهِ وَنَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

خدا بزرگتر است، خدا بزرگتر است، خدا بزرگتر به اندازه عرشش، و
خشنودی خودش، و بشماره قطره های باران از آسمانش و دریاهايش،
برای او نام های نیکوست، و سپاس برای اوست تا اینکه خشنود شود
و او گرمی و گذشت کننده است. خداوند بزرگتر، بزرگ شمرده شده
و بزرگ مرتبه است، خدایی که گرمی شده است و رحم کننده ی
مهرورزی که بعد از توانایی می گذرد، از رحمت او مگر گمراهان نا امید
نمی شوند. خدا بزرگتر و بزرگ شمرده شده، خدایی غیر از خدا نیست
بسیار زیاد، منزّه است خداوند مهربان توانا، سپاس برای خدا که
سپاس او را می گوییم، از او کمک جسته و آمرزش خواسته و راهنمایی
می خواهیم، و گواهی می دهیم خدایی غیر از او نیست و محمّد بنده
او و پیامبر اوست. کسی که از خدا و پیامبرش اطاعت کند، در حقیقت
هدایت یافته و به رستگاری بزرگی رسیده است، و کسی که خدا و
پیامبرش را نافرمانی کند سخت گمراه شده، و به زبانی بس آشکار
دچار گشته است.

شما را- ای بندگان خدا- سفارش می‌کنم به تقوای خدا، و یاد کردن بسیار از مرگ، و زهد در دنیایی این چنین که مردم پیش از شما کامی از آن نگرفته، و سودی از آن بدست نیاورده، و پس از شما نیز برای کسی باقی نخواهد ماند، و سرنوشت شما در این دنیا همان سرنوشت گذشتگان است. آیا نمی بینید که دنیا سپری شده، و مدتش گذشته، و از بین رفته است، و آشنایش ناآشنا گشته. و خود (دنیا) شتابان روی برتافته، چنان که از نابودی خبر می‌دهد، و آهنگ مرگ بگوش ساکن آن سروده می شود، چندان که شیرینی های آن تلخ شده، و آب زلال آن کدورت گرفته، تا بجز قطراتی در ته مشربه ای، و جرعه ای همانند جرعه باقیمانده در ته ظرفی که تشنگی تشنه کامی با مکیدنش فرو نمی‌نشیند از آن بجای نمانده است. پس از بندگان خدا برای کوچ از این سرای بسیج شوید، از این سرائی که فنا بر اهل آن مقدر شده، و ساکنین اش از بقاء باز داشته شده اند، و جان هاشان به خواری مرگ کشیده شده است، چنان که هیچ زنده ای در همیشه

بودن امید نبندد، و جانی نیست مگر آنکه فرمان مرگ را گردن نهاده باشد. پس مبادا که آرزو بر شما چیره گردد، و پایان عمر را دور بیندارید. و در دنیا فریفته آرزوها مشوید، و چند روزه زندگی را بعبادت خدا پردازید. زیرا به خدا سوگند اگر شما در طلب قرب به ساحت قدس خدا در بالا رفتن درجه ای نزد او یا آمرزیده شدن گناهی که نویسندگان او آن را احصاء نموده اند و فرشتگان موکل بر اعمال بندگان آن را ثبت و ضبط کرده اند، همچون مادر سرگشته غمزده فرزند از دست داده ای بنالید، و مانند خلائق نوحه سر کنید، و فریاد تضرع و استغاثه ای بسان راهبان تارک دنیا از دل برآورید، و از اموال و اولاد خود دل برکنید، هر آینه این اعمال در برابر ثوابی که من از جانب او برای شما امید می دارم، و نجات از عقاب دردناکی که از نزول آن بر شما می ترسم، بهائی اندک است. و بخدا قسم اگر شما از سر شوق و از روی رغبت بسوی خدا، و بعلت بیم و هراس از او دلہاتان گداخته و ذوب شود، و چشم‌های تان از شدت ترس و دهشت خون شود، و بجای اشک خون

بگیرید و بر گونه هایتان روان گردد، و آنگاه تا دنیا باقی است در فضای آن زندگی کنید، و سراسر عمرتان را به انقطاع و عبادت خدا بگذرانید، و در برابر نعمت های عظیمی که بشما ارزانی داشته، و اینکه شما را بسر منزل ایمان رهبری کرده، منتهای کوشش خود را بکار برید، هرگز و تا جهان بر پا باشد بوسیله کارهای تان استحقاق بهشت او و رحمت او را نخواهید یافت. ولی شما به برکت رحمت او مورد ترحم واقع می شوید، و در پرتو راهنمایی او هدایت می یابید، و با مدد آن رحمت و هدایت سرانجام تان بسوی بهشت او خواهد بود. خداوند ما و شما را از توبه کنندگان و عابدان قرار دهد. و امروز روزی است که حرمتی بس بزرگ دارد، و برکتش مورد امیدواری است، و در این روز امید آمرزش گناهان می رود، پس خدا را بسیار یاد کنید و از او آمرزش بخواهید، و بدرگاه او توبه کنید، زیرا که او توبه پذیری مهربان است و اگر کسی از شما بزغالۀ ای را (در مقام قربانی حج) قربان کند کفایت نخواهد کرد، ولی قربان کردن بَرّه ای کفایت می کند، و از شروط کمال قربانی

معاینه و بازرسی چشم و گوش آن است، و چون چشم و گوش آن سالم باشد قربان درست و تمام است. و اگر شاخ آن شکسته باشد یا پای خود را در راه قربانگاه بزمین بکشد. کفایت نمی کند. و چون مراسم قربانی را برگزار کردید، از گوشت قربانی بخورید، و هدیه بدهید، و خدا را بیاس این نعمت که گوشت شتران و گاوان و گوسپندان را روزی شما ساخته سپاسگزاری کنید، و نماز را بپا دارید، و زکات را بپردازید، و عبادت را کامل و نیکو بجا آورید، و گواهی را اقامه کنید، و در انجام کار جهاد و حج و روزه که بر شما واجب شده راغب باشید و اشتیاق نشان دهید، زیرا ثواب آن عظیم و فناناپذیر است، و ترک آن وبالی است که هرگز از میان نمی رود، و امر بمعروف و نهی از منکر را بجا آورید، و چنان کنید که ستمکار بیمناک و ترسان شود، و ستمدیده را یاری کنید، و آن کس که مردم را به شک و تردید دچار می کند او را از انتشار شک و شبهه در عقاید مردم بازدارید، و با زنان و بردگان خوش رفتاری کنید، و در سخن گفتن صادق باشید، و امانت را بصاحبش بازگردانید، و

بپادارندگان حق باشید، زندگانی دنیا و شیطان فریبنده شما را نفریبد و از اطاعت خدا باز ندارد. بیگمان بهترین سخن ذکر خدا، و رساترین موعظه پرهیزکاران کتاب خداوند عزیز و حکیم است.

سپس آن حضرت گفتند: «أَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ» و سوره «قل هو الله أحد» را قرائت فرمود.

روایت شده که امیرالمؤمنین علیه السلام در روز عید قربان خطبه خواند و این دعا را ضمن خطبه بیان فرمود:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ
وَلِلَّهِ الْحَمْدُ اللَّهُ أَكْبَرُ عَلَى مَا هَدَانَا وَلَهُ الشُّكْرُ فِيمَا أَوْلَانَا وَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا رَزَقَنَا مِنْ بَهِيْمَةِ الْأَنْعَامِ.

خدا بزرگتر است، خدا بزرگتر است، خدایی غیر از خداوند نیست و خدا بزرگتر است و برای خدا سپاس است، خدا بزرگتر است بر آنچه ما را راهنمایی نموده است برای او سپاسگزاری است در آنچه که ما را برتری داده است و سپاس برای خدای بر آنچه از چهارپایان به ما روزی داده.

دعای حضرت زین العابدین علیه السلام در روز عید قربان و

روز جمعه:

۱. اللَّهُمَّ هَذَا يَوْمٌ مُبَارَكٌ مَيِّمُونَ وَ الْمُسْلِمُونَ فِيهِ
مُجْتَمِعُونَ فِي أَقْطَارِ أَرْضِكَ يَشْهَدُ السَّائِلُ مِنْهُمْ وَالطَّالِبُ وَ
الرَّاعِبُ وَالرَّاهِبُ وَأَنْتَ النَّاطِرُ فِي حَوَائِجِهِمْ فَأَسْأَلُكَ بِجُودِكَ وَ
كَرَمِكَ وَهَوَانِ مَا سَأَلْتُكَ عَلَيْكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ.

خدایا! پروردگارا! از تو درخواست می‌کنم، به این خاطر که فرمانروایی هستی برای توست؛ و سپاس، ویژه حضرت توست؛ خدایی جز تو نیست؛ بردبار و بزرگواری؛ مهربان و بسیار نعمت بخشی؛ دارای عظمت و رافت و محبتی؛ آغازگر و نوآور آسمان‌ها و زمینی؛ هر اندازه بینندگان مؤمنت تقسیم می‌کنی از خیر یا سلامتی همه جانبه یا برکت یا هدایت، یا عمل به طاعت، یا خیر ویژه‌ای که به سبب آن بر آنان منت می‌نهی و به واسطه آن به سوی خودت هدایتشان می‌کنی، یا در پیشگاهت درجه آنان را بالا می‌بری، یا از برکت آن خیری از خیر دنیا و آخرت به آنان عطا می‌کنی؛ بهره و نصیب مرا از آن خیر، سرشار و فراوان گردانی.

۲. وَاسْأَلْكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا بِأَنَّ لَكَ الْمُلْكَ وَلَكَ الْحَمْدَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ الْحَنَّانُ الْمَنَّانُ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَهْمَا قَسَمْتَ بَيْنَ عِبَادِكَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ خَيْرٍ أَوْ عَافِيَةٍ أَوْ بَرَكَهٍ أَوْ هُدًى أَوْ عَمَلٍ بِطَاعَتِكَ أَوْ خَيْرٍ تَمُنُّ بِهِ عَلَيْهِمْ تَهْدِيهِمْ بِهِ إِلَيْكَ أَوْ تَرْفَعُ لَهُمْ عِنْدَكَ دَرَجَةً أَوْ تُعْطِيَهُمْ بِهِ خَيْرًا مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ أَنْ تُؤَفِّرَ حَظِّي وَنَصِيبِي مِنْهُ.

خدایا! امروز، روز خجسته و کامیابی است؛ مسلمانان در این روز در نواحی زمین گرد هم آمده‌اند؛ مسلمانان گدا و خواهنده و امیدوار و ترسان، در اجتماعات حاضر می‌شوند و تو بینای به نیازهای آنانی؛ پس به سخاوت و بزرگواری‌ات و آسان بودن آنچه را که از تقاضایم بر عهدۀ توست، از تو می‌خواهم که بر محمد و خاندانش درود فرستی.

۳. وَاسْأَلْكَ اللَّهُمَّ بِأَنَّ لَكَ الْمُلْكَ وَالْحَمْدَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَحَبِيبِكَ وَصِفْوَتِكَ وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ الْأَبْرَارِ الطَّاهِرِينَ الْأَخْيَارِ صَلَاةً لَا يَقْوَى عَلَى إِحْصَائِهَا إِلَّا أَنْتَ وَأَنْ تُشْرِكَنَا فِي صَالِحِ

مَنْ دَعَاكَ فِي هَذَا الْيَوْمِ مِنْ عِبَادِكَ الْمُؤْمِنِينَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ وَ
أَنْ تَغْفِرَ لَنَا وَلَهُمْ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

خدایا! از تو می‌خواهم به خاطر این که فرمانروایی و سایش شدن
ویژه‌ت هست و خدایی جز تو نیست، بر محمد، بندهات و فرستادهات و
محبوبت و انتخاب شدهات و اختیار شده‌ از آفریده‌هایت و بر خاندان
محمد، نیکوکاران، پاکان و خوبان درود فرستی؛ درودی که هیچ‌کس
جز تو، قدرت شمردن آن را نداشته باشد؛ و ما را در دعای شایسته‌ هر
کس از بندگان مؤمنت که تو را در این روز می‌خواند، شریک کنی؛ ای
پروردگار جهانیان! و ما و ایشان را بیامری که تو بر هر کاری توانایی.

۴. اللَّهُمَّ إِلَيْكَ تَعَمَّدْتُ بِحَاجَتِي وَبِكَ أُنْزِلْتُ الْيَوْمَ فَقِيرِي
وَفَاقَتِي وَمَسْكَنَتِي وَإِنِّي بِمَغْفِرَتِكَ وَرَحْمَتِكَ أَوْثِقُ مِنِّي بِعَمَلِي
وَلَمَغْفِرَتِكَ وَرَحْمَتِكَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِي فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ
آلِ مُحَمَّدٍ وَتَوَلَّ قَضَاءَ كُلِّ حَاجَةٍ هِيَ لِي بِقُدْرَتِكَ عَلَيْهَا وَ
تَيْسِيرِ ذَلِكَ عَلَيْكَ وَبِفَقْرِي إِلَيْكَ وَغِنَاكَ عَنِّي فَإِنِّي لَمْ أَصِبْ
خَيْرًا قَطُّ إِلَّا مِنْكَ وَلَمْ يَصْرِفْ عَنِّي سُوءًا قَطُّ أَحَدٌ غَيْرُكَ

وَلَا أَرْجُو لَأْمَرٍ آخِرَتِي وَدُنْيَايَ سِوَاكَ. اللَّهُمَّ مَنْ تَهَيَّأَ وَتَعَبَّأَ وَ
 أَعَدَّ وَاسْتَعَدَّ لِيُفَادَةَ إِلَى مَخْلُوقٍ رَجَاءَ رِفْدِهِ وَنَوَافِلِهِ وَطَلَبَ
 نَيْلِهِ وَجَائِزَتِهِ فَإِلَيْكَ يَا مَوْلَايَ كَانَتِ الْيَوْمَ تَهَيَّئَتِي وَ
 تَعَبَّئَتِي وَإِعْدَادِي وَاسْتِعْدَادِي رَجَاءَ عَفْوِكَ وَرِفْدِكَ وَطَلَبَ
 نَيْلِكَ وَجَائِزَتِكَ.

خدایا! با حاجتم آهنگ درگاه تو کردم و بار تهیدستی و نداری
 و بیچارگی ام را به درگاهت فرود آوردم و من به آمرزش و رحمت
 مطمئن ترم تا به عمل و کردارم؛ و هر آینه آمرزش و رحمت، از گناهانم
 وسیع تر است؛ پس بر محمد و خاندان محمد درود فرست؛ روا کردن
 هر حاجتم را خود بر عهده گیر؛ به خاطر قدرتی که بر روا کردنش داری
 و آسان بودنش در برابر نیرومندی ات؛ و به خاطر نیازم به حضرتت و
 بی نیازی ات از من. مسلماً من به خیری نرسیدم جز از سوی تو؛ و هرگز
 احدی، شری را از من برنگرداند، غیر تو؛ و در امر آخرت و دنیایم به کسی
 جز تو امید ندارم. خدایا! هر کس برای وارد شدن به مخلوقی، به امید
 هدیه و بخشش و درخواست خیر و جایزه، تهیه ساز و برگ کرد و آماده
 و حاضر و مهیا شد؛ اما ای مولای من! فراهم آوردن ساز و برگم و آماده
 شدنم و حاضر گشتنم و مهیا شدنم، فقط برای وارد شدن بر توست؛

آن هم به امید بخشش و هدیه‌ات و درخواست خیر و جایزه‌ات.

۵. اللَّهُمَّ فَصِّلْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَلَا تُحِبِّ الْيَوْمَ
ذَلِكَ مِنْ رَجَائِي يَا مَنْ لَا يُخْفِيهِ سَائِلٌ وَلَا يَنْقُصُهُ نَائِلٌ فَإِنِّي لَمْ
آتِكَ ثِقَةً مِنِّي بِعَمَلٍ صَالِحٍ قَدَّمْتُهُ وَلَا شَفَاعَةَ مَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ
إِلَّا شَفَاعَةَ مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ سَلَامُكَ أَتَيْتُكَ
مُقِرًّا بِالْجُرْمِ وَالْإِسَاءَةِ إِلَى نَفْسِي أَتَيْتُكَ أَرْجُو عَظِيمَ عَفْوِكَ
الَّذِي عَفَوْتَ بِهِ عَنِ الْخَاطِئِينَ ثُمَّ لَمْ يَمْنَعْكَ طُولُ عُكُوفِهِمْ
عَلَى عَظِيمِ الْجُرْمِ أَنْ عُدْتَ عَلَيْهِمْ بِالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ فَيَا مَنْ
رَحْمَتُهُ وَاسِعَةٌ وَعَفْوُهُ عَظِيمٌ يَا عَظِيمُ يَا عَظِيمُ يَا كَرِيمُ
يَا كَرِيمُ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعُدْ عَلَيَّ بِرَحْمَتِكَ وَ
تَعَطَّفْ عَلَيَّ بِفَضْلِكَ وَتَوَسَّعْ عَلَيَّ بِمَغْفِرَتِكَ.

خدایا! بر محمد و خاندان محمد درود فرست و آن امیدم را در این
روز، به ناامیدی تبدیل مکن. ای که درخواست کننده‌ای او را به مشقت
نمی‌اندازد و بخششی از توانگری اش نمی‌کاهد! من از جهت اعتماد به
عمل شایسته‌ای که از پیش فرستادم و به امید شفاعت آفریده‌ای، جز

شفاعت محمد و اهل بیتش - که درود و سلامت بر او و بر آنان باد- به پیشگاهت نیامدم. آمدم در حالی که به گناه و بدی ام نسبت به خود اقرار دارم؛ آمدم و به بخشش عظیمی که به وسیله آن از خطاکاران گذشتی، امید دارم؛ سپس به درازا کشیدن سرگرمی و اشتغالشان بر گناه بزرگ، حضرتت را از این که با رحمت و آمرزشت به آنان رو کنی باز نداشت. ای که رحمتش گسترده و بخششش بزرگ است؛ ای بزرگ! ای بزرگ! ای عالی رتبه مهمان نواز! ای عالی رتبه مهمان نواز! بر محمد و خاندان محمد درود فرست؛ به رحمتت به من بازگرد و به احسانت مرا مورد مهر و عاطفه قرار ده و به آمرزشت بر من گشایش ده.

۶. اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا الْمَقَامَ لِحُلْفَائِكَ وَأَصْفِيَّائِكَ وَمَوَاضِعَ أَمْنَائِكَ فِي الدَّرَجَةِ الرَّفِيعَةِ الَّتِي اخْتَصَصْتَهُمْ بِهَا قَدْ ابْتَرُوهَا وَأَنْتَ الْمُقَدِّرُ لَذَلِكَ لَا يُغَالِبُ أَمْرُكَ وَلَا يُجَاوِزُ الْمَحْتُومُ مِنْ تَدْبِيرِكَ كَيْفَ شِئْتَ وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ غَيْرُ مَتَّهِمٍ عَلَى خَلْقِكَ وَلَا لِإِرَادَتِكَ حَتَّى عَادَ صِفْوَتُكَ وَخُلَفَاؤُكَ مَغْلُوبِينَ مَقْهُورِينَ مُبْتَزِّينَ يَرَوْنَ حُكْمَكَ مُبَدَّلًا وَكِتَابَكَ مَبْذُورًا وَفَرَايِضَكَ مُحَرَّفَةً عَنْ جِهَاتٍ أَشْرَاعِكَ وَسُنَنِ نَبِيِّكَ مَتْرُوكَةً.

خدایا! این جایگاه اقامه نماز عید قربان و جمعه که ویژه اوصیا و برگزیدگان و جایگاه امنای توست، در مرتبه بلندی است که آن را ویژه آنان قرار دادی؛ ولی غاصبان و غارت‌گران، این مقام را از آن‌ها به غارت بردند و تو تقدیر کننده‌ای. فرمانت مغلوب کسی نشود؛ و از تدبیر حتمی‌ات هر گونه که بخواهی و هر زمان که بخواهی، فراتر نتوان رفت؛ به سبب این که تو آگاه‌تر به اموری و نسبت به آفریدنت و اراده‌ات متهم نیستی؛ کار این غارت‌گری نسبت به جایگاه عظیم عید و جمعه تا آنجا رسید که برگزیدگان و اوصیاء، مغلوب و شکست خورده و حقوقشان به غارت رفت. می‌دیدند که حکم و فرمانت تغییر یافته؛ کتابت دور انداخته شده؛ واجبات از مسیر شرایعت به دست تحریف افتاده؛ و سنت‌های پیامبرت متروک مانده است.

۷. اللَّهُمَّ الْعَنْ أَعْدَاءَهُمْ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ وَمَنْ رَضِيَ بِفَعَالِهِمْ وَأَشْيَاعِهِمْ وَاتَّبَاعَهُمْ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ كَصَلَوَاتِكَ وَبَرَكَاتِكَ وَنَحْيَاتِكَ عَلَى أَصْفِيَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ وَعَجَلِ الْفَرَجِ وَالرَّوْحِ وَالنُّصْرَةِ وَالتَّمْكِينِ وَالتَّيْيْدِ لَهُمْ. اللَّهُمَّ وَاجْعَلْنِي مِنْ أَهْلِ التَّوْحِيدِ

وَ الْإِيْمَانِ بِكَ وَ التَّصَدِيقِ بِرِسُوْلِكَ وَ الْأَيْمَةِ الَّذِيْنَ حَتَمَتْ
طَاعَتَهُمْ مِمَّنْ يَجْرِي ذَلِكُ بِهِ وَ عَلَى يَدَيْهِ آمِيْنَ رَبَّ الْعَالَمِيْنَ.

خدایا! دشمنانشان را از اوّلین و آخرین و هر که به کردارشان
راضی شد و طرفداران و پیروانشان را لعنت کن. خدایا! بر محمّد و
خاندان محمّد درود فرست؛ همانا تو ستوده و بزرگواری؛ درودی مانند
درودهایت و سلام‌ها و شادباش‌هایت بر یاران پاک‌دلت، ابراهیم و
خاندان ابراهیم؛ و در گشایش کار و آسایش و قدرت و نیرو و حمایت
ایشان شتاب کن. خدایا! مرا اهل توحید و ایمان به خود و تصدیق به
رسولت و امامانی که طاعتشان را واجب فرموده‌ای، قرار ده؛ آن هم از
جمله کسانی که توحید و ایمان، به وسیله آن‌ها و به دست آنان جریان
پیدا می‌کند؛ آمین، ای پروردگار جهانیان!

۸. اللَّهُمَّ لَيْسَ يَرُدُّ غَضَبَكَ إِلَّا حِلْمُكَ وَلَا يَرُدُّ سَخَطَكَ
إِلَّا عَفْوُكَ وَلَا يُجِيرُ مِنْ عِقَابِكَ إِلَّا رَحْمَتُكَ وَلَا يُنْجِيْنِي مِنْكَ
إِلَّا التَّضَرُّعُ إِلَيْكَ وَبَيْنَ يَدَيْكَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَ
هَبْ لَنَا يَا إِلَهِي مِنْ لَدُنْكَ فَرَجاً بِالْقُدْرَةِ الَّتِي بِهَا تُحْيِي أَمْوَاتَ
الْعِبَادِ وَبِهَا تَنْشُرُ مَيِّتَ الْبِلَادِ وَلَا تُهْلِكْنِي يَا إِلَهِي غَمّاً حَتَّى

تَسْتَجِيبَ لِي وَتُعَرِّفَنِي الْإِجَابَةَ فِي دُعَائِي وَأَذِقْنِي طَعْمَ الْعَافِيَةِ
إِلَى مُنْتَهَى أَجَلِي وَلَا تُشِمِّتْ بِي عَدُوِّي وَلَا تُمَكِّنْهُ مِنْ عُنُقِي وَ
لَا تُسَلِّطْهُ عَلَيَّ.

خدایا! خشمّت را جز بردباری ات بر نمی گرداند و برآشفتنّت را جز
بخششت رد نمی کند و از کیفرت جز رحمت پناه نمی دهد و مرا از عذاب
تو، جز زاری به درگاه تو و در برابر تو نجات نمی دهد؛ پس بر محمّد و
خاندان محمّد درود فرست و ما را ای خدای من از سوی خود گشایش
بخش؛ به قدرتی که مردگان را به آن زنده می کنی و سرزمین های مرده
را به حرکت می آوری. ای خدای من! مرا از اندوه دوری از رحمت،
هلاک مکن تا آن که خواسته ام را اجابت فرمایی؛ و مرا از اجابت دعایم
آگاه کنی؛ و مرّه سلامت همه جانبه را تا پایان زندگی ام به من بچشان؛
و دشمن شادم مکن؛ و او را و بال گردنم مکن؛ و او را بر من مسلط مکن.

۹. إِلَهِي إِنْ رَفَعْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يَضْعُونِي وَإِنْ وَضَعْتَنِي
فَمَنْ ذَا الَّذِي يَرْفَعُونِي وَإِنْ أَكْرَمْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يُهِنُونِي وَ
إِنْ أَهْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يُكْرِمُونِي وَإِنْ عَذَّبْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي
يَرْحَمُنِي وَإِنْ أَهْلَكْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يَعْرِضُ لَكَ فِي عَبْدِكَ أَوْ

يَسْأَلُكَ عَنْ أَمْرِهِ؟ وَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّهُ لَيْسَ فِي حُكْمِكَ ظُلْمٌ وَلَا
فِي نَقِمَتِكَ عَجَلَةٌ وَإِنَّمَا يَعْجَلُ مَنْ يَخَافُ الْفَوْتَ وَإِنَّمَا يَحْتَاجُ إِلَى
الظُّلْمِ الضَّعِيفُ وَقَدْ تَعَالَيْتَ يَا إِلَهِي عَنْ ذَلِكَ عُلُوًّا كَبِيرًا.

خدای من! اگر بلند مقام کنی، کیست که پستم کند؟ و اگر پستم
کنی، کیست که مرا بلند مقام کند؟ و اگر مرا گرمی داری، کیست که خوارم
کند؟ و اگر خوارم کنی، کیست که گرمی ام دارد؟ و اگر عذابم کنی، کیست
که به من رحم کند؟ و اگر مرا هلاک کنی، کیست که درباره بندهات به تو
اعتراض کند یا از تو درباره اش بازخواست نماید؟ و من به این حقیقت پی
برده ام که در حکم و فرمانت ستمی نیست و در کيفرت شتاب و عجله ای
وجود ندارد و جز این نیست که کسی در کيفر شتاب می ورزد که بیم از
دست رفتن فرصت را دارد و جز این نیست که کسی به ستم نیازمند است
که ناتوان است و تو ای خدای من از این امور برتر و بسیار بالاتری.

۱۰. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَلَا تَجْعَلْنِي لِلْبَلَاءِ
غَرَضًا وَلَا لِنَقِمَتِكَ نَصَبًا وَمَهْلِنِي وَنَفْسِنِي وَأَقْلِنِي عَثْرَتِي وَ
لَا تَبْتَلِيَنِّي بِبَلَاءٍ عَلَى أَثَرِ بَلَاءٍ فَقَدْ تَرَى ضَعْفِي وَقِلَّةَ حِيلَتِي
وَتَضَرُّعِي إِلَيْكَ.

خدایا! بر محمد و خاندان محمد درود فرست و مرا هدف بلا و نشانه انتقام و مجازات قرار مده و مهلتم ده و اندوهم را بزدای و از لغزش هایم بگذر و به بلایی دنبال بلا گرفتارم مکن؛ چرا که ناتوانی و کمی تدبیر و زاری ام را به درگاهت می بینی.

۱۱. اَعُوذُ بِكَ اللَّهُمَّ الْيَوْمَ مِنْ غَضَبِكَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَالِهِ وَاعِزَّنِي وَاسْتَجِيرُ بِكَ الْيَوْمَ مِنْ سَخَطِكَ فَصَلِّ عَلَى
مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاجْرِنِي وَأَسْأَلُكَ أَمْنًا مِنْ عَذَابِكَ فَصَلِّ عَلَى
مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَآمِنِّي وَاسْتَهْدِيكَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
وَاهْدِنِي وَاسْتَنْصِرْكَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَانصُرْنِي وَ
اسْتَرْجِمْكَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَارْحَمْنِي وَاسْتَكْفِيكَ
فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاكْفِنِي وَاسْتَرْزُقْكَ فَصَلِّ عَلَى
مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَارْزُقْنِي وَاسْتَعِينْكَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَ
اعِزَّنِي وَاسْتَغْفِرْكَ لِمَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِي فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
وَاعْفِرْ لِي وَاسْتَعْصِمْكَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاعْصِمْنِي
فَإِنِّي لَنْ أَعُودَ لِسَيِّئَةٍ كَرِهْتَهُ مِنِّي إِنْ شِئْتَ ذَلِكَ.

خدایا! در این روز از خشمیت به تو پناه می‌آورم؛ پس بر محمد و خاندانش درود فرست و پناهم ده و در این روز از سخط تو، از خودت امان می‌خواهم؛ پس بر محمد و خاندانش درود فرست و امانم ده و ایمنی از عذابت را درخواست دارم؛ پس بر محمد و خاندانش درود فرست و ایمنم ساز و از تو هدایت می‌خواهم؛ پس بر محمد و خاندانش درود فرست و هدایت کن و از تو یاری می‌طلبم؛ پس بر محمد و خاندانش درود فرست و یاری‌ام ده و از تو درخواست رحمت می‌کنم؛ پس بر محمد و خاندانش درود فرست و به من رحم کن و از تو بی‌نیازی می‌خواهم؛ پس بر محمد و خاندانش درود فرست و بی‌نیازم کن و از تو درخواست روزی دارم؛ پس بر محمد و خاندانش درود فرست و روزی‌ام ده و از تو کمک می‌خواهم؛ پس بر محمد و خاندانش درود فرست و کمک کن و نسبت به گناهان گذشته‌ام از تو درخواست آمرزش دارم؛ پس بر محمد و خاندانش درود فرست و مرا بیامرز و از تو حفظ و نگهداری از شرور و آفات را می‌خواهم؛ پس بر محمد و خاندانش درود فرست و حفظم فرما؛ زیرا اگر اراده‌ات به پاکی من از گناه تعلق گیرد، هرگز به آنچه آن را نمی‌پسندی، باز نگردم.

۱۲. يَا رَبِّ يَا رَبِّ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاسْتَجِبْ لِي جَمِيعَ مَا سَأَلْتُكَ وَطَلَبْتُ
إِلَيْكَ وَرَغَبْتُ فِيهِ إِلَيْكَ وَأَرَدُهُ وَقَدَّرُهُ وَاقْضِهِ وَأَمْضِهِ وَخَرِّ لِي
فِيمَا تَقْضِي مِنْهُ وَبَارِكْ لِي فِي ذَلِكَ وَتَفَضَّلْ عَلَيَّ بِهِ وَأَسْعِدْنِي
بِمَا تُعْطِينِي مِنْهُ وَزِدْنِي مِنْ فَضْلِكَ وَسَعَةِ مَا عِنْدَكَ فَإِنَّكَ وَاسِعٌ
كَرِيمٌ وَصَلِّ ذَلِكَ بِخَيْرِ الْآخِرَةِ وَنَعِيمِهَا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

ای پروردگارم! ای پروردگارم! ای بسیار مهربان! ای بسیار
نعمت دهنده! ای صاحب عظمت و رافت و محبت! بر محمد و
خاندانش درود فرست؛ همه آنچه را از تو خواستم و مطالبه کردم
و به خاطر آن مشتاقانه به سویت روی آوردم، برایم مستجاب کن
و برایم بخواه و مقدر فرما و حکم کن و به اجرا گذار؛ و در آنچه
برای من حکم می‌فرمایی، نیکی و خوبی مقرر کن و برایم در آن
برکت قرار ده و به واسطه آن بر من لطف کن و به آنچه به من عطا
می‌کنی، خوشبختم کن؛ و از احسان و گشایشی که نزد توست بر
من بیافزای؛ همانا تو گشایش دهنده و بزرگ منش و مهمان نوازی؛ و
همه این مواهب را به خیر و خوشی و نعمت آخرت پیوسته ساز، ای
مهربان‌ترین مهربانان!

امام رضا علیه السلام در روز عید فطر به یکی از دوستانشان که
برای او دعا می کرد فرمود:

تَقَبَّلَ اللَّهُ مِنْكَ وَمِنَّا.

خدا از تو و از ما بپذیرد.

سپس تا روز عید قربان صبر نموده و سپس به او فرمود:

تَقَبَّلَ اللَّهُ مِنَّا وَمِنْكَ.

خدا از ما و از تو بپذیرد.

راوی حدیث گوید: به امام علیه السلام عرض کردم: ای پسر
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله! در روز عید فطر و قربان یک نوع دعا
فرمودی. حضرت فرمود: آری! من در عید فطر به او گفتم:

تَقَبَّلَ اللَّهُ مِنْكَ وَمِنَّا.

خدا از تو و از ما بپذیرد.

چون او مانند من عمل کرده بود و کار او و خود را
همسان دیدم ولی در عید قربان به او گفتم:

تَقَبَّلَ اللَّهُ مِنَّا وَمِنْكَ.

خدا از ما و از تو بپذیرد.

چون برای ما امکان قربانی وجود داشت ولی برای او این امکان وجود نداشت. پس ماکاری غیر از آنها انجام دادیم.

امام صادق علیه السلام گفت: در همان روز قربانی خانه کعبه را زیارت کن. مانعی ندارد که فردای آن طواف کنی، اما تلاش کن که در همان روز اول به طواف زیارت موفق شوی، چرا که تأخیر زیارت در حج تمتع کار خوبی نیست، گرچه در حج خالص مانعی نداشته باشد. موقعی که روز عید به زیارت کعبه رفتی و در برابر درب ورودی مسجد ایستادی بگو:

اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى نُسُكِكَ وَسَلِّمْنِي لَهُ وَسَلِّمَهُ لِي أَسْأَلُكَ
مَسْأَلَةَ الْعَلِيلِ الذَّلِيلِ الْمُعْتَرِفِ بِذَنْبِهِ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي وَ
أَنْ تَرْجِعَنِي بِحَاجَتِي. اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ وَالْبَلَدُ بَلَدُكَ وَالْبَيْتُ
بَيْتُكَ حِجَّتُ أَطْلُبُ رَحْمَتَكَ وَأَوْفُ طَاعَتِكَ مُتَّبِعاً لِأَمْرِكَ
رَاضِياً بِقُدْرِكَ أَسْأَلُكَ مَسْأَلَةَ الْمُضْطَرِّ إِلَيْكَ الْمُطِيعِ لِأَمْرِكَ
الْمُسْفِقِ مِنْ عَذَابِكَ الْخَائِفِ لِعُقُوبَتِكَ أَنْ تُبَلِّغَنِي عَفْوَكَ وَ

مُجِيرِنِي مِنَ النَّارِ بِرَحْمَتِكَ.

خدایا! بر ادای اعمال حجّ یاریم کن و مرا برای انجام آن سالم
 بدار و برای من آن را مورد پذیرش نما. از تو خواستارم مانند یک از پا
 افتاده، خوار، که به گناه خود اقرار دارد که گناهان مرا بیامرزی و مرا
 با نیازهای ام باز گردانی. خدایا! من بنده تو ام، شهر شهر توست، و
 خانه خانه توست، آمده ام در حالی که رحمت تو را می خواهم، نیت
 بندگی تو را دارم در حالی که دستورات تو را پیروی می کنم، به اندازه
 تو خشنود هستم، مانند خواستن درمانده از تو در خواست می کنم و
 فرمانبر از دستورات تو هستم و از کیفر تو بیمناک هستم و از سزای
 تو می ترسم تا اینکه گذشت تو مرا در بر گیرد و مرا از آتش به رحمت
 گستری ات رهایی بخشی.

بعد از نیایش، به سوی حجر الأسود حرکت کرده و آن را
 در آغوش بگیر و بیوس، و اگر نتوانستی با دست خود
 لمس کن و دست خود را بیوس، و اگر باز هم نتوانستی
 رو بروی آن ایستاده و بگو «الله اکبر» و با همان راز و
 نیازی که روز اول در برابر حجر الأسود، داشتی، با
 خدا نیایش و با همان ترتیب و آدابی که در طواف

اول گفتم، هفت نوبت دور کعبه طواف و سپس در پشت مقام ابراهیم دو رکعت نماز بخوان: در رکعت اول سوره «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» و در رکعت دوم سوره «قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ» تلاوت کن و مجدداً به سوی حجر الأسود آمده و اگر توانستی آن را ببوس و الاً روبروی آن ایستاده و بگو: «الله اکبر». بعد از آن به سوی کوه صفا حرکت و بر آن بالا برو و همان آدابی که روز اول بجا آوردی بجا بیاور و بعد به سوی مروه سرازیر شده و بر آن تپه‌ی سنگی نیز بالا رفته و هفت نوبت بین این دو کوه طواف کن؛ ابتدا از صفا و به سوی کوه مروه. و چون از طواف کعبه و سعی صفا و مروه فارغ شوی، از همه قیود احرام جز مباشرت با همسران آزاد شده‌ای. بعد از آن به خانه‌ی کعبه بازگرد و یک دوره هفتگانه طواف کن و در پشت مقام ابراهیم دو رکعت نماز طواف بخوان و چون از این طواف آخر فراغت یابی، از همه‌ی قیود حج آزاد شده و از همه مراسم حج و همه محرمات احرام فارغ شده‌ای.

جابر بن عبد الله از یاران پیامبر خدا ﷺ گوید: پیامبر خدا ﷺ را دیدم که در روز عید قربان در قرن ثعالب ایستاده و می فرمود:

يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيْثُ فَاعْفِنِيْ
شَأْنِيْ كُلَّهُ وَلَا تَكِلْنِيْ إِلَى نَفْسِيْ طَرْفَةَ عَيْنٍ.

ای زنده! ای پاینده! خدایی غیر تو نیست، به رحمتت فریاد رسی می نمایم، تمامی کارهای ام را جبران نما، و مرا یک لحظه به خود وامگذار.

فصل بیست و هفتم

رمی جمرات

امام صادق علیه السلام فرمود: سنگ های لازم را بردار و به سراغ آخرین ستون برو که نزدیک گردنه ی موضع گرفته است. از پایین درّه با هفت سنگ بر صورت شیطان بکوب. روا نیست که از گردنه ی بالا روی و از بالا بر پشت سرش بکوبی. هنگامی که سنگ ها را آماده کردی بگو:

اللَّهُمَّ هَؤُلَاءِ حَصِيَّاتِيْ فَأَحْصِهِنَّ لِيْ وَارْفَعْهُنَّ فِيْ عَمَلِيْ.

خدایا! این است سنگ هایی که در دست دارم، آنها را برایم شمارش نموده و در نامه عملم آنها را بالا ببر.

بعد با هر سنگی که به صورت شیطان می کوبی بگو:

اللَّهُ أَكْبَرُ. اللَّهُمَّ ادْحَرْ عَنِّي الشَّيْطَانَ. اللَّهُمَّ تَصَدِّقاً
بِكِتَابِكَ وَعَلَى سُنَّةِ نَبِيِّكَ ﷺ. اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ حَجًّا مَبْرُوراً وَ
عَمَلًا مَقْبُولاً وَسَعِياً مَشْكُوراً وَذَنْباً مَغْفُوراً.

خدا بزرگتر است. خدایا! شیطان را از من دور نما. خدایا! شیطان را با سنگ راندم تا قرآن را تأیید کرده باشم و از سنت پیامبرت پیروی کرده باشم. خدایا! حج مرا حجی نیک، کاری پذیرفته شده و تلاشی که سپاسگزاری شده و گناه مرا بخشوده شده، قرار ده.

هنگام سنگ زدن چه بهتر که فاصله‌ی تو با ستون شیطان در حدود پنج متر تا هشت متر باشد. و چون از مراسم راندن شیطان فارغ شدی و به چادرهای منی بازگشتی، بگو:

اللَّهُمَّ بِكَ وَثَقْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ فَنِعْمَ الرَّبُّ وَنِعْمَ الْمَوْلَى
وَنِعْمَ النَّصِيرُ.

خدایا! به تو اعتماد دارم و بر تو تکیه کرده ام. تو پروردگاری نیک و سرپرستی نیک و یاورى نیک هستی.

امام صادق علیه السلام فرمود: بهتر آن است که با حال وضو و طهارت، در این مراسم شرکت کنی.

۱۳۰ امام رضا علیه السلام فرمود: چون به جایگاه خویش در منا آمدی در آن حال که در طهارت بسر می‌بری بسوی جمره عقبه که دورترین جمرات است حرکت کن، و از آن سنگریزه‌ها که با خود داری هفت عدد بیرون آورده و در وسط درّه رو به قبله در حالی که میان تو و جمره ده یا پانزده قدم فاصله باشد، ایستاده و در حال استقبال قبله و در دست چپ داشتن سنگریزه‌ها می‌گویی:

اللَّهُمَّ هَذِهِ حَصِيَّاتِي فَأَحْصِهِنَّ لِي عِنْدَكَ وَارْفَعْهُنَّ فِي عَمَلِي.

خدایا! این است سنگهایی که در دست دارم، آمار آن با تو است. پاداش آن را در پرونده اعمال من ثبت کن.

و آنگاه یک یک از آن سنگریزه‌ها برمی‌داری و به سوی جمره از طرف روی آن - نه از بالای آن - پرتاب می‌کنی و همراه هر سنگریزه ای که پرتاب کرده تکبیر می‌گویی.

فصل بیست و هشتم

ذبح کردن

پیامبر خدا ﷺ در زمان قربانی کردن، چنین دعا می نمودند:

بِسْمِ اللَّهِ. اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنْ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَمِنْ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ ﷺ.

به نام خدا، خدایا! از محمد و خاندان محمد و از امتش بپذیر، درود خدا بر او و خاندانش.

امام صادق علیه السلام فرمود: بعد از آنکه قربانی خود را خریداری کردی آن را رو به قبله کن و هنگام نحر کردن (شتر) و یا سر بریدن بگو:

وَجَّهْتُ وَجْهِي لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفاً وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ. اللَّهُمَّ مِنْكَ وَلَكَ بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ. اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّي. ثُمَّ أَمَرَ السَّائِكِينَ وَلَا تَنْخَعَهَا حَتَّى تَمُوتَ.

من روی خود را به سوی آن خدایی برگرداندم که آسمان ها و زمین را آفرید، دل بسته‌ی اسلام هستم و از مشرکان نیستم. همانا نماز و عبادات و زندگی و مرگم برای خدای جهانیان است که همتایی ندارد، این چنین فرمان داده شده‌ام و من از اسلام آورندگان هستم. خدایا! این از تو و برای تو است. به نام خدا و خدا بزرگتر است. خدایا! از من بپذیر. این را بگو و چاقو را بر گلوی قربانی بکش. مبادا نخاع قربانی را قطع کنی، مگر بعد از جان دادن و بی حرکت شدن.

حلبی از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: ۱۳۳ یهودی و نصرانی قربانی تو را ذبح نکند، و اگر مباشر ذبح زن باشد می‌باید برای خودش (نه بوكالت از غیر) ذبح کند، و می‌باید خودش و ذبیحه‌اش را رو به قبله قرار دهد، و بگوید:

وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا
اللَّهُمَّ مِنْكَ وَلَكَ.

چهره‌ام را به سوی کسی که آسمان ها و زمین را آفرید گرداندم در حال دلبستگی به اسلام. خدایا! از تو و برای توست.

۱۳۴

از ابی خدیجه روایت شده که امام صادق علیه السلام را دیدم که شتر نحر می‌کرد، شتر قربانی‌اش از دست چپ زانوبند داشت و بر جانب دست راستش ایستاده بود و می‌فرمود:

بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ هَذَا مِنْكَ وَلَكَ. اللَّهُمَّ تَقَبَّلْهُ مِنِّي.

به نام خدا و خدا بزرگتر است. خدایا! از تو و برای توست. خدایا! آن را از من بپذیر.

آنگاه در گودی گلویش چاقو را فرو برد و کارد را با دست خود برآورد و چون به زمین افتاد جای ذبحش را با دست خود برید.

۱۳۵

امام رضا علیه السلام فرمود: پس هنگامی که به منا رسیدی، قربانی‌ات را خریده و آن را نحر یا ذبح کن و وقتی خواستی آن را ذبح کنی بگو:

وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفاً مُسْلِماً
وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ

رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ.
 اللَّهُمَّ هَذَا مِنْكَ وَلَكَ وَبِكَ وَإِلَيْكَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 اللَّهُ أَكْبَرُ. اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّي كَمَا تَقَبَّلْتَ مِنْ إِبْرَاهِيمَ
 خَلِيلِكَ وَمُوسَى كَلِيمِكَ وَمُحَمَّدٍ حَبِيبِكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ.

من روی خود را به سوی آن خدایی برگرداندم که آسمان ها و زمین را
 آفرید، دل بسته اسلام هستم و از مشرکان نیستم. همانا نماز و عبادات
 و زندگی و مرگم برای خدای جهانیان است که همتایی ندارد، این
 چنین فرمان داده شده ام و من از اسلام آورندگان هستم. خداوند! این
 از تو و برای تو و به خاطر تو و به سوی تو است. به نام خداوند رحمت
 گستر مهرورز، خداوند بزرگتر است. خداوند! از من بپذیر همانگونه که
 از دوستت ابراهیم علیه السلام، از هم صحبت خویش موسی علیه السلام و از محبوبت
 محمد صلی الله علیه و آله پذیرفتی.

سپس ذبح کن، و کارد را به نخاعش مگذار تا اینگونه
 نمیرد، در قربانی ها جایز نیست نحر کردن شتر مگر
 شتری که یک سالش تمام شده و وارد دو سال شده
 باشد، و از میش ها میشی که یک سالش تمام شده باشد
 و از گاو پنج سالش تمام شده باشد.

۱۳۶

جابر بن عبدالله انصاری نقل می‌کند که پیامبر خدا ﷺ

در روز عید قربان دو قوچ ذبح می‌نمود و در هنگام
ذبحش چنین دعا می‌خواند:

وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا
أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ. إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ. لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ.

من روی خود را به سوی آن خدایی برگرداندم که آسمان‌ها و زمین
را آفرید، دل بسته اسلام هستم و من از مشرکان نیستم. همانا نماز و
عبادات و زندگی و مرگ من برای خدای جهانیان است که همتایی
ندارد، این چنین فرمان داده شده‌ام و من از اسلام آورندگان هستم.

فصل بیست و نهم

تراشیدن سر

۱۳۷

امام رضا علیه السلام فرمود: و چون خواهی که سر را بتراشی روی

خود را به سوی قبله کن و از پیشانی آغاز نموده و سرت
تا دو استخوان روئیده در پیشانی، مقابل و ته گوشها را
بتراش، پس چون تراشیدی بگو:

اللَّهُمَّ أَعْطِنِي بِكُلِّ شَعْرَةٍ نُورًا فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

خدایا! در ازای هر دانه از موهایم نوری در قیامت بر من عطا نما.

فصل سی ام

شعارهای روزهای تشریق

۱۳۸ امام صادق علیه السلام فرمود: شعار تکبیر در روزهای تشریق (یازدهم تا سیزدهم ذی حجه)، از نماز ظهر روز عید آغاز و تا نماز عصر روز سیزدهم ادامه می یابد، به شرطی که در منا مانده باشی و اگر خارج شوی، دیگر شعار تکبیر، مستحب نیست؛ صورت شعار این است:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ
وَلِلَّهِ الْحَمْدُ اللَّهُ أَكْبَرُ عَلَى مَا هَدَانَا اللَّهُ أَكْبَرُ عَلَى مَا رَزَقَنَا
مِنْ بِهِيمَةِ الْأَنْعَامِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا أَبْلَأَنَا.

خدا بزرگتر است، خدا بزرگتر است. خدایی غیر خداوند نیست، خدا بزرگتر است، خدا بزرگتر است و برای خدا سپاس است، خدا بزرگتر است که ما را راهنمایی نمود. خدا بزرگتر است که ما را در چهار پایان روزی نمود و برای خدا سپاس بر آنچه که ما را امتحان نمود.

۱۳۹

علی بن جعفر گوید: از امام کاظم علیه السلام درباره تکبیری که در ایام تشریق گفته می شود علیه السلام اینگونه پرسیدم که آیا در آن باید دست ها را بلند کرد؟ فرمود: مقداری دستش را بلند کرده یا حرکت دهد. و از او پرسیدم آیا تکبیر روزهای تشریق واجب است؟ فرمود: مستحب است، و اگر آن را فراموش کند تکلیفی به عهده اش نیست، و از او درباره مردی که بر امام جماعت وارد می شود در حالی که امام یک رکعت از او جلوتر است پس امام جماعت تکبیر می گوید هنگامی که سلام نماز را در ایام تشریق به جا آورد، پرسیدم: تکلیف چیست؟ فرمود: مأموم ایستاده و بقیه نماز را که از او فوت شده می خواند، هنگامی که نمازش تمام شد تکبیر می گوید، و از او درباره مردی که در ایام تشریق فرادا نماز می خواند پرسیدم آیا باید تکبیر بگوید؟ فرمود: آری، و اگر فراموش کرد ایرادی ندارد. و از او پرسیدم در ایام تشریق چه بخوانم؟ فرمود: بگو:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ

وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ اللّٰهُ أَكْبَرُ عَلَىٰ مَا هَدَانَا اللّٰهُ أَكْبَرُ عَلَىٰ مَا رَزَقَنَا
مِنْ بَهِيْمَةِ الْأَنْعَامِ.

خدا بزرگتر است ، خدا بزرگتر است. خدایی غیر خداوند نیست، خدا بزرگتر است، خدا بزرگتر است و برای خدا سپاس است، خدا بزرگتر است که ما را راهنمایی نمود. خدا بزرگتر است که ما را در چهار پایان روزی نمود و برای خدا سپاس بر آنچه که ما را امتحان نمود.

و از او پرسیدم آیا زنان هم در ایام تشریق باید تکبیر بگویند؟ فرمود: آری ولی آهسته و زیر لب بیان کنند.

فصل سی و یکم

وداع

امام صادق علیه السلام فرمود: و چون خواستی از مکه خارج شوی و به خانه‌ات بازگردی، با خانه کعبه وداع کن: یعنی هفت دور، گرد خانه کعبه طواف کن و اگر توانستی در هر دور طواف، رکن حجر الأسود و رکن یمانی را در آغوش بگیر، و اگر نتوانستی، در آغاز طواف و پایان طواف رکن حجر و رکن یمانی را در آغوش بگیر،

و اگر نتوانستی، به هر صورتی که ممکن شد، این دو رکن را استلام کن. بعد از پایان طواف، به پشت کعبه مقابل مستجار متوسل شو، همانگونه که روز ورود به مکه متوسل شدی. در آنجا نیایشی انتخاب کن که مناسب با حال و روزگارت باشد. سپس حجر الأسود را در آغوش بگیر و بعد از آن شکم خود را به دیوار کعبه بچسبان و دست چپ را بر روی حجر الأسود و دست راست را به درگاهی در بگذار و خدا را ستایش و تمجید کرده و بر پیامبر خدا ﷺ درود بفرست و بگو:

۱. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَنَبِيِّكَ وَأَمِينِكَ وَحَبِيبِكَ وَنَجِيِّكَ وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ. اللَّهُمَّ كَمَا بَلَغَ رِسَالَاتِكَ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِكَ وَصَدَعَ بِأَمْرِكَ وَأَوْذَى فِي جَنْبِكَ وَعَبَدَكَ حَتَّى أَتَاهُ الْيَقِينُ. اللَّهُمَّ اقْلِبْ بَنِي مُفْلِحًا مُنْجِحًا مُسْتَجَابًا لِي بِأَفْضَلِ مَا يَرْجِعُ بِهِ أَحَدٌ مِنْ وَفْدِكَ مِنَ الْمَغْفِرَةِ وَالْبَرَكَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالرِّضْوَانِ وَالْعَافِيَةِ. اللَّهُمَّ إِنْ أَمَّنِّي فَأَغْفِرْ لِي وَإِنْ أَحْيَيْتَنِي فَأَرْزُقْنِيهِ مِنْ قَابِلٍ. اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ بَيْتِكَ.

خدایا! بر محمد بنده و فرستاده و پیامبر و امانت دار و دوست و سخن گوینده با تو و بهترین آفریده‌ات درود فرست. خدایا! همچنان که پیام هایت را رسانید و در راحت کوشش نمود و فرمانت را گردن نهاد و در راحت آزار دید و تو را تا رسیدن به یقین بندگی نمود. خدایا! مرا رستگار و پیروز، با اجابت دعایم بازگردان، با بهترین چیزی که میهمانات از آمرزش و برکت و رحمت و خشنودی و سلامتی باز گشته اند. خدایا! اگر مرا می‌میرانی مرا بیامرز، و اگر زنده می‌داری سال آینده نیز حج را روزی ام گردان. خدایا! این مرتبه را آخرین دیدارم از خانه‌ات قرار مده.

۲. اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ أَمَتِكَ حَمَلْتَنِي عَلَى دَوَائِكَ وَسَيَّرْتَنِي فِي بِلَادِكَ حَتَّى أَقْدَمْتَنِي حَرَمَكَ وَأَمْنَكَ وَقَدْ كَانَ فِي حُسْنِ ظَنِّي بِكَ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي فَإِنْ كُنْتَ قَدْ غَفَرْتَ لِي ذُنُوبِي فَارْزُدْ عَنِّي رِضًا وَقَرِّبْنِي إِلَيْكَ زُلْفَى وَلَا تُبَاعِدْنِي وَإِنْ كُنْتَ لَمْ تَغْفِرْ لِي فَمِنَ الْآنَ فَاغْفِرْ لِي قَبْلَ أَنْ تَتَأَى عَنْ بَيْتِكَ دَارِي فَهَذَا أَوَانُ انْصِرَافِي إِنْ كُنْتَ أَذَنْتَ لِي غَيْرَ رَاغِبٍ عَنْكَ وَلَا عَنْ بَيْتِكَ وَلَا مُسْتَبْدِلٍ بِكَ وَلَا بِهِ. اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ

سَمَالِي حَتَّى تُبَلِّغَنِي أَهْلِي فَإِذَا بَلَغْتَنِي أَهْلِي فَأَكْفِنِي مَثُونَةَ
عِبَادِكَ وَعِيَالِي فَإِنَّكَ وَلِيُّ ذَلِكَ مِنْ خَلْقِكَ وَمِثِّي.

خدایا! من بنده‌ی تو و پسر بنده و پسر کنیز تو هستم، مرا بر جنبندگان سوار کردی و در شهرهایت حرکت داده تا به حرم و جایگاه ایمن‌ات رساندی و گمان نیکم به تو آن بود که گناهانم را ببامرزی، اگر گناهانم را آمرزیده‌ای بر خشنودی‌ات بر من بیفزا، و مرا به خود نزدیک گردانده و مرا از خود دور مساز، و اگر مرا نیامرزیدی هم اکنون مرا ببامرز، قبل از این که از خانه‌ات دور شویم، این آغاز بازگشتم می باشد، اگر به من اجازه بازگشت دهی، در حالی که از تو و از خانه‌ات روی گردان نیستم، و چیزی را در مقابل تو و خانه‌ات اختیار نکرده‌ام. خدایا! مرا از روبرو و پشت سر و طرف راست و چپ نگهداری فرما تا به خانواده‌ام برسانی، و هر گاه مرا به خانواده‌ام رساندی رنج بندگان و خاندانم را کفایت فرما، به درستی که تو صاحب این امر از من و از آفریدگانت می باشی. سپس بازگرد و از آب زمزم بنوش و سپس خارج شو و بگو:

أَتَّبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ إِلَى رَبِّنَا رَاغِبُونَ إِلَى
اللَّهِ رَاجِعُونَ إِنَّ شَاءَ اللَّهُ.

بازگشت کننده ایم، توبه کننده ایم، عبادت کننده ایم، ستایشگر پروردگارمان هستیم، مشتاق پروردگارمان می باشیم، اگر خدا بخواهد به سوی خدا بازمی گردیم.

امام صادق علیه السلام وقتی می خواستند با خانه ی خدا وداع کنند و از مسجد الحرام بیرون آیند نزدیک درب مسجد مدت زیادی به سجده می افتاده و سپس برخاسته، از مسجد خارج می شدند.

﴿۱۴۱﴾ قُثم بن کعب گوید: امام صادق علیه السلام به من فرمود: آیا پیوسته حج می روی؟ گفتم: آری. فرمود: آخرین دیدار تو، با کعبه این چنین باشد که دست بر در کعبه بگذار و بگو:

الْمَسْكِينُ عَلَى بَابِكَ فَتَصَدَّقْ عَلَيْهِ بِالْحَنَّةِ.

نیازمند تو بر در خانه تو است، پس بهشت را به او صدقه ده.

﴿۱۴۲﴾ ابراهیم بن ابی محمود روایت کرده که امام رضا علیه السلام را دیدم که خانه ی خدا را وداع می کرد. هنگامی که خواست از درب مسجد الحرام بیرون رود مدت زیادی به سجده وی افتاد و سپس برخاست و رو به کعبه نموده و فرمود:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَنْقَلِبُ عَلَى أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

خدایا! باز می گردم در حالی که خدایی غیر خداوند نیست.

موسی بن سلام روایت کرده که گفت: امام رضا علیه السلام عمره بجای آورد و هنگامی که با خانه وداع کرد و آهنگ خروج نمود سوی باب حنّاطین آمد و در صحن مسجد در پشت کعبه ایستاد و دست هایش را به دعا بلند کرد و به ما نیز گفت: اینجا بهترین جایی است که شخص در آن حاجت (از خدا) می خواهد، نماز در آن بهتر است از نماز در جای دیگر به شصت سال یا شصت ماه، و چون نزدیک درب رسید گفت:

اللَّهُمَّ إِنِّي خَرَجْتُ عَلَى أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ.

خدایا! همانا من با (اعتقاد) خدایی غیر از خداوند نیست خارج می شوم.

فصل سی و دوم

خروج از مکه معظمه

 امام رضا علیه السلام فرمود: چون خواستی از مکه خارج شوی، هفت دور، گرد خانه کعبه طواف کرده و در هر دور طواف، رکن حجر الأسود و رکن یمانی را در آغوش بگیر، و از خداوند بخواه تا این زیارت را آخرین زیارت قرار ندهد. بعد از ختم طواف، روبروی قبله به موازات رکن حجر الأسود بایست و خدا را بسیار بخوان و در دعا نمودن تلاش بسیار بکن و سپس برگرد و بگو:

أَيُّبُونَ تَائِبُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ وَإِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ وَإِلَيْهِ رَاغِبُونَ.

بازگشت کننده ایم، توبه کننده ایم، ستایشگر پروردگارمان هستیم، مشتاق پروردگارمان می باشیم، به سوی خدا باز می گردیم.

از قسمت پایین مکه خارج می شوی و هنگامی که به «باب حنّاطین» (گندم فروشان) رسیدی رو بطرف کعبه کن و سر بسجده بگذار و از خدای عزّ و جلّ درخواست کن که آن را از تو قبول فرماید، و آن را آخرین فرصت حجّ و عمره از جانب تو قرار ندهد.

فصل سی و سوم

زیارت پیامبر خدا ﷺ

۱۴۵

امام باقر علیه السلام فرمود: امام سجاد علیه السلام بر قبر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله

می ایستاد و سلام بر آن حضرت کرده و بر رساندن پیام الهی شهادت داده و دعایی که در خاطر داشت می کرد و بعد از آن بر سنگ سبزی که عرضش باریک است از پهلوی قبر - و آن را به منزله ی قبر قرار داده اند - تکیه می نمود و رو به قبله چنین می گفت:

۱. اللَّهُمَّ إِلَيْكَ الْجَأْتُ ظَهْرِي وَإِلَى قَبْرِ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ
رَسُولِكَ أَسْنَدْتُ ظَهْرِي وَالْقِبْلَةَ الَّتِي رَضِيتَ لِمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله
اسْتَقْبَلْتُ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي خَيْرًا مَّا أَرْجُو
وَلَا أَدْفَعُ عَنْهَا شَرًّا مَّا أَحْذَرُ عَلَيْهَا وَأَصْبَحْتُ الْأُمُورُ بِيَدِكَ فَلَا
فَقِيرَ أَفْقَرُ مِنِّي إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ.

خدایا! پناه به تو آورده ام و به سوی قبر محمد که بنده و پیامبر توست
پشت خود را تکیه نمودم و به قبله ای رو آوردم که تو برای محمد خشنود

شدی. خدایا! همانا صبح را آغاز کردم در حالی که برای خودم خوبی که بدان امیدوارم را ندارم و نمی توانم بدی که از آن پرهیز دارم را از خویش بر طرف نمایم. کارها به دست تو انجام می شود پس نیازمندی از من نیازمندتر نیست و من به آن خیری که فرو می فرستی، نیازمند هستم.

۲. اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي مِنْكَ بِخَيْرٍ فَإِنَّهُ لَا رَادَّ لِفَضْلِكَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ تُبَدِّلَ اسْمِي أَوْ تُغَيِّرَ جِسْمِي أَوْ تُزِيلَ نِعْمَتَكَ عَنِّي. اللَّهُمَّ كَرِّمْنِي بِالتَّقْوَى وَجَمِّلْنِي بِالتَّعَمُّ وَاعْمُرْنِي بِالْعَافِيَةِ وَارْزُقْنِي شُكْرَ الْعَافِيَةِ.

خدایا! مرا با خوبی از جانب خودت بازگردان. پس بازدارنده ای برای بخشش تو نیست. خدایا! همانا من به تواز این که نام مرا دگرگون نمایی یا بدن مرا تغییر دهی یا نعمت مرا نابود سازی پناه می برم. خدایا! مرا به پرهیزگاری بزرگی بخش و مرا با نعمت ها زیبایی ده و مرا با سلامتی بپوشان و به من سپاس سلامتی را روزی نما.

۱۴۶ امام صادق علیه السلام فرمود: هرگاه که قصد ورود به مدینه نمودی پس پیش از آنکه به آن شهر وارد شوی، یا به هنگام وارد شدن به آنجا غسل کن، و آن گاه به نزدیک

قبر پیامبر ﷺ بیا، و از باب جبرئیل به مسجد وارد شو و بر پیامبر خدا ﷺ سلام کن، آن گاه در کنار پایه جلو آمده از طرف قبر پیامبر از نزدیک زاویه قبر رو به قبله در حالی که شانه چپ خود موازی قبر و شانه راست موازی منبر باشد، بایست، زیرا که اگر چنین بایستی نزدیک سر آن حضرت خواهی بود، پس چنین زیارت کن و بگو:

۱. أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَأَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ وَأَشْهَدُ أَنَّكَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَأَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَغْتَ رِسَالَاتِ رَبِّكَ وَنَصَحْتَ لِأُمَّتِكَ وَجَاهَدْتَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصاً حَتَّى آتَاكَ الْيَقِينَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَأَدَّيْتَ الَّذِي عَلَيْكَ مِنَ الْحَقِّ وَأَنَّكَ قَدْ رُؤِفْتَ بِالْمُؤْمِنِينَ وَغَلِظْتَ عَلَى الْكَافِرِينَ فَبَلَغَ اللَّهُ بِكَ أَفْضَلَ شَرَفٍ مَحَلِّ الْمُكْرَمِينَ.

گواهی می‌دهم که خدایی غیر از خدای یگانه نیست و خداوند یکتاست و همتایی ندارد، و گواهی می‌دهم حضرت محمد بنده و فرستاده‌ی اوست و گواهی می‌دهم که تو پیامبر خدایی، و گواهی می‌

دهم که تو محمد بن عبد الله هستی، و گواهی می دهم که پیام های پروردگار خود را رسانیدی و امت خود را نصیحت کردی و آن چه خیر ایشان در آن بود به ایشان فرمودی و در راه حق سبحانه و تعالی مبارزه نمودی و خداوند خود را از روی اخلاص بندگی کردی تا وقتی که با دانش و پندهای نیکو به یقین رسیدی، حکمت و موعظه و پند نیکو خواننده و دعوت فرموده و هر چه بر تو لازم بود به جا آوردی، و با مؤمنان به مرحمت و مهربانی زیست فرموده و غلظت می کردی بر کافران و با ایشان درشتی می نمودی، پس حق سبحانه و تعالی تو را به بالاترین مراتب مقربانی که به ایشان کرامت فرموده است رسانید.

۲. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي اسْتَنْقَذَنَا بِكَ مِنَ الشِّرْكِ وَالضَّلَالَةِ.
اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ صَلَوَاتِكَ وَ صَلَوَاتِ مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَ
عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ وَ أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ وَ أَهْلِ السَّمَاوَاتِ وَ
الْأَرْضِينَ وَ مَنْ سَبَّحَ لَكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ
عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ وَ نَبِيِّكَ وَ أَمِينِكَ وَ نَجِيِّكَ وَ حَبِيبِكَ
وَ صَفِيِّكَ وَ خَاصَّتِكَ وَ صَفْوَتِكَ وَ خَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ. اللَّهُمَّ
أَعْطِهِ الدَّرَجَةَ وَ الْوَسِيلَةَ مِنَ الْجَنَّةِ وَ ابْعَثْهُ مَقَاماً مَحْمُوداً

يَغْبِطُهُ بِهِ الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ. اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ: ﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّاباً رَحِيماً﴾^۱ وَإِنِّي أَتَيْتُ نَبِيَّكَ مُسْتَغْفِراً تَائِباً مِنْ ذُنُوبِي وَإِنِّي أَتُوجَّهُ بِكَ إِلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكَ لِيَعْفِرَ لِي ذُنُوبِي.

سپاس خدای را سزااست که ما را از شرک و گمراهی نجات بخشد. خدایا! پس درود هایت و درودهای فرشتگان نزدیک و بندگان صالح و پیامبران فرستاده شده و آسمانیان و زمینی‌ها و هر که تو را ای پروردگار جهانیان از ابتدا تا انتها منزه می‌نماید را بر محمد بنده و فرستاده و پیامبر و امانت دار و محرم راز و دوست و خالص و مخصوص و برگزیده و بهترین آفریده‌ات بر او باد. خدایا! به او رتبه و راهی برای بهشت به او عطا فرما و او را به جایگاهی ستوده شده بر انگیز که از ابتدا تا انتها به او رشک برند. خدایا! همانا تو فرمودی: «اگر بندگان در وقتی که ستم بر خود کند یا کرده باشند به نزد تو آیند و ایشان از تو آمرزش را بخواهند، و پیامبر ما از جهت ایشان در خواست آمرزش می‌نمود حتماً خداوند خود را توبه پذیرنده و مهربان می‌یافتند» و همانا من درگاه پیامبر تو آمده‌ام در حالی که آمرزش خواه و بازگشت کننده از گناهان هستم، و همانا من به وسیله تو به سوی

۱. سوره نساء: ۶۴.

پروردگارم و پروردگارت رو می‌نمایم برای اینکه گناهانم آمرزیده شود. و اگر حاجتی داشته باشی پس پیامبر ﷺ را پشت‌شانه هایت قرار ده، و رو به سوی قبله کن، و هر دو دستت را بلند نما، و حاجتت را بخواه، زیرا که تو مستحق آن هستی که اگر خدا بخواهد حاجتت برآورده شود.

۱۴۷

معاویه بن عمار گوید: امام جعفر صادق علیه السلام فرمود: که چون خواهی که از مدینه مشرفه بیرون روی غسل زیارت کن، و چون از کارهای خود فارغ شوی به نزد قبر آن حضرت علیه السلام بیا با همان آدابی که روز ورودت زیارت کردی زیارت کن و آن حضرت را وداع کرده و بگو:

اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيَارَةِ قَبْرِ نَبِيِّكَ فَإِنْ تَوَقَّيْتَنِي
قَبْلَ ذَلِكَ فَإِنِّي أَشْهَدُ فِي مَمَاتِي عَلَى مَا شَهِدْتُ عَلَيْهِ فِي حَيَاتِي
أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ.

خدایا! زیارت قبر پیامبرت را آخرین پیمان از من قرار نده، پس اگر قبل (زیارت دوباره) مرا دچار مرگ نمودی پس همانا من گواهی می‌دهم در مرگم بر آنچه در زنده بودنم گواهی دادم که خدایی غیر تو نیست و محمد بنده و پیامبر توست.

۱۴۸

معاویه بن عمار روایت کرده که امام صادق علیه السلام فرمود:

روزهای چهارشنبه و پنج شنبه و جمعه روزه بگیر و شب و روز چهارشنبه در کنار ستونی که نزدیک سر پیامبر صلی الله علیه و آله است و شب و روز پنج شنبه نزد ستون ابولبابه و شب و روز جمعه نزد ستونی که نزدیک مقام پیامبر صلی الله علیه و آله است نماز بخوان و این دعا را برای حاجت بخوان:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِعِزَّتِكَ وَقُوَّتِكَ وَقُدْرَتِكَ وَجَمِيعِ مَا أَحَاطَ بِهِ عِلْمُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَكَذَا.

خدایا! از تو خواستارم به گرمی بودن و نیرو و توانایی ات و همه آنچه به آن آگاهی داری که بر محمد و خاندان محمد درود فرستاده و برای من چنین و چنان نمایی.

۱۴۹

از امام صادق علیه السلام پرسیدند: مقام جبرئیل کجاست؟

فرمود: زیر ناودان هنگامی که از باب فاطمه خارج می شوی مقابل درب و ناودان، در حالی که ناودان بالای سرت است و درب پشت سرت است. اگر توانستی دو

رکعت نماز مستحبی آنجا بخوان چرا که در آنجا کسی دعا نمی کند مگر اینکه دعایش مستجاب می شود. سپس فرمود: وقتی خواستی با پیامبر خدا ﷺ وداع کنی پس به ایشان همانگونه که در ابتدا سلام نمودی، سلام کن و بگو:

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَوَدُّعُكَ اللَّهُ وَأُسْتَرَعِيكَ وَ
أَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلَامَ آمَنْتُ بِاللَّهِ وَبِمَا جِئْتَ بِهِ وَدَلَّلْتَ عَلَيْهِ.
اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّي لِزِيَارَةِ قَبْرِ نَبِيِّكَ فَإِنْ تَوَقَّيْتَنِي
قَبْلَ ذَلِكَ فَإِنِّي أَشْهَدُ فِي مَمَاتِي عَلَى مَا شَهِدْتُ عَلَيْهِ فِي حَيَاتِي.
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ ﷺ.

سلام بر تو ای پیامبر خدا ﷺ، تو را به خدا می سپارم و مراقبت از تو را خواستارم، و بر تو سلام می خوانم، به خدا ایمان دارم و به آنچه بوسیله او آوردی و به آن راهنمایی کردی، زیارت قبر پیامبرت را آخرین پیمان از من قرار نده پس اگر قبل (زیارت دوباره) مرادچار مرگ نمودی همانا من گواهی می دهم در مرگم بر آنچه در زنده بودنم گواهی دادم که خدایی غیر تو نیست و محمد بنده و پیامبر توست.

در «کامل الزیارات» روایت شده که: اگر در مدینه فرصت اقامت سه روز داشته باشی، روز چهارشنبه را روزه می‌داری، و شب چهارشنبه نزدیک اسطوانه توبه که همان اسطوانه ابو لبابه است که خودش را به آن بسته بود نماز خوانده، و روز چهارشنبه در کنار آن می‌نشینی، و آنگاه در شب پنجشنبه به کنار اسطوانه ای که پهلوی آن است، و در کنار مقام پیامبر ﷺ و قرار گرفته است، آمده و شب و روزت را در کنار آن می‌نشینی، و روز پنجشنبه را روزه می‌داری، و آنگاه در شب جمعه به طرف اسطوانه ای که نزدیک مقام پیامبر ﷺ و نمازگاه آن سرور است می‌آیی، و شب و روزت را در کنار آن به نماز می‌گذرانی، و روز جمعه را روزه می‌داری، و اگر بتوانی که در این ایام جز به اندازه ضرورت سخن نگویی و جز برای حاجتی از مسجد بیرون نروی و در ساعات شب و روز جز اندکی نخوابی، پس چنین کن، و روز جمعه خدای عزّ و جلّ را حمد و ثنا بگو، و بر پیامبر ﷺ درود بفرست، و آنگاه حاجت خود را خواسته پس از آن بگو:

اللَّهُمَّ مَا كَانَتْ لِي إِلَيْكَ مِنْ حَاجَةٍ شَرَعْتَ أَنَا فِي
 طَلِبِهَا وَالتَّمَسِّهَا أَوْ لَمْ أَشْرَعْ سَأَلْتُكَهَا أَوْ لَمْ أَسْأَلْكَهَا فَإِنِّي
 أَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ ﷺ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ فِي قَضَاءِ حَوَائِجِي
 صَغِيرَهَا وَكَبِيرَهَا.

۱۵۱) راوی گوید: از امام صادق (ع) پرسیدم: با چه بیانی
 تربت پیامبر خدا ﷺ را وداع کنم؟ امام (ع) فرمود: هنگام
 وداع و خارج شدن از حرم بگو:

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ السَّلَامُ عَلَيْكَ لَا جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ
 تَسْلِيمِي عَلَيْكَ.

درود خدا بر تو و سلام بر تو باد، خدا (این سلام را) آخرین سلام من
 بر تو قرار ندهد.

۱۵۲) شیخ مفید و سید بن طاووس و شهید اول (رحمتهما الله) درباره
 زیارت پیامبر خدا ﷺ از راه دور اینگونه بیان کرده اند
 که: اگر خواستی از دور پیامبر خدا ﷺ را زیارت کنی،
 شبیه قبر آن حضرت را ساخته و اسم آن حضرت را

بر آن نوشته سپس غسل کن و روبری قبر بایست و آن
حضرت را در ذهنت مجسم کرده و بگو:

۱. أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَأَنَّهُ سَيِّدُ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ وَأَنَّهُ سَيِّدُ الْأَنْبِيَاءِ وَ
الْمُرْسَلِينَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ الْأَيِّمَةِ الطَّيِّبِينَ.

گواهی می دهم که خدایی جز خدای یگانه و بی همتا وجود ندارد،
و گواهی می دهم که محمد ﷺ بنده خدا و پیامبر اوست و همانا او
آقای ابتدایی ترین مخلوقات و پایان آنها است و همانا آقای پیامبران
و فرستادگان الهی است. خدایا! بر او و بر اهل بیتش که پیشوایان پاک
هستند درود فرست.

سپس بگو:

۲. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَلِيلَ اللَّهِ
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَفِيَّ اللَّهِ السَّلَامُ
عَلَيْكَ يَا رَحْمَةَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَةَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ
يَا حَبِيبَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَجِيبَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ

يَا خَاتَمَ النَّبِيِّينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَ الْمُرْسَلِينَ السَّلَامُ
عَلَيْكَ يَا قَائِمًا بِالْقِسْطِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا فَاتِحَ الْخَيْرِ السَّلَامُ
عَلَيْكَ يَا مَعْدِنَ الْوَحْيِ وَالتَّنْزِيلِ.

سلام بر تو ای پیامبر خدا ﷺ، سلام بر تو ای دوست ویژه خدا، سلام بر
تو ای پیام دهنده خدا، سلام بر تو ای برگزیده خدا، سلام بر تو ای رحمت
خدا، سلام بر تو ای انتخاب شده خدا، سلام بر تو ای دوست خدا، سلام
بر تو ای شریفترین نزد خدا، سلام بر تو ای پایان پیامبران، سلام بر تو
ای آقای پیامبران خدا، سلام بر تو ای برپادارنده عدالت، سلام بر تو ای
گشاینده خوبی ها، سلام بر تو ای اندوخته وحی خدا و نزول فرشتگان.

۳. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُبَلِّغًا عَنِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
السِّرَاجُ الْمُنِيرُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُبَشِّرُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُنْذِرُ
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نُورَ اللَّهِ الَّذِي يُسْتَضَاءُ بِهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَ
عَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْهَادِينَ الْمَهْدِيِّينَ السَّلَامُ
عَلَيْكَ وَ عَلَى جَدِّكَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَ عَلَى أَبِيكَ عَبْدِ اللَّهِ وَ
عَلَى أُمِّكَ آمِنَةَ بِنْتِ وَهْبٍ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَ عَلَى عَمِّكَ حَمْزَةَ

سَيِّدَ الشُّهَدَاءِ السَّلَامُ عَلَى عَمِّكَ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ
السَّلَامُ عَلَى عَمِّكَ وَكَفِيلِكَ أَبِي طَالِبٍ السَّلَامُ عَلَى ابْنِ
عَمِّكَ جَعْفَرِ الطَّيَّارِ فِي جَنَانِ الْخُلْدِ.

سلام بر تو ای پیام رسان احکام الهی، سلام بر تو ای چراغ نورانی،
سلام بر تو ای بشارت آورنده، سلام بر تو ای هشدار دهنده، سلام بر تو
ای انذار کننده امت، سلام بر تو ای نور خدا که بوسیله آن روشن شدی
، سلام بر تو و بر اهل بیت که پاک، پاک کننده ، راهنمایی کننده و
راهنمایی شده به سوی خدایند، سلام بر تو و بر جدّت عبد المطلب و بر
پدرت عبد الله، سلام بر مادرت آمنه بنت وهب، سلام بر عمویت حمزه
سید الشهداء، سلام بر عمویت عباس بن عبد المطلب، سلام بر عموو
نگهداری کننده تو ابو طالب، سلام بر پسر عمویت جعفر طیار که در
بهشت جاودانه پرواز می کند.

۴. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَحْمَدُ
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلَى الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ السَّابِقَ
إِلَى طَاعَةِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالْمُهَيِّمِينَ عَلَى رُسُلِهِ وَالْخَاتَمَ لِأَنْبِيَائِهِ
الشَّاهِدَ عَلَى خَلْقِهِ الشَّفِيعَ إِلَيْهِ وَالْمَكِينَ لَدَيْهِ وَالْمُطَاعَ

فِي مَلَكُوتِهِ الْأَحْمَدَ مِنَ الْأَوْصَافِ الْمُحَمَّدَ لِسَائِرِ الْأَشْرَافِ
الْكَرِيمَ عِنْدَ الرَّبِّ وَالْمُكَلَّمَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُبِ الْفَائِزَ بِالسَّبَاقِ
وَالْفَائِتَ عَنِ اللَّحَاقِ تَسْلِيمَ عَارِفٍ بِحَقِّكَ مُعْتَرِفٍ بِالتَّقْصِيرِ
فِي قِيَامِهِ بِوَاجِبِكَ غَيْرِ مُنْكَرٍ مَا أَنْتَهَى إِلَيْهِ مِنْ فَضْلِكَ مُوقِنٍ
بِالْمَزِيدَاتِ مِنْ رَبِّكَ مُؤْمِنٍ بِالْكِتَابِ الْمُنْزَلِ عَلَيْهِ مُحَلِّلٍ
حَلَائِكَ مُحَرِّمٍ حَرَامَكَ.

سلام بر تو ای محمد، سلام بر تو ای احمد، سلام بر تو ای حجت
خدا بر آفریدگان از ابتدا تا پایان که به پیروی از پروردگار جهانیان
سبقت گرفته اند و بر پیامبران برتری یافته و پایان پیامبران و گواه بر
تمام آفریدگان گردیده و واسطه شفاعت آفریدگان به سوی خدا شده
و صاحب جایگاه نزد خدا و پیروی شده در عالم ملکوت خدا و دارای
پسندیده ترین اوصاف و صاحب بهترین شرافت و کرامت نزد خدا، ای
سخن گفته شده با تو از پس حجابها و تو پیروز گردیدی با پیشروی و
از تو رسیدن به تو باز مانده اند، سلامی به تو می فرستم که آن از روی
شناخت به مقام توست و به کوتاهی در بر پا داشتن واجب تو اقرار دارم
و آنچه از بخشش تو به سوی تو پایان می پذیرد را رد نمی کنم، و یقین

به زیادی توجه خدا به شما دارم و به کتاب آسمانی قرآن که فرستاده، ایمان دارم، که حلال کننده حلال ها و حرام کننده حرام ها می باشد.

۵. أَشْهَدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَعَ كُلِّ شَاهِدٍ وَأَتَحَمَّلُهَا عَنْ كُلِّ جَاوِدٍ أَتَّكَ قَدْ بَلَغْتَ رِسَالَاتِ رَبِّكَ وَصَدَعْتَ بِأَمْرِهِ وَاحْتَمَلْتَ الْأَدَى فِي جَنْبِهِ وَدَعَوْتَ إِلَى سَبِيلِهِ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ الْجَمِيلَةِ وَأَدَيْتَ الْحَقَّ الَّذِي كَانَ عَلَيْكَ وَأَنْتَ قَدْ رُوِّفْتَ بِالْمُؤْمِنِينَ وَغُلِظْتَ عَلَى الْكَافِرِينَ وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصاً حَتَّى أَتَاكَ الْيَقِينُ فَبَلَغَ اللَّهُ بِكَ أَشْرَفَ مَحَلِّ الْمَكْرَمِينَ وَأَعْلَى مَنَازِلِ الْمُقَرَّبِينَ وَأَرْفَعَ دَرَجَاتِ الْمُرْسَلِينَ حَيْثُ لَا يَلْحَقُكَ لَاحِقٌ وَلَا يَفُوقُكَ فَائِقٌ وَلَا يَسْبِقُكَ سَابِقٌ وَلَا يَطْمَعُ فِي إِدْرَاكِكَ طَامِعٌ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي اسْتَنْقَذَنَا بِكَ مِنَ الْهَلَكَةِ وَهَدَانَا بِكَ مِنَ الضَّلَالَةِ وَتَوَرَّنَا بِكَ مِنَ الظُّلْمَةِ.

ای پیامبر خدا ﷺ! من با هر گواهی دهنده ای گواهی می دهم و در مقابل هر انکار کننده ای آنها را می پذیرم، همانا تو پیام های پروردگارت را رسانده و نصیحت و اندرز به خلق کرده و جهاد در راه

پروردگارت نموده و فرمان او را آشکار و اذیت را در راه خدا تحمل کرده و دعوت به راه خدا با حکمت و برهان و به اندرز و پند نیکو فرمودی و آن حقی را که بر تو بود انجام دادی و با اهل ایمان با کمال مهربانی و با کافران در نهایت سختی بوده و خدا را خالص بی شایبه شک و ریب عبادت کردی تا به مقام یقین رسیدی آنگاه خدا تو را به شرافتمندترین مقام اهل کرامت و عالی ترین رتبه مقربان درگاهش و رفیع ترین درجات پیامبران رسانید که دیگر هیچکس به مقام تو نخواهد رسید و هیچ بلند مرتبه ای بر تو برتر و فردی بر تو پیشی نتواند گرفت و کسی امیدی به رسیدن به رتبه تو نتواند کرد، ستایش خدای را که بواسطه تو ما را از هلاکت نجات داد و از تاریکی و گمراهی به نور راهنمایی تو رهانید.

۶. فَجَزَاكَ اللَّهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفْضَلَ مَا جَزَى نَبِيًّا عَنْ أُمَّتِهِ وَ
رَسُولًا عَمَّنْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ بِأَيِّ أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ زُرْتُكَ عَارِفًا
بِحَقِّكَ مُقَرَّرًا بِفَضْلِكَ مُسْتَبْصِرًا بِضَلَالَةٍ مَنْ خَالَفَكَ وَخَالَفَ
أَهْلَ بَيْتِكَ عَارِفًا بِالْهُدَى الَّذِي أَنْتَ عَلَيْهِ بِأَيِّ أَنْتَ وَأُمِّي وَ
نَفْسِي وَأَهْلِي وَوُلْدِي وَمَالِي أَنَا أَصْلِي عَلَيْكَ كَمَا صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْكَ وَصَلَّى عَلَيْكَ مَلَائِكَتُهُ وَأَنْبِيَآؤُهُ وَرُسُلُهُ صَلَاةً مُتَتَابِعَةً

وَافِرَةً مُتَوَاصِلَةً لَا انْقِطَاعَ لَهَا وَلَا أَمَدَ وَلَا أَجَلَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ
وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ كَمَا أَنْتُمْ أَهْلُهُ.

پس خدا تو را پاداش دهد بهترین پاداشی که پیامبری از امتش داده شده و فرستاده ای از کسی که به سوی او فرستاده شده است. ای پیامبر خدا ﷺ! پدر و مادرم به فدای شما، شما را در حالی زیارت نمودم که شناخت به حقت داشته اعتراف به بخشنده گیت دارم و آگاه به گمراهی هر کسی که با شما و خانواده شما دشمنی ورزد، در حالی که شناخت به راهنمایی که بر آن هستی دارم. پدر و مادرم، جانم، خانواده ام، فرزندان و سرمایه ام به فدای شما. من بر شما درود می فرستم همانطور که خدا به شما درود می فرستد چنانکه خدا و فرشتگان و پیامبران و فرستادگان خدا درود فرستادند، درودی می فرستم پیاپی و پیوسته و زیاد و بدون بریده شدن و بدون زمان و مدت محدود، درود خدا بر تو و بر خانواده پاک و پاک کنندگان باد که شما سزاوار درود خدایید.

سپس دست های خود را بگشای و بگو:

۷. اللَّهُمَّ اجْعَلْ جَوَامِعَ صَلَوَاتِكَ وَنَوَامِيَ بَرَكَاتِكَ وَفَوَاضِلَ خَيْرَاتِكَ وَشَرَائِفَ تَحِيَّاتِكَ وَتَسْلِيمَاتِكَ وَكَرَامَاتِكَ وَ

رَحْمَاتِكَ وَصَلَوَاتِ مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَأَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ
 وَأَئِمَّتِكَ الْمُتَجَبِّينَ وَعِبَادِكَ الصَّالِحِينَ وَأَهْلَ السَّمَاوَاتِ
 وَالْأَرْضِينَ وَمَنْ سَبَّحَ لَكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَ
 الْآخِرِينَ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَشَهِدِكَ وَنَبِيِّكَ
 وَنَذِيرِكَ وَأَمِينِكَ وَمَكِينِكَ وَنَجِيكَ وَنَجِيْبِكَ وَحَبِيبِكَ وَ
 خَلِيلِكَ وَصَفِيِّكَ وَصَفْوَتِكَ وَخَاصَّتِكَ وَخَالِصَتِكَ وَرَحْمَتِكَ
 وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ نَبِيَّ الرَّحْمَةِ وَخَازِنِ الْمَغْفِرَةِ وَقَائِدِ الْخَيْرِ
 وَالْبَرَكَةِ وَمُنْقِذِ الْعِبَادِ مِنَ الْهَلَكَةِ بِإِذْنِكَ وَدَاعِيهِمْ إِلَى
 دِينِكَ الْقِيَمِ بِأَمْرِكَ أَوَّلَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقاً وَآخِرَهُمْ مَبْعَثاً الَّذِي
 غَمَسْتَهُ فِي بَحْرِ الْفَضِيلَةِ وَالْمَنْزِلَةِ الْجَلِيلَةِ وَالدَّرَجَةِ الرَّفِيعَةِ وَ
 الْمَرْتَبَةِ الْخَطِيرَةِ فَأَوْدَعْتَهُ الْأَصْلَابَ الطَّاهِرَةَ وَنَقَلْتَهُ مِنْهَا إِلَى
 الْأَرْحَامِ الْمُطَهَّرَةِ لُطْفاً مِنْكَ لَهُ وَتَحْنُناً مِنْكَ عَلَيْهِ إِذْ وَكَّلْتَ
 لِحُصُونِهِ وَحِرَاسَتِهِ وَحِفْظِهِ وَحَيَاطَتِهِ مِنْ قُدْرَتِكَ عَيْناً عَاصِمَةً
 حَجَبَتْ بِهَا عَنْهُ مَدَانِسُ الْعَهْرِ وَمَعَايِبُ السِّفَاحِ حَتَّى رَفَعْتَ

بِهِ نَوَاطِرَ الْعِبَادِ وَأَحْيَيْتَ بِهِ مَيِّتَ الْبِلَادِ بِأَنْ كَشَفْتَ عَنْ
نُورِ لَدَاتِهِ ظُلَمَ الْأُسْتَارِ وَالْبَسْتَ حَرَمَكَ فِيهِ حُلَّ الْأَنْوَارِ.

خدایا! همه درودها را برای تو قرار دهد و برکت ها را برای تو افزایش دهد و خوبی ها را بر تو افزون نماید و شریف ترین درودها و سلام و بزرگواری های فرشتگان نزدیک و پیامبران فرستاده شده و پیشوایان انتخاب شده و بندگان نیکوکار و آسمانی ها و زمینی ها و هر فردی که تو را منزّه می دارد ای پروردگار جهانیان از ابتدا تا پایان بر محمد بندهات و فرستاده و گواه و پیامبرت و هشدار دهنده و امانت دارت و دارای منزلت و همراهت و انتخاب شدهات و عاشق و دوست دارت و صاف شده و برگزیدهات و مختص و خالص برای تو و رحمتت و از میان آفریدگانت پیامبر رحمت انتخاب شده و اندوخته آمرزش و رهبر خوبی ها و برکت و به اجازه تو نجات دهنده بندگان از نابودی و برانگیزنده آنها به دین تو و ایستاده برای دین تو و اولین پیامبران که عهد بست و آخرین آنها که به پیامبری رسید و آن را در دریای برتری غوطه ور نمودی و جایگاه شکوهمند دادی و بلند مرتبه نمودی و جایگاه بسیار مهم دادی و پس آن را در صلب های پاک قرار داده و به رحم های پاک شده حرکت دادی و منت و مهربانی از جانب تو برای اوست زیرا برای نگهداری و

نگهبانی و مراقبت از او بوسیله تواناییات دیده بان پنهانی را مأمور نمودی همانطور که او را از ناپاکی بدکاره‌ها و عیب‌های زشت را تا این که دیدگان بندگان ببینند را پوشاندی و بوسیله او شهرها را زنده نمود و او با نور به دنیا آمدن سیاهی‌های پوشیده را از بین برد و حرم تو را با جامه‌هایی از نور پوشاند.

۸. اللَّهُمَّ فَكَمَا خَصَصْتَهُ بِشَرَفِ هَذِهِ الْمَرْتَبَةِ الْكَرِيمَةِ وَ
 ذُخْرِ هَذِهِ الْمُنْقَبَةِ الْعَظِيمَةِ صَلِّ عَلَيْهِ كَمَا وَفَى بِعَهْدِكَ وَبَلَّغْ
 رِسَالَاتِكَ وَقَاتِلْ أَهْلَ الْجُحُودِ عَلَى تَوْحِيدِكَ وَقَطَعْ رَحِمَ الْكُفْرِ
 فِي إِعْزَازِ دِينِكَ وَلَيْسَ ثَوْبُ الْبُلُوَى فِي مُجَاهَدَةِ أَعْدَائِكَ وَأَوْجِبْ
 لَهُ بِكُلِّ أَدَى مَسَّهُ أَوْ كَيْدٍ أَحَسَّهُ مِنَ الْفِتْنَةِ الَّتِي حَاوَلْتَ قَتْلَهُ
 فَضِيلَةً تَفُوقُ الْفَضَائِلَ وَيَمْلِكُ بِهَا الْجَزِيلَ مِنْ نَوَالِكَ فَلَقَدْ أَسْرَ
 الْحَسْرَةَ وَأَخْفَى الزُّفْرَةَ وَتَجَرَّعَ الْغَصَّةَ وَلَمْ يَتَخَطَّ مَا مُثِّلَ مِنْ
 وَحْيِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ صَلَاةً تَرْضَاهَا لَهُمْ وَ
 بَلِّغْهُمْ مَنَّا نَحْيَةً كَثِيرَةً وَسَلَامًا وَآتِنَا مِنْ لَدُنْكَ فِي مَوَالِيهِمْ
 فَضْلًا وَإِحْسَانًا وَرَحْمَةً وَغُفْرَانًا إِنَّكَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ.

خدایا! پس همانطور که تو او را به این درجه بزرگوارانه اختصاص داد و این صفات نیکو را برایش ذخیره نمودی، درود بر او بفرست همانطور که به پیمانت وفا دار و پیام هایت را می‌رساند و با منکران توحد تو مبارزه می‌کند و از آشنایان بی دین برید در گرامی داشتن دین تو و در مبارزه با دشمنانت لباس امتحان و بلاها را پوشید و لازم است برای او به هر آزاری که لمس کند یا حيله ای احساس کند از گروهی که می‌خواستند او را بکشند، فضیلتی بالاتر از همه فضیلت‌ها قرار ده و او را دارای بهترین هدیه هایت بنما. پس به تحقیق افسوس را مخفی و اندوه خود را پنهان داشته و غصه را نوشیده و در بیان وحی اشتباهی ننموده. خدایا! بر محمد و خاندان او درود فرست، درودی که برای آنها خشنود می‌شوی و به آنها از جانب ما درودهای بسیار بفرست و از سوی تو در دوستی آنها برتری و نیکی و رحمتی و آمرزشی نصیبمان بگردان، همانا تو دارای برتری بزرگی هستی.

سپس دو رکعت نماز زیارت با هر سوره ای خواستی بخوان (بنا به روایتی چهار رکعت نماز با هر سوره ای که اراده نمودی) و تسبیحات حضرت زهرا (علیها السلام) را انجام داده و بگو:

۹. اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ لِنَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ:
 ﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ
 لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا﴾^۱ وَلَمْ أَحْضَرْ زَمَانَ
 رَسُولِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ السَّلَامُ. اللَّهُمَّ وَقَدْ زُرْتُهُ رَاغِبًا تَائِبًا مِنْ سَيِّئِ
 عَمَلِي وَمُسْتَغْفِرًا لَكَ مِنْ ذُنُوبِي وَمُقِرًّا لَكَ بِهَا وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهَا
 مِنِّي وَمُتَوَجِّهًا إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ.

خدایا! همانا تو به پیامبرت محمد که- درود تو بر او خاندان اش باد-
 فرمودی: «اگر هنگامی که امت بر نفس خود ظلم و ستم کنند پیش
 تو آیند و از خدا درخواست عفو و بخشش کرده و از پیامبر درخواست
 آمرزش کنند، البته خدا را آمرزنده و مهربان خواهند یافت». من در زمان
 پیامبرت - بر او و خاندانش درود- حاضر نبودم. خدایا! به تحقیق او
 را زیارت نموده در حالی که تمایل داشتم و از کارهای زشتم بازگشت
 کننده بودم و از گناهانم در خواست آمرزش داشتم و برای تو به آنها
 اعتراف داشته و تو به آنها از من آگاه تری و به سویت روی آوردم بوسیله
 پیامبرت پیامبر رحمت که درود خدا بر او خاندانش باد.

۱. سوره نساء: ۶۴.

۱۰. فَاجْعَلْنِي اللَّهُمَّ بِمُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ عِنْدَكَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ يَا مُحَمَّدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَا أَبَا أَنْتَ وَأُمِّي يَا نَبِيَّ اللَّهِ يَا سَيِّدَ خَلْقِ اللَّهِ إِنِّي أَتَوَجَّهُ بِكَ إِلَى اللَّهِ رَبِّكَ وَرَبِّي لِيَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي وَيَتَقَبَّلَ مِنِّي عَمَلِي وَيَقْضِيَ لِي حَوَائِجِي فَكُنْ لِي شَفِيعاً عِنْدَ رَبِّكَ وَرَبِّي فَنِعْمَ الْمَسْئُولُ رَبِّي وَنِعْمَ الشَّفِيعُ أَنْتَ يَا مُحَمَّدُ عَلَيْكَ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ السَّلَامُ.

پس ای خدا به جایگاه محمد و خاندانش مرا نزد خود آبرومند در دنیا و آخرت و از نزدیکان درگاهت قرار ده. ای محمد! ای پیامبر خدا! پدر و مادرم به فدایت، ای پیام رسان خدا، ای سرور آفریدگان خدا! من بوسیله تو به خداوند که پروردگار تو و من است روی آورده تا گناهانم را آمرزیده و کارهایم را پذیرفته و نیازهای مرا برآورده کند. پس تو ای پیامبر خدا ﷺ نزد پروردگار خویش و پروردگار مرا شفاعت کن. پروردگار من خوب درخواست شده ای است و تو ای محمد خوب شفاعت کننده ای و بر تو و خاندان تو درود باد.

۱۱. اللَّهُمَّ أَوْجِبْ لِي مِنْكَ الْمَغْفِرَةَ وَالرَّحْمَةَ وَالرِّزْقَ الْوَاسِعَ الطَّيِّبَ النَّافِعَ كَمَا أَوْجَبْتَ لِمَنْ أَتَى نَبِيَّكَ مُحَمَّدًا عَلَيْهِ وَ

إِلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ حَيٌّ فَأَقْرَأْ لَهُ بِذُنُوبِهِ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ رَسُولُكَ ﷺ
فَغَفَرْتَ لَهُ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ وَقَدْ أَمَلْتُكَ وَ
رَجَوْتُكَ وَقُمْتُ بَيْنَ يَدَيْكَ وَرَغَبْتُ إِلَيْكَ عَمَّنْ سِوَاكَ وَقَدْ
أَمَلْتُ جَزِيلَ ثَوَابِكَ وَإِنِّي لَمُقِرٌّ غَيْرُ مُنْكَرٍ وَتَائِبٌ مِمَّا اقْتَرَفْتُ وَ
عَائِدٌ بِكَ فِي هَذَا الْمَقَامِ مِمَّا قَدَّمْتُ مِنَ الْأَعْمَالِ الَّتِي تَقَدَّمْتُ
إِلَيْهَا فِيهَا وَنَهَيْتَنِي عَنْهَا وَأَوْعَدْتَ عَلَيْهَا الْعِقَابَ.

خدایا! برای من از آمرزش و رحمت و روزی گسترده پاک و
سودمند لازم نما همانطور که لازم نمودی برای کسی به سوی
پیامبرت بیاید در حالی که او زنده است. پس برای او اعتراف به گناهان
نموده است و پیامبرت که درود خدا بر او و خاندانش باد برای او در
خواست آمرزش می‌نماید. پس او را به رحمت خود می‌آمیزی، ای رحم
کننده ترین رحم کنندگان. خدایا! به تحقیق تو را آرزو و امید دارم و در
مقابل تو ایستاده و از غیر تو روی گرداند و پاداش فراوان تو را امید دارم
و همانا من اعتراف کننده ای هستم که انکار نمی‌کنم و از گناهانی که
انجام داده برگشته‌ام و به تو پناه می‌جویم در این جایگاه از کارهایی که
آنها را پیش فرستادم و مرا از آنها دور نمودی یا بر آنها کیفر قرار دادی.

۱۲. وَأَعُوذُ بِكَرَمِ وَجْهِكَ أَنْ تُقِيمَنِي مَقَامَ الْخِزْيِ وَالذِّلِّ
يَوْمَ تُهْتَكُ فِيهِ الْأَسْتَارُ وَالْفَضَائِحُ الْكِبَارُ وَتُرْعَدُ فِيهِ الْفَرَائِصُ
يَوْمَ الْحَسْرَةِ وَالنَّدَامَةِ يَوْمَ الْأَفْكَةِ يَوْمَ الْأَزْفَةِ يَوْمَ التَّعَابِنِ يَوْمَ
الْفَصْلِ يَوْمَ الْجَزَاءِ يَوْمًا كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ يَوْمَ
النَّفْخَةِ يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاحِفَةُ تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ يَوْمَ النَّشْرِ يَوْمَ
الْعَرْضِ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ
أَخِيهِ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ يَوْمَ تَشَقَّقُ الْأَرْضُ عَنْهُمْ
وَأُكْنَفُ السَّمَاءُ يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا
يَوْمَ يُرْدُّونَ إِلَى اللَّهِ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلَى عَنْ
مَوْلَى شَيْئاً وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ
الرَّحِيمُ يَوْمَ يُرْدُّونَ إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمْ الْحَقُّ يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ
الْأَجْدَاثِ سِرَاعاً كَأَنَّهُمْ إِلَى نُصْبٍ يُوفُضُونَ وَكَأَنَّهُمْ جَرَادٌ
مُتْتَشِرٌ مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ إِلَى اللَّهِ يَوْمَ الْوَاقِعَةِ يَوْمَ تُرْجَى الْأَرْضُ
رَجًّا يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ

وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيماً يَوْمَ الشَّاهِدِ وَالْمَشْهُودِ يَوْمَ تَكُونُ
الْمَلَائِكَةُ صَفّاً صَفّاً.

و پناه می برم به بزرگواری آبرویت از این که مرا در جایگاه خواری و
رسوایی قرار دهی در روزی که پرده ها را کنار می زنی و زشتی های بزرگ
آشکار شود و شانه ها بلرزه درآید ، روز حسرت و پشیمانی ، روز تهمت ،
روز نزدیک ، روز زیانکاری ، روز جدا کردن ، روز پاداش ، روزی که طول
آن پنجاه هزار سال است ، روز دمیدن ، روزی که لرزاننده ای بلرزاند ،
روزی که از پی آن لرزاننده ای دیگر آید ، روز گسترش ، روز مشخص
شدن کارها ، روزی که مردم برای پروردگار جهانیان می ایستند ، روزی
که انسان از برادر و مادر و پدر و همسر و فرزندان می گریزد ، روزی که
زمین و کرانه های آسمان شکافته می شود ، روزی که هر کسی بیاید و از
وجود خود دفاع کند ، روزی که بندگان به سوی خدا برگردانده شوند و
به آنچه انجام داده اند آگاهشان سازند ، روزی که از دوست به دوست
سودی نرسد و نه آنان یاری شوند ، مگر آنکه را خدا رحم کند که او گرامی
و مهرورز است ، روزی که مردم به سوی دانای نهان و آشکار بازگردانده
شوند ، روزی که به سوی خدا سرپرست راستین آنها بازگردانده شوند
، روزی که از قبرها شتابان درآیند ، گویی به سوی نشانه ها می دوند و

گویی ملخ هایی پراکنده اند، در حالی که چشم به سوی دعوت کننده خدا دوخته اند ، روزی که زمین به سختی بلرزد، روزی که آسمان همانند فلز گداخته شود و زشتی های آفریدگار است، روز شناختن هر کسی نتیجه کارهای خود را، روز زیان بدکاران و روز جدایی خوبان و بدان و روز کيفر و پاداش بندگان، زمان آن روز پنجاه هزار سال و روز دمیدن در صور است، که جهان را بلرزاند و از پی آن دمیدن ، دمیدن دیگر درآید، آن روز روز نشر نامه عمل است روز عرض بر کردگار است، روزی است که مردم در حضور پروردگار جهانیان قیام کنند، روزی است که هر کسی از برادر و مادر و پدر و زن و فرزند خود می گریزد، روزی است که زمین و اطراف آسمان شکافته شود، روزی که هر فردی از جانب خود دفاع کند، روزی که آفریدگان به خدا بازگردند و به نتیجه اعمالشان آگاه گردند، روزی که دوستی از برای دوست خود اثری ندارد و از کسی به آنها یاری نرسد جز آنکه خدا به حال و یترحم کند که خدا تنها بر خلق مقتدر و مهربان است، روزی که بسوی خدایی که دانای عالم غیب و شهود است باز می گردند، روزی که به سوی خدا که مولای شما است همانا باز می گردند روزی که سر از قبرها به سرعت برآورده گویی بسوی بت ها و نتیجه پرستش غیر خدا می شتابند و به مانند ملخ منتشر شوند و شتابان به سوی خدا می روند، روز اتفاق بزرگ، روز

زلزله زمین، روزی که آسمان مانند مس گداخته و کوه‌ها چون پشم زده شده گردد و دوستی از حال دوستی نپرسد، روز شاهد و مشهود است، آن روز فرشتگان صف در صف ایستاده اند.

۱۳. اللَّهُمَّ ارْحَمْ مَوْفِي فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَا تُخْزِنِي فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ بِمَا جَنَيْتُ عَلَى نَفْسِي وَاجْعَلْ يَا رَبِّ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ مَعَ أَوْلِيَائِكَ مُنْطَلِقِي وَفِي زُمْرَةِ مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَحْشَرِي وَاجْعَلْ حَوْضَهُ مَوْرِدِي وَفِي الْعُرِّ الْكَرَامِ مَصْدَرِي وَأَعْطِنِي كِتَابِي بِيَمِينِي حَتَّى أَفُوزَ بِحَسَنَاتِي وَتُبَيِّضَ بِهِ وَجْهِي وَتُسَيِّرَ بِهِ حِسَابِي وَتُرْجِّحَ بِهِ مِيزَانِي وَأَمْضِيَ مَعَ الْفَائِزِينَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ إِلَى رِضْوَانِكَ وَجَنَانِكَ يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ.

خدایا! در آن روز بر جایگاهم رحم نما و در آن روز مرا خوار مگردان و در آن روز مرا با دوستانت رها ساز، و برانگیخته شدن مرا همراه محمد ﷺ و خاندان پاک‌اش قرار ده و حوض کوثر او را محل ورود من قرار ده و با چهره سفید رو کرامت شده بازگشت نمایم و کتابم را به دست راستم عطا فرما تا به نیکی‌های خود رستگار گردم و بدین سبب در آن روز روسفیدم گردانده و حسابم را آسان ساز و میزان نیکی‌هایم

را سنگین تر گردان و مرا با رستگاران و بندگان شایسته خود رهسپار بهشت رضوان بنما، ای خدای جهانیان.

۱۴. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ تَفْضَحَنِي فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ بَيْنَ يَدَيِ الْخَلَائِقِ بِجِرِيرَتِي أَوْ أَنْ أَلْقَى الْخِزْيَ وَالنَّدَامَةَ بِخَطِيئَتِي أَوْ أَنْ تُظْهِرَ فِيهِ سَيِّئَاتِي عَلَى حَسَنَاتِي أَوْ تُنَوِّهَ بَيْنَ الْخَلَائِقِ بِأَسْمِي يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ الْعَفْوُ الْعَفْوُ الْعَفْوُ السَّرَّ السَّرَّ. اللَّهُمَّ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ فِي مَوَاقِفِ الْخِزْيِ وَمَوَاقِفِ الْأَسْرَارِ مَوْفِي أَوْ فِي مَقَامِ الْأَسْقِيَاءِ مَقَامِي وَإِذَا مَيَّزْتَ بَيْنَ خَلْقِكَ فَسُقْتَ كُلًّا بِأَعْمَالِهِمْ زُمَرًا إِلَى مَنَازِلِهِمْ فَسُقْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ وَفِي زُمْرَةِ أَوْلِيَائِكَ الْمُتَّقِينَ إِلَى جَنَانِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ.

خدایا! همانا به تو پناه می برم که به جنایت هایم در آن روز مرا در میان آفریدگان رسوا سازی و مرا به خواری و پشیمانی به اشتباهاتم دراندازی و یا آن که کارهای بدم را بر کارهای نیکم آشکار نمایی تا میان آفریدگان بد نام شوم. ای خدای بخشنده، ای خدای بخشنده،

از تو پوزش می خواهم از تو عفو می خواهم پرده بیوش، پرده بیوش.
خدایا! و به تو پناه می برم از آنکه در آن روز من در جایگاه بدکاران یا در
محل سختدلان جای گیرم، و ای خدا چون میان آفریدگان خوشبخت
و بدبخت آن روز امتیاز و جدایی افکنی مرا به رحمت خود در طبقه
نیکوکاران و سعادتمندان سوق ده، و در زمره دوستان پرهیزگارت به
سوی بهشت های خود فرست ای پروردگار جهانیان.

فصل سی و چهارم

زیارت وداع پیامبر خدا ﷺ

۱. (۱۵۳) السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
الْبَشِيرُ النَّذِيرُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا السِّرَاجُ الْمُنِيرُ السَّلَامُ
عَلَيْكَ أَيُّهَا السَّفِيرُ بَيْنَ اللَّهِ وَبَيْنَ خَلْقِهِ أَشْهَدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ
أَنَّكَ كُنْتَ نُورًا فِي الْأَصْلَابِ الشَّامِخَةِ وَالْأَرْحَامِ الْمُطَهَّرَةِ
لَمْ تُجَسَّكَ الْجَاهِلِيَّةُ بِأَنْجَاسِهَا وَلَمْ تُلْبَسْكَ مِنْ مُدَلَهَمَاتِ
ثِيَابِهَا وَأَشْهَدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنِّي مُؤْمِنٌ بِكَ وَبِالْأَيُّمَةِ مِنْ أَهْلِ
بَيْتِكَ مُوقِنٌ بِجَمِيعِ مَا أَتَيْتَ بِهِ رَاضٍ مُؤْمِنٌ وَأَشْهَدُ أَنَّ الْإِيْمَةَ

مِنْ أَهْلِ بَيْتِكَ أَغْلَامُ الْهُدَى وَالْعُرْوَةُ الْوُثْقَى وَالْحُجَّةُ عَلَى
أَهْلِ الدُّنْيَا.

سلام بر تو ای پیامبر خدا ﷺ، سلام بر تو ای مژده دهنده و بیم
دهنده، سلام بر تو ای چراغ تابناک، سلام بر تو ای سفیر میان خدا
و بندگان. گواهی می‌دهم ای پیامبر خدا ﷺ که تو نوری بودی در
صلبهای ارجمند و رحمهای پاکیزه که دوران جاهلیت تو را به پلیدی‌ها
آلوده نکرد و از جامه‌های چرکینش بر تو نپوشانید، و گواهی می‌دهم
ای پیامبر خدا ﷺ که من به تو ایمان داشته و به امامان از اهل بیت
تو یقین دارم و به تمام آنچه تو آورده ای خوشنود و معتقدم، و گواهی
دهم که امامان از اهل بیت تو مشعل‌های هدایت و ریسمان محکم
حق هستند و بر اهل دنیا حجت می‌باشند.

۲. اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيَارَةِ نَبِيِّكَ ﷺ وَإِنْ
تَوَفَّيْتَنِي فَإِنِّي أَشْهَدُ فِي مَمَاتِي عَلَى مَا أَشْهَدُ عَلَيْهِ فِي حَيَاتِي
أَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ وَأَنَّ الْأَئِمَّةَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ أَوْلِيَاؤُكَ وَأَنْصَارُكَ وَ
حُجَجُكَ عَلَى خَلْقِكَ وَخُلَفَاؤُكَ فِي عِبَادِكَ وَأَعْلَامُكَ فِي بِلَادِكَ

وَحُزْنُ عِلْمِكَ وَحَفْظَةُ سِرِّكَ وَتَرَاجُمَةُ وَحْيِكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى
 مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَبَلِّغْ رُوحَ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ فِي سَاعَتِي هَذِهِ وَفِي
 كُلِّ سَاعَةٍ تَحْيَةً مِنِّي وَسَلَاماً وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ
 رَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ لَا جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ تَسْلِيمِي عَلَيْكَ.

خدایا! این زیارت را آخرین زیارت پیامبرت - که بر او و خاندانش
 سلام باد- قرار مده و اگر مرا میراندی پس من گواهی می‌دهم در مرگم
 بر آنچه گواهی دادم بدان در زندگیم، که همانا تو خدایی هستی که
 معبودی جز تو نیست، یگانه ای که شریک نداری و همانا محمد بنده
 و فرستاده تو است و همانا امامان از اهل بیت او دوستداران و یاران و
 حجت‌های تو هستند بر خلقت و جانشینان در بندگان و نشانه‌های
 در شهرهای و خزینه داران دانش و نگهبانان رازت و ترجمان‌های
 وحیت. درود فرست بر محمد و خاندان محمد و برسان به روح پیامبرت
 محمد و خاندانش در این ساعت و در هر ساعت تحیت و سلامی از
 جانب من و سلام بر تو ای پیامبر خدا ﷺ و رحمت خدا و برکاتش.
 خداوند قرار ندهد (این سلام را) آخرین سلام من بر تو.

فصل سی و پنجم

زیارت حضرت فاطمه علیها السلام

۱۵۱ امام باقر علیه السلام فرمود: در زیارت فاطمه ی زهرا علیها السلام بگو:

يَا مُمْتَحَنَةُ امْتَحَنِكَ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكَ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَكَ
فَوَجَدَكَ لِمَا امْتَحَنَكَ صَابِرَةً وَزَعَمْنَا أَنَّكَ أَوْلِيَاءُ وَمُصَدِّقُونَ
وَصَابِرُونَ لِكُلِّ مَا أَتَانَا بِهِ أَبُوكِ وَأَتَانَا بِهِ وَصِيُّهُ فَإِنَّا نَسْأَلُكَ
إِنْ كُنَّا صَدَقْنَاكَ إِلَّا الْحَقِّينَا بِتَصَدِّيقِنَا لَهُمَا لِنُبَشِّرَ أَنْفُسَنَا
بِأَنَّا قَدْ طَهَّرْنَا بِوِلَايَتِكَ.

ای آزمایش شده ی آن خدایی که تو را آفرید، پیش از آنکه تو را خلق کند آزمودت و تو در آن آزمایش بردبار و شکیا بودی و ما دوستانت و تصدیق کننده و شکیباییم به آنچه پدرت صلی الله علیه و آله و وصیش آورده تسلیم هستیم و ای خدا ما از تو می خواهیم همچنانکه ما تصدیق کننده ایم به درجه عالیهِ ای برسانی تا ما خود را مؤده دهیم که بخاطر ولایت این خانواده پاک شدیم.

در زیارت فاطمه ی زهرا علیها السلام می گویی:

۱. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا
 بِنْتَ نَبِيِّ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ حَبِيبِ اللَّهِ السَّلَامُ
 عَلَيْكَ يَا بِنْتَ خَلِيلِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ صَفِيِّ اللَّهِ
 السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ أَمِينِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ أَفْضَلِ
 أَنْبِيَاءِ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَمَلَائِكَتِهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ خَيْرِ الْبَرِيَّةِ
 السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ
 السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا زَوْجَةَ وَلِيِّ اللَّهِ وَخَيْرِ الْخَلْقِ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ
 السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أُمَّ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ سَيِّدِي شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ.

سلام بر تو ای دختر فرستاده خدا. سلام بر تو ای دختر پیامبر خدا ﷺ
 ، سلام بر تو ای دختر حبیب خدا. سلام بر تو ای دختر دوست خدا. سلام
 بر تو ای دختر برگزیده ای خدا. سلام بر تو ای دختر امین خدا ، سلام بر
 تو ای دختر بهترین خلق خدا، سلام بر تو ای دختر بهترین پیامبران
 خدا و فرستادگان و فرشتگانش، سلام بر تو ای دختر بهترین آفریده
 شدگان، سلام بر تو ای سرور بانوان جهانیان از ابتدایی ترین و آخرین،
 سلام بر تو ای همسر دوست خدا و بهترین خلق پس از پیامبر خدا ﷺ ،
 سلام بر تو ای مادر حسن و حسین دو آقای جوانان اهل بهشت.

۲. السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا الصِّدِّيقَةُ الشَّهِيدَةُ السَّلَامُ عَلَيْكَ
 أَيَّتُهَا الرِّضِيُّ الْمُرَضِيَّةُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا الْفَاضِلَةُ الرَّكِيَّةُ
 السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا الْحَوْرَاءُ الْإِنْسِيَّةُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا التَّقِيَّةُ
 التَّقِيَّةُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا الْمُحَدَّثَةُ الْعَلِيْمَةُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا
 الْمَعْصُوبَةُ الْمَظْلُومَةُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا الْمُصْطَهَدَةُ الْمَقْهُورَةُ
 السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

سلام بر تو ای شهیده راستگو، سلام بر تو ای خشنود از خدا و
 پسندیده‌ی حق، سلام بر تو ای با فضل و پاکیزه، سلام بر تو ای انسیه،
 سلام بر تو ای پرهیزگار پاکیزه، سلام بر تو ای هم سخن با فرشتگان و
 ای دانا، سلام بر تو ای مظلومه‌ای که حقش غصب شد، سلام بر تو ای
 ستم کشیده‌ای که مقهور دشمنان شدی، سلام بر تو ای فاطمه دختر
 پیامبر خدا ﷺ، سلام و رحمت و برکات خدا.

۳. صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ وَ عَلَى رُوحِكَ وَ بَدَنِكَ أَشْهَدُ أَنَّكَ
 مَصْنُوتٌ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكَ وَأَنَّ مَنْ سَرَّكَ فَقَدْ سَرَّ رَسُولَ اللَّهِ وَ
 مَنْ جَفَاكَ فَقَدْ جَفَا رَسُولَ اللَّهِ وَ مَنْ آذَاكَ فَقَدْ آذَى رَسُولَ اللَّهِ وَ

مَنْ وَصَلَكَ فَقَدْ وَصَلَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَنْ قَطَعَكَ فَقَدْ قَطَعَ رَسُولَ اللَّهِ؛ لِأَنَّكَ بَصْعَةٌ مِنْهُ وَرُوحُهُ الَّتِي بَيْنَ جَنْبَيْهِ كَمَا قَالَ ﷺ
أُشْهِدُ اللَّهَ وَرُسُلَهُ وَمَلَائِكَتَهُ أَنِّي رَاضٍ عَمَّنْ رَضِيَ عَنْهُ
سَاحِطٌ عَلَى مَنْ سَخِطَ عَلَيْهِ مُتَبَرِّئٌ مِمَّنْ تَبَرَّأَتْ مِنْهُ مُوَالٍ
لِمَنْ وَالَيْتَ مُعَادٍ لِمَنْ عَادَيْتَ مُبْغِضٌ لِمَنْ أَبْغَضْتَ مُحِبٌّ
لِمَنْ أَحَبَبْتَ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيداً وَحَسِيباً وَجَازِياً وَمُثِيباً.

درود خدا بر تو و روح و بدنت گواهی دهم که همانا تو با برهانی روشن از طرف پروردگارت از این جهان رفتی و بطور مسلم هر که تو را شادمان کرد پیامبر خدا ﷺ را شادمان نموده و هر که بر تو ظلم روا داشت به پیامبر خدا ﷺ جفا نمود ﷺ، و هر که تو را آزد همانا پیامبر خدا ﷺ را آزرده و هر که بر تو پیوست به پیامبر ﷺ خدا پیوسته است، و هر که از تو برید از پیامبر خدا ﷺ پیوندش را بریده، زیرا تو پاره‌ی تن او و روح او در پیکرش هستی همان طور که پیامبر -بهترین درود و سلام خدا بر او باد- فرمود. گواه گیرم خدا و پیامبران و فرشتگانش را که من از هر که تو از او راضی هستی راضی هستم و بر هر که تو بر او خشمگینی خشمگینم، از هر که تو از او بیزاری جوئی بیزاری جویم، دوستدارم هر که را تو

دوستداری، دشمن دارم هر که را تو دشمن داری، متنفرم از هر که تو نسبت به او بی زاری می جویی، دوستم با هر که تو دوست داری و خدا برای گواهی و حسابرسی و کیفر دادن و پاداش نیک دادن کافی است. سپس صلوات می فرستی.

فصل سی و ششم

زیارت ائمه بقیع علیهم السلام

شیخ مفید رحمته الله در کتاب «المزار» اینگونه بیان کرده است که در مقابل قبر چهار امام بقیع علیهم السلام ایستاده و بگو:

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَيْمَةَ الْهُدَى السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ التَّقْوَى
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَيُّهَا الْحُجَّجُ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا السَّلَامُ عَلَيْكُمْ
أَيُّهَا الْقَوَّامُ فِي الْبَرِّيَّةِ بِالْقِسْطِ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الصَّفْوَةِ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ آلَ رَسُولِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ النَّجْوَى.
أَشْهَدُ أَنَّكُمْ قَدْ بَلَغْتُمْ وَنَصَحْتُمْ وَصَبَرْتُمْ فِي ذَاتِ اللَّهِ وَ
كَذَبْتُمْ وَأَسِيءَ إِلَيْكُمْ فَغَفَرْتُمْ وَأَشْهَدُ أَنَّكُمْ الْأَيِّمَةُ الرَّاشِدُونَ
الْمُهْتَدُونَ وَأَنَّ طَاعَتَكُمْ مَفْرُوضَةٌ وَأَنَّ قَوْلَكُمْ الصِّدْقُ وَأَنَّكُمْ

دَعَوْتُمْ فَلَمْ تُجَابُوا وَأَمَرْتُمْ فَلَمْ تُطَاعُوا وَأَنْتُمْ دَعَايُمُ الدِّينِ وَ
 أَرْكَانُ الْأَرْضِ لَنْ تَزَالُوا بِعَيْنِ اللَّهِ يَنْسُخُكُمْ مِنْ أَصْلَابِ كُلِّ
 مُطَهَّرٍ وَيَنْقُلُكُمْ مِنْ أَرْحَامِ الْمُطَهَّرَاتِ لَمْ تُدَسِّسْكُمْ الْجَاهِلِيَّةُ
 الْجَهْلَاءُ وَلَمْ تَشْرِكْ فِيكُمْ فِتْنُ الْأَهْوَاءِ طَبْتُمْ وَطَابَ مَنْبُتُكُمْ
 مِنْ بَكُمْ عَلَيْنَا دِيَانُ الدِّينِ فَجَعَلَكُمْ فِي بُيُوتِ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ
 وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَجَعَلَ صَلَاتِنَا عَلَيْكُمْ رَحْمَةً لَنَا وَكَفَّارَةً
 لِذُنُوبِنَا؛ إِذْ اخْتَارَكُمْ اللَّهُ لَنَا وَطَيَّبَ خَلْقَنَا بِمَا مِنْ عَلَيْنَا مِنْ
 وَلَايَتِكُمْ وَكُنَّا عِنْدَهُ مُسَمِّينَ بِعِلْمِكُمْ مُعْتَرِفِينَ بِتَصَدِيقِنَا
 إِيَّاكُمْ وَهَذَا مَكَانٌ مَنْ أَسْرَفَ وَأَخْطَأَ وَاسْتَكَانَ وَأَقْرَبَ مَا
 جَنَى وَرَجَا بِمَقَامِهِ الْخَلَاصَ وَأَنْ يَسْتَنْقِذَهُ بِكُمْ مُسْتَنْقِذَ
 الْهَلَكِ مِنَ الرَّدَى فَكُونُوا لِي شُفَعَاءَ فَقَدْ وَفَدْتُ إِلَيْكُمْ إِذْ رَغِبَ
 عَنْكُمْ أَهْلُ الدُّنْيَا وَاتَّخَذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُؤًا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا.
 يَا مَنْ هُوَ قَائِمٌ لَا يَسْهُو وَدَائِمٌ لَا يَلْهُو وَ مُحِيطٌ بِكُلِّ شَيْءٍ
 لَكَ الْمَنْ بِمَا وَفَّقْتَنِي وَعَرَّفْتَنِي أَيْمَتِي وَبِمَا أَقَمْتَنِي عَلَيْهِ إِذْ صَدَّ

عَنْهُ عِبَادُكَ وَ جَهِلُوا مَعْرِفَتَهُ وَ اسْتَخَفُّوا بِحَقِّهِ وَ مَالُوا إِلَى سِوَاهُ
فَكَانَتِ الْمِثَّةُ مِنْكَ عَلَيَّ مَعَ أَقْوَامٍ خَصَصْتَهُمْ بِمَا خَصَصْتَنِي
بِهِ فَلَكَ الْحَمْدُ إِذْ كُنْتُ عِنْدَكَ فِي مَقَامِي هَذَا مَذْكُوراً
مَكْتُوباً فَلَا تَحْرِمْنِي مَا رَجَوْتُ وَلَا تُخَيِّبْنِي فِي مَا دَعَوْتُ بِجُرْمَةٍ
مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ.

سلام بر شما ای پیشوایان هدایت، سلام بر شما ای اهل پرهیزکاری،
سلام بر شما ای حجت‌ها بر اهل دنیا، سلام بر شما ای قیام‌کنندگان به
عدالت در میان آفریدگان، سلام بر شما ای اهل برگزیدگی، سلام بر شما
ای خاندان پیامبر خدا ﷺ، سلام بر شما ای اهل راز. شهادت می‌دهم
که دعوت حق را رسانده و خیرخواهی نموده و در راه حق شکیبایی
کرده و تکذیب شدید و نسبت به شما بدرفتاری شد، ولی شما گذشت
کردید، و شهادت می‌دهم که شما امامان هدایت و هدایت یافته‌اید، و
فرمانبرداری از شما واجب، و گفتار شما راست است. شما دعوت کردید،
ولی اجابت نشدید و دستور دادید ولی اطاعتان نکردند. شما ستون
های دین و پایه‌های زمین هستید، همواره تحت توجّه خدا بودید
که شما را از صلب‌های هر انسان پاک بر می‌داشت و به رحم‌های
پاکیزه منتقلتان می‌نمود، جاهلیت سخت و سنگین شما را آلوده نکرد،

و فتنه های هوا در شما شرکت نجست. پاک بودید و جای روییدن شما پاک بود، جزا دهنده روز جزا به وجود شما بر ما مَّت نهاد. پس در خانه هایی قرارتان داد که خدا اجازه داد برتری یابد و نامشان در آن خانه ها ذکر گردد، و درودمان را بر شما سبب نزول رحمت برای ما و کفاره گناهانمان قرار داد، زیرا خدا شما را برای ما انتخاب کرد و آفرینش ما را به آنچه از ولایت شما بر ما مَّت نهاد و پاکیزه ساخت و ما در پیشگاه خدا از نامبردگان به دانش شما و اقرارکنندگان به تصدیقمان نسبت به شما بودیم، این است جایگاه کسی که زیاده روی کرد، و دچار اشتباه شده و درمانده گشت، و به آنچه جنایت کرد اقرار نمود، و به این جایگاهش نجات خود را امید دارد، و اینکه به وسیله شما از ورطه نابودی برهاندش، رهاننده هلاک شدگان شما شفیعان من باشید، آنگاه که وارد بر شما شوم همانگاه که مردم دنیا از شما روگردانده اند، و آیات خدا را به مسخره گرفتند، و از قبول آنها تکبر کردند. ای که او پابرجاست و غفلت نمی کند و پاینده است و سرگرم نمی شود و به همه چیز احاطه دارد، تو را مَّت است به آنچه مرا موفق نموده و شناساندی به من آنچه را بر آن مرا واداشتی، آنگاه که بندگان از او بازداشتند، و شناختش را نادان بودند، و حقش را سبک شمردند، و به جانب غیر او میل نمودند. پس از طرف تو بر من مَّت بود، با اقوامی که اختصاص دادی آنها را

به آنچه مرا به آن اختصاص دادی. پس تو را سپاس، به خاطر اینکه در این جایگاهم نزد تو یاد شده و ثبت شده بودم، از آنچه امید کردم مرا محروم مکن، و در آنچه خواندم نا امید مساز، به حرمت محمد و خاندان پاکش، و درود خدا بر محمد و خاندان محمد.

سپس حاجات را از خدا بخواه.

فصل سی و هفتم

زیارت سایر اماکن مقدس مدینه

در زیارت ابراهیم فرزند پیامبر خدا ﷺ بگو:

۱. السَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَى نَبِيِّ اللَّهِ السَّلَامُ
عَلَى حَبِيبِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَى صَفِيِّ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَى نَجِيِّ
اللَّهِ السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ وَخَاتَمِ
الْمُرْسَلِينَ وَخَيْرَةِ اللَّهِ مِنْ خَلْقِهِ فِي أَرْضِهِ وَسَمَائِهِ السَّلَامُ
عَلَى جَمِيعِ أَنْبِيَاءِ اللَّهِ وَرُسُلِهِ السَّلَامُ عَلَى السُّعَدَاءِ وَالشُّهَدَاءِ
وَالصَّالِحِينَ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ السَّلَامُ
عَلَيْكَ أَيُّهَا الرُّوحُ الزَّكِيَّةُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّفْسُ

الشَّرِيفَةُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا السُّلَالَةُ الطَّاهِرَةُ السَّلَامُ عَلَيْكَ
 أَيَّتُهَا النَّسَمَةُ الزَّائِكِيَةُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ خَيْرِ الْوَرَى
 السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ النَّبِيِّ الْمُجْتَبَى السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ
 الْمُبْعُوثِ إِلَى كَافَّةِ الْوَرَى السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْبَشِيرِ النَّذِيرِ
 السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ السِّرَاجِ الْمُنِيرِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ
 الْمُؤَيَّدِ بِالْقُرْآنِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْمُرْسَلِ إِلَى الْإِنْسِ وَالْجَانِّ
 السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ صَاحِبِ الرَّأْيَةِ وَالْعَلَامَةِ السَّلَامُ عَلَيْكَ
 يَا ابْنَ شَفِيعِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ مَنْ حَبَّاهُ اللَّهُ
 بِالْكَرَامَةِ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ
 اخْتَارَ اللَّهُ لَكَ دَارَ إِنْعَامِهِ قَبْلَ أَنْ يَكْتُبَ عَلَيْكَ أَحْكَامَهُ أَوْ
 يُكَلِّفَكَ حَلَالَهُ وَحَرَامَهُ فَتَنْقَلِكَ إِلَيْهِ طَيْباً زَاكِياً مَرْضِياً
 طَاهِراً مِنْ كُلِّ نَجَسٍ مُقَدَّساً مِنْ كُلِّ دَنَسٍ وَبَوَّأَكَ جَنَّةَ
 الْأَمْوَى وَرَفَعَكَ إِلَى الدَّرَجَاتِ الْعُلَى وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ صَلَاةً
 يُقَرِّبُهَا عَيْنَ رَسُولِهِ وَيُبَلِّغُهُ أَكْبَرَ مَأْمُولِهِ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ أَفْضَلَ

صَلَوَاتِكَ وَأَرْكَاهَا وَأَتَمَّى بَرَكَاتِكَ وَأَوْفَاهَا عَلَى رَسُولِكَ وَنَبِيِّكَ
 وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَعَلَى مَا نَسَلَ مِنْ
 أَوْلَادِهِ الطَّيِّبِينَ وَعَلَى مَا خَلَفَ مِنْ عِثْرَتِهِ الظَّاهِرِينَ بِرَحْمَتِكَ
 يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ صَفِيِّكَ وَ
 إِبْرَاهِيمَ نَجْلِ نَبِيِّكَ أَنْ تَجْعَلَ سَعْيِي بِهِمْ مَشْكُوراً وَذَنْبِي بِهِمْ
 مَغْفُوراً وَحَيَاتِي بِهِمْ سَعِيدَةً وَعَافِيَتِي بِهِمْ حَمِيدَةً وَحَوَائِجِي بِهِمْ
 مَقْضِيَةً وَأَفْعَالِي بِهِمْ مَرْضِيَةً وَأُمُورِي بِهِمْ مَسْعُودَةً وَشُؤُنِي
 بِهِمْ مَحْمُودَةً. اللَّهُمَّ وَأَحْسِنْ لِي التَّوْفِيقَ وَنَفِّسْ عَنِّي كُلَّ
 هَمٍّ وَضِيقٍ. اللَّهُمَّ جَنِّبْنِي عِقَابَكَ وَامْنَحْنِي ثَوَابَكَ وَأَسْكِنْنِي
 جَنَّاتِكَ وَارْزُقْنِي رِضْوَانَكَ وَأَمَانَكَ وَأَشْرِكْ فِي صَلَاحِ دُعَائِي
 وَالِدَيَّ وَوُلْدِي وَجَمِيعَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَ
 الْأَمْوَاتِ؛ إِنَّكَ وَلِيُّ الْبَاقِيَاتِ الصَّالِحَاتِ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

سلام بر فرستاده خدا، سلام بر پیامبر خدا ﷺ، سلام بر محبوب خدا،
 سلام بر برگزیده خدا، سلام بر راز خدا، سلام بر محمد بن عبدالله، سرور
 پیامبران و آخرین فرستادگان و برگزیده خدا از آفریده هایش در زمین و

آسمان، سلام بر همه پیامبران و فرستادگان خدا، سلام بر شهیدان و سعادتمندان و شایستگان، سلام بر ما و بر بندگان شایسته، سلام بر تو ای روح پاک، سلام بر تو ای جان شریف، سلام بر تو ای نسل پاکیزه، سلام بر تو ای انسان پاک، سلام بر تو ای فرزند بهترین مردم، سلام بر تو ای فرزند پیامبر برگزیده، سلام بر تو ای فرزند برانگیخته به سوی همه مردم، سلام بر تو ای فرزند مژده‌دهنده و بیم‌دهنده، سلام بر تو ای فرزند چراغ نوربخش، سلام بر تو ای فرزند حمایت‌شده به قرآن، سلام بر تو ای فرزند فرستاده شده به سوی انس و جن، سلام بر تو ای فرزند دارای پرچم و نشان، سلام بر تو ای فرزند شفیع روز قیامت، سلام بر تو ای فرزند کسی که خدا او را مخصوص به کرامت کرده، سلام و رحمت و برکات خدا بر تو، گواهی می‌دهم که خدا خانه نعمتش را برای تو برگزید، پیش از آنکه احکامش را بر تو واجب کند یا تو را به حلال و حرامش مکلف گرداند، پس تو را به سوی خود انتقال داد. پاک و پاکیزه، پسندیده و پاک از هر ناپاکی، منزّه از هر چرک و در بهشت آسایش جایست داد و به سوی درجات برتر بالایت برد، درود خدا بر تو درودی که دیده پیامبرش را به آن روشن گرداند و به بزرگ‌ترین آرزویش برساند. خدایا! برترین و پاکیزه‌ترین درودهایت و فزاینده‌ترین و کامل‌ترین برکات را بر فرستاده و پیامبر و برگزیده از میان بندگان، محمد خاتم

پیامبران و بر آنان که پدید آمدند از فرزندان پاکش و بر کسی که یادگار گذاشته از اهل بیت پاکیزه‌اش قرار ده ، به مهربانی‌ات ای مهربان‌ترین مهربانان. خدایا! از تو می‌خواهم به حق محمد برگزیده‌ات و ابراهیم فرزند پیامبرت، اینکه به حق آنان این امور را برایم قرار دهی: کوششم را مورد سپاس و گناهم را آمرزیده و زندگی‌ام را سعادتمندانه و عاقبتم را ستوده و حاجاتم را روا گشته و کارهایم را پسندیده و امورم را ملازم با سعادت و شئونم را پسندیده گردان. خدایا! و توفیق را برایم نیکو گردانده و هر اندوه و فشاری را از من برطرف ساز. خدایا! مرا از کيفرت برکنار داشته و ثوابت را بی‌دریغ به من ببخش و در بهشتت جایم ده و خشنودی و ایمنی‌ات را روزی‌ام کرده و با من در دعا‌های شایسته‌ام پدر و مادر و فرزندانم را و همه مردان و زنان اهل ایمان را، زنده و مرده آنان را شریک کن ، به درستی که تو صاحب ماندنی‌های شایسته‌ای، اجابت فرمای پروردگار جهانیان.

سپس حاجات را از خدا خواسته و دو رکعت نماز زیارت بخوان.

سپس متوجه قبر فاطمه بنت اسد مادر امیرالمؤمنین علی علیه السلام شده و بالای قبر بگو:

۲. السَّلَامُ عَلَى نَبِيِّ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ السَّلَامُ
 عَلَى مُحَمَّدٍ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ سَيِّدِ الْأَوَّلِينَ
 السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ سَيِّدِ الْآخِرِينَ السَّلَامُ عَلَى مَنْ بَعَثَهُ
 اللَّهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ
 وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَى فَاطِمَةَ بِنْتِ أَسَدٍ الْهَاشِمِيَّةِ السَّلَامُ
 عَلَيْكَ أَيُّهَا الصِّدِّيقَةُ الْمَرْضِيَّةُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّقِيَّةُ
 النَّقِيَّةُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْكَرِيمَةُ الرِّضِيَّةُ السَّلَامُ عَلَيْكَ
 يَا كَافِلَةَ مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَالِدَةَ سَيِّدِ
 الْوَصِيِّينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَنْ ظَهَرَتْ شَفَقَتُهَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ
 خَاتَمِ النَّبِيِّينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَنْ تَرَبَّيْتُهَا لِوَلِيِّ اللَّهِ الْأَمِينِ
 السَّلَامُ عَلَيْكَ وَعَلَى رُوحِكَ وَبَدَنِكَ الظَّاهِرِ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَ
 عَلَى وَلَدِكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

۱. سلام بر پیامبر خدا ﷺ سلام بر فرستاده خدا ﷺ سلام بر محمد
 سرور فرستادگان سلام بر محمد آقای اولین، سلام بر محمد آقای آخرین
 سلام بر کسی که خدا او را برای جهانیان رحمت برگزید سلام و رحمت خدا

و برکاتش بر تو ای پیامبر سلام بر فاطمه دختر اسد آن بانوی هاشمی
سلام بر تو ای راستگوی پسندیده سلام بر تو ای بانوی پرهیزکار پاکیزه
سلام بر تو ای بانوی بزرگوار و خوشنود از حق سلام بر تو ای کفالت کننده
محمد آخرین پیامبران سلام بر تو ای مادر بزرگ اوصیای الهی، سلام
بر تو ای که مهرت آشکار شد نسبت به پیامبر خدا ﷺ خاتم پیامبران
سلام بر تو ای که تربیت ولی الله امین به او تفویض شد سلام بر تو و بر
روح تو و بدن پاکت سلام بر تو و بر فرزندت و رحمت خدا و برکاتش.

۳. أَشْهَدُ أَنَّكَ أَحْسَنْتَ الْكِفَالََةَ وَأَدَّيْتَ الْأَمَانَةَ وَاجْتَهَدْتَ
فِي مَرْضَاةِ اللَّهِ وَبَالَغْتَ فِي حِفْظِ رَسُولِ اللَّهِ عَارِفَةً بِحَقِّهِ مُؤْمِنَةً
بِصِدْقِهِ مُعْتَرِفَةً بِنُبُوتِهِ مُسْتَبْصِرَةً بِنِعْمَتِهِ كَافِلَةً بِتَرْبِيَّتِهِ
مُشْفِقَةً عَلَى نَفْسِهِ وَاقِفَةً عَلَى خِدْمَتِهِ مُحْتَارَةً رِضَاهُ وَأَشْهَدُ
أَنَّكَ مَضَيْتَ عَلَى الْإِيمَانِ وَالتَّمَسُّكِ بِأَشْرَفِ الْأَذْيَانِ رَاضِيَةً
مَرْضِيَّةً طَاهِرَةً زَكِيَّةً تَقِيَّةً نَقِيَّةً فَرَضِيَ اللَّهُ عَنْكَ وَأَرْضَاكَ وَ
جَعَلَ الْجَنَّةَ مَنَزِلَكَ وَمَأْوَاكَ.

۲. گواهی دهم که همانا تو به خوبی کفالت کرده و حق امانت را ادا
کرده و در به دست آوردن موجبات خشنودی خدا کوشش کرده و در

نگهداری پیامبر خدا ﷺ بالاترین تلاش خود را مبذول داشتی در حالی که به حق او آشنا و به راستگوئیش ایمان داشت و به نبوتش معترف و به نعمتش بینا و آشنا بوده و تربیتش را به عهده گرفتی و نسبت بدان حضرت مهر ورزیدی و برای خدمتکاریش خود را آماده نموده و خوشنودیش را اختیار کرده و نسبت به خواسته های او ایثار نمودی، و گواهی دهم که تواز این جهان رفتی در حالی که به حق ایمان داشتی و به بهترین ادیان چنگ زده و در حال خشنودی و پسندیدگی و پاکی و پاکیزگی و پرهیزکاری و دور از هر بدی بودی. پس خدا از تو خشنود باد و تو را خشنود سازد و جایگاهت را بهشت قرار دهد.

۴. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَانْفَعْنِي بِزِيَارَتِهَا وَثَبِّتْنِي عَلَى مَحَبَّتِهَا وَلَا تَحْرِمْنِي شَفَاعَتَهَا وَشَفَاعَةَ الْأَيِّمَةِ مِنْ ذُرِّيَّتِهَا وَارْزُقْنِي مُرَافَقَتَهَا وَاحْشُرْنِي مَعَهَا وَمَعَ أَوْلَادِهَا الطَّاهِرِينَ. اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيَارَتِي إِيَّاهَا وَارْزُقْنِي الْعَوْدَ إِلَيْهَا أَبَدًا مَا أَبْقَيْتَنِي وَإِذَا تَوَفَّيْتَنِي فَاحْشُرْنِي فِي زُمْرَتِهَا وَادْخُلْنِي فِي شَفَاعَتِهَا بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ بِحَقِّهَا عِنْدَكَ وَمَنْزِلَتِهَا لَدَيْكَ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ

وَالْمُؤْمِنَاتِ وَآتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ النَّارِ.

خدایا! درود فرست بر محمد و خاندان محمد و به من به وسیله زیارت این بانوی محترم سود رسان و به دوستیش ثابت بدار و از شفاعت او و شفاعت امامان از نژادش محرومم مکن، و هم جواریش را روزیم کن و مرا با او و با فرزندان پاکش محشور کن. خدایا! این زیارتم را آخرین زیارتم قرار مده و آمدن به زیارتش را همیشه تا زنده‌ام داری روزیم گردان و چون مرا میراندی همراه با او محشورم کرده و در شفاعت او وارد بهشت گردان به رحمت ای مهربانترین مهربانان. خدایا! به حقی که این بانوی محترم نزد تو دارد و به مقام و منزلت او در درگاهت که بیامرز مرا و پدر و مادرم و همه مردان مؤمن و زنان با ایمان را و به ما در دنیا و آخرت خوبی داده و به رحمت از آتش جهنم نگاهمان دار.

سپس دو رکعت نماز زیارت بخوان و حاجاتت را از خدا بخواه.

در کتاب «کامل الزیارات» از ائمه علیهم‌السلام اینگونه روایت شده است: چون به زیارت حضرت حمزه سیدالشهداء در اُحد رفتی نزد قبرش بایست و این زیارت را بخوان:

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَمَّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَيْرَ
 الشُّهَدَاءِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَسَدَ اللَّهِ وَأَسَدَ رَسُولِهِ. أَشْهَدُ أَنَّكَ
 قَدْ جَاهَدْتَ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَجُدْتَ بِنَفْسِكَ وَنَصَحْتَ
 رَسُولَ اللَّهِ وَكُنْتَ فِيمَا عِنْدَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ رَاغِباً بِأَيِّ أَنْتَ
 وَأُمِّي أَتَيْتُكَ مُتَقَرِّباً إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِذَلِكَ رَاغِباً إِلَيْكَ فِي
 الشَّفَاعَةِ أَبْتَغِي بِزِيَارَتِكَ خَلَاصَ نَفْسِي مُتَعَوِّذاً بِكَ مِنْ نَارٍ
 اسْتَحَقَّهَا مِثْلِي بِمَا جَنَيْتُ عَلَى نَفْسِي هَارِباً مِنْ ذُنُوبِي الَّتِي
 احْتَضَبْتُهَا عَلَى ظَهْرِي فَزِعاً إِلَيْكَ رَجَاءَ رَحْمَةِ رَبِّي أَتَيْتُكَ مِنْ
 شُقَّةٍ بَعِيدَةٍ طَالِباً فَكَأَنَّكَ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ وَقَدْ أَوْقَرْتَ ظَهْرِي
 ذُنُوبِي وَأَتَيْتُ مَا أَسْخَطَ رَبِّي وَلَمْ أَجِدْ أَحداً أَفْزَعُ إِلَيْهِ خِيراً
 لِي مِنْكُمْ أَهْلَ بَيْتِ الرَّحْمَةِ. فَكُنْ لِي شَفِيعاً يَوْمَ فَقْرِي وَ
 حَاجَتِي فَقَدْ سِرْتُ إِلَيْكَ مَحْزُوناً وَأَتَيْتُكَ مَكْرُوباً وَسَكَبْتُ
 عَبْرَتِي عِنْدَكَ بَاكِياً وَصِرْتُ إِلَيْكَ مُفْرِداً وَأَنْتَ مَمَّنْ أَمَرَنِي
 اللَّهُ بِصَلَاتِهِ وَحَثَّنِي عَلَى بِرِّهِ وَدَلَّنِي عَلَى فَضْلِهِ وَهَدَانِي لِحُبِّهِ وَ

رَغَبْنِي فِي الْوَفَادَةِ إِلَيْهِ وَاللَّهْمَنِي طَلَبَ الْحَوَائِجِ عِنْدَهُ أَنْتُمْ أَهْلُ
بَيْتٍ لَا يَشْقَى مَنْ تَوَلَّاهُمْ وَلَا يَخِيبُ مَنْ أَتَاهُمْ وَلَا يَحْسُرُ
مَنْ يَهْوَاهُمْ وَلَا يَسْعَدُ مَنْ عَادَاهُمْ.

سلام بر تو ای عموی گرامی پیامبر خدا ﷺ که درود خدا بر او و خاندانش باد، سلام بر تو ای بهترین شهیدان سلام بر تو ای شیر خدا و شیر پیامبر خدا ﷺ. گواهی دهم که همانا تو در راه خدای عزوجل جهاد کردی و جان خود را در این راه بذل کرده و برای پیامبر خدا ﷺ صلی الله علیه و آله خیرخواهی کرده و آنچه را نزد خداوند منزه بود مشتاق بودی. پدر و مادرم به فدایت من در اینجا به نزد شما آمدم تا بدینوسیله به پیامبر خدا ﷺ نزدیکی جویم و اشتیاق به تو در شفاعت دارم، به وسیله زیارت رها شدن از خود را می جویم، به تو از آتشی که امثال من به واسطه جنایتی که کرده ایم مستحق آن گشته ایم، پناهنده شدم. از گناهانی که بر پشت خویش بار کرده ام، گریزانم. به تو پناهنده شدم. به امید رحمت به زیارت آمده و درخواست شفاعت نزد مولایم دارم و به او تقرب می جویم برای این که حاجت‌هایم را به وسیله تو بر آورد. به زیارت از راهی پررنج و دور آمدم و خواهان آزادی خویش از دوزخم و براستی که پشتم را سنگینی بار گناهانم خم کرده، و به کاری

که موجب خشم پروردگار من است دست زده‌ام و کسی را بهتر از شما خاندان رحمت که به او پناه برم نیافتم. پس تو (ای سرور بزرگوار) در روز نداری و نیازم شفیعم باش که به سویت در حال ناراحتی راه پیمودم و به نزدت در حال محنت زدگی آمده‌ام و اشکم را در مقابلت گریان ریختم و به تنهایی به درگاهت آمده‌ام و تو از کسانی هستی که خداوند به من دستور پیوند او را داده و به نیکی به او وادارم نموده و بر فضل و برتریش راهنمائیم کرده و به محبتش هدایت نموده و به استقبال از او ترغیبم نموده و به من الهام نموده که حاجاتم را در پیش او بخواهم. شما خاندانی هستید که هر که دوستان دارد بدبخت نشود و هر که به درگاهتان آید نومید نگردد و هر که هوای شما در سر داشته زیانکار نشود و هر که شما را دشمن دارد روی سعادت نبیند.

سپس رو به قبله شده و دو رکعت نماز زیارت بخوان،
بعد از نماز خود را بر قبر انداخته و بگو:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. اللَّهُمَّ إِنِّي تَعَرَّضْتُ
لِرَحْمَتِكَ بِلُزُومِي لِقَبْرِ عَمِّ نَبِيِّكَ ﷺ لِتَجِيرَنِي مِنْ نَقَمَتِكَ فِي
يَوْمٍ تَكْثُرُ فِيهِ الْأَصْوَاتُ وَتَشْغَلُ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا قَدَمَتْ وَ
تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا فَإِنْ تَرَحَّمْنِي الْيَوْمَ فَلَا خَوْفَ عَلَيَّ وَلَا حُزْنَ

وَإِنْ تُعَاقِبْ فَمَوْلَى لَهُ الْقُدْرَةُ عَلَى عَبْدِهِ وَلَا تُخَيِّبْنِي بَعْدَ الْيَوْمِ وَ
لَا تُصْرِفْنِي بِغَيْرِ حَاجَتِي فَقَدْ لَصِقْتُ بِقَبْرِ عِمِّ نَبِيِّكَ وَتَقَرَّبْتُ
بِهِ إِلَيْكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِكَ وَرَجَاءَ رَحْمَتِكَ فَتَقَبَّلْ مِنِّي وَعُدْ
بِحِلْمِكَ عَلَيَّ جَهْلِي وَبِرَأْفَتِكَ عَلَيَّ جِنَايَةَ نَفْسِي فَقَدْ عَظُمَ
جُرْمِي وَمَا أَخَافُ أَنْ تَظْلِمَنِي وَلَكِنْ أَخَافُ سُوءَ الْحِسَابِ
فَانْظُرِ الْيَوْمَ تَقَلُّبِي عَلَى قَبْرِ عِمِّ نَبِيِّكَ ﷺ فِيهِمَا فُكِّنِي مِنَ
النَّارِ وَلَا تُخَيِّبْ سَعْيِي وَلَا يَهُونَنَّ عَلَيْكَ ابْتِهَالِي وَلَا تَحْجُبَنَّ
عَنْكَ صَوْتِي وَلَا تَقْلِبْنِي بِغَيْرِ حَوَائِجِي يَا غِيَاثَ كُلِّ مَكْرُوبٍ
وَمَحْزُونٍ وَيَا مُفَرِّجاً عَنِ الْمَلْهُوفِ الْحَيْرَانَ الْعَرِيقِ الْمُسْرِفِ
عَلَى الْهَلَكَةِ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَانْظُرْ إِلَيَّ نَظْرَةً
لَا أَشْقَى بَعْدَهَا أَبَداً وَارْحَمْ تَضَرُّعِي وَعَبْرَتِي وَانْفِرَادِي فَقَدْ
رَجَوْتُ رِضَاكَ وَتَحَرَّيْتُ الْخَيْرَ الَّذِي لَا يُعْطِيهِ أَحَدٌ سِوَاكَ فَلَا
تَرُدْ أَمْلِي. اللَّهُمَّ إِنْ تُعَاقِبْ فَمَوْلَى لَهُ الْقُدْرَةُ عَلَى عَبْدِهِ وَجَزَائِهِ
بِسُوءِ فِعْلِهِ فَلَا أَخِيْبَنَّ الْيَوْمَ وَلَا تُصْرِفْنِي بِغَيْرِ حَاجَتِي وَلَا

تُخَيِّبَنَّ شُخُوصِي وَوَفَادَتِي فَقَدْ أَنْفَدْتُ نَفَقَتِي وَأَتَعَبْتُ بَدَنِي وَ
 قَطَعْتُ الْمَفَازَاتِ وَخَلَفْتُ الْأَهْلَ وَالْمَالَ وَمَا خَوَّلْتَنِي وَآثَرْتُ
 مَا عِنْدَكَ عَلَى نَفْسِي وَلَذْتُ بِقَبْرِ عَمِّ نَبِيِّكَ ﷺ وَتَقَرَّبْتُ بِهِ
 ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِكَ فَعُدْ بِحِلْمِكَ عَلَى جَهْلِي وَبِرَأْفَتِكَ عَلَى ذَنْبِي
 فَقَدْ عَظَّمَ جُرْمِي بِرَحْمَتِكَ يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ.

خدایا! درود فرست بر محمد و خاندان محمد خدایا! من خود را در
 گذرگاه مهرت قرار دادم. بدان که ملازم قبر عموی پیامبرت ﷺ گشتم
 تا مرا در پناه خود گیرد، از انتقام تو در روزی که صداها در آن روز بسیار
 گردد و هرکه سرگرم شود بدانچه از پیش فرستاده و از خویشتن دفاع
 کند. پس اگر در آن روز به من رحم کنی که ترس و اندوهی ندارم و
 اگر کیفرم کنی پس تو مولایی هستی که قدرت داری بر بنده خود ولی
 پس از این روز نا امیدم مکن و مرا (از اینجا) بدون روا شدن حاجتم باز
 مگردان و به وسیله او به درگاهت تقرب جویم به آرزوی دست رسی به
 خوشنودیت و به امید دریافت رحمتت. پس از من بپذیر و به بردباریت
 بر نادانی‌ام و به مهرت بر جنایتی که بر خود کردم درگذر، زیرا گناهم
 بزرگ است و ترس از آن ندارم که به من ستم کنی ولی از بدی حساب
 ترس دارم، پس در این روز زیارت قبر عمود پیامبرت را بنگر. پس به حق

آن دو از آتش آزادم کرده و کوششم را نومید مکن و مبادا زاری من نزد تو ناچیز و خوار قرار گیرد و صدای من از تو محجوب گردد و بدون حاجاتم مرا باز نگردان ای فریادرس هر بیچاره و غمناک و ای گشاینده (اندوه) از اندوهگین سرگردان و غرق شده ای که در آستانه نابودی است. پس درود فرست بر محمد و خاندان محمد و به من بنگر نگرستنی که هرگز پس از آن بدبخت نشوم و به زاری و اشک و تنهائیم رحم کن زیرا که من به خوشنودیت امیدوار و آن خیری که آن را جز تو دیگری عطا نکند را جویایم. پس آرزویم را باز مگردان. خدایا! اگر کیفر کنی، پس مولایی هستی که بر بندهات قدرت داری و پاداش عمل بدش بوده. پس امروز نومیدم مساز و بدون روا شدن حاجتم مرا باز مگردانده و حرکت کردن و آمدنم را نا امید مکن زیرا که پولم را خرج کرده و بدنم را به سختی افکنده و بیابان های بسیاری را پشت سر گذارده و زن و فرزند و مال و منال و آنچه را به من دادی همه را بجای گذارده و آنچه را پیش تو است برای خود اختیار نموده و به قبر عمومی پیامبرت ﷺ پناه آوردم و به وسیله او برای جستن خشنودیت تقرب جستم. پس با بردباریت بر نادانیم و با مهرت از گناهیم درگذر که براستی گناهانم بزرگ گشته، به مهرت ای بزرگوار.

در زیارت شهدای جنگ اُحد که در دامنه کوه اُحد دفن
هستند، چنین می گویی:

السَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَى نَبِيِّ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَى
مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّاهِرِينَ السَّلَامُ
عَلَيْكُمْ أَيُّهَا الشُّهَدَاءُ الْمُؤْمِنُونَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ بَيْتِ
الْإِيمَانِ وَالتَّوْحِيدِ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَنْصَارَ دِينِ اللَّهِ وَأَنْصَارَ
رَسُولِهِ عَلَيْهِ وَآلِهِ السَّلَامُ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ
عُقَبَى الدَّارِ أَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ اخْتَارَكُمْ لِدِينِهِ وَاصْطَفَاكُمْ
لِرَسُولِهِ وَأَشْهَدُ أَنَّكُمْ قَدْ جَاهَدْتُمْ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ وَذَبَبْتُمْ
عَنْ دِينِ اللَّهِ وَعَنْ نَبِيِّهِ وَجَدْتُمْ بِأَنْفُسِكُمْ دُونَهُ وَأَشْهَدُ
أَنَّكُمْ قُتِلْتُمْ عَلَى مِنْهَاجِ رَسُولِ اللَّهِ فَجَزَاكُمْ اللَّهُ عَنْ نَبِيِّهِ
وَعَنِ الْإِسْلَامِ وَأَهْلِهِ أَفْضَلَ الْجَزَاءِ وَعَرَفْنَا وَجُوهَكُمْ فِي مَحَلِّ
رِضْوَانِهِ وَمَوْضِعِ إِكْرَامِهِ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ
وَالصَّالِحِينَ وَحَسَنَ أَوْلِيكَ رَفِيقاً. أَشْهَدُ أَنَّكُمْ حِزْبُ اللَّهِ وَأَنَّ

مَنْ حَارَبَكُمْ فَقَدْ حَارَبَ اللَّهَ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ الْفَائِزِينَ
 الَّذِينَ هُمْ أَحْيَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ فَعَلَى مَنْ قَتَلَكُمْ لَعْنَةُ
 اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ أَتَيْتُكُمْ يَا أَهْلَ التَّوْحِيدِ
 زَائِرًا وَبِحَقِّكُمْ عَارِفًا وَبِزِيَارَتِكُمْ إِلَى اللَّهِ مُتَقَرِّبًا وَبِمَا سَبَقَ مِنْ
 شَرِيفِ الْأَعْمَالِ وَمَرْضَى الْأَفْعَالِ عَالِمًا. فَعَلَيْكُمْ سَلَامُ اللَّهِ وَ
 رَحْمَتُهُ وَبَرَكَاتُهُ وَعَلَى مَنْ قَتَلَكُمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَغَضَبُهُ وَسَخَطُهُ.
 اللَّهُمَّ انْفَعْنِي بِزِيَارَتِهِمْ وَثَبِّتْنِي عَلَى قَصْدِهِمْ وَتَوَفَّنِي عَلَى مَا
 تَوَفَّيْتَهُمْ عَلَيْهِ وَاجْمَعْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فِي مُسْتَقَرِّ دَارِ رَحْمَتِكَ
 أَشْهَدُ أَنْتُمْ لَنَا فَرَطٌ وَنَحْنُ بِكُمْ لَاحِقُونَ.

سلام بر پیامبر خدا ﷺ، سلام بر فرستاده خدا، سلام بر محمد بن
 عبد الله، سلام بر خاندان پاکش، سلام بر شما ای شهیدان با ایمان،
 سلام بر شما ای خاندان ایمان و توحید، سلام بر شما ای یاران دین
 خدا و یاران پیامبر خدا ﷺ که بر او و خاندانش سلام باد سلام بر
 شما بدان شکیبایی که کردید، پس چه خوب است خانه آخرت شما،
 گواهی دهم که براستی خداوند شما را برای دین خود انتخاب فرمود و

برای پیامبرش برگزید و گواهی دهم که شما در راه خدا آنطور که باید جهاد کردید و از دین خدا و از پیامبر خدا ﷺ دفاع و در رکاب پیامبر خدا ﷺ جانبازی کردید، و گواهی دهم که شما بر همان راه پیامبر خدا ﷺ کشته شدید. پس خدایتان از جانب پیامبرش و از دین اسلام و مسلمانان بهترین پاداش را به شما دهد و به ما چهره های شما را در جایگاه رضوان و اکرامش همراه با پیامبران و راستگویان و شهیدان و صالحان بشناساند و آنها چه نیکو رفیقانی هستند. گواهی دهم که حزب خدا هستید و هر که با شما بجنگد حتماً با خدا جنگ کرده و براستی شما از مقربان و رستگارانید که در پیشگاه پروردگارشان زنده اند و روزی می خورند. پس نفرین خدا و فرشتگان و همه مردم بر آنان که شما را کُشتند. به نزد شما برای زیارت آدم ای اهل توحید و به حق شما عارف و بوسیله زیارت شما به سوی خدا تقرب جویم و بدانچه گذشته از کارهای نیکو و پسندیده آگاهم. پس سلام خدا و رحمت و برکاتش بر شما باد و نفرین خدا و خشم و غضبش بر آنان که شما را کُشتند. خدایا! به زیارتشان مرا بهره مند ساز و بر آن نیتی که آنها داشتند مرا هم استوار داشته و بر آنچه ایشان را بر آن میراندی بمیران و میان من و ایشان در جایگاه خانه رحمتت گرد آور. گواهی دهم که شما بر ما سبقت گرفته و ما هم به شما ملحق خواهیم شد.

و سپس هر چه می توانی سوره «أَنَا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ» بخوان و ثواب آن را به ارواح پاکیزه این شهدا هدیه کن و بر هر کدام که زیارتشان می کنی دو رکعت نماز بخوان.

۱۵۸

سید بن طاووس رحمته الله در کتاب «مصباح الزائر» گوید: از مساجد بزرگ مدینه مسجد احزاب است که همان مسجد فتح می باشد. در هر جای آن توانستی دو رکعت نماز مستحبی با قصد قربت بخوان و بعد از آن بگو:

يَا صَرِيخَ الْمَكْرُوبِينَ يَا مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ وَيَا مُغِيثَ الْمَهْمُومِينَ اكْشِفْ عَنِّي ضُرِّي وَهَمِّي وَكَرْبِي وَغَمِّي كَمَا كَشَفْتَ عَن نَّبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَمَّهُ وَكَفَيْتَهُ هَوْلَ عَدُوِّهِ وَاكْفِنِي مَا أَهَمَّنِي مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

ای فریاد رس غمزه گان و ای اجابت کننده ی دعای گرفتاران و ای یاری دهنده ی غمگینان، ضرر و غصه و گرفتاری و غم مرا برطرف کن، همانطور که از پیامبرت غصه را زدودی و ترس دشمن را از او برطرف کردی، و هر آنچه برایم از امور دنیا و آخرت مهم است را کفایت نما، ای رحم کننده ترین مهربانان.

فصل سی و هشتم

خارج شدن از مدینه

﴿۱۵۹﴾ امام رضا علیه السلام فرمود: وقتی خواستی از مدینه خارج شوی با قبر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وداع کرده و بعد از سلام به حضرت می‌گویی:

اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّي مِنْ زِيَارَةِ قَبْرِ نَبِيِّكَ صلی الله علیه و آله وَ حَرَمِهِ فَإِنِّي أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ فِي حَيَاتِي إِنْ تَوَفَّيْتَنِي قَبْلَ ذَلِكَ وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ صلی الله علیه و آله.

خدایا! این سفر را آخرین زیارت من از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و حرمش قرار مده، و خدایا! اگر این آخرین زیارتم بود، همانا من شهادت می‌دهم که خدایی جز تو نیست و محمد بنده و فرستاده‌ی توست.

و وداع را با غسل انجام ده و اگر نتوانستی غسل کنی با وضو باش، هرچند بهتر است که با غسل باشی.

﴿۱۶۰﴾ امام رضا علیه السلام فرمود: به مقام جبرئیل برو (کنار ناودان، در مجاورت درب خانه فاطمه زهرا علیها السلام)، در مقابل کوچه بقیع) و دو رکعت نماز در آنجا خوانده و بگو:

يَا جَوَادُ يَا كَرِيمُ يَا قَرِيبُ غَيْرُ بَعِيدٍ أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ
لَيْسَ كَمِثْلِكَ شَيْءٌ أَنْ تَعْصِمَنِي مِنَ الْمَهَالِكِ وَأَنْ تُسَلِّمَنِي
مِنْ آفَاتِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَوَعَثَاءِ السَّفَرِ وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ وَأَنْ
تُرَدِّنِي سَالِمًا إِلَى وَطَنِي بَعْدَ حَجِّ مَقْبُولٍ وَسَعْيٍ مَشْكُورٍ وَعَمَلٍ
مُتَقَبَّلٍ وَلَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّي مِنْ حَرَمِكَ وَحَرَمِ نَبِيِّكَ ﷺ.

ای بخشنده و ای بزرگوار، ای خدای نزدیکی که دور نیست، از تو
می‌خواهم به حرمت اینکه تو خدایی هستی که ماندنی نداری مرا از
پرتگاه‌ها نجات داده و از آفت‌های دنیا و آخرت و سختی راه و بازگشت
زشت سالم نگه داری، و از تو می‌خواهم مرا در حال سلامتی به وطنم
بازگردانی، بعد از اینکه حج و سعی مرا قبول و اعمالم را پذیرفتی، و این
سفر را آخرین زیارت من از حرم خود و پیامبرت قرار مده.

فصل سی و نهم

بازگشت به وطن

﴿۱۶۱﴾ امیر المؤمنین علی علیه السلام فرمود: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به هر که
از مکه باز می‌گشت می‌فرمود:

تَقَبَّلَ اللَّهُ نُسُكَكَ وَغَفَرَ ذَنْبَكَ وَأَخْلَفَ عَلَيْكَ نَفَقَتَكَ.

خدا اعمالت را قبول و گناهت را ببخشد و پولی که خرج کردی را به تو برگرداند.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود: هنگامی که برادرت از مکه آمد، بین دوچشمانش را که با آن خانه خدا را دیده و دهانش - که با آن حجر الأسودی که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله بوسیده - را ببوس، و محل سجده و صورتش را ببوسید و در هنگام ملاقات با او بگویید:

قَبِلَ اللَّهُ نُسُكَكَ وَرَحِمَ سَعْيِكَ وَأَخْلَفَ عَلَيْكَ نَفَقَتَكَ وَ لَا يَجْعَلُهُ آخِرَ عَهْدِكَ بِبَيْتِهِ الْحَرَامِ.

خداوند اعمالت را قبول و تلاشت را مورد رحمت قرار دهد، و نفقهات را به تو بازگرداند و آن را آخرین مرتبه دیدارت از خانه خودش قرار ندهد.

منايع روايات

١. بحار الأنوار: ٣١٤/٩٢، جنة الأمان: ١٨٨.
٢. الكافي: ٤٨٠/٣.
٣. مكارم الأخلاق: ٢٤٦، بحار الأنوار: ٢٥٠/٧٣.
٤. عوالي اللئالي: ١٤٥/١، مستدرك الوسائل: ١٣٧/٨.
٥. دعائم الإسلام: ٣٤٧/١، مستدرك الوسائل: ١٤٠/٨.
٦. الخصال: ٦٣٤/٢، بحار الأنوار: ٢٣٤/٧٣.
٧. دعائم الإسلام: ٣٤٦/١، مستدرك الوسائل: ١٣٧/٨.
٨. بحار الأنوار: ٢٦٢/٧٣.
٩. مكارم الأخلاق: ٢٤٤، بحار الأنوار: ٢٣٣/٧٣.
١٠. المحاسن: ٣٥٠/٢، وسائل الشيعة: ٣٨٠/١١.
١١. مكارم الأخلاق: ٢٤٦، بحار الأنوار: ٢٥٠/٧٣.
١٢. الكافي: ٢٨٨/٤.
١٣. الكافي: ٢٨٧/٤، وسائل الشيعة: ٣٩٣/١١.
١٤. مكارم الأخلاق: ٢٥٤، بحار الأنوار: ٢٥٢/٧٣.
١٥. المحاسن: ٣٧٠/٢، بحار الأنوار: ٢٤٨/٧٣.
١٦. الكافي: ٥٤٣/٢.

۱۷. الكافي: ۵۴۳/۲.
۱۸. فقه الرضا عليه السلام: ۳۴۹، مستدرک الوسائل: ۱۲۹/۸.
۱۹. فقه الرضا عليه السلام: ۳۹۷، مستدرک الوسائل: ۱۳۰/۸.
۲۰. فقه الرضا عليه السلام: ۲۱۴، مستدرک الوسائل: ۱۳۶/۸.
۲۱. مستدرک الوسائل: ۱۲۲/۸.
۲۲. دعائم الإسلام: ۲۹۹/۱، بحار الأنوار: ۱۳۸/۹۶.
۲۳. الكافي: ۳۳۲/۴.
۲۴. بحار الأنوار: ۳۸۸/۹۷.
۲۵. مستدرک الوسائل: ۱۶۶/۹.
۲۶. فقه الرضا عليه السلام: ۲۱۴، مستدرک الوسائل: ۱۷۲/۹.
۲۷. المحاسن: ۳۵۵/۲، وسائل الشيعة: ۴۰۸/۱۱.
۲۸. دعائم الإسلام: ۳۳۷/۱، بحار الأنوار: ۱۱۹/۹۶.
۲۹. الكافي: ۳۱۰/۴، وسائل الشيعة: ۱۸۷/۱۱.
۳۰. تهذيب الأحكام: ۴۴۵/۵، وسائل الشيعة: ۴۶۴/۱۳.
۳۱. الكافي: ۲۹۶/۴، وسائل الشيعة: ۲۷۵/۱۱.
۳۲. تهذيب الأحكام: ۴۳۸/۵، وسائل الشيعة: ۵۱۱/۱۳.
۳۳. الكافي: ۳۱۵/۴.
۳۴. الكافي: ۴۵۲/۴، وسائل الشيعة: ۴۶۳/۱۳.
۳۵. قرب الإسناد: ۵۹، بحار الأنوار: ۱۸۳/۹۶.
۳۶. من لا يحضره الفقيه: ۳۲۵/۲، وسائل الشيعة: ۳۸۴/۱۲.

۳۷. الکافي: ۲۴۹/۴، وسائل الشيعة: ۲۲۳/۱۱.
۳۸. الجعفریات: ۶۳، مستدرک الوسائل: ۱۷۹/۹.
۳۹. الکافي: ۳۳۵/۴.
۴۰. الکافي: ۳۳۶/۴، وسائل الشيعة: ۳۸۶/۱۲.
۴۱. بحار الأنوار: ۳۳۸/۹۶.
۴۲. الکافي: ۳۳۱/۴، وسائل الشيعة: ۳۴۰/۱۲.
۴۳. كشف الغمّة: ۱۸۵/۲، بحار الأنوار: ۱۹۷/۹۶.
۴۴. المنتخب: ۴۲۲.
۴۵. مسند أحمد: ح ۴۵۴۷.
۴۶. الکافي: ۴۰۳/۴، وسائل الشيعة: ۳۱۵/۱۳.
۴۷. الکافي: ۴۰۲/۴.
۴۸. الکافي: ۲۸۴/۴.
۴۹. فقه الرضا عليه السلام: ۲۱۸، بحار الأنوار: ۱۹۲/۹۶.
۵۰. الدعوات: ۱۹۵، بحار الأنوار: ۴۰/۹۱.
۵۱. كتاب الدعاء: ح ۸۵۴.
۵۲. الکافي: ۴۰۳/۴، وسائل الشيعة: ۳۱۴/۱۳.
۵۳. بحار الأنوار: ۳۴۳/۹۶.
۵۴. الکافي: ۴۱۰/۴، وسائل الشيعة: ۳۱۵/۱۳.
۵۵. الکافي: ۴۱۰/۴.
۵۶. الکافي: ۴۰۶/۴، وسائل الشيعة: ۳۳۳/۱۳.

٥٧. تفسير القمي: ٣٧٢/٢، بحار الأنوار: ٣٠١/٧٠.
٥٨. فقه الرضا عليه السلام: ٢١٨، مستدرک الوسائل: ٣٨٦/٩.
٥٩. الكافي: ٤٠٩/٤، وسائل الشيعة: ٣٣٤/١٣.
٦٠. مستدرک الوسائل: ٣٩٣/٩.
٦١. عيون أخبار الرضا عليه السلام: ١٦/٢، وسائل الشيعة: ٣٣٥/١٣.
٦٢. العدد القويّة: ٣٥، بحار الأنوار: ١٩٧/٩٦.
٦٣. تفسير العياشي: ٢٤١/٢، بحار الأنوار: ١٩٦/٩٦.
٦٤. الكافي: ٤٠٨/٤، وسائل الشيعة: ٣٣٤/١٣.
٦٥. المستدرک على الصحيحين: ح ١٦٧٣.
٦٦. الكافي: ٣١٦/٤، وسائل الشيعة: ٢٨٦/١٤.
٦٧. قرب الإسناد: ١٩، بحار الأنوار: ٢١٣/٩٦.
٦٨. تهذيب الأحكام: ١٤٣/٥، وسائل الشيعة: ٤٣٩/١٣.
٦٩. الكافي: ٤٠٧/٤، وسائل الشيعة: ٣٣٥/١٣.
٧٠. الكافي: ٤٠٢/٤.
٧١. مستدرک الوسائل: ٤٢٧/٩.
٧٢. كنز العمال: ح ١٢٥٢٠.
٧٣. الكافي: ٤٣٠/٤، وسائل الشيعة: ٤٧٢/١٣.
٧٤. المحاسن: ٥٧٤/٢، بحار الأنوار: ٢٤٤/٩٦.
٧٥. الكافي: ٤٣٢/٤، وسائل الشيعة: ٤٧٨/١٣.
٧٦. الكافي: ٤٣٢/٤، وسائل الشيعة: ٤٧٨/١٣.

۷۷. الکافی: ۴/۴۳۱، وسائل الشیعة: ۱۳/۴۷۶.
۷۸. الکافی: ۴/۴۳۲، وسائل الشیعة: ۱۳/۴۸۰.
۷۹. الکافی: ۴/۴۳۴.
۸۰. الکافی: ۴/۴۳۳، وسائل الشیعة: ۱۳/۴۸۱.
۸۱. مستدرک الوسائل: ۹/۴۴۰.
۸۲. الکافی: ۴/۴۰۷، وسائل الشیعة: ۱۳/۳۳۴.
۸۳. الکافی: ۴/۴۰۷، وسائل الشیعة: ۱۳/۳۳۶.
۸۴. الکافی: ۴/۵۵۷، وسائل الشیعة: ۱۴/۳۴۶.
۸۵. مهج الدعوات: ۳۲۱، بحار الأنوار: ۹۰/۲۲۸.
۸۶. الکافی: ۴/۵۲۸، وسائل الشیعة: ۱۳/۲۷۵.
۸۷. الکافی: ۴/۵۲۹.
۸۸. تهذیب الأحکام: ۵/۲۷۶، وسائل الشیعة: ۱۳/۲۷۹.
۸۹. الکافی: ۴/۵۲۹، وسائل الشیعة: ۱۳/۲۸۲.
۹۰. الکافی: ۴/۴۵۴.
۹۱. الکافی: ۴/۳۳۲.
۹۲. الکافی: ۴/۴۶۱، وسائل الشیعة: ۱۳/۵۰۸.
۹۳. تهذیب الأحکام: ۵/۱۸۳.
۹۴. إقبال الأعمال: ۳۳۹، بحار الأنوار: ۹۵/۲۱۶.
۹۵. بحار الأنوار: ۹۵/۲۳۶، إقبال الأعمال: ۳۶۶.
۹۶. إقبال الأعمال: ۳۵۸، بحار الأنوار: ۹۵/۲۲۸.

۹۷. الصحيفة السجادية: دعای ۴۷.
۹۸. مصباح المتهجد: ۶۷۲.
۹۹. إقبال الأعمال: ۳۶۹، بحار الأنوار: ۲۳۸/۹۵.
۱۰۰. إقبال الأعمال: ۳۹۲، بحار الأنوار: ۲۶۲/۹۵.
۱۰۱. بحار الأنوار: ۱۶۱/۴۷.
۱۰۲. إقبال الأعمال: ۳۸۵، بحار الأنوار: ۲۵۵/۹۵.
۱۰۳. الكافي: ۴۶۳/۴.
۱۰۴. الكافي: ۴۶۴/۴، وسائل الشيعة: ۵۵۹/۱۳.
۱۰۵. تهذيب الأحكام: ۱۸۷/۵، وسائل الشيعة: ۵۵۹/۱۳.
۱۰۶. الكافي: ۴۶۷/۴.
۱۰۷. الكافي: ۴۶۷/۴، وسائل الشيعة: ۶/۱۴.
۱۰۸. من لا يحضره الفقيه: ۵۴۱/۲، وسائل الشيعة: ۵۴۰/۱۳.
۱۰۹. تهذيب الأحكام: ۱۸۲/۵، وسائل الشيعة: ۵۳۸/۱۳.
۱۱۰. إقبال الأعمال: ۳۳۹، بحار الأنوار: ۲۱۶/۹۵.
۱۱۱. مستدرک الوسائل: ۳۸/۱۰.
۱۱۲. قرب الإسناد: ۱۲، بحار الأنوار: ۲۵۱/۹۶.
۱۱۳. الكافي: ۴۶۹/۴، وسائل الشيعة: ۲۰/۱۴.
۱۱۴. كتاب الدعاء: ح ۸۷۶.
۱۱۵. كتاب الدعاء: ح ۸۷۴.
۱۱۶. الكافي: ۴۷۰/۴.

۱۱۷. الکافی: ۵۱۶/۴.
۱۱۸. الکافی: ۴۶۸/۴، وسائل الشیعة: ۱۶/۱۴.
۱۱۹. الکافی: ۴۶۰/۴، وسائل الشیعة: ۵۲۶/۱۳.
۱۲۰. الکافی: ۴۶۱/۴، وسائل الشیعة: ۵۲۶/۱۳.
۱۲۱. مستدرک الوسائل: ۱۶/۱۰.
۱۲۲. من لا یحضره الفقیه: ۵۱۸/۱.
۱۲۳. من لا یحضره الفقیه: ۵۱۷/۱.
۱۲۴. الصحیفة السجادیة: دعای ۴۸.
۱۲۵. الکافی: ۱۸۶/۴.
۱۲۶. الکافی: ۵۱۷/۴.
۱۲۷. کتاب الدعاء: ح ۸۸۰.
۱۲۸. الکافی: ۴۷۸/۴، وسائل الشیعة: ۵۸/۱۴.
۱۲۹. فقه الرضا علیه السلام: ۲۲۵، مستدرک الوسائل: ۶۹/۱۰.
۱۳۰. مستدرک الوسائل: ۱۰۸/۱۰.
۱۳۱. الکافی: ۴۹۸/۴، وسائل الشیعة: ۱۵۲/۱۴.
۱۳۲. الکافی: ۴۹۸/۴، وسائل الشیعة: ۱۴۹/۱۴.
۱۳۳. الکافی: ۵۲۳/۴، وسائل الشیعة: ۲۹۰/۱۴.
۱۳۴. فقه الرضا علیه السلام: ۲۲۴، مستدرک الوسائل: ۱۳۱/۱۰.
۱۳۵. المستدرک علی الصحیحین: ح ۱۷۱۶.
۱۳۶. فقه الرضا علیه السلام: ۲۲۵، مستدرک الوسائل: ۱۳۷/۱۰.

۱۳۷. الكافي: ۵۳۰/۴.
۱۳۸. قرب الإسناد: ۱۰۰.
۱۳۹. الكافي: ۵۱۶/۴.
۱۴۰. الكافي: ۴۹۸/۴، وسائل الشيعة: ۱۴۹/۱۴.
۱۴۱. عيون أخبار الرضا عليه السلام: ۱۸/۲، بحار الأنوار: ۳۷۰/۹۶.
۱۴۲. عيون أخبار الرضا عليه السلام: ۱۷/۲، بحار الأنوار: ۳۷۰/۹۶.
۱۴۳. فقه الرضا عليه السلام: ۲۳۱، مستدرک الوسائل: ۱۶۳/۱۰.
۱۴۴. الكافي: ۵۵۱/۴.
۱۴۵. الكافي: ۵۵۰/۴.
۱۴۶. الكافي: ۵۶۳/۴.
۱۴۷. الكافي: ۵۵۸/۴.
۱۴۸. البحار: ۱۸۰/۹۷.
۱۴۹. كامل الزيارات: ۲۵.
۱۵۰. كامل الزيارات: ۲۶.
۱۵۱. بحار الأنوار: ۱۸۳/۹۷.
۱۵۲. البحار: ۱۸۸/۹۷.
۱۵۳. تهذيب الأحكام: ۹/۶.
۱۵۴. تهذيب الأحكام: ۱۰/۶.
۱۵۵. كامل الزيارات: ۵۳.
۱۵۶. بحار الأنوار: ۲۱۷/۹۷.

۱۵۷. بحار الأنوار: ۲۱۸/۹۷.

۱۵۸. بحار الأنوار: ۲۲۰/۹۷.

۱۵۹. بحار الأنوار: ۲۲۱/۹۷.

۱۶۰. بحار الأنوار: ۲۲۴/۹۷.

۱۶۱. مستدرک الوسائل: ۲۰۱/۱۰.

۱۶۲. مستدرک الوسائل: ۱۹۶/۱۰.

۱۶۳. الجعفریات: ۷۵.

۱۶۴. الخصال: ۶۳۴/۲.

منابع تحقیق

۱. إقبال الأعمال، علي بن موسى بن طاوس، دار الكتب الإسلامية، تهران.
۲. بحار الأنوار، علامه محمد باقر مجلسی، مؤسسة الوفاء، بيروت.
۳. تفسیر العیاشی، محمد بن مسعود عیاشی، تهران.
۴. تفسیر القمّی، علي بن ابراهيم بن هاشم قمی، مؤسسة دار الكتاب، قم.
۵. تهذيب الأحكام، محمد بن الحسن طوسی، دار الكتب الإسلامية، تهران.
۶. الجعفریات (الأشعثیات)، محمد بن محمد بن اشعث کوفی، انتشارات نینوا، تهران.
۷. جنة الأمان، ابراهيم بن علی عاملی کفعمی، نشر رضی، قم.
۸. الخصال، محمد بن علي بن بابويه، جامعه مدرسين، قم.
۹. دعائم الإسلام، نعمان بن محمد تمیمی مغربی، دار المعارف، مصر.
۱۰. الدعاء، طبرانی.
۱۱. الدعوات، قطب الدين راوندی، نشر مدرسه امام مهدي عجل الله تعالی فرجه الشریف قم.
۱۲. الصحيفة السجادية، امام زين العابدين عليه السلام، دفتر نشر الهادی، قم.
۱۳. عوالي اللئالي، ابن أبي جمهور أحسايی، نشر سيد الشهداء عليه السلام، قم.
۱۴. عیون أخبار الرضا عليه السلام، محمد بن علي بن بابويه، نشر جهان.
۱۵. فقه الرضا، امام علي بن موسى الرضا عليه السلام، نشر كنگره جهانی امام رضا عليه السلام، مشهد.

۱۶. قرب الإسناد، عبدالله بن جعفر حمیری قمی، انتشارات نینوا، تهران.
۱۷. الکافی، محمد بن یعقوب کلینی، دار الکتب الإسلامية، تهران.
۱۸. کامل الزیارات، ابن قولویه قمی، نشر مرتضویه، نجف اشرف.
۱۹. کشف الغمة، علی بن عیسیٰ إربلی، انتشارات بنی هاشمی، تبریز.
۲۰. کنز العمال، متقی هندی، بیروت.
۲۱. المحاسن، احمد بن محمد بن خالد برقی، دار الکتب الإسلامية، قم.
۲۲. المزار الکبیر، محمد بن مشهدی، قم.
۲۳. مستدرک الوسائل، شیخ حسین نوری، مؤسسة آل البيت علیه السلام، قم.
۲۴. المستدرک علی الصحیحین، حاکم نیشابوری.
۲۵. المسند، أحمد بن حنبل.
۲۶. مصباح الزائر، علی بن موسی بن طاوس، قم.
۲۷. مصباح المتعبد، محمد بن الحسن طوسی، مؤسسة فقه الشيعة، بیروت.
۲۸. مکارم الأخلاق، رضی الدین حسن بن فضل طبرسی، نشر شریف رضی، قم.
۲۹. المنتخب، طریحی.
۳۰. من لا یحضره الفقیه، محمد بن علی بن بابویه، انتشارات جامعه مدرّسین، قم.
۳۱. مهج الدعوات، علی بن موسی بن طاوس، نشر دار الذخائر، قم.

